

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Εκπαιδευτικά προγράμματα και Υλικό: Τυπική, Άτυπη & Από
Απόσταση Εκπαίδευση (Συμβατικές και e-Μορφές)

Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία

Τίτλος :

**Η εκπαιδευτική δράση Teachers4Europe : Μία μελέτη των
προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν στο Νομό Αχαΐας**

Δήμητρα Νταφογιάννη
Α.Μ: 3032201501110

Επιβλέπων Καθηγητής : Αθανάσιος Τζιμογιάννης

Κόρινθος
Φεβρουάριος 2018

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Καθηγητής Αθανάσιος Τζιμογιάννης (επιβλέπων καθηγητής)

Καθηγήτρια Άννα Τσατσαρώνη

Αν. Καθηγήτρια Δέσποινα Τσακίρη

Ευχαριστήριο Σημείωμα

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Αθανάσιο Τζιμογιάννη για την βοήθεια, την πολύτιμη συμβολή και την καθοδήγηση που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Ακόμη θέλω να ευχαριστήσω τον άντρα μου και την οικογένεια που με υποστήριξαν για να ολοκληρώσω αυτόν τον κύκλο σπουδών αλλά και για την ηθική συμπαράσταση που μου πρόσφεραν κατά τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσης έρευνας ήταν να μελετήσει καινοτόμα προγράμματα που υλοποιήθηκαν σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία, στο πλαίσιο της δράσης Teacher4Europe αναδεικνύοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους, τα οποία τα καθιστούν καινοτόμα αλλά και αναδεικνύοντας τους παράγοντες εκείνους που καθιστούν τα έργα αυτά βιώσιμα στο σχολείο ώστε να ενταχθεί η δράση Teacher4Europe στην εκπαιδευτική πρακτική των σχολείων. Δείγμα της έρευνας, αποτέλεσαν δεκατέσσερα (14) έργα εκπαιδευτικών καινοτομιών που υλοποιήθηκαν σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία της Αχαΐας κατά το σχολικά έτη 2015-17 και 14 εκπαιδευτικοί καθένας από τους οποίους υλοποίησε από ένα έργο. Βασικό εργαλείο της έρευνας αποτέλεσε η ημιδομημένη συνέντευξη. Η δόμηση της συνέντευξης, η διεξαγωγή και η ανάλυσή στηρίχθηκε στη σχάρα ανάλυσης καινοτόμων έργων, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τους Κυριακώδη και Τζιμογιάννη (2015) βασισμένη στο μοντέλο CIPP που δίνει έμφαση στους παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης έργων. Τα βασικά συμπεράσματα της παρούσης έρευνας αναδεικνύουν τη διαθεματικότητα, τη χρήση των ΤΠΕ, τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, τις βιωματικές δραστηριότητες και τη σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία ως τους παράγοντες του εκπαιδευτικού πλαισίου (context) υλοποίησης των έργων του θεσμού «Teacher4Europe» που προσδιορίζουν τις καλές πρακτικές των καινοτόμων δράσεων. Επίσης αναδείχθηκε πως μέσα από τις καινοτόμες δράσεις μαθητές και εκπαιδευτικοί εμπλούτισαν τις γνώσεις τους, καλλιέργησαν τις δεξιότητές τους και υιοθέτησαν θετικές στάσεις απέναντι στο διαφορετικό. Τέλος ο βαθμός βιωσιμότητας των εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία που υλοποιήθηκαν είναι αρκετά μεγάλος καθώς στο σύνολό τους οι εκπαιδευτικοί εργάζονται σε σχολεία που έχουν παράδοση σε καινοτόμες δράσεις (προγράμματα εθνικού και ευρωπαϊκού περιεχομένου).

Λέξεις Κλειδιά: *εκπαιδευτική καινοτομία., Teacher4Europe, βιωσιμότητα,*

ABSTRACT

The aim of this paper was to study innovative projects implemented in kindergartens and elementary schools as part of the Teacher4Europe project highlighting their key features that make them innovative and also highlighting the factors that make these projects sustainable in the school, so as to include the Teacher4Europe action in the school educational practice. The research sample consisted of fourteen (14) educational innovations implemented in kindergartens and elementary schools in Achaia, during the school years 2015-2017 and 14 teachers each of which implemented one project. A semi-structured interview was the main tool of the research. The structure of the interview, conduct and analysis was based on the innovative project analysis scale, as it was formulated by Kyriakodi and Tzimogianni (2015), based on the CIPP model that emphasizes project design and implementation factors. The main findings of this research highlight the interdisciplinarity, the ICT use, the educational visits and experiential activities and the linking of the school with the local community as the factors of the educational context of implementation of the Teacher4Europe project that determine the good practices of innovative actions. It also emerged that through innovative actions pupils and educators enriched their knowledge, cultivated their skills and adopted positive attitudes towards diversity. Finally, the degree of sustainability and incorporation of the educational innovations in the schools implemented is quite high as the teachers as a whole work in schools that have a tradition of innovative actions (programs of national and European content).

Keywords: educational innovation, Teacher4Europe, sustainability

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
1 ^ο Κεφάλαιο: Εισαγωγή.....	8
2 ^ο Κεφάλαιο: Θεωρητικό πλαίσιο.....	11
2.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ.....	11
2.1.1 Σημασία Καινοτομιών στην εκπαίδευση για τους εκπαιδευτικούς.....	13
2.1.2 Φιλοσοφία των καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων.....	13
2.1.3 Η διαδικασία της εκπαιδευτικής καινοτομίας.....	16
2.1.4 Η διαχείριση της αλλαγής.....	22
2.1.5 Εμπόδια στην αποτελεσματική αλλαγή.....	23
2.1.6 Σχολική κουλτούρα και αλλαγή.....	24
2.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ.....	25
2.2.1 Προγράμματα Αγωγής Υγείας.....	25
2.2.2 Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.....	26
2.2.3 Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Ιστορική Αναδρομή.....	27
2.2.3.1 Το πρόγραμμα Comenius.....	28
2.2.3.2 Δικτύωση σχολείων: Πρόγραμμα e-Twinning.....	29
2.3 Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ.....	31
2.4 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ TEACHER 4 EUROPE.....	33
3 ^ο Κεφάλαιο: Επισκόπηση της βιβλιογραφίας.....	36
3.1 ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	37
3.2 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	43
4 ^ο Κεφάλαιο: Μεθοδολογία Έρευνας.....	45
4.1 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	45
4.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	45
4.3 ΔΕΙΓΜΑ.....	45
4.4 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ.....	45
5 ^ο Κεφάλαιο: Αποτελέσματα.....	47
5.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	47
5.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ.....	62
5.2.1 Εμπειρίες εκπαιδευτικών από το πρόγραμμα Teacher 4 Europe.....	62
5.2.2 Πλαίσιο Υλοποίησης.....	63
5.2.3 Είσοδοι.....	69
5.2.4 Διαδικασίες.....	74
5.2.5 Αποτελέσματα.....	83
5.2.6 Βιωσιμότητα.....	86
5.3 - ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	94
6 ^ο Κεφάλαιο: Συμπεράσματα.....	101
6.1 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.....	102
6.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	102
6.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΥΤΕΣ.....	103
6.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΠΕΡΑ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ.....	104

Βιβλιογραφία	105
Παραρτήματα.....	113
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΗΜΙΔΟΜΗΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ	113
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	115
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 1</i>	115
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 2</i>	121
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 3</i>	131
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 4</i>	139
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 5</i>	146
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 6</i>	155
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 7</i>	164
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 8</i>	171
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 9</i>	181
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 10</i>	188
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 11</i>	196
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 12</i>	205
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 13</i>	213
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 14</i>	220

1^ο Κεφάλαιο: Εισαγωγή

Η σημερινή εποχή χαρακτηρίζεται από δυναμικές και ταχύτατες τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές, οι οποίες στηρίζονται στην καινοτομία προκειμένου να δημιουργηθούν νέοι τρόποι επίλυσης προβλημάτων αλλά και νέα αποτελεσματικά προϊόντα και υπηρεσίες. Ως καινοτομία θεωρείται η εφαρμογή ενός νέου πόρου ή προσέγγισης που αλλάζει μία κοινωνική πρακτική, βοηθώντας στην παραγωγή των απαιτούμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων υψηλής ποιότητας σε όλο το εκπαιδευτικό σύστημα. Ο κύριος στόχος των εκπαιδευτικών καινοτομιών πρέπει να είναι η θεωρία και η πρακτική διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και ο μαθητής, οι γονείς, η κοινότητα, η κοινωνία και ο πολιτισμός της (Serdyukov, 2017). Όλοι οι κλάδοι παραγωγής, έρευνα, επιχειρηματικότητα, ιατρική, βιομηχανία, στηρίζονται στις καινοτομίες προκειμένου να καταφέρουν να καταστούν ανταγωνιστικές τη σημερινή εποχή.

Η εκπαίδευση οφείλει να ακολουθήσει την ίδια πορεία προκειμένου να μπορέσει να συμβαδίσει με τους ρυθμούς της κοινωνικής ανάπτυξης. Στο χώρο της εκπαίδευσης η καινοτομία μπορεί να αφορά την εφαρμογή μιας νέας προσέγγισης στην αμφισβήτηση, τη χρήση ενός νέου ψηφιακού εργαλείου ή μιας νέας διδακτικής χρήσης που έχει κάποια αξία αλλάζοντας την κοινωνική πρακτική της διδασκαλίας και της μάθησης.

Παρόλα αυτά η υιοθέτηση καινοτομιών στην εκπαίδευση ακολουθεί αργούς ρυθμούς ή υιοθετείται με λάθος τρόπο. Πολλοί είναι οι εκπαιδευτικοί, αλλά και τα σχολεία που θεωρούν την εισαγωγή των ΤΠΕ καινοτομία. Ωστόσο η εισαγωγή των ΤΠΕ μπορεί να θεωρηθεί καινοτομία όταν αυτές χρησιμοποιούνται προκειμένου να οργανωθούν νέες μέθοδοι διδασκαλίας, οι οποίες θα ενισχύουν τη μάθηση των μαθητών (Bocconi, Kampylis & Punie, 2012, Sharples et al., 2015).

Βάσει του παραπάνω συμπεραίνεται ότι η υιοθέτηση καινοτομιών στην εκπαίδευση έχει στόχο να προάγει ενεργητικές συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές, να προωθήσει την ανακαλυπτική μάθηση, την ομαδοσυνεργατικότητα αλλά και να συνδέσει το σχολείο με την τοπική κοινωνία.

Σύμφωνα με τον Watt (2002) οι τέσσερις πυλώνες (ή στοιχεία) της καινοτομίας είναι 1) οι άνθρωποι, 2) η κουλτούρα και το κλίμα, 3) οι δομές και οι

διαδικασίες και 4) η ηγεσία. Αυτοί οι άξονες σχηματίζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο θεωρείται ότι υπάρχουν καινοτόμες δράσεις στα σχολεία.

Αναλυτικά οι **άνθρωποι**, δηλαδή οι εκπαιδευτικοί που θα εφαρμόσουν την καινοτομία οφείλουν να έχουν τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και συμπεριφορές για την εφαρμογή της καινοτομίας. Χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών σε ένα καινοτόμο σχολείο αποτελούν η δημιουργικότητα, οι δεξιότητες συνεχούς βελτίωσης, οι ικανότητες υλοποίησης, οι ικανότητες ανάληψης κινδύνου και οι ικανότητες οικοδόμησης σχέσεων. Τα καινοτόμα σχολεία έχουν μια **κουλτούρα** που επιτρέπει την ανάπτυξη της καινοτομίας. Ένα ζωτικό στοιχείο αυτού του πυλώνα είναι το «επιχειρηματικό» και το «πνεύμα ανάληψης κινδύνου». Επίσης ένα καινοτόμο σχολείο στηρίζεται στη συνεργασία. Οι δάσκαλοι συνεργάζονται για να δημιουργήσουν νέες ιδέες, να μάθουν νέες δεξιότητες και να αναπτύξουν προγράμματα. Οι **δομές και διαδικασίες** των καινοτόμων σχολείων είναι ευέλικτες, επιτρέποντας την ανταλλαγή γνώσεων και την ικανότητα για ομαδική εργασία. Τα καινοτόμα σχολεία παρέχουν στους δασκάλους ευκολότερη πρόσβαση στους πόρους και οικοδόμηση ισχυρών κοινοτικών σχέσεων. Τέλος η **ηγεσία** που προάγει την καινοτομία στα σχολεία έχει ένα σαφές όραμα για το πού θέλει να πάει το σχολείο, έχει δέσμευση και πάθος για αλλαγή, υποστηρίζει την ανάληψη κινδύνων και καθοδηγεί.

Σύμφωνα με τους Κυριακώδη και Τζιμογιάννη (2015) οι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματική εφαρμογή μιας καινοτομίας αλλά και το τελικό της αποτέλεσμα είναι ποικίλοι με σημαντικότερους το πλαίσιο εντός του οποίου υλοποιείται η καινοτομία, η είσοδοι της καινοτομίας (μαθητές, εκπαιδευτικοί, σχολικός χώρος, μέσα, ετοιμότητα εκπαιδευτικών, παράδοση σχολείου), οι διαδικασίες της, τα αποτελέσματά της και φυσικά η βιωσιμότητά της.

Όλα τα παραπάνω η παρούσα εργασία έχει στόχο να τα διερευνήσει μέσα από την ανάλυση και αξιολόγηση συγκεκριμένων καινοτόμων έργων που εντάσσονται στην ευρωπαϊκή δράση Teacher4Europe. Παράλληλα η εργασία έχει στόχο να αναδείξει την αποτελεσματικότητα από την υιοθέτηση καινοτομιών στην εκπαίδευση, τόσο στον ίδιο τον μαθητή όσο και στον εκπαιδευτικό αλλά και την τάση να ενσωματωθούν οι καινοτομίες στην πολιτική του σχολείου. Η επιλογή της συγκεκριμένης έρευνας βασίστηκε στο γεγονός ότι δεν έχουν υλοποιηθεί αρκετές μελέτες που να διερευνούν τους άνωθι παράγοντες. Ως εκ τούτου η παρούσα εργασία συμβάλλει στην επέκταση της γνώσης γύρω από τους παράγοντες που

επιηρεάζουν την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα των καινοτόμων δράσεων στα σχολεία.

Η εργασία αρχικά αναλύει το θεωρητικό πλαίσιο των καινοτομιών παρουσιάζοντας τη διαδικασία της εκπαιδευτικής καινοτομίας, τη διαχείρισή της, τα εμπόδια που συναντά αλλά και το ρόλο της σχολικής κουλτούρας στην υιοθέτηση καινοτομιών. Επίσης παρουσιάζει παραδείγματα εκπαιδευτικών καινοτομιών όπως είναι η δικτύωση των σχολείων (e-twinning), η χρήση των ΤΠΕ αλλά και το πρόγραμμα που αποτελεί αντικείμενο μελέτης το Teacher4Europe. Το τρίτο κεφάλαιο αποτελεί μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας εστιάζοντας κυρίως στα εμπόδια των εκπαιδευτικών καινοτομιών, μέσα από τα οποία προκύπτουν τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσης μελέτης.

Στη συνέχεια η εργασία περιγράφει τη μεθοδολογία της έρευνας, παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας, ερμηνεύει τα αποτελέσματα της έρευνας βάσει του θεωρητικού πλαισίου της μελέτης και καταλήγει στα βασικά της συμπεράσματα.

2^ο Κεφάλαιο: Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Εκπαιδευτική καινοτομία

Όλοι οι οργανισμοί απαιτούν συνεχή αλλαγή και καινοτομία για βελτίωση. Οι εκπαιδευτικές αλλαγές συχνά θεωρούνται προβληματικές, όχι λόγω της φύσης της ίδιας της αλλαγής, αλλά λόγω της φύσης της γνώσης, των δεξιοτήτων και της συμπεριφοράς των εμπλεκόμενων και του τρόπου με τον οποίο εκφράζονται σε δράση. Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες περιλαμβάνουν πολλές πτυχές όπως τους ανθρώπινους πόρους, τη μέθοδο διδασκαλίας, τη χρηματοδότηση, την απώλεια δυνατοτήτων.

Η καινοτομία είναι μια διαδικασία λήψης αποφάσεων, κατά την οποία τα στελέχη ενός οργανισμού αποφασίζουν να υιοθετήσουν μια διαδικασία, μια οργάνωση ή δομή, ένα προϊόν, ένα πρόγραμμα, μια αγορά ή ένα σύστημα, που είναι καινούριο (νέο) για το συγκεκριμένο οργανισμό. Είναι μια διαδικασία αλλαγής ορισμένων στοιχείων του οργανισμού, η οποία υλοποιείται με πρωτοβουλία των μελών του και στοχεύει στην αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων που συνδέονται άμεσα με την αποστολή και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Επίσης επιτυχημένοι οργανισμοί είναι αυτοί που είναι σε θέση να δημιουργήσουν για τους εργαζομένους ιδανικά περιβάλλοντα εκπαίδευσης και ανταλλαγής και επεξεργασίας πληροφοριών μάθησης. Είναι άλλωστε δεδομένη η ικανότητα του σύγχρονου ανθρώπου να επεκτείνει, να εμπλουτίζει και να βελτιώνει διαρκώς τις γνώσεις του.

Όσον αφορά στην εκπαιδευτική καινοτομία, αυτή εστιάζεται σε ενέργειες που εμπεριέχουν και προωθούν νέες αντιλήψεις για την εκπαίδευση σε τρεις διαστάσεις (Fullan, 1991): α) Στην αλλαγή αρχών και πεποιθήσεων β) Στη χρήση νέων διδακτικών μέσων γ) Στην εφαρμογή νέων διδακτικών προσεγγίσεων

Μελέτες υποστηρίζουν ότι η προώθηση Καινοτόμων Προγραμμάτων είναι αποτελεσματική, όταν η εκπαιδευτική καινοτομία αντιμετωπίζεται ως διαδικασία και όχι ως γεγονός. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί αποτελούν το «κλειδί» της εφαρμογής μιας εκπαιδευτικής καινοτομίας, με αποτέλεσμα να στρέφεται η προσοχή στον τρόπο με τον οποίο αυτοί αντιλαμβάνονται την ανάγκη της καινοτομίας. Η εμπλοκή του εκπαιδευτικού στη διαδικασία της καινοτομίας και η δημιουργία κοινών στόχων και αξιών, ιδιαίτερα όταν αυτές προτείνουν νέες καθημερινές πρακτικές και νέες παιδαγωγικές αντιλήψεις, θεωρούνται ως παράγοντες ιδιαίτερα

αποτελεσματικοί για την εφαρμογή μιας καινοτομίας (Hargreaves & Evans, 1997, Sarason, 1996).

Αναφορικά με την εκπαιδευτική καινοτομία, έχει πολλές πτυχές και αφορά ως προς το είδος των δραστηριοτήτων του σχολείου, στις οποίες αναφέρεται η καινοτομία. (Με βάση το κριτήριο αυτό η καινοτομία μπορεί να είναι εκπαιδευτική, παιδαγωγική, διοικητική ή οργανωτική) ,το θεματικό περιεχόμενο της καινοτομίας (Σκοποί/στόχοι, περιεχόμενο, μέθοδοι και μέσα διδασκαλίας, μέθοδοι αξιολόγησης.),την ανάληψη πρωτοβουλίας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της καινοτομίας. (Top-down διαδικασία ή bottom-up διαδικασία), την ομάδα-στόχο της καινοτομίας. Με βάση το κριτήριο αυτό οι καινοτομίες διακρίνονται σε αυτές που αφορούν το σύνολο των μαθητών και των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας ή συγκεκριμένες κατηγορίες (μαθητές χαμηλών επιδόσεων, με μαθησιακές δυσκολίες, μαθητές που ανήκουν σε εθνικές ή κοινωνικές μειονότητες, νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί, εκπαιδευτικοί συγκεκριμένων ειδικοτήτων). Η καινοτομία και η αλλαγή είναι μια σκληρή και μεσοπρόθεσμη διαδικασία. Οποιαδήποτε πρόοδος στην ιστορία είναι αποτέλεσμα αλλαγής και καινοτομίας (Shen, 2008).

Υπάρχουν τόσες αντιλήψεις για τη διαδικασία αλλαγής, όσοι είναι και οι συγγραφείς που ασχολούνται με το θέμα αυτό. Ωστόσο υπάρχουν ορισμένοι τομείς που συμφωνούν όλοι οι συγγραφείς. Ο Carlipio (1998: 2 σπ.αν. Zhu, 2015) ορίζει την αλλαγή ως εξής: *«η αλλαγή μπορεί να περιγραφεί ως η υιοθέτηση μιας καινοτομίας, όπου απώτερος στόχος είναι η βελτίωση των αποτελεσμάτων μέσω μιας αλλαγής πρακτικών»*. Οι Bell & Ritchie (2002: 157) αναφέρουν ότι η αλλαγή είναι ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι βελτιώνονται. Ο Fullan (2014: 22) ισχυρίζεται ότι *«η αλλαγή είναι μια διαδικασία μάθησης νέων ιδεών και πραγμάτων»*.

Από όλους τους ορισμούς, συμπεραίνεται ότι η αλλαγή είναι μια διαδικασία βελτίωσης της πρακτικής. Η διαδικασία της αλλαγής είναι περίπλοκη, με πολλούς διαφορετικούς τύπους και δυνατότητες. Επιπλέον, υπάρχουν διάφορες στρατηγικές για την εφαρμογή αυτών των αλλαγών. Η αντιμετώπιση της αλλαγής δεν είναι εύκολη και μπορεί μερικές φορές να είναι μια οδυνηρή διαδικασία. Επομένως, η εφαρμογή είναι η πιο σημαντική διαδικασία στην αλλαγή (Shen, 2008).

Οι άνθρωποι χρειάζονται αλλαγή για να βελτιώσουν τη δουλειά τους. Ο Nicholls (2014) επισημαίνει ότι οι παράγοντες που οδηγούν στην αλλαγή είναι τόσο εξωτερικές όσο και εσωτερικές δυνάμεις που περιορίζουν τους διαχειριστές. Αυτές

οι δυνάμεις επιφέρουν επίσης την ανάγκη για αλλαγή. Στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι αλλαγές επιβάλλονται από το εξωτερικό ή προκαλούνται από εσωτερική πίεση. Ο απώτερος στόχος της αλλαγής είναι να κάνει την πράξη καλύτερη ή πιο αποτελεσματική στην εργασία.

2.1.1 Σημασία Καινοτομιών στην εκπαίδευση για τους εκπαιδευτικούς

Σε γενικότερο πλαίσιο θα λέγαμε ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη αλλαγών και καινοτομιών στο επίπεδο της εκπαίδευσης μιας και θεωρείται σήμερα απαραίτητη προϋπόθεση για την προσαρμογή, επιβίωση και ανάπτυξη της στο πλαίσιο των σύγχρονων συνθηκών. Αρχικά, έχει πολλά οφέλη ο εκπαιδευτικός, όπως να συμμετέχει στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να μην παραμένει απλά ένα εκτελεστικό όργανο σε αυτήν, να βελτιώσει τη διδακτική του πρακτική, να επιμορφώνεται μέσω των συνεργασιών του με συναδέλφους, με άλλους φορείς καθώς γίνεται δέκτης καινούριας αυθεντικής πληροφόρησης, να χειραφετείται από τη συνήθεια και την παράδοση που στις περισσότερες περιπτώσεις τον καθορίζουν και έτσι αποκτά κριτική στάση απέναντι στα πράγματα, να μαθαίνει περισσότερα σχετικά με το γνωστικό του αντικείμενο και να αναλύει βαθύτερα την πρακτική του μαθαίνει πώς να μαθαίνει. (Υφαντή, 2000)

2.1.2 Φιλοσοφία των καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων

Η Ευρώπη αφού αντιλήφθηκε το μεγάλο αυτό κενό στην ανάπτυξη της καινοτομίας στην εκπαίδευση, έλαβε τα μέτρα της και προσπαθεί να χαράξει με τη στρατηγική Europe 2020 μια έξυπνη ανάπτυξη, η οποία θα βασίζεται στη βελτίωση των επιδόσεων της εκπαίδευσης, της έρευνας και καινοτομίας και της ψηφιακής κοινωνίας (European Commission, 2010). Αυτοί οι παράγοντες κρίνονται πολύ σημαντικοί για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας και θα έπρεπε να εντάσσονται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες. Αναφορικά με την έρευνα και καινοτομία, αναμφίβολα συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας στην Ευρώπη. Η Ευρώπη προσπαθεί να τα εντάξει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω χρηματοδότησης ερευνητικών προγραμμάτων (δείτε παρακάτω το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»), ωστόσο θα έπρεπε το στοιχείο της έρευνας και της καινοτομίας να υπάρχει και στις υπόλοιπες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Θα ήταν πολύ χρήσιμο αν ένα παιδί από το δημοτικό εκπαιδευόταν στο πώς να ερευνά και ψάχνει κάτι και στο πώς να προσπαθεί να

βελτιώσει κάτι βρίσκοντας μια καινοτομία. Γενικότερα η εκπαίδευση στις πρώτες δύο βαθμίδες δίνει στον εκάστοτε μαθητή τη νοοτροπία της «έτοιμης γνώσης» κάτι που επικρατεί και στα φροντιστήρια. Αυτό όμως περιορίζει τη φαντασία και την ευρηματικότητα του εκπαιδευόμενου και συναντά πολλά εμπόδια όταν μπαίνει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή στην αγορά εργασίας.

Η έρευνα και καινοτομία είναι σημαντικές γιατί βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης, ενισχύουν την ανάπτυξη και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας. Ταυτόχρονα, η έρευνα και η καινοτομία κάνουν καλύτερη τη ζωή των ευρωπαίων πολιτών, καθώς βελτιώνουν την υγειονομική περίθαλψη, τις μεταφορές και τις ψηφιακές υπηρεσίες και δημιουργούν αναρίθμητα νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαδραματίζει διεθνώς πρωτεύοντα ρόλο στο πεδίο της επιστήμης και της τεχνολογίας, ενώ πρωτοπορεί σε πολλούς τομείς, όπως, μεταξύ άλλων, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην προστασία του περιβάλλοντος. Το μέλλον της Ευρώπης συνδέεται με την ικανότητά της να καινοτομεί: να αξιοποιεί τις λαμπρές ιδέες για να παράγει προϊόντα και υπηρεσίες τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Η πρωτοβουλία «Ένωση Καινοτομίας», δηλαδή η στρατηγική της Ευρώπης για την προώθηση αυτής της διαδικασίας, θα δημιουργήσει ένα περιβάλλον που θα επιτρέπει στην Ευρώπη να προωθεί νέες ιδέες. Η Ένωση Καινοτομίας αποτελεί μέρος της στρατηγικής της ΕΕ για την ανάπτυξη «Ευρώπη 2020», η οποία προβλέπει την επένδυση του 3 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΓΧΠ) στην έρευνα και την καινοτομία στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα έως το 2020.

Η ΕΕ αποτελεί τον σημαντικότερο πυρήνα παραγωγής γνώσης στον κόσμο. Αντιπροσωπεύει σχεδόν το ένα τρίτο της παγκόσμιας παραγωγής επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης. Παρά την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν καταφέρει να διατηρήσουν την ανταγωνιστική αυτή θέση σε ό,τι αφορά την παραγωγή γνώσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το νέο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα με τίτλο «Ορίζοντας 2020» (Horizon 2020) θα ενισχύσει την ηγετική θέση της Ευρώπης στο πεδίο της καινοτομίας προάγοντας την αριστεία στην έρευνα, καθώς και την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών. Σχεδόν 80 δισεκατομμύρια ευρώ θα επενδυθούν στο διάστημα 2014-2020 σε έργα έρευνας και καινοτομίας. Το πρόγραμμα αυτό θα βοηθήσει την ΕΕ να

παράγει νέα προϊόντα και υπηρεσίες που θα είναι ανταγωνιστικά στο πλαίσιο της διεθνούς αγοράς. Το «Ορίζοντας 2020» είναι το μεγαλύτερο πρόγραμμα της ΕΕ που καταρτίστηκε ποτέ στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Συμβάλλοντας στη μεταφορά λαμπρών ιδεών από το εργαστήριο στην αγορά, θα αποτελέσει το έναυσμα για την παραγωγή περισσότερων καινοτόμων προϊόντων, επιστημονικών ανακαλύψεων και παγκόσμιων αποκλειστικότητας. Σε διάστημα επτά ετών (από το 2014 έως το 2020) θα χρηματοδοτηθούν έργα ύψους σχεδόν 80 δισεκατομμυρίων ευρώ, τα περισσότερα εκ των οποίων σε τρεις πυλώνες: την επιστημονική αριστεία, τη βιομηχανική πρωτοπορία και την αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων.

Αναφορική με την ψηφιακή κοινωνία, τον τρίτο στόχο της εκπαιδευτικής καινοτομίας, θα λέγαμε ότι είναι πολύ σημαντικό για μια κοινωνία να εντάξει την «ψηφιακή» εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Αρχικά να αναφέρουμε ότι η στρατηγική για την ψηφιακή εκπαίδευση έχει ως στόχους την ενσωμάτωση τεχνολογικής καινοτομίας στην εκπαιδευτική διαδικασία, την ψηφιοποίηση του διδακτικού υλικού με ταυτόχρονη δυνατότητα πρόσβασης σε αυτό μαθητών και γονέων, τη δημιουργία και αξιοποίηση πολυμεσικού διδακτικού υλικού εμπλουτισμένου με animations, video, υπερσυνδέσεις κλπ. και τη διεύρυνση των εκπαιδευτικών δυνατοτήτων με την εξ αποστάσεως (e-learning) μάθηση. Αναμφίβολα, η ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) που χαρακτηρίζει την εποχή μας καθώς και η εξάπλωση των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας επηρεάζουν σημαντικά τα κοινωνικά δεδομένα και διαμορφώνουν νέες τάσεις. Η γρήγορη ανάπτυξη των Επιστημών και Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχει οδηγήσει σε μια νέα πραγματικότητα όλους τους τομείς της καθημερινής ζωής μας. Οι ανάγκες προσαρμογής της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις απαιτήσεις αυτής της νέας πραγματικότητας, επιτάσσουν την ένταξη των ΤΠΕ σε όλα τα στάδια του εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να είναι ικανή να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις μόρφωσης και κατάρτισης και στις ραγδαίες εξελίξεις της αγοράς εργασίας.

Η ταχύτερη ανάπτυξη των ΤΠΕ οδηγεί την κοινωνία σε αλλαγές με πολύ γρήγορους ρυθμούς και το σχολείο οφείλει να είναι σε θέση να παρακολουθεί την εξέλιξη αυτή και να προσαρμόζεται σε αυτούς τους ρυθμούς. Για να επιτευχθεί αυτό, είναι αναγκαία η υποστήριξή του από όλους τους φορείς, έτσι ώστε οι ΤΠΕ

να αξιοποιηθούν με τρόπο κατάλληλο και να βελτιώσουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Οι σημερινοί μαθητές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης πρέπει να εκπαιδεύονται σωστά και μεθοδικά, ώστε να είναι ικανοί να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας. Όπως αντιλαμβανόμαστε, τα οφέλη είναι αρκετά σε αυτό το τομέα και η χρησιμότητα της «ψηφιοποίησης» στην εκπαίδευση είναι από τα κυρίαρχα σημεία στη σημερινή εποχή.

2.1.3 Η διαδικασία της εκπαιδευτικής καινοτομίας

Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες μπορούν να βελτιώσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα ή στις μεθόδους διδασκαλίας μπορούν να συμβάλουν στην προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι νέες τάσεις στην εξατομικευμένη μάθηση βασίζονται σε νέους τρόπους οργάνωσης των σχολείων και της χρήσης των ΤΠΕ.

Η εκπαίδευση θεωρείται στις περισσότερες χώρες ως μέσο ενίσχυσης της ισότητας. Οι καινοτομίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ισότητας στην πρόσβαση και τη χρήση της εκπαίδευσης, καθώς και στην ισότητα στα μαθησιακά αποτελέσματα. Επίσης, η εκπαίδευση πρέπει να παραμείνει σχετική ενόψει των ταχέων αλλαγών στην κοινωνία, το περιβάλλον και την εθνική οικονομία (Barrett, 1998: 288). Επομένως, ο τομέας της εκπαίδευσης πρέπει να εισαγάγει τις αλλαγές που χρειάζεται για να προσαρμοστεί στις κοινωνικές ανάγκες. Για παράδειγμα, τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να υιοθετήσουν διδακτικές, μαθησιακές ή οργανωτικές πρακτικές που έχουν προσδιοριστεί ότι συμβάλλουν στην καλλιέργεια «δεξιοτήτων για την καινοτομία» (Dumont et al., 2010, Schleicher, 2012, Winner et al., 2013).

Η αντίληψη της αλλαγής στην εκπαίδευση συνήθως συναντά την αντίσταση των εκπαιδευτικών. Οι αλλαγές παρεμποδίζονται επίσης από την απουσία προσώπων με το ρόλο του «παράγοντα αλλαγής» και την απουσία πληροφοριών σχετικά με τις νέες δυνατότητες της αλλαγής. Οι σχολικοί στόχοι είναι πολλαπλοί και συχνά αντιφατικοί. Τα σχολεία διαθέτουν λίγους πόρους για να δοκιμάσουν νέες μεθόδους και δεν παρέχουν ανταμοιβές για το προσωπικό που καινοτομεί. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει τίποτα που να ωθεί τους εκπαιδευτικούς στην καινοτομία. Η εκπαιδευτική καινοτομία είναι ένα σύνθετο θέμα, διότι πρέπει να μελετηθεί σε

διάφορα επίπεδα: σε επίπεδο των ατόμων που αλλάζουν, σε επίπεδο θεσμών, σε κοινοτικό επίπεδο και στο ευρύτερο περιβάλλον, όπου ορισμένες καινοτομίες είναι αποδεκτές, ενώ άλλες όχι.

Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες σπανίως εγκαθίστανται με βάση τα προσόντα τους. Ο βασικός παράγοντας φαίνεται να είναι η σχετική σημασία που αποδίδεται στα αναμενόμενα πλεονεκτήματα και στις απειλές της αλλαγής στα μάτια των εκπαιδευτικών. Στην εκπαίδευση, η αλλαγή περιλαμβάνει τους εκπαιδευτικούς που καλούνται να αλλάξουν τον τρόπο που βλέπουν τα πράγματα και τις συνήθειες τους να ασχολούνται με παιδιά. Μια τέτοια αλλαγή είναι πολύ αργή, και αν οι εκπαιδευτικοί πιέζονται πολύ έντονα, συσσωρεύεται συνήθως ακόμα μεγαλύτερη αντίσταση. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί τείνουν να αντιστέκονται σε οποιαδήποτε αλλαγή που τους αφήνει λιγότερο έλεγχο στις τάξεις τους (Huberman, 1973).

Οι στάσεις και η συμπεριφορά των εκπαιδευτικών και των διοικητικών υπαλλήλων είναι λειτουργίες τόσο της προσωπικότητάς τους όσο και των θεσμών στους οποίους εργάζονται. Οι περισσότεροι οργανισμοί έχουν σχεδιαστεί για τη σταθερότητα και όχι για την αλλαγή, και σπάνια διαθέτουν μηχανισμούς για την αλλαγή. Τα σχολεία αντικατοπτρίζουν επίσης τις έννοιες και τις αξίες της κοινότητάς τους και έτσι μπορούν να δοκιμάσουν μόνο νέες πρακτικές που έχουν γίνει πλήρως αποδεκτές από τους περισσότερους γονείς και τους νομοθέτες. Οι δημοκρατικές σχέσεις μεταξύ δασκάλου και μαθητή, για παράδειγμα, δεν εφαρμόζονται ήδη μεταξύ των γονέων και των παιδιών τους ή μεταξύ των εργοδοτών και των εργαζομένων (Huberman, 1973).

Οι καινοτομίες παράγονται πιο συχνά και γίνονται αποδεκτές πιο εύκολα από άτομα με μια σειρά κοινών χαρακτηριστικών, τα οποία περιλαμβάνουν την αυτοπεποίθηση, την προθυμία να αναλάβουν κινδύνους, τη νεαρή ηλικία, την υψηλή κοινωνική θέση και την τάση προς την ηγεσία της κοινής γνώμης. Οι καινοτόμοι εκπαιδευτικοί, ειδικότερα, έχουν περισσότερη αυτοπεποίθηση, μοιράζονται ευρύτερα τις εμπειρίες τους και τις πληροφορίες σχετικά με τη διδασκαλία και είναι επαγγελματικά πιο αφοσιωμένοι. Τα καινοτόμα σχολεία έχουν επίσης κοινά χαρακτηριστικά. Γενικά απολαμβάνουν μεγαλύτερη οικονομική στήριξη, περισσότερους εκπαιδευμένους δασκάλους και πιο μορφωμένους γονείς. Τείνουν να είναι σαφέστεροι για τους θεσμικούς στόχους, να έχουν ένα καλό δίκτυο επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και μεταξύ δασκάλων και διαχειριστών, να

έχουν υψηλότερο ηθικό και μεγαλύτερη συνοχή, να εφεύρουν συχνότερα νέες διαδικασίες ή πρακτικές και να είναι πιο ευαίσθητοι στις νέες εξελίξεις στην έρευνα και την πολιτική. Συγκεκριμένα, τα καινοτόμα σχολεία αφιερώνουν πόρους πέρα από εκείνους που απαιτούνται, προκειμένου να αποκτήσουν γνώση νέων εννοιών ή μεθόδων και να τις δοκιμάσουν.

Η κατάρτιση σχεδίων για την πραγματοποίηση καινοτομιών στην εκπαίδευση δεν αποτελεί εύκολη διαδικασία. Ως εκ τούτου, πρέπει να επικεντρωθούμε στους παράγοντες που φαίνεται να ευνοούν ή να παρεμποδίζουν τη διαρκή αλλαγή. Ένας κατάλογος θετικών παραγόντων θα περιλάμβανε: αποδεδειγμένη ποιότητα, χαμηλό κόστος, διαχωρισμός σε μέρη, ευκολία επικοινωνίας, χαμηλή πολυπλοκότητα, ισχυρή ηγεσία, ευνοϊκό σχολικό ή θεσμικό περιβάλλον, συμβατότητα με την αξία και τις υπάρχουσες πρακτικές, αποτελεσματικό μείγμα ανταμοιβών και τιμωριών, ετοιμότητα για αλλαγή στο στοχευόμενο σύστημα ή ομάδα και καταλληλότητα της προτεινόμενης αλλαγής στην γύρω κοινότητα (Huberman, 1973).

Μελέτες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικές αλλαγές πραγματοποιούνται σε διάφορα περιβάλλοντα έχουν παραγάγει τρία παραδείγματα. Το **μοντέλο «έρευνας και ανάπτυξης»**, το οποίο προχωρά από τη θεωρία στην πρακτική: οι καινοτομίες σχεδιάζονται, εκκινούνται, ενσωματώνονται και αξιολογούνται ως μέρος ενός περίπλοκου σχεδιασμού που εποπτεύεται από έναν κεντρικό οργανισμό σχεδιασμού. Το **μοντέλο της «κοινωνικής αλληλεπίδρασης»**, το οποίο ακολουθεί τη διάχυση της καινοτομίας μεταξύ των μελών μιας ομάδας ή ενός σχολείου. Τέλος το **μοντέλο «επίλυσης προβλημάτων»**, το οποίο ερμηνεύει την αλλαγή από την άποψη του ατόμου που την υιοθετεί. Και οι τρεις διαδικασίες λειτουργούν σε κάποιο βαθμό σε οποιαδήποτε καινοτομία, αλλά ιδιαίτερα εθνικά ή τοπικά συστήματα δίνουν έμφαση το ένα στο άλλο στις προσπάθειές τους να επιταχύνουν το πέρασμα από την απόφαση στην εφαρμογή (Huberman, 1973).

Ομοίως, οι αρχές χρησιμοποιούν διαφορετικές τεχνικές για την εφαρμογή της αλλαγής. Η στρατηγική που χρησιμοποιείται γενικά αντικατοπτρίζει τη σχέση μεταξύ ανώτερων διοικητικών στελεχών και τοπικών εκπαιδευτικών. Σε ιδιαίτερα αποκεντρωμένα συστήματα, η πρωτοβουλία αφήνεται σε άτομα να αποδεχθούν, να αρνηθούν ή να τροποποιήσουν τις προτεινόμενες αλλαγές. Ο σημαντικότερος παράγοντας είναι η λιγότερο εξουσία του προσώπου που υποστηρίζει τη

μεταρρύθμιση από ότι ο ορθολογισμός και η αποδοχή της ίδιας της καινοτομίας. Ως αποτέλεσμα, οι αλλαγές απαιτούνται περισσότερο, αλλά τείνουν να είναι πιο ανθεκτικές. Σε ιδιαίτερα συγκεντρωτικά συστήματα, όπως είναι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα οι καινοτομίες επιβάλλονται συχνότερα μέσω μιας ιεραρχικής αλυσίδας διοίκησης, με ψυχολογικές και οικονομικές κυρώσεις εναντίον εκείνων που αντιστέκονται. Τέτοιες μεταρρυθμίσεις εφαρμόζονται ταχύτερα σε όλο το σύστημα, αλλά σπάνια εσωτερικοποιούνται από τους υιοθετούντες, εκτός αν ασκούνται αρκετά για να αλλάξουν συνήθειες και πρότυπα συμπεριφοράς (Huberman, 1973).

Ειδικότερα, ο σχεδιασμός της εισαγωγής και διαχείρισης της μεταρρύθμισης, έχει καταδείξει ότι, όταν η καινοτομία αποτελεί πρωτοβουλία των μελών του ίδιου του οργανισμού, στη βάση της ικανοποίησης των ιδιαίτερων αναγκών του και με προσεγγίσεις που διασφαλίζουν τη μεγαλύτερη δυνατή επιτυχία (Everard & Morris, 1999), όπως η προσέγγιση του Fullan, καθιστά το σχολείο ένα μαθησιακό οργανισμό, που συνεχώς βελτιώνεται (Fullan, 2014), ακόμα και σε συγκεντρωτικά εκπαιδευτικά συστήματα. Καταληκτικά, είναι καιρός, η διοίκηση των σχολικών μονάδων να αξιοποιήσει τις όσες δυνατότητες της δίνονται για αυτοκατευθυνόμενη καινοτόμο δράση, που να συμβάλλει στην προσαρμογή του οργανισμού στο περιβάλλον και στην εξασφάλιση του μέλλοντος που επιθυμεί.

Η θεωρία αντιμετωπίζει την αλλαγή ως μέρος της ανάπτυξης του οργανισμού, προτείνοντας προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση τόσο στις δομές όσο και στον άνθρωπο (Πασιαρδής, 2008). Τέτοιες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση είναι η έρευνα δράσης, τα τρία στάδια του Fullan (1991), (εισαγωγή-εφαρμογή-σταθεροποίηση), καθώς και η προσέγγιση των έξι σταδίων (διάγνωση, προδιαγραφή του μέλλοντος, του παρόντος και των κενών ανάμεσά τους, διαχείριση μετάβασης και αξιολόγηση) των Everard και Morris (1999).

Η επιλογή της προσέγγισης του Fullan στηρίζεται στο γεγονός ότι, διαχειρίζεται την αλλαγή όχι απομονωμένα, αλλά ως ένα μέσο που ωθεί την ολιστική ανάπτυξη του σχολικού οργανισμού, ως ανοικτού κοινωνικού συστήματος, επικεντρωμένου στη συνεχή βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων (Πασιαρδής, 2008). Επιπλέον, η καινοτομία αφορά όλα τα υποσυστήματα του οργανισμού, ανθρώπους,

δομή, κουλτούρα, τεχνολογία, διοίκηση και επομένως, μια ολιστική προσέγγιση αναμένεται να λειτουργήσει αποτελεσματικότερα. Επίσης, ως προς την οργανωτική δομή της , όλα τα στάδια του σχεδιασμού στηρίζονται στη συμμετοχική διοίκηση και κατανεμημένη ηγεσία, με τη δημιουργία ομάδων να αξιοποιούν αποδοτικότερα τους ανθρώπινους πόρους (Πασιαρδής, 2008). Επιπλέον, η ανάπτυξη, η επιμόρφωση, η δημιουργία κινήτρων, η βελτίωση επικοινωνίας και η άμβλυση αντιστάσεων εκπαιδευτικών, μαθητών και γονιών, καθώς και η εγκαθίδρυση συνεργατικής κουλτούρας και ισχυρού θετικού κλίματος τίθενται σε προτεραιότητα .

Ένα σχολείο που αλλάζει είναι ένα σχολείο που αναγνωρίζεται ως ανοικτό κοινωνικό σύστημα , που μορφοποιεί τις διαδικασίες για αλλαγή κυρίως μέσα από προσεγγίσεις κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Everard & Morris, 1999· Κονιδάρη 2006). Κατά συνέπεια, πραγματική αλλαγή μπορεί να επιτευχθεί μέσω αποφάσεων και σχεδιασμών σε επίπεδο σχολείου , στη βάση του τοπικού συγκείμενου , με έμφαση στο ρόλο της ηγεσίας και του εκπαιδευτικού.

Σύμφωνα με τον Fullan (2014), η διαδικασία της καινοτομίας ακολουθεί τρία στάδια: **την εισαγωγή**, στάδιο στο οποίο διερευνάται η υπάρχουσα κατάσταση, αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της καινοτομίας η ετοιμότητα των εμπλεκομένων, το κόστος και τα οφέλη, εντοπίζονται προβλήματα και λαμβάνεται απόφαση για την καινοτομία .Η από κοινού ανάπτυξη του οράματος, όχι μόνο θα συνέβαλλε στην αλλαγή της κουλτούρας του σχολείου αλλά θα προέβλεπε και θα αντιμετώπιζε εγκαίρως και την όποια αντίσταση απέναντι στην αλλαγή (Everard & Morris,1999). Το δεύτερο στάδιο είναι το στάδιο **της εφαρμογής**, στο οποίο σχεδιάζεται και εφαρμόζεται στην πράξη η καινοτομία. Συγκροτείται μια ομάδα διαχείρισης από εκπαιδευτικούς με σχετικά υψηλή ετοιμότητα και ικανότητα στις νέες τεχνολογίες με σκοπό την εφαρμογή σχεδίων δράσης, τη διατήρηση της αφοσίωσης στην αλλαγή, την άμεση επίλυση των προβλημάτων που ανακύπτουν, την τήρηση του χρονοδιαγράμματος, την εξεύρεση πόρων, την επιμόρφωση και την ανάπτυξη του προσωπικού και την αξιολόγηση της προόδου (Πασιαρδής, 2008). Τέλος το τρίτο στάδιο είναι το στάδιο **της εγκαθίδρυσης** της καινοτομίας, στο οποίο η καινοτομία δεν θεωρείται πια κάτι νέο αλλά ενσωματώνεται στον τρόπο εργασίας του σχολείου (Fullan, 2014). Συγκεκριμένα ωθείται στους εκπαιδευτικούς η ευρεία χρήση των

ΤΠΕ ή εναλλακτικών διδασκαλιών έτσι ώστε η αλλαγή να πάψει να θεωρείται ως κάτι νέο και να γίνει μέρος της «συνηθισμένης δράσης» του σχολείου και καθημερινή διδακτική πρακτική (φάση εσωτερίκευσης) (Fullan, 2001).

Τα τρία αυτά στάδια του Fullan (2014) χωρίζονται το καθένα σε επίπεδα που αφορούν τα καθήκοντα που θα ανακύψουν από την καινοτομία, τους ρόλους των συμμετεχόντων, τους διευκολυντικούς /ανασταλτικούς παράγοντες, τις στρατηγικές αλλαγής, την υποστήριξη που απαιτείται, τον ρόλο της ηγεσίας και τα κριτήρια αξιολόγησης

Σε αυτό το σημείο σημαντική είναι η αναφορά στην προσέγγιση των έξι σταδίων των Everard & Morris (1999), η οποία αφορά: **1. Στην προκαταρκτική διάγνωση ή αναγνώριση**, βάσει της οποίας θα αποφασιζόταν η αναγκαιότητα, η συνθετότητα και η πιθανότητα επιτυχίας του προγράμματος σε σχέση με την ιδιαιτερότητα της σχολικής μονάδας και των αλληλεπιδρώντων σχέσεων που αναπτύσσονται σε αυτήν. **2. Στην προδιαγραφή του μέλλοντος** προσπαθώντας να βρεθεί η συνισταμένη μεταξύ του επιθυμητού οράματος και της ισχύουσας πραγματικότητας. **3. Στην περιγραφή του παρόντος**, διερευνώντας το σκοπό της αλλαγής, τις απαιτήσεις της, τα εμπόδια και το τι λειτουργεί υπέρ του σχολείου. Σημαντική εδώ θα ήταν και η ανάλυση πεδίου δυνάμεων, όπου θα επιχειρούνταν η μείωση των ανασχετικών προς την αλλαγή δυνάμεων και η ενίσχυση των προωθητικών προς μείωση των αντιστάσεων **4. Στον εντοπισμό των κενών μεταξύ παρόντος και μέλλοντος** με σκοπό τον καθορισμό τους και την κάλυψή τους, διερευνώντας ποιος αντιστέκεται και ποιος μπορεί να βοηθήσει. **5. Στην προσέγγιση του τρόπου μετάβασης από το παρόν στο μέλλον**. Μέσα στα πλαίσια της διοίκησης «μετάβασης» θα γινόταν ο χρονοπροσδιορισμένος καθορισμός των ευθυνών, η χαρτογράφηση των αρμοδιοτήτων, η ιεράρχηση των στόχων, η εξασφάλιση της αφοσίωσης δίνοντας χρονική προτεραιότητα και βαρύτητα περισσότερο στο σχεδιασμό και λιγότερο στην εκτέλεση. **6. Στην αξιολόγηση και στην παρακολούθηση της αλλαγής** με στόχο την εδραίωσή της και την αποτροπή της περίπτωσης παλινδρόμησης στην προηγούμενη κατάσταση ή την αποφυγή της «φαινομενικής αλλαγής».

Ο συνδυασμός θεωριών, προσεγγίσεων αποτελεί αναγκαιότητα διότι μέσω εναλλακτικών μοντέλων παρέχεται μια πληθώρα αρχών που οδηγούν στον εκσυγχρονισμό του σχολείου ως συστήματος και στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης (Πασιαρδής, 2008) υιοθετώντας καινοτόμες δράσεις . Σε αυτές αναδεικνύεται η κατανόηση της φύσης και της αναγκαιότητάς τους από τους εμπλεκομένους (Fullan, 1991), ο καλός σχεδιασμός τους (Everard & Morris, 1999), οι σαφείς στόχοι, τα χρονοπροσδιορισμένα καθήκοντα, η επιμόρφωση των μελών , οι συνεργατικές διαδικασίες, η ανατροπή της ιεραρχίας, η υιοθέτηση της διανεμητικής ηγεσίας και η ανάπτυξη σχέσεων αφοσίωσης, ισοτιμίας και εμπιστοσύνης (Πασιαρδής, 2008), προκειμένου να αντιμετωπίζονται οι αντιστάσεις και να οδηγείται το πρόγραμμα σε επιτυχία .

2.1.4 Η διαχείριση της αλλαγής

Η διαχείριση της αλλαγής αποτελεί τη βασική δραστηριότητα στην υλοποίηση των οργανωτικών στόχων, ενώ η υλοποίηση είναι η πρακτική ή η φυσική διαδικασία παροχής της καινοτομίας. Η αλλαγή είναι η συνεχής διαδικασία παροχής της καινοτομίας. Σύμφωνα με τον Fullan (2014: 117) *«η εκπαιδευτική αλλαγή εξαρτάται από το τι κάνουν και σκέφτονται οι εκπαιδευτικοί - είναι τόσο απλό και τόσο περίπλοκο»*

Η προέλευση μιας αλλαγής και η φύση της επηρεάζουν τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών και τις προσεγγίσεις των ηγετών των θεμάτων για τη διαχείρισή τους. Στη διαδικασία αλλαγής, οι άνθρωποι και η σχέση είναι τα κύρια συστατικά για την επιτυχή εφαρμογή. Απαιτούνται μηχανισμοί υποστήριξης για τη βελτίωση των πρακτικών και των διαδικασιών. Ως εκ τούτου, η διαχείριση της αλλαγής περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των αναγκών, το σχεδιασμό, το σχέδιο εφαρμογής και την αξιολόγηση της επιτυχίας της αλλαγής. Στην μεταβαλλόμενη διαδικασία, οι ηγέτες είναι ο βασικός ρόλος στη διαχείριση της αλλαγής. Θα πρέπει να διευκολύνουν κάθε στοιχείο της διαδικασίας αλλαγής και να αναζητούν ευκαιρίες για ανάθεση, ώστε το προσωπικό τους να συμμετέχει στην αλλαγή (Shen, 2008). Οι Bell & Kitchie (2002: 60), αναφέρουν ότι οι παράγοντες που συμβάλλουν στην αλλαγή σε ένα σχολείο είναι α) ο χρόνος, β) η ικανότητα του σχολείου για αλλαγή,

γ) η πολυπλοκότητα της αλλαγής, δ) η διαχείριση της αλλαγής, ε) η στάση των δασκάλων, στ) η στάση των μαθητών.

Οι παραπάνω παράγοντες δίνουν μια σαφή διαδικασία της αλλαγής και τις θέσεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών στη διαδικασία της αλλαγής. Είναι γνωστό ότι δεν είναι όλες οι αλλαγές επιτυχημένες. Μια επιτυχημένη αλλαγή στο σχολείο μπορεί να πραγματοποιηθεί ταυτόχρονα μέσω συγκεκριμένου σχεδίου. Η εφαρμογή του σχεδίου οφείλει να περιλαμβάνει συμπεριφορές και πεποιθήσεις (Shen, 2008).

2.1.5 Εμπόδια στην αποτελεσματική αλλαγή

Έχει αναγνωριστεί ότι δεν είναι όλες οι αλλαγές αποτελεσματικές, αλλά όλες οι βελτιώσεις συνεπάγονται αλλαγή. Η αποτελεσματική αλλαγή σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα δεν είναι εύκολα προσβάσιμος στόχος. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αλλαγής, η δυναμική των επιχειρήσεων μπορεί να αντισταθεί στην προτεινόμενη αλλαγή, όπως η σχολική κουλτούρα, η έλλειψη ολιστικής προσέγγισης, η απουσία παρακολούθησης ή υποστήριξης και ακόμη και η ίδια η διαδικασία της αλλαγής. Υπάρχουν επομένως πολλά εμπόδια στην αποτελεσματική αλλαγή (Shen, 2008). Ο Dimmock (2013) επισημαίνει ότι η αντίσταση είναι τόσο φυσική όσο το φαινόμενο της αλλαγής.

Συγκεκριμένα κάθε αλλαγή, κατά την έναρξή της έχει να αντιμετωπίσει την αντίσταση των εκπαιδευτικών, η οποία αρκετές φορές προκαλεί συγκρούσεις (Σαϊτή & Σαϊτής 2012). Συνήθως οι εκπαιδευτικοί που αντιστέκονται σε μια αλλαγή είναι εκείνοι που δε λαμβάνονται υπόψη από τον διευθυντή ή τους λοιπούς εκπαιδευτικούς (Chemi & Jensen, 2015). Για το λόγο αυτό στο πρώτο στάδιο εισαγωγής μιας εκπαιδευτικής καινοτομίας πρέπει να δίνονται κίνητρα στους εκπαιδευτικούς προκειμένου να υιοθετήσουν τις νέες αξίες, στάσεις και συμπεριφορές (Buyurgan & Meixell, 2015). Επίσης πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί αντιστέκονται στην αλλαγή διότι δεν τους εξηγούνται με σαφήνεια οι στόχοι της αλλαγής και δεν τους παρέχεται ενημέρωση για τον τρόπο υλοποίησης της αλλαγής (Metwally, 2012).

Οι Ozdemir και συν. (2016), περιγράφουν ορισμένους παράγοντες που μπορούν να συμβάλλουν στην απροθυμία για την αλλαγή. Αυτοί είναι: α) ο φόβος

του άγνωστου, β) η έλλειψη πληροφοριών, γ) η απειλή μεταξύ των βασικών δεξιότητων και ικανοτήτων και δ) ο φόβος αποτυχίας

Αυτές οι αντιστάσεις έχουν μεγάλη επίδραση στη διαδικασία της αλλαγής και της καινοτομίας.

2.1.6 Σχολική κουλτούρα και αλλαγή

Οι Hargreaves και συν. (2014), περιγράφουν τέσσερις διαφορετικούς τύπους κουλτούρας στο σχολείο: τη δύναμη, τον ρόλο, το έργο και το πρόσωπο. Η **κουλτούρα της δύναμης** έχει μια κεντρική δύναμη που περιβάλλεται από ολοένα και διευρυνόμενους κύκλους εξουσίας και επιρροής, ακριβώς όπως ένας ιστός αράχνης. Η ικανότητα του ατόμου στο κέντρο είναι το κλειδί για την κατανόηση του τρόπου λειτουργίας αυτών των σχετικά μικρών οργανώσεων.

Η **κουλτούρα του ρόλου** είναι τόσο προσεκτικά και λεπτομερώς οργανωμένη που μοιάζει με τη γραφειοκρατία. Διαχειρίζεται ένα οργανόγραμμα που καθορίζει τους ρόλους, τις περιγραφές θέσεων εργασίας τους, τους υπεύθυνους, τους υπεύθυνους για αυτούς και ούτω καθεξής (Shen, 2008).

Στην **κουλτούρα των εργασιών**, ομάδες εργάζονται για να επιλύσουν συγκεκριμένα προβλήματα ή να επιτύχουν συγκεκριμένους στόχους. Τα μέλη των ομάδων συζητούν μεταξύ τους, ανταλλάσσουν απόψεις και γνώμες, αξιολογούν την κάθε άποψη και τελικά καταλήγουν σε μια τελική απόφαση. Μέσα από την έκφραση ποικίλων απόψεων αναδεικνύονται διάφορες ιδέες για ένα θέμα με σκοπό την αποτελεσματικότερη επίλυση ενός προβλήματος αλλά και την θέσπιση αποτελεσματικότερων στόχων.

Η **προσωπική κουλτούρα** τοποθετεί πρώτα το άτομο και καθιστά στην οργάνωση τον πόρο για την ατομική εργασία.

Προφανώς διαφορετικοί πόροι επηρεάζουν τη σχολική κουλτούρα. Η αλλαγή σε ένα σχολείο περιλαμβάνει πολλές πτυχές. Ένα σχολείο έχει πολλές μικρές ομάδες. Μπορεί να έχουν διαφορετικές ιδέες μεταξύ τους. Αυτό δημιουργεί την πιθανότητα ότι δεν μπορούν όλες οι ομάδες να κατανοήσουν τις συνέπειες και την αλλαγή και έτσι δεν θα συμμετάσχουν αποτελεσματικά στη διαδικασία αλλαγής (Shen, 2008). Οι ηγέτες των θεμάτων πρέπει να το αποδεχθούν ως φυσικό και, σε

κάποιο βαθμό, αναπόφευκτο Πρέπει να τονιστεί ότι η πρακτική πρέπει να επικεντρώνεται στην ακρόαση, την αναστολή της κρίσης και την αναζήτηση κοινής κατανόησης. Ο Senge (2014: 5) σχολιάζει ότι πολλές από τις "καλύτερες ιδέες" δεν τίθενται σε εφαρμογή εξαιτίας της σύγκρουσης".

Από τα παραπάνω αναδεικνύεται μια σημαντική έννοια αυτή της βιωσιμότητας, η οποία αναφέρεται στη διατήρηση των καλών πρακτικών μιας αλλαγής, ενός προγράμματος μετά την ολοκλήρωσή του. Η βιωσιμότητα λοιπόν έχει άμεση σχέση με την κουλτούρα του σχολείου.

2.2 Εκπαιδευτική καινοτομία και εναλλακτικές παιδαγωγικές

2.2.1 Προγράμματα Αγωγής Υγείας

Η βέλτιστη υγεία είναι μια δυναμική ισορροπία της σωματικής, συναισθηματικής, κοινωνικής και πνευματικής υγείας. Για όλα τα άτομα, η υγεία είναι ένας πόρος που πρέπει να διατηρηθεί και να προστατευθεί. Η Υγεία στην εκπαίδευση, όπως ορίζεται στο ψήφισμα 89 / C3 / 01, είναι "μια διαδικασία βασισμένη σε επιστημονικές αρχές, η οποία απασχολεί τα σχολικά προγράμματα προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στα άτομα, που ενεργούν ατομικά ή συλλογικά, να ενημερώνονται και να λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με θέματα που αφορούν την υγεία. Είναι μια ολοκληρωμένη διαδικασία διδασκαλίας για την οποία πρέπει να υπάρχει ευθύνη από την οικογένεια, καθώς και από την εκπαιδευτική και κοινωνική κοινότητα. Οι εκπαιδευτικοί είναι συχνά οι κύριοι ενήλικες εκτός από τα μέλη της οικογένειας με τους οποίους τα παιδιά αλληλεπιδρούν σε καθημερινή βάση. Επιπλέον, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το σχολικό σύστημα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην ευημερία και την υγεία των παιδιών και των νέων.

Ως εκ τούτου στην Ελλάδα πολλά σχολεία εφαρμόζουν προγράμματα αγωγής υγείας σχετικά με τη διατροφή, το κάπνισμα, τον διαβήτη, τη σεξουαλικότητα και τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες, τη σωματική άσκηση, την κατανάλωση αλκοόλ, την ανάληψη κινδύνων στο δρόμο, τη μάθηση πρώτων βοηθειών. Στόχος είναι να προωθηθεί η νεολαία να αναλάβει την κυριότητα των μέσων που θα τα βοηθήσουν να κάνουν επιλογές και να

υιοθετήσουν συμπεριφορές που είναι υπεύθυνες τόσο προς τον εαυτό τους όσο και προς τους άλλους και το περιβάλλον γύρω τους.

2.2.2 Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο σχολικό πρόγραμμα είναι αποτέλεσμα των διεθνών κοινοτήτων που αναφέρουν τις επιπτώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον και υποστηρίζουν ότι η εκπαίδευση είναι το όχημα για την αναστροφή της. Ως εκ τούτου όλες οι χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα συμπεριέλαβαν την περιβαλλοντική εκπαίδευση στο επίσημο πρόγραμμα σπουδών τους. Στόχος της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι οι μαθητές να αναπτύξουν γνώσεις και δεξιότητες για να ζήσουν αρμονικά με το περιβάλλον. Είναι επομένως απαραίτητο τα παιδιά στα σχολεία να είναι περιβαλλοντικά εγγράμματα, ξεκινώντας από τη στιγμή που εισέρχονται στο σχολείο. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, είναι σημαντικό το πρόγραμμα σπουδών να αναπτύξει την κατανόηση των μαθητών σχετικά με τις οικολογικές διεργασίες, τον ανθρώπινο αντίκτυπο στις οικολογικές διεργασίες και τα κοινωνικοπολιτικά συστήματα που επηρεάζουν τις πεποιθήσεις και τις δράσεις των ατόμων προς το περιβάλλον (Breunig et al., 2014).

Δεν υπάρχει μία καθολική προσέγγιση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η περιβαλλοντική εκπαίδευση μπορεί να συμπεριληφθεί στο σχολικό πρόγραμμα σπουδών ή στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους αυτό μπορεί να εφαρμοστεί. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση μπορεί να συμπεριληφθεί στο σχολικό πρόγραμμα ως ανεξάρτητο μάθημα ή μπορεί να αντιμετωπιστεί ως διαθεματικό ζήτημα που διαπερνά όλο το πρόγραμμα σπουδών και ως εκ τούτου ενσωματώνεται σε υπάρχοντα μαθήματα ή μπορεί να διδαχθεί ως θέμα που οργανώνεται γύρω από σημαντικά θέματα και προβλήματα. Αν και οι τρεις προσεγγίσεις είναι διαφορετικές, μπορεί να είναι κατάλληλες για τη διδασκαλία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία, αλλά εξαρτάται από το πλαίσιο στο οποίο εφαρμόζονται. Στην Ελλάδα η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση έχει ενταχθεί διαθεματικά στο Πρόγραμμα Σπουδών διαπερνώντας όλα τα μαθήματα.

Η ολιστική αυτή προσέγγιση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης υποστηρίζεται από διάφορους ερευνητές, όπως οι Bolstad et al. (2004) και

McClaren & Hammond (2005). Ένα από τα επιχειρήματα που προβάλλονται ως προς το γιατί η έμφαση δίνεται στην ενσωμάτωση του προγράμματος σπουδών είναι ότι διευκολύνει την ανταλλαγή και τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών θεμάτων (McClaren & Hammond, 2005), καθιστώντας έτσι τη μάθηση ουσιαστική.

Παράλληλα μέσω της διαθεματικότητας της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν και σε εξωσχολικές δραστηριότητες. Παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων είναι ο καθαρισμός του σχολικού συγκροτήματος, η κηπουρική, η καλλιέργεια δέντρων, η διαχείριση αποβλήτων κ.α.. Η συμμετοχή των μαθητών σε αυτές τις δραστηριότητες διευρύνει τις αντιλήψεις τους για το περιβάλλον και τη διαχείρισή του (Ferguson, 2008).

2.2.3 Ευρωπαϊκά Προγράμματα. Ιστορική Αναδρομή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενέκρινε τον Ιούλιο του 1987 το πρώτο πρόγραμμα εκπαίδευσης (το πρόγραμμα COMET, που αποσκοπούσε στην τόνωση των επαφών και των ανταλλαγών μεταξύ πανεπιστημίων και βιομηχανιών). Το πρόγραμμα αυτό ακολούθησε ταχέως το πρόγραμμα ERASMUS, το οποίο προώθησε διαπανεπιστημιακές επαφές και συνεργασία, καθώς και ουσιαστική κινητικότητα των σπουδαστών (όπως, το 1989, το πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη», το πρώτο πρόγραμμα στήριξης της ανταλλαγής νέων της ΕΕ). Τα προγράμματα αυτά υιοθετήθηκαν από τις χώρες της ΕΕ αλλά με σημαντική υποστήριξη από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο έδωσε διαθέσιμους προϋπολογισμούς πριν από την έγκριση των νομικών πράξεων (De Wit, 1996).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει δύο διαφορετικά είδη μέσων για την αύξηση της ποιότητας και της ανοικτότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών μελών της ΕΕ: ένα σύνολο μέσων πολιτικής μέσω των οποίων οι χώρες της ΕΕ ενθαρρύνονται να αναπτύξουν τα δικά τους εκπαιδευτικά συστήματα και να μάθουν το ένα από το άλλο και ένα ουσιαστικό πρόγραμμα για τη στήριξη των ανταλλαγών, των δικτύων και της αμοιβαίας μάθησης μεταξύ σχολείων, πανεπιστημίων ή κέντρων κατάρτισης καθώς και μεταξύ των πολιτικών αρχών που είναι υπεύθυνες για αυτές τις περιοχές στα διάφορα κράτη μέλη (De Wit, 1996).

2.2.3.1 Το πρόγραμμα Comenius

Το πρόγραμμα Comenius δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και στοχεύει να φέρει κοντά τους μαθητές και τους καθηγητές από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες (Γολικίδου, 2013). Οι οργανισμοί που συμμετέχουν στον τομέα της σχολικής εκπαίδευσης από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες μπορούν να συνεργαστούν με διάφορους τρόπους μέσω του προγράμματος: α) με συμπράξεις σχολείων, οι οποίες επιτρέπουν τη σχολική συνεργασία και τις ανταλλαγές τάξεων, β) συμπράξεις Regio, οι οποίες αφορούν σε συνεργασία μεταξύ διαφόρων περιφερειών και γ) eTwinning, που πρόκειται για πλατφόρμα διαδικτύου για εκπαιδευτικούς και σχολεία (Meyer, 2016).

Οι δράσεις «κινητικότητας» Comenius δίνουν τη δυνατότητα σε άτομα να ταξιδεύουν στο εξωτερικό για να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα. Πρόκειται επίσης για ενέργειες ευρύτερης κλίμακας, με οργανισμούς από διαφορετικές χώρες που συνεργάζονται για την ανάπτυξη, προώθηση και διάδοση ορθών πρακτικών και καινοτομιών στη σχολική εκπαίδευση. Οι καθηγητές έχουν την ευκαιρία να περάσουν έως και δέκα μήνες σε σχολείο υποδοχής σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, να βελτιώσουν τις γνώσεις τους σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, χώρες και εκπαιδευτικά συστήματα, καθώς και να βελτιώσουν τις διδακτικές τους δεξιότητες (Burgaz & Turan, 2015).

Οι επιχορηγήσεις Comenius In-Service Training επιτρέπουν στους καθηγητές να συμμετέχουν σε δραστηριότητες ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης σε άλλη χώρα. Οι σχολικές συνεργασίες Comenius υποστηρίζουν τη συνεργασία μεταξύ σχολείων από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και τους καλούν να εφαρμόσουν κοινά προγράμματα εκμάθησης για μαθητές και εκπαιδευτικούς. Βοηθούν τους μαθητές και τους δασκάλους να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις στο θέμα του έργου και να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στην ομαδική εργασία, στη διαχείριση έργων και στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ). Οι συμπράξεις Comenius Regio υποστηρίζουν τη συνεργασία των τοπικών και περιφερειακών αρχών με ρόλο στη σχολική εκπαίδευση. Η πρωτοβουλία eTwinning, η οποία αναλύεται στην επόμενη ενότητα εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες που προσφέρει το Διαδίκτυο και τα ψηφιακά μέσα για την προώθηση της ευρωπαϊκής σχολικής συνεργασίας, της συνεργατικής μάθησης και της παιδαγωγικής με βάση το έργο (Meyer, 2016).

2.2.3.2. Δικτύωση σχολείων: Πρόγραμμα e-Twinning

Με τον όρο «σχολικό δίκτυο» νοούνται συνεργασίες σχολείων σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, κατά τη διάρκεια των οποίων οι μαθητές υλοποιούν προγράμματα κοινής θεματολογίας (θεματικά σχολικά δίκτυα).

Τα σχολεία υποστηρίζονται επιστημονικά και παιδαγωγικά από το συντονιστικό φορέα του δικτύου στο είναι δημιουργικοί, να έρχονται σε επαφή με άλλους και να προετοιμάζονται για τον κόσμο στον οποίο θα ενταχθούν ως ενήλικες. Βοηθούν στην εξοικείωση των μαθητών και των εκπαιδευτικών με τη χρήση των ΤΠΕ και παρέχουν τη δυνατότητα άμεσης διασύνδεσης των εκπαιδευτικών και των μαθητών με ηλεκτρονικές πηγές πληροφόρησης (ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες, μουσεία κ.ά.).

Μέσα από το πρόγραμμα –Twinning οι μαθητές αποκτούν επικοινωνιακές δεξιότητες καθώς συνομιλούν με μαθητές διαφορετικών χωρών και παράλληλα γλωσσικές δεξιότητες αφού οι μαθητές με τους οποίους συνομιλούν προέρχονται από διαφορετικές χώρες. Παράλληλα οι μαθητές ευαισθητοποιούνται διαπολιτισμικά καθώς έρχονται σε επαφή με διαφορετικούς πολιτισμούς και ανταλλάσσουν στοιχεία για τον πολιτισμό και την κουλτούρα τους (Κολλητίδου, 2016).

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο το πρόγραμμα «ΣΩΚΡΑΤΗΣ» (http://dide.ait.sch.gr/ep/new_page_6.htm), με τη δράση «Ανοιχτή Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση», ενισχύει την υποβολή προτάσεων που προωθούν τη δημιουργία σχολικών δικτύων και την εισαγωγή νέων τρόπων διδασκαλίας εξ αποστάσεως, με τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Επίσης, το «GLOBE» (Global Learning and Observations to Benefit the Environment - <https://www.globe.gov/>) είναι ένα διεθνές πρόγραμμα, στο οποίο μπορούν να συμμετέχουν σχολεία απ' όλο τον κόσμο και στηρίζεται στην αξιοποίηση του Διαδικτύου. Τέλος, στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων, είναι γνωστά τα προγράμματα «ΣΧ.Ε.Δ.Ι.Α.» (<http://ima-edu.webnode.gr/products/%CF%83%CF%87-%CE%B5-%CE%B4-%CE%B9-%CE%B1-/>) και «Νέοι Δημοσιογράφοι για το Περιβάλλον» (<https://eepf.gr/el/young-reporters>) και στην Κύπρο το πρόγραμμα «ΟΔΥΣΣΕΑΣ»

(<http://www.edc.uoc.gr/~odysseas/>).

Το πρόγραμμα E-Twinning (<https://www.etwinning.net/el/pub/index.html>) κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση επίσης. Το eTwinning ξεκίνησε σαν μία πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 2005 με το σαφή σκοπό, την αδελφοποίηση των σχολείων στην Ευρώπη με έναν μη-επίσημο τρόπο για να επιτρέψει στους εκπαιδευτικούς να συνεργαστούν χωρίς σημαντική δέσμευση για τον τύπο της εργασίας μακροπρόθεσμα. Έχει σχεδιαστεί για να προσφέρει μια πολύ ευέλικτη προσέγγιση στη σχολική συνεργασία και παρουσιάζει μια αρκετά ιδιαίτερη δομή όσον αφορά την ποιότητα και την ποσότητα της υποστήριξης που προσφέρεται στους εκπαιδευτικούς σε όλα τα επίπεδα.

Η μοναδικότητα βασίζεται στην ύπαρξη υπηρεσιών υποστήριξης τόσο σε εθνικό όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Εθνική Υπηρεσία Στήριξης, ή ΕΥΣ όπως αποκαλείται προωθεί και στηρίζει τη Δράση eTwinning στη χώρα τους. Προσφέρουν κατάρτιση, βοήθεια, υποστήριξη και συμβουλές στους εκπαιδευτικούς τους και ελέγχουν την πρόοδο των σχολείων και των έργων με τον έλεγχο της Κάρτας Προόδου στην οποία συμμετέχουν εκπαιδευτικοί που αναμένεται να συμπληρώνουν σχετικά με το έργο τους. Η ΕΥΣ οργανώνει επίσης εθνικά συνέδρια και διαγωνισμούς σχετικά με το eTwinning, δημοσιεύει ενημερωτικά δελτία και διαφημιστικό υλικό και συντηρεί την εθνική ιστοσελίδα του eTwinning για τη χώρα τους.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, υπάρχει η Κεντρική Υπηρεσία Στήριξης (CSS), που διευθύνεται από το European Schoolnet για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και εκπληρώνει έναν αριθμό ρόλων. Πρώτα απ' όλα, είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη και τη συντήρηση της Ευρωπαϊκής Πύλης του eTwinning, www.etwinning.net, όπου όλα τα σχολεία στην Ευρώπη εγγράφονται και συνεργάζονται με τους ευρωπαίους εταίρους τους. Η πύλη είναι μια υπερσύγχρονη επικοινωνία και συνεργατική πλατφόρμα η οποία προσφέρει ένα ευρύ φάσμα εργαλείων στους εκπαιδευτικούς για τη διευκόλυνση της εργασίας τους, όπως μία λειτουργία εύρεσης συνεργατών, ένα ασφαλές περιβάλλον εργασίας για τους εκπαιδευτικούς, καθώς και ποικιλία πακέτων έργων.

Δεδομένου ότι είναι ένα αρκετά νέο πρόγραμμα, πολύ λίγη έρευνα έχει διεξαχθεί για αυτό και για τα οφέλη του για τους μαθητές. Παρ' όλα αυτά, τα

στατιστικά στοιχεία που δημοσίευσε από η γωνία Τύπου του eTwinning τον Αύγουστο του 2011 φαίνεται να δείχνουν πολύ θετικά αποτελέσματα. 85.642 σχολεία έχουν εγγραφεί σε 11.309 ενεργά έργα και ο αριθμός αυτός αυξάνεται συνεχώς. Ο αριθμός των χωρών που συμμετέχουν στο το πρόγραμμα έχει επίσης τάση ενίσχυσης.

2.3 Η χρήση των ΤΠΕ στις εκπαιδευτικές καινοτόμες δράσεις

Η καινοτομία στην εκπαίδευση δεν αφορά μόνο στην τεχνολογία. Πρόκειται για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία για να βοηθήσουν τους μαθητές να γίνουν μαθητές δια βίου. Οι τεχνολογίες των ΤΠΕ είναι ζωτικής σημασίας για να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να παρέχουν καινοτόμες ευκαιρίες διδασκαλίας και μάθησης. Μεταβάλλοντας τη διδασκαλία και τη μάθηση, θεωρείται ότι οι ΤΠΕ συμβάλλουν στην απόκτηση βασικών ψηφιακών ικανοτήτων για τους μαθητές (Higón, 2012).

Η καινοτομία θεωρείται σήμερα ως μία από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης και της κοινωνικής ανάπτυξης. Οι ΤΠΕ, οι οποίες αποτελούν βασικό παράγοντα αλλαγών σε πολλούς τομείς, πρέπει επίσης να δώσουν ώθηση στην αλλαγή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Η ευφυής χρήση των ΤΠΕ μπορεί να αυξήσει τις βασικές λειτουργίες της εκπαίδευσης και να δημιουργήσει ενεργές κοινότητες μάθησης σε μια δικτυωμένη κοινωνία. Απαιτείται νέα ώθηση, ώστε η ευρωπαϊκή εκπαίδευση και κατάρτιση να ανταποκρίνεται καλύτερα στην αυξανόμενη ανάγκη καινοτομίας. Αυτό απαιτεί όχι μόνο τη βελτίωση της βάσης γνώσεων, αλλά και τα εύκολα μετρήσιμα επίπεδα γνώσης (Drent & Meelissen, 2008).

Η αλλαγή του συστήματος έχει συμβεί σε άλλα μέρη του κοινωνικού και οικονομικού ιστού και μπορεί να συμβεί και στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαΐου 2008 σχετικά με την προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας επισημαίνουν ότι «αυξάνεται το μερίδιο της μάθησης στο χώρο εργασίας, σε άτυπα πλαίσια και στον ελεύθερο χρόνο - συχνά μέσω νέων εργαλείων και μεθόδων μάθησης βασισμένων στις ΤΠΕ». Παρόλο που η έκθεση αυτή επικεντρώνεται περισσότερο στους επίσημους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η στροφή προς τους τρόπους άτυπης μάθησης

δείχνει σαφώς ότι η διαλογική μάθηση, η δημιουργία περιεχομένου, η εξατομικευμένη και αυτοκατευθυνόμενη μάθηση έχουν αυξανόμενο ρόλο στους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι μαθαίνουν (Snyder, 2002).

Ο ρόλος της τεχνολογίας στην ενίσχυση της επικοινωνίας και της συνεργασίας σε επίπεδο κοινότητας, υποστηρίζοντας παράλληλα τη συνεχή ανάπτυξη προσωπικών ικανοτήτων, έχει σαφή συνάφεια με τη δια βίου μάθηση. Ο μετασχηματισμός των σχολείων μέσω των ΤΠΕ και η κοινωνική διείσδυσή τους μέσω των εξελίξεων όπως το Web 2.0 υποδεικνύει όχι μόνο τη σημασία του για την εκπαίδευση και την κατάρτιση αλλά και τις δυνατότητές του για καλλιέργεια δημιουργικότητας και καινοτομίας σε μια πιο ανταγωνιστική και κοινωνικά συνεκτική Ευρώπη (Somekh, 2008).

Οι ΤΠΕ για τη μάθηση όχι μόνο βελτιώνουν τη μάθηση αλλά έχουν τη δυνατότητα να μετασχηματίζουν τις διαδικασίες μάθησης και διδασκαλίας και να προσφέρουν νέους τρόπους εκπαίδευσης και κατάρτισης σε συνδυασμό με την παραδοσιακή εκπαίδευση. Ο αντίκτυπος της χρήσης των ΤΠΕ στους μαθητές συνδέεται στενά με το δυναμικό να καινοτομούν τις προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης (Law, 2008).

Οι αναθεωρημένες μελέτες έδειξαν ότι η καθοδήγηση, η ομαδική εργασία και τα ερευνητικά προγράμματα με επίκεντρο τον μαθητή έχουν ως αποτέλεσμα καλύτερες δεξιότητες και ικανότητες και ότι οι διαδραστικές μορφές ηλεκτρονικής μάθησης μπορούν να οδηγήσουν σε μια πιο αντανakλαστική, πιο βαθιά και συμμετοχική μάθηση, μάθηση-απόκτηση, δημιουργικότητα κ.λπ. τα οποία παίζουν ρόλο ως ικανότητες καινοτομίας και μπορούν να εμπλουτιστούν και να βελτιωθούν με τη χρήση της ηλεκτρονικής μάθησης (Kozma & Voogt, 2003; Wiseman & Anderson, 2012; Beetham & Sharpe, 2013).

Η πρόκληση είναι να καλλιεργηθούν νέες και καινοτόμες προσεγγίσεις μάθησης, ώστε οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς να συνειδητοποιήσουν το δυναμικό τους και να υποστηρίξουν τα προγράμματα σπουδών και τις κατευθυντήριες γραμμές διδασκαλίας.

2.4 Το πρόγραμμα Teacher 4 Europe

Η εκπαιδευτική δράση “Teachers 4 Europe” (T4E) αποτελεί μια πρωτοβουλία της αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα το 2011 και έχει ως κύριο στόχος να συμβάλει στην καλύτερη ενημέρωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών επί των εξελίξεων των ευρωπαϊκών θεμάτων και να τους υποστηρίξει στο να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους, εφαρμόζοντας στην εκπαίδευση καινοτόμες βιωματικές μεθόδους διδασκαλίας με αξιοποίηση και των τεχνολογιών της πληροφορικής και της επικοινωνίας.

Η Εκπαιδευτική δράση Teachers 4 Europe δεν στοχεύει μόνο στους εκπαιδευτικούς, αλλά και στους μαθητές προκειμένου να μπορέσει να συνεισφέρει στη διαμόρφωση των ενεργών Ευρωπαίων πολιτών του αύριο, να εμπλουτίσουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους βάσει των νέων εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και να αναπτυχθούν ατομικά και κοινωνικά. Μέσα από την εργασία σε ομάδες, που προωθεί η Εκπαιδευτική δράση Teachers 4 Europe οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συσκέπτονται, να εκπονούν εργασίες, να εκτελούν πειράματα, να επιλύουν προβλήματα, να γράφουν, να διαβάζουν, να αντλούν συμπεράσματα. Με τον τρόπο αυτό αποκτούν γνώσεις, διαμορφώνουν στάσεις, ενώ μέσα από τη συζήτηση, τη συμμετοχή και την επικοινωνία στην ομάδα αναπτύσσουν δεξιότητες και ικανότητες (Piwowar et al., 2013). Επίσης, οι ομάδες επιτρέπουν την ανάπτυξη της αυτονομίας των μαθητών, την αντιμετώπιση των υπερβολικά φιλόδοξων, την εύκολη δημιουργία φιλικού κλίματος και δυναμικής μέσα στην ομάδα, καθώς και την ύπαρξη στιγμών ξεκούρασης και περισυλλογής στη διάρκεια των εργασιών. Τα αποτελέσματα της εργασίας των ομάδων δεν περιορίζονται στην κάθε ομάδα, αλλά αντανακλώνται σε όλη την τάξη (Meristo & Eisenschmidt, 2014).

Η Εκπαιδευτική δράση Teachers 4 Europe ασχολείται κυρίως με θέματα που αφορούν την Ευρώπη, μιας και είναι ο κεντρικός άξονας ενασχόλησης ,την Ευρωπαϊκή Ένωση, την εκπαίδευση στις χώρες –μέλη ,διάφορα οικονομικοπολιτικά και κοινωνικά φαινόμενα. Εστιάζει στην εύρεση τρόπων αντιμετώπισης προβλημάτων και στην προσαρμογή των πολιτών στο ολοένα και μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Όλα τα παραπάνω εφαρμόζονται τόσο σε επίπεδο σχολείου, όσο και κοινωνίας.

Για την επίτευξη των στόχων της Εκπαιδευτικής δράσης Teachers 4 Europe απαιτείται η ολοένα και συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προκειμένου να αποκτήσουν τις ψηφιακές δεξιότητες για την αποτελεσματική διεξαγωγή του ρόλου τους. Η συνεχής εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, η οποία αποδεικνύεται θεμελιώδης στην Εκπαιδευτική δράση Teachers 4 Europe σε μια προοπτική δια βίου μάθησης, υποδηλώνει την ανάγκη για έναν εκτεταμένο επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών (Williamson & McDiarmid, 2008).

Η Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα σε συνεργασία με τη Εκπαιδευτική Ραδιοτηλεόραση του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και το Εργαστήριο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Έρευνας, Ανάπτυξης και Διαπανεπιστημιακής Συνεργασίας (ERDIC) του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς και την υποστήριξη του Γραφείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Ελλάδα έχει αναλάβει το σημαντικό έργο να δημιουργήσει ένα δίκτυο εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που θα έχουν την απαιτούμενη γνώση και ικανότητα να κοινωνούν στους μαθητές τους με τον κατάλληλο τρόπο θέματα που άπτονται των ευρωπαϊκών υποθέσεων, εξελίξεων και προοπτικών.

Το πρόγραμμα T4E είναι μια πρωτότυπη εκπαιδευτική δράση, η οποία λειτούργησε πιλοτικά το έτος 2011 – 2012. Την περίοδο αυτή επιμόρφωσε συνολικά 97 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και στην δεύτερη για το έτος 2012-2013 άλλους 79. Το σημαντικότερο ίσως στοιχείο ήταν ότι περίπου 2.500 μαθητές τη μια χρονιά και 2000 την άλλη συμμετείχαν ενεργά με βιωματικό τρόπο στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στις τάξεις τους. Σήμερα μετράει 6 χρόνια ζωής , ανέρχεται στους 1.400 συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και 72 ambassadors/πρεσβευτές του δικτύου.

Επίσης να σημειώσουμε ότι η χρήση του δικτυακού τόπου του T4E υπόκειται στους Ελληνικούς και Διεθνείς νόμους, στους εθιμικούς κανόνες, καθώς επίσης και στα χρηστά ήθη. Αυτό σημαίνει ότι το υλικό που περιέχεται στον δικτυακό τόπο του T4E, διατίθενται στους χρήστες του για αυστηρά προσωπική χρήση και μόνον για πληροφοριακούς και σε καμία περίπτωση για εμπορικούς σκοπούς και δύνανται να αλλάζουν ή να αφαιρούνται χωρίς καμία προειδοποίηση. Ως εκ τούτου,

απαγορεύεται η χρήση, αναπαραγωγή ή επαναδημοσίευσή τους, ολική ή μερική, με οποιαδήποτε άλλο μέσο, ηλεκτρονικό ή έντυπο, χωρίς την γραπτή άδεια του ιδιοκτήτη ή του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων.

Οι Ambassadors, ως Πρεσβευτές του προγράμματος συμμετέχουν σε ημερίδες επιμόρφωσης προκειμένου να ενημερωθούν πληρέστερα για το πρόγραμμα και να ανταλλάξουν απόψεις για την ανάπτυξη του προγράμματος. Παράλληλα μέσω της ημερίδας οι Ambassadors εξοικειώνονται με τα πολυμέσα που είναι απαραίτητα για τη διεξαγωγή του προγράμματος. Στο τέλος οι Ambassadors είναι εκείνοι που θα υποστηρίξουν την επιμορφωτική διαδικασία των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα είτε με συναντήσεις δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως. Τέλος τόσο οι Ambassadors όσο και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενημερώνονται και να υποστηρίζονται από την επίσημη πλατφόρμα του προγράμματος, από συνέδρια και ημερίδες που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του προγράμματος.

3^ο Κεφάλαιο: Επισκόπηση της βιβλιογραφίας

Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες τη σημερινή εποχή αποτελούν βασική προτεραιότητα όλων των εκπαιδευτικών συστημάτων παγκοσμίως (Hargreaves & Shirley 2009; CERI, 2010; Fullan, 2010; OECD, 2010; European Commission, 2012; US Department of Education, 2013). Απώτερος στόχος τους είναι να προωθηθούν και να ενσωματωθούν νέες προσεγγίσεις στη διδασκαλία και στη μάθηση, να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα και τελικά να προετοιμαστούν καλύτερα οι μαθητές για να ενταχθούν στην κοινωνία της γνώσης (Κυριακώδη & Τζιμογιάννη, 2015).

Ωστόσο η εφαρμογή εκπαιδευτικών καινοτομιών συναντά δύο μορφές εμποδίων. Η πρώτη μορφή αφορά στα εσωτερικά εμπόδια τα οποία αφορούν τους εκπαιδευτικούς, την ίδια τη σχολική μονάδα αλλά και τους κυβερνητικούς φορείς. Η δεύτερη μορφή αφορά στα εξωτερικά εμπόδια τα οποία αφορούν στην τοπική κοινωνία με την οποία συνδέεται άρρηκτα η σχολική μονάδα (Pelgrum, 2001; Beck, & Kosnik, 2006; George & Bruce, 2008).

Τα **εσωτερικά εμπόδια** συνδέονται άμεσα μεταξύ τους. Οι κυβερνητικοί φορείς δίνουν εντολές στη σχολική μονάδα τις οποίες οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να ακολουθήσουν. Όταν ο εκπαιδευτικός δεν έχει τη δυνατότητα να γίνει μέτοχος και κοινωνός στην καινοτομία, όταν περιορίζεται η αυτονομία του τότε συνήθως αντιδρά στην καινοτομία. Για την άρση λοιπόν των εσωτερικών εμποδίων η σχολική μονάδα οφείλει να προσαρμόζει με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών τους στόχους της καινοτομίας, που επιβάλλουν οι κυβερνητικοί φορείς, στους στόχους της σχολικής μονάδας. Με τον τρόπο αυτό η εκπαιδευτική καινοτομία θα αποφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Πλην των παραπάνω η αποτελεσματική εφαρμογή των εκπαιδευτικών καινοτομιών εξαρτάται και από τα ατομικά χαρακτηριστικά του εκάστοτε εκπαιδευτικού, το κατά πόσο δηλαδή είναι δημιουργικοί, έχουν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους και έχουν θέληση να εφαρμόσουν καινοτόμα προγράμματα στην τάξη τους (Schmidt & Prawat, 2006).

Όσον αφορά σε επίπεδο σχολείου για την αποτελεσματική εφαρμογή των εκπαιδευτικών καινοτομιών, από τα μία η κουλτούρα του σχολείου θα πρέπει να προωθεί τις εκπαιδευτικές καινοτομίες, και από την άλλη να διαθέτει τον κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό για την εφαρμογή τους (Priestley, 2011). Η κουλτούρα της σχολικής μονάδας εξαρτάται εν πολλοίς από τον διευθυντή της και

συγκεκριμένα από τον τρόπο που θα επικοινωνήσει την εκπαιδευτική καινοτομία στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές. Ο διευθυντής του σχολείου είναι εκείνος που θα πρέπει να παρακινήσει τους εκπαιδευτικούς να θελήσουν να υιοθετήσουν εκπαιδευτικές καινοτομίες στην τάξη τους και να αποτελέσουν μέρος της καθημερινής τους διδασκαλίας. Άμεση σύνδεση με το παραπάνω έχει η υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου καθώς για την εφαρμογή εκπαιδευτικών καινοτομιών απαιτείται η ύπαρξη αιθουσών πληροφορικής με υπολογιστές, εργαστηρίων για τυχόν πειράματα, σχολική βιβλιοθήκη, αίθουσες εκδηλώσεων για εφαρμογή θεατρικών ή/και χορευτικών δραστηριοτήτων, οικονομικών πόρων για εκπαιδευτικές επισκέψεις ή για αγορά υλικών που απαιτούνται για ένα καινοτόμο πρόγραμμα κ.α.

3.1 Σχετικές έρευνες

Όσον αφορά στους παράγοντες που είναι σημαντικοί για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και αποτίμηση των αποτελεσμάτων καινοτόμων δράσεων η μελέτη των Angela & Karen (2008) συμπεράνε ότι η προηγούμενη εμπειρία ή και η οικειότητα του εκπαιδευτικού με τις καινοτόμες δράσεις μπορεί να καθορίσει την έκταση στην οποία οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν νέες καινοτόμες δράσεις (εμπειρία εκπαιδευτικών). Στην ουσία, η σχετική και πιο συγκεκριμένη επαγγελματική κατάρτιση, παρά η γενική εργασία, μπορεί να επηρεάσει θετικά την εφαρμογή των καινοτόμων δράσεων. Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EEK) βοηθάει την προετοιμασία των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή καινοτόμων δράσεων και αναπτύσσει τις δεξιότητές τους.

Επίσης εκπαιδευτικοί που δεν εκπαιδεύτηκαν επισήμως για την συγκεκριμένη δράση που υλοποίησαν παρουσίασαν χαμηλή αυτοεκτίμηση υποδηλώνοντας ότι όσοι ενδέχεται να μην έχουν κατάρτιση στην εκπαίδευση για καινοτόμες δράσεις μπορεί να μην είναι εξοικειωμένοι με νέες στρατηγικές διδασκαλίας.

Με την ελλιπή επιμόρφωση συμφωνούν και οι Frounta & Zartaloudi (2016) βάσει των οποίων η γενική έλλειψη εκπαιδευμένων εκπαιδευτικών στον τομέα των καινοτόμων δράσεων και ειδικά στα προγράμματα αγωγής υγείας συνεχίζει να αποτελεί πρόκληση για την αποτελεσματικότητα των δράσεων αυτών. Η έλλειψη εκπαιδευτικών που εκπαιδεύονται στις πολιτικές καινοτόμων δράσεων και στην

εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων είναι επίσης πρόκληση για επιτυχή προγράμματα.

Παράγοντες εκτός των εκπαιδευτικών, για παράδειγμα, χρονικοί περιορισμοί (πλαίσιο υλοποίησης), βρέθηκαν επίσης να σχετίζονται με την εφαρμογή. Για παράδειγμα μια μικρή περίοδος διάρκειας της δράσης, δηλαδή ένα εξάμηνο ή ένα τετράμηνο, αντί για ένα έτος αποτελεί βασικό χρονικό εμπόδιο για την πλήρη εφαρμογή της καινοτόμου δράσης. Παράλληλα η πολυπλοκότητα του προγράμματος σπουδών και οι δυσκολίες προγραμματισμού είναι άλλοι παράγοντες που ενδέχεται να εμποδίζουν την εφαρμογή καινοτόμων δράσεων (Angela & Karen, 2008).

Σημαντικό επίσης μέρος του πλαισίου της καινοτομίας είναι η ανεπίσημη δομή κοινωνικής στήριξης (πλαίσιο υλοποίησης). Το κοινωνικό περιβάλλον διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία των καινοτομιών, παρέχοντας ένα υπάρχον πλαίσιο για τις καινοτομίες που πρέπει να συνεργαστούν. Αυτό το κοινωνικό περιβάλλον προσφέρει πόρους με τη μορφή κοινωνικού κεφαλαίου για την υποστήριξη καινοτόμων πρακτικών, αλλά ταυτόχρονα παρουσιάζει διαδεδομένες πεποιθήσεις και πρακτικές που μπορούν να λειτουργήσουν ως εμπόδια στην καινοτομία (Frank et al 2004).

Η ατμόσφαιρα επίσης ενός σχολείου έχει έναν παράγοντα που επηρεάζει το κίνητρο για καινοτομία (είσοδοι). Οι Frank et al (2004) διαπίστωσαν ότι η άτυπη κοινωνική πίεση που άσκησαν οι δάσκαλοι ο ένας στον άλλο επηρεάζει την εφαρμογή καινοτόμων δράσεων.

Η έλλειψη πρόσβασης στους πόρους συχνά θεωρείται παράγοντας που ελέγχεται σε μεγάλο βαθμό από το τυπικό περιβάλλον ενός σχολείου (είσοδοι). Ωστόσο, η άτυπη ανταλλαγή γνώσεων και πρακτικών μέσα από τα άτυπα δίκτυα υποστήριξης θεωρείται όλο και περισσότερο ως ένας σημαντικός μηχανισμός για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των εκπαιδευτικών στους πόρους (Zhao et al 2002). Οι μελέτες έχουν αρχίσει να υπογραμμίζουν ότι η ικανότητα πρόσβασης στην πληροφόρηση και το υπάρχον κοινωνικό κεφάλαιο ενός σχολείου είναι μια εξειδικευμένη ικανότητα (Zhao et al 2002, Zhao και Frank 2003, Frank et al 2004). Οι Zhao et al αναφέρουν την κοινωνική ευαισθητοποίηση των δασκάλων στο να γνωρίζουν τι είναι δυνατόν και στην κατανόηση και την ικανότητα διαπραγμάτευσης κοινωνικών πτυχών της σχολικής κουλτούρας "(Zhao et al 2002, σελ. 494).

Ως εκ τούτου, η ικανότητα του εκπαιδευτικού να γνωρίζει πού και πώς να έχει πρόσβαση σε αυτή την υποστήριξη συμβάλλει στην ικανότητά του να πραγματοποιεί καινοτομίες. Η ικανότητα αυτή θεωρείται ολοένα και πιο σημαντική δεδομένου ότι οι εξελίξεις στην τεχνολογία καθίστανται πιο περίπλοκες και οι νεώτερες τεχνολογικές καινοτομίες μπορεί να απαιτούν συνεχή και παρατεταμένη συμμετοχή με το προσωπικό τεχνικής υποστήριξης. Εκτός από την άμεση πρόσβαση σε πόρους, οι δάσκαλοι με δυνατότητες πρόσβασης στο κοινωνικό κεφάλαιο φέρονται ότι είναι πιο εύκολο να διαπραγματευτούν μεταξύ των μερών έξω από την τάξη.

Το τυπικό περιβάλλον μπορεί να θεωρηθεί ως η οργανωτική δομή ενός σχολείου. Αυτό περιλαμβάνει τις επίσημες πολιτικές και δομές της. Εκτός από τη θέση της στην υποστήριξη της πρακτικής διδασκαλίας και εκμάθησης, αυτό το επίσημο περιβάλλον διαδραματίζει εξίσου σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της καινοτομίας, ιδίως μέσω του καθορισμού του επίσημου πλαισίου που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να καινοτομούν. Αυτή η «παραχώρηση άδειας» μπορεί να γίνει μέσω της ανάπτυξης τυπικών δομών υποστήριξης και εντολών καινοτομίας, αλλά και μέσω της υπονοούμενης σημασίας συγκεκριμένων στοιχείων της διδακτικής πρακτικής.

Ο Kwek (2011) στη μελέτη του συμπέρανε ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι παθητικοί παραλήπτες της καινοτομίας που υιοθετήθηκε αλλά την ενσωμάτωσαν με πολλούς μοναδικούς τρόπους ώστε να ταιριάζει σε διαφορετικούς σκοπούς, διαφορετικά πλαίσια μάθησης και διαφορετικά θέματα. Ένα άλλο βασικό συμπέρασμα ήταν ότι η γνώση του βασικού ακαδημαϊκού περιεχομένου καθοδήγησε τον τρόπο σκέψης του σχεδιασμού της καινοτομίας και χρησιμοποιήθηκε για να διασταυρωθεί με την εκμάθηση στην τάξη.

Σύμφωνα με τους Valencic & Vogrine (2010) η καινοτομία και η δημιουργικότητα στην εκπαίδευση καθοδηγούνται από τέσσερις παράγοντες: (1) έρευνα, (2) οριζόντιες συνδέσεις - συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, (3) δομή και (4) Νέες Τεχνολογίες. Στην έρευνά τους συμπέραναν πως εάν ένας εκπαιδευτικός αποφασίσει να καινοτομήσει αυτό εξαρτάται σημαντικά από τη στάση του έναντι της αλλαγής. Η έρευνα τους έδειξε ότι γενικά οι εκπαιδευτικοί έχουν μια θετική στάση απέναντι στις παιδαγωγικές καινοτομίες. Η στάση των εκπαιδευτικών ως προς την αλλαγή της διδακτικής τους πρακτικής και η προθυμία τους να επιδιώξουν μια τέτοια αλλαγή διαμορφώνεται από διάφορους παράγοντες.

Ορισμένες μελέτες έχουν δείξει (Fullan, 1992; Hodkinson & Hodkinson, 2005; Jorgenson, 2006; Valencič Zuljan, 1996a, 1996b, 1997) ότι οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν το κλίμα του προσωπικού, την στάση του διευθυντή, τις ευκαιρίες να παρακολουθήσουν μαθήματα συναδέλφων και να ανταλλάξουν εμπειρίες με συναδέλφους που εργάζονται ήδη σε μια καινοτομία. Πρέπει να τονιστεί ότι, ενώ η γενική υποστήριξη από τους συναδέλφους είναι σημαντική και ευπρόσδεκτη, οι καινοτομίες ποιότητας και η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών απαιτούν αλληλεπιδράσεις προσανατολισμένες στο έργο (Rosenholtz et al., 1986), οι οποίες αναλαμβάνουν ειδικές μορφές επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών, την παραγωγή, τις τακτικές συναντήσεις, τις παρατηρήσεις μαθήματος και τις αξιολογήσεις από τους ομότιμους / συναντήσεις ανατροφοδότησης.

Η ικανότητα καινοτομίας ενός εκπαιδευτικού είναι σίγουρα μία από τις βασικές προϋποθέσεις για μια ουσιαστική και επιτυχημένη αλλαγή των εκπαιδευτικών πρακτικών. Οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές που συμμετείχαν στην έρευνα των Valencic & Vogrinc (2010) θεωρούν ότι είναι καλά προετοιμασμένοι για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της παιδαγωγικής καινοτομίας, αλλά δεν παρέχονται πάντοτε οι καλύτερες συνθήκες που θα ενθάρρυναν αυτή τη διαδικασία. Από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών και των διευθυντών, ο εξοπλισμός των σχολείων, οι αυξήσεις των αποδοχών, οι πιστώσεις προώθησης και ο περιορισμός του φόρτου εργασίας είναι εκείνοι οι παράγοντες που θα τονώσουν περισσότερο τους εκπαιδευτικούς να συμμετάσχουν στην εφαρμογή καινοτομιών στην εκπαιδευτική τους πρακτική.

Αναφορικά με τα Ευρωπαϊκά προγράμματα η Crisan (2013) διερεύνησε τις προτάσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις επιπτώσεις του eTwinning στις πρακτικές διδασκαλίας, καθώς και στις ανάγκες εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών. Σύμφωνα με την έρευνα οι δάσκαλοι μέσω του eTwinning ανταλλάσσουν επαγγελματικές εμπειρίες με συναδέλφους σε ευρωπαϊκές χώρες. Έτσι, κεφαλαιοποιούν τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις στην εργασία τους. Συγκεκριμένα οι δάσκαλοι δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην πρακτική διδασκαλία παρά στον διδακτικό λόγο. Επίσης η έρευνα έδειξε ότι δεν έχουν αλλάξει πολλά στον προγραμματισμό των μαθησιακών καταστάσεων, στη διαμόρφωση στόχων, στην επιλογή μεθόδων διδασκαλίας, στον προγραμματισμό της σχολικής αξιολόγησης, στον εμπλουτισμό των περιεχομένων και των θεμάτων, στον επίσημο προγραμματισμό του προγράμματος σπουδών.

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην ποιότητα των σχεδίων και στη συνεργασία με εκπαιδευτικούς από άλλες χώρες για πολιτιστικές και γλωσσικές ανταλλαγές. Ένας λόγος μπορεί να είναι η απόκτηση βραβείων και η σιωπηρή αναγνώριση της εκπαίδευσής τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το γεγονός είναι ότι αυξάνεται η ποιότητα των έργων από έτος σε έτος. Τα βραβευμένα έργα περιλαμβάνουν θέματα που επιτυγχάνονται μέσω της στενής συνεργασίας εταίρων, μαθητών και καθηγητών από διαφορετικές χώρες. Το επίκεντρο είναι η εισαγωγή νέων μεθόδων και στρατηγικών στις καταστάσεις μάθησης, η παροχή στους μαθητές συνεργατικών καθηκόντων, η χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία και τη μάθηση, η αξιολόγηση μέσω εναλλακτικών τρόπων, η επιλογή επικυρωμένων καινοτόμων δραστηριοτήτων, η εκμάθηση ξένων γλωσσών.

Επίσης αναδείχθηκε ότι οι δάσκαλοι δείχνουν πραγματικό ενδιαφέρον για εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης επειδή, ως εκπαιδευτικοί του eTwinning, πρέπει να επεκτείνουν τις ευκαιρίες τους να συνεργαστούν και να μάθουν. Αυτές οι εναλλακτικές μέθοδοι αξιολόγησης θεωρούνται πιο κατάλληλες για τα μεμονωμένα χαρακτηριστικά και την ηλικία των μαθητών. Για παράδειγμα, ορισμένοι δάσκαλοι υιοθετούν διαφορετικά τις μεθόδους διδασκαλίας, τις τεχνικές, τα εργαλεία που είναι κατάλληλα για κάθε μαθησιακή κατάσταση, έτσι ώστε η αξιολόγηση να γίνεται πιο σχετική. Επίσης, τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων διδασκαλίας-μάθησης χρησιμοποιούνται πιο συστηματικά από τους εκπαιδευτικούς για να προσαρμόσουν τη διδασκαλία.

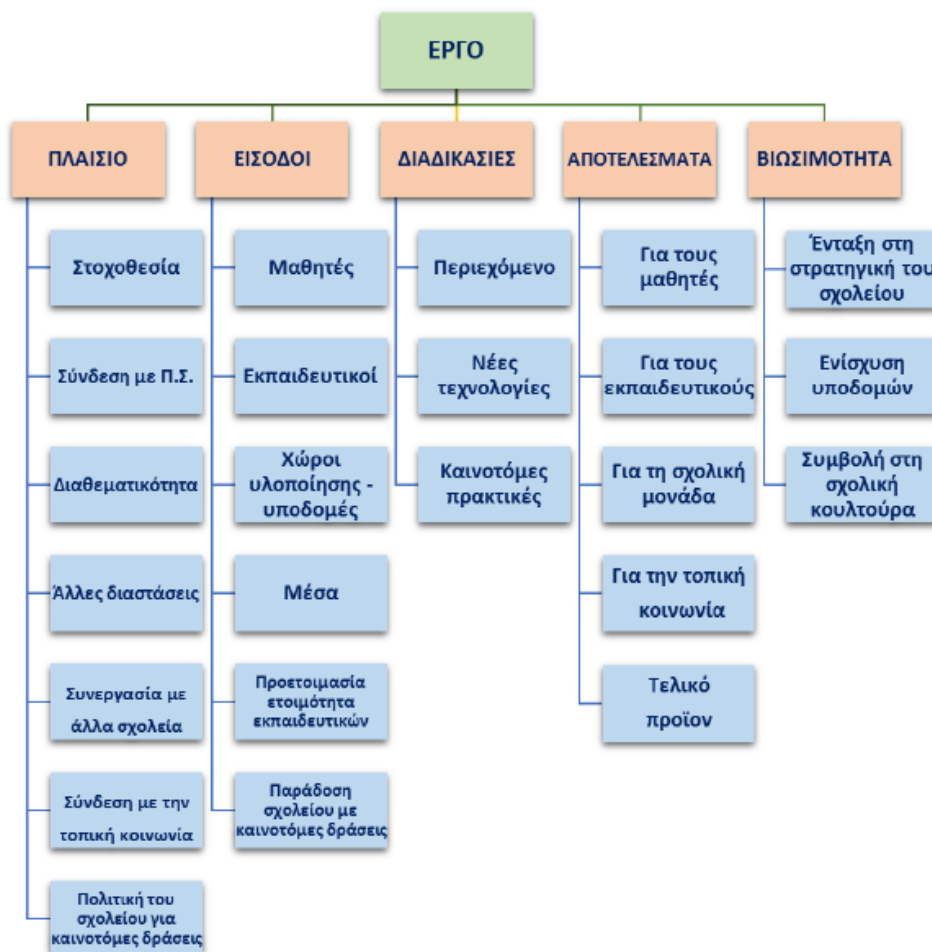
Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι η βιωσιμότητα των εκπαιδευτικών καινοτομιών εξαρτάται από το σχολικό κλίμα και συγκεκριμένα από την παράδοση του εκάστοτε σχολείου να εφαρμόζει εκπαιδευτικές καινοτομίες.

Η αξιολόγηση των προγραμμάτων πραγματοποιείται με διάφορες μεθόδους. Το μοντέλο αξιολόγησης CIPP (Context, Input, Process, Product Approach) αποτελεί μια χρήσιμη προσέγγιση στην εκπαιδευτική αξιολόγηση, που αναπτύχθηκε από τον Stufflebeam (2007). Το μοντέλο παρέχει ένα συστηματικό τρόπο να εξεταστούν πολλές διαφορετικές πτυχές της διαδικασίας ανάπτυξης ενός προγράμματος σπουδών. Το μοντέλο CIPP απαιτεί να τεθούν διάφορες ερωτήσεις σχετικά με τα τέσσερα διαφορετικά στοιχεία του μοντέλου : α) Πλαίσιο, β) Είσοδοι, γ) Διαδικασίες και δ) Αποτέλεσμα.

Άλλες μέθοδοι αξιολόγησης ενός προγράμματος είναι η συζήτηση μέσα στην τάξη, η άτυπη συζήτηση ή παρατήρηση, μια προσωπική συνέντευξη με τους μαθητές ή τους εκπαιδευτικούς, έντυπα αξιολόγησης.

Οι Κυριακώδης και Τζιμογιάννης (2015) πρόσθεσαν στο μοντέλο αξιολόγησης CIPP έναν ακόμα παράγοντα που αφορά στη βιωσιμότητα των έργων στα σχολεία. Η βιωσιμότητα αφορά στο βαθμό στον οποίο τα θετικά αποτελέσματα μιας καινοτόμας δράσης συνεχίζουν να υπάρχουν και μετά την ολοκλήρωσή της.

Επίσης όρισαν συγκεκριμένους δείκτες προκειμένου να αναλυθούν περιγραφικά οι πέντε άξονες. Στόχος τους ήταν να καταγραφούν πληροφορίες για συγκεκριμένες πτυχές υλοποίησης κάθε έργου. Η εσχάρα, όπως διαμορφώθηκε από τους Κυριακώδη και Τζιμογιάννη (2015) χρησιμοποιείται στην παρούσα εργασία και εμφανίζεται στο κάτωθι σχήμα:

Πηγή: Κυριακώδη και Τζιμογιάννη (2015)

Η εσχάρα αξιολογεί κάθε έργο βάσει πέντε κατηγοριών: του Πλαισίου, των Εισόδων, των Διαδικασιών, των Αποτελεσμάτων και της Βιωσιμότητας. Η κατηγορία Πλαίσιο περιλαμβάνει τη στοχοθεσία του έργου, τη σύνδεσή του με το Πρόγραμμα Σπουδών, τη διαθεματικότητα, άλλες διαστάσεις πλην της διαθεματικότητας, τη συνεργασία με άλλα σχολεία, τη σύνδεση με την τοπική κοινωνία και τέλος την πολιτική του σχολείου για καινοτόμες δράσεις. Η κατηγορία Είσοδοι περιλαμβάνει τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, τους χώρους υλοποίησης, τα μέσα, την προετοιμασία-ετοιμότητα των εκπαιδευτικών και την παράδοση του σχολείου σε καινοτόμες δράσεις. Η κατηγορία Διαδικασίες περιλαμβάνει το περιεχόμενο του έργου, τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και τις Καινοτόμες Πρακτικές. Η κατηγορία Αποτελέσματα αφορά στα αποτελέσματα για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, το σχολείο, την τοπική κοινωνία και το τελικό προϊόν. Τέλος η κατηγορία Βιωσιμότητα περιλαμβάνει την ένταξη του έργου στη στρατηγική του σχολείου, την ενίσχυση των υποδομών και τη συμβολή στη σχολική κουλτούρα.

3.2 Σκοπός έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Βάσει των όσων έχουν αναφερθεί μέχρι στιγμής συμπεραίνεται ότι οι εκπαιδευτικές καινοτομίες αποτελούν γεγονός τη σημερινή εποχή και μάλιστα εκπαιδευτικές καινοτομίες που βασίζονται στην Ευρωπαϊκή Ιδέα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα Teacher4Europe το οποίο μελετάται στην παρούσα εργασία. Πολλοί είναι οι εκπαιδευτικοί σήμερα που επιλέγουν τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές καινοτομίες τις οποίες και προωθούν στη σχολική τους τάξη και γενικά στο σχολείο που εργάζονται. Παρόλα αυτά δεν έχουν υπάρξει αρκετές έρευνες που να μελετούν το πλαίσιο ένταξης των εκπαιδευτικών καινοτομιών, τις δυσκολίες που συναντούν οι εκπαιδευτικοί, την αξιολόγηση των καινοτομιών αλλά και την αναγκαιότητα να καθιερωθούν στην εκπαίδευση.

Για το λόγο αυτό στόχος της παρούσης έρευνας είναι να μελετήσει καινοτόμα προγράμματα που υλοποιήθηκαν σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία, στο πλαίσιο της δράσης Teacher4Europe. Συγκεκριμένα η παρούσα έρευνα θα

αναδείξει τα βασικά χαρακτηριστικά των καινοτόμων έργων που εντάσσονται στη δράση Teacher4Europe, και τα οποία τα καθιστούν καινοτόμα αλλά και να αναδείξει τους παράγοντες εκείνους που καθιστούν τα έργα αυτά βιώσιμα στο σχολείο ώστε να ενταχθεί η δράση Teacher4Europe στην εκπαιδευτική πρακτική των σχολείων.

Η μελέτη των έργων θα γίνει βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, που αναδείχθηκαν και στην βιβλιογραφική επισκόπηση του θέματος και τα οποία αφορούν στις εμπειρίες των εκπαιδευτικών, στο πλαίσιο υλοποίησης, τις εισόδους, τις διαδικασίες, τα αποτελέσματα αλλά και τη βιωσιμότητα.

Τα ερευνητικά ερωτήματα εστιάζουν στην ευρύτερη αξία των εκπαιδευτικών καινοτομιών για τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και είναι τα εξής:

1. Ποιοι παράγοντες του εκπαιδευτικού πλαισίου (context) υλοποίησης των έργων του θεσμού «Teacher4Europe» προσδιορίζουν τις καλές πρακτικές καινοτόμων δράσεων;
2. Ποια είναι τα καινοτόμα στοιχεία-παράγοντες που καθιστούν ένα εκπαιδευτικό έργο αποτελεσματικό, δηλαδή να έχει θετικά αποτελέσματα για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τη σχολική μονάδα;
3. Ποιος είναι ο βαθμός βιωσιμότητας των εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία που υλοποιήθηκαν;

4^ο Κεφάλαιο: Μεθοδολογία Έρευνας

4.1 Σχεδιασμός της έρευνας

Για την επίτευξη του σκοπού της παρούσης έρευνας διεξήχθη ποιοτική έρευνα. Η επιλογή της ποιοτικής έρευνας βασίστηκε στο γεγονός ότι η εξέταση του παρόντος θέματος αποτελεί ένα αχαρτογράφητο ερευνητικό πρόβλημα καθώς δεν υπάρχει πλούσια βιβλιογραφική βάση για τη μελέτη των σχετικών παραγόντων (Creswell, 2012).

4.2 Διαδικασία

Αρχικά επιλέχθηκαν τα εξεταζόμενα καινοτόμα έργα. Τα περισσότερα επιλέχθηκαν λόγω του ότι ήταν βραβευμένα. Τα υπόλοιπα επιλέχθηκαν καθώς θεωρήθηκαν ενδιαφέροντα λόγω του περιεχομένου τους. Το υλικό βρέθηκε στην αντίστοιχη ιστοσελίδα του κάθε σχολείου και στην πλατφόρμα του προγράμματος. Στη συνέχεια με βάση την εσχάρα ανάλυσης καινοτόμων έργων των Κυριακώδη και Τζιμογιάννη (2015) κατασκευάστηκαν ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς. Οι συνεντεύξεις που διενεργήθηκαν ήταν ημιδομημένες.

4.3 Δείγμα

Δείγμα της παρούσης έρευνας, αποτέλεσαν δεκατέσσερα (14) έργα εκπαιδευτικών καινοτομιών που υλοποιήθηκαν σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία της Αχαΐας κατά το σχολικά έτη 2015-17. Επίσης δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 14 εκπαιδευτικοί καθένας από τους οποίους υλοποίησε τουλάχιστον από ένα έργο.

4.4 Περιγραφή των ερευνητικών εργαλείων

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω επιλέχθηκε η ποιοτική μέθοδος έρευνας και ως βασικό εργαλείο η ημιδομημένη συνέντευξη (βλ. παράρτημα). Η ημιδομημένη συνέντευξη αποτελείται από 6 κατηγορίες, βάσει των οποίων έγινε

και η ανάλυσή τους. Η πρώτη κατηγορία αφορά στη δημογραφικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών, η δεύτερη κατηγορία αποτελεί το Πλαίσιο υλοποίησης του έργου δηλαδή η στοχοθεσία του, η σύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών, η διαθεματικότητα, τυχόν άλλες διαστάσεις, η συνεργασία με άλλα σχολεία, η σύνδεση με την τοπική κοινωνία και τέλος η πολιτική του σχολείου για καινοτόμες δράσεις. Η τρίτη κατηγορία αφορά στις Εισόδους και περιλαμβάνει τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, τους χώρους υλοποίησης, τα μέσα, την προετοιμασία-ετοιμότητα των εκπαιδευτικών και την παράδοση του σχολείου σε καινοτόμες δράσεις. Η τέταρτη κατηγορία αφορά στις Διαδικασίες και περιλαμβάνει το περιεχόμενο του έργου, τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και τις Καινοτόμες Πρακτικές. Η πέμπτη κατηγορία αφορά στα Αποτελέσματα και περιλαμβάνει τα αποτελέσματα για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, το σχολείο, την τοπική κοινωνία και το τελικό προϊόν. Τέλος η έκτη κατηγορία αφορά στη Βιωσιμότητα και περιλαμβάνει την ένταξη του έργου στη στρατηγική του σχολείου, την ενίσχυση των υποδομών και τη συμβολή στη σχολική κουλτούρα.

Μετά την ανάλυση των στοιχείων τα αποτελέσματα ερμηνεύθηκαν με τη βοήθεια του θεωρητικού πλαισίου της εργασίας και εξήχθησαν τα βασικά συμπεράσματα.

Η δόμηση της συνέντευξης, η διεξαγωγή και η ανάλυσή στηρίχθηκε στη σχάρα ανάλυσης καινοτόμων έργων, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τους Κυριακώδη και Τζιμογιάννη (2015) βασισμένη στο μοντέλο CIPP που δίνει έμφαση στους παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης έργων (Stufflebeam, 2007).

5^ο Κεφάλαιο: Αποτελέσματα

Όταν οι εκπαιδευτικοί υιοθετούν στη διδασκαλία τους καινοτόμες δράσεις ενισχύουν την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα, προωθούν την ανακαλυπτική μάθηση, την ομαδοσυνεργατικότητα και παράλληλα συνδέουν το σχολείο με την τοπική κοινωνία (Bocconi, Kampylis & Punie, 2012, Sharples et al., 2015; Serdyukov, 2017). Όλα τα παραπάνω η παρούσα εργασία τα διερευνά μέσα από την ανάλυση και αξιολόγηση συγκεκριμένων καινοτόμων έργων που εντάσσονται στην ευρωπαϊκή δράση Teacher4Europe. Παράλληλα η εργασία μέσα από την παρούσα έρευνα και τα συγκεκριμένα έργα που μελετά αναδεικνύει την αποτελεσματικότητα από την υιοθέτηση καινοτομιών στην εκπαίδευση, τόσο στον ίδιο τον μαθητή όσο και στον εκπαιδευτικό αλλά και την τάση να ενσωματωθούν οι καινοτομίες στην πολιτική του σχολείου.

5.1 Παρουσίαση και ανάλυση των έργων της έρευνας

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά και αναλύονται τα υπό μελέτη έργα. Από τον πίνακα που παρατίθεται παρακάτω βλέπουμε ότι οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν έργα σχετικά με την διαπολιτισμική εκπαίδευση και προτιμούν να εργάζονται ομαδοσυνεργατικά, με τη βοήθεια των ΤΠΕ και των εικαστικών μαθημάτων.

a/a	Έργο	Πλαίσιο	Είσοδοι	Διαδικασίες	Αποτελέσματα	Βιωσιμότητα
1	Ο Χακίμ ταξιδεύει στη Ευρώπη	<p>Διαπολιτισμικότητα Διαφορετικότητα, Ρατσισμός, Ευρωπαίοι πολίτες Δικαιώματα</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ</p> <p>Διαθεματικότητα</p> <p>Συνεργασία με τμήμα του ίδιου σχολείου</p> <p>Συνεργασία με σχολείο της Β. Ιταλίας</p> <p>Συνεργασία με γονείς και τη συγγραφέα κ. Γκοτσοπούλου Γεωργία</p>	<p>44^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών</p> <p>60 μαθητές από τρία τμήματα</p> <p>2 εκπαιδευτικοί</p> <p>Εισαγωγική επιμόρφωση εκπ/κων</p> <p>Ατομική προετοιμασία</p> <p>αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήρι πληροφορικής, προαύλιο, επισκέψεις σε ανάλογους χώρους</p> <p>γραφική ύλη, αναλώσιμα υλικά, Η/Υ, προβολέας</p> <p>Συμμετοχή σε προγράμματα etwinning ,Αγωγής Υγείας, Περιβαλλοντικά</p>	<p>Εννοιολογικός χάρτης Συζητήσεις Ανάγνωση του μύθου της Ευρώπης και του μυθιστορήματος «Μια παρέα με καρδιά» της Λήδας Βαρβαδούση Παιχνίδι ρόλων Βιωματικές δράσεις Κολάζ Κατασκευές Αδελφοποίηση με σχολείο της Ιταλίας Δημιουργία γωνιά της Ευρώπης /εκθέματα Συγγραφή παραμυθιού Μουσικοκινητικό δρώμενο</p> <p>Νέες τεχνολογίες (google earth Kidsinspiration Tuxpaint Skyrpe ιστοσελίδες της ΕΕ ,)</p> <p>η ομαδοσυνεργατική, η ανακαλυπτική μάθηση, η διαθεματική προσέγγιση</p> <p>Διοργάνωση Ημέρας Γευσιγνωσίας Παρουσίαση του βιβλίου από τη συγγραφέα στην ολομέλεια του σχολείου</p>	<p><u>Μαθητές</u> Γνώσεις για την Ευρώπη, ΕΕ Δεξιότητες συνεργασίας , κριτικής σκέψης, αυτενέργειας, χρήσης υπολογιστή Στάσεις : κατανόησαν το ρόλο τους ως Ευρωπαίοι πολίτες , αισθάνθηκαν ισότιμα μέλη της, έδειξαν σεβασμό και αποδοχή της πολιτισμικής ετερότητας του άλλου</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> συνεργάστηκαν , έκαναν κάτι καινούριο, ανέπτυξαν πιο στενές επαφές με τους μαθητές και τους γονείς τους, αντάλλαξαν πληροφορίες, χρησιμοποίησαν λογισμικά</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Αναγνώριση , ανοικτότητα</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u> Συνεργασία , εθελοντισμός</p> <p>παραγωγή παραμυθιού, εικαστικών έργων αλλά και δρώμενων για το ζήτημα της διαφορετικότητας</p>	<p>Συνέχεια του προγράμματος και την επόμενη χρονιά</p> <p>Παροχή ανάλογου υλικού ή μέσων για την προώθηση της Ευρωπαϊκής Ιδέας Στήριξη από τον διευθυντή/ μέντορες Ενημέρωση για το πρόγραμμα από τους υπεύθυνους</p>

				<p>Συμμετοχή στην εκδήλωση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος</p> <p>Εισήγηση από τον υπεύθυνο καινοτόμων δράσεων και τους ambassadors του προγράμματος</p> <p>Έκθεση των δημιουργιών</p>		
2	Στο κέντρο παραμύθια	<p>Διαπολιτισμικότητα</p> <p>Γνωριμία με την Ευρώπη, ΕΕ, Ισότητα</p> <p>Ευρωπαϊκή ταυτότητα</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ</p> <p>Γλώσσα, Φυσική, Γεωγραφία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος</p> <p>Διαθεματικότητα</p> <p>Συνεργασία με τμήμα του σχολείου και με το 48^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών</p> <p>Συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων</p>	<p>Δημοτικό Σχολείο Ζήριας Αχαΐας</p> <p>19 μαθητές</p> <p>3 εκπαιδευτικοί</p> <p>Σχετική ενημέρωση για θέματα της ΕΕ /Δημιουργία Φύλλων εργασίας / Επimόρφωση από τους ambassadors</p> <p>Αίθουσα σχολείου, προαύλιο</p> <p>Η/Υ, λογισμικά, βιβλία, υλικό από το Europe direct Αχαΐας, τουριστικούς οδηγούς, φυλλάδια</p> <p>Συμμετοχή σε προγράμματα που</p>	<p>Συζητήσεις</p> <p>Παραμύθια</p> <p>Έργα τέχνης</p> <p>Μουσική</p> <p>Ζωγραφική</p> <p>αξιοθέατα, ζωγραφική, μουσική, κόμικς</p> <p>Νέες τεχνολογίες (google earth, tuntum ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια, ιστοσελίδα σχολείου https://europa.eu/teachers-corner/home_el, σελίδα ηγωνιά του εκπαιδευτικού,)</p> <p>Ομαδοσυνεργατικότητα, ανακαλυπτική διαδικασία</p> <p>Παρουσίαση ήθη/εθίμων από γονείς ξένης προέλευσης</p> <p>Αλληλοσυμπλήρωση υλικού από το άλλο σχολείο</p> <p>Δικτύωση Σχολείου</p>	<p><u>Μαθητές</u></p> <p>Δεξιότητες συνεργασίας, κριτικής και ενεργητικής σκέψης, διαχείριση πληροφοριών</p> <p>Οπτική αναπαράσταση της ΕΕ, αποδοχή διαφορετικότητας</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u></p> <p>Κίνητρο για κάτι διαφορετικό</p> <p>Ανακάλυψη ξεχωριστών ικανοτήτων των μαθητών</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u></p> <p>Διάχυση</p> <p>Δημιουργία δεσμών με την κοινότητα</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u></p> <p>Εμπλοκή στο πρόγραμμα</p> <p>Κείμενο με αναλυτική περιγραφή των δραστηριοτήτων (power point, κολάζ)</p>	<p>Συμμετοχή στο πρόγραμμα τρεις διαδοχικές χρονιές.</p> <p>Υποστήριξη με τεχνολογικό εξοπλισμού και ιντερνέτ</p> <p>Δημιουργία κινήτρου για συμμετοχή</p> <p>Βραχυπρόθεσμος σχεδιασμός προγράμματος</p>

			προτείνονται από την Α/βαθμια εκπαίδευση και σε etwinning			
3	Ταξίδι στην Ευρωπαϊκή Ένωση	<p>Διαπολιτισμικότητα</p> <p>Άνοιγμα στην ευρύτερη κοινωνία</p> <p>Γνωριμία με την Ευρώπη και τους λαούς της</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ</p> <p>Διαθεματικότητα</p> <p>εικαστικά</p> <p>Συνεργασία με το άλλο και με τμήμα δημοτικό σχολείο</p> <p>Συνεργασία με τους ambassadors για ανατροφοδότηση και τους υπεύθυνους του Europe direct</p>	<p>Νηπιαγωγείο</p> <p>Αιγείρος Αχαΐας</p> <p>50 μαθητές</p> <p>4 εκπαιδευτικοί</p> <p>Εσωτερικός χώρος σχολείου, προαύλιο</p> <p>Εισαγωγική επιμόρφωση / εμπλουτισμός γνωστικού αντικείμενου</p> <p>Υλικό από το πρόγραμμα, χάρτες, Η/Υ, γραφική ύλη, προτζέεκτορας</p>	<p>Αφήγηση παραμυθιών</p> <p>Απεικόνιση χαρτών</p> <p>Αναγνώριση αξιοθέατων, Τεχνολογία , εικαστικές δημιουργίες</p> <p>Νέες Τεχνολογίες</p> <p>Διαδίκτυο, βίντεο, τραγούδια, on line παιχνίδια</p> <p>Διαθεματικότητα</p> <p>Διερευνητικότητα</p> <p>Ομαδοσυνεργατικότητα</p> <p>Εξωτερίκευση υλικού στην κοινότητα</p> <p>Συνεργασία με άλλης βαθμίδας σχολείο</p> <p>Ευρωπαϊκός μπουφές</p> <p>Παρουσίαση του προγράμματος στη γιορτή λήξης</p>	<p><u>Μαθητές</u></p> <p>Γνώρισαν πολιτισμούς</p> <p>Απόκτησαν ευρύ τρόπο σκέψης</p> <p>Αναλάμβαναν πρωτοβουλίες, αυτενεργούσαν, αντάλλασαν ιδέες</p> <p>Δεν έκαναν διακρίσεις στο διαφορετικό , Αναδείχθηκαν παιδιά από άλλες εθνικότητες</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Απασχόληση με διαφορετική θεματολογία</p> <p>Συνεργασία σε πολλά επίπεδα</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Άνοιγμα στην κοινωνία , επαφή με φορείς εκτός σχολείου</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u></p> <p>Ανάπτυξη δεσμών με τα μέλη του σχολικού περιβάλλοντος</p> <p>Δημιουργία αφίσας, στην οποία αναπαριστάνεται ένα ευρωπαϊκό καράβι ως ελληνικό σύμβολο και στοιχεία που αναδεικνύουν την εθνική ταυτότητα.</p>	<p>Ύπαρξη διάθεσης για συνέχιση του προγράμματος</p> <p>Υποστήριξη με τεχνολογικά μέσα</p> <p>Αναγκαιότητα συνδυασμού κλασσικών προγραμμάτων με ευρωπαϊκή διάσταση</p>

4	Ταξιδεύοντας με ένα γλάρο στα λιμάνια της Ευρώπης	<p>Διαπολιτισμικότητα Γνωριμία με τα πέντε μεγαλύτερα λιμάνια της Ευρώπης, την ιστορία τους και τα αξιοθέατα αυτών</p> <p>Εισαγωγική επιμόρφωση / Δεξιότητες H/Y (Επιμόρφωση Β' επιπέδου)</p> <p>Συνεργασία με τμήμα του σχολείου</p>	<p>Δ.Σ Ελαιώνας Αχαΐας</p> <p>8 μαθητές</p> <p>2 εκπαιδευτικοί</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ Γεωγραφία, Φυσικά, Γλώσσα</p> <p>Αίθουσα σχολείου, λιμάνι περιοχής</p> <p>Φύλλα εργασίας Ψηφιακά Εργαλεία</p> <p>Συμμετοχή σε προγράμματα περιβαλλοντικού και πολιτιστικού περιεχομένου</p>	<p>Παραμύθι Διερευνητικά ερωτηματολόγια Αναζήτηση σε σελίδα https://europa.eu/european-union/index_el για πληροφορίες σχετικά με τα θεσμικά όργανα της Ευρώπης Εξάσκηση σε ανάλογα λογισμικά Παρατήρηση ακτοθαλάσσιας γραμμής Εντοπισμός λιμανιών</p> <p>Νέες τεχνολογίες (Google Earth meeting words power point storyjumper lino sticky quizzes)</p> <p>Ομάδες εργασίας Βιωματικές δράσεις Επίσκεψη στο λιμάνι της Πάτρας Εξοικείωση με διασκεδαστικά λογισμικά ανοιχτού τύπου</p>	<p><u>Μαθητές</u> Γνώσεις για την Ευρώπη και ΕΕ Κατανόηση ρόλου λιμανιού στην οικονομική ενίσχυση μιας χώρας Ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα Αποδοχή της ευρωπαϊκής τους ταυτότητας Δεξιότητες στα ψηφιακά εργαλεία</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Διεύρυνση γνώσεων Εξοικείωση με ψηφιακά εργαλεία</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Κινητικότητα από όλα τα μέλη της</p> <p><u>Τοπική Κοινότητα</u> Δημιουργία επαφής με το σχολείο</p> <p>Εκπαιδευτικό επιτραπέζιο παιχνίδι αναφορικά με τα ευρωπαϊκά λιμάνια.</p>	<p>Κινητικότητα από μέρος των εκπαιδευτικών για υιοθέτηση του προγράμματος.</p> <p>Πρόωθηση ψηφιακού περιεχομένου Αλλαγή οπτικής του εκπαιδευτικού απέναντι στο νέο Παρότρυνση από την ηγεσία του σχολείου</p>
5	Τα παιδικά μουσεία της Ευρώπης	<p>Διαπολιτισμικότητα Διαφορετικότητα Πολίτες του</p>	<p>Νηπιαγωγείο Φράγκα Αχαΐας</p>	<p>Μελέτη χαρτών Ενασχόληση με απεσταλμένα</p>	<p><u>Μαθητές</u> Απέκτησαν γνώσεις για την</p>	<p>Επέκταση του προγράμματος και την επόμενη χρονιά .</p>

		<p>κόσμου Ρατσισμός Παιδικά Μουσεία της Ευρώπης- Γνωριμία με την Ευρώπη</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ Δραστηριότητες συνδεδεμένες με το αναλυτικό πρόγραμμα</p> <p>Μουσειακή αγωγή</p> <p>Συνεργασία με Μουσεία της Ευρώπης</p> <p>Συνεργασία με Δημοτικό Σχολείο Φράγκα</p> <p>Συνεργασία με γονείς</p>	<p>9 μαθητές</p> <p>1 εκπαιδευτικός</p> <p>Εισαγωγικό σεμινάριο / γνώσεις για μουσειοπαιδαγωγικά θέματα /συναντήσεις με τους ambassadors</p> <p>Σχολική τάξη</p> <p>Έντυπο υλικό , Χάρτες – σύμβολα, Η/Υ</p>	<p>αρχεία από τα μουσεία Ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων</p> <p>Νέες τεχνολογίες (europa.gr)</p> <p>Εστίαση στα ενδιαφέροντα των παιδιών Ομάδες εργασίας Αλληλεπίδραση Βιοματικά παιχνίδια</p> <p>Επικοινωνία με Μουσεία της Ευρώπης Αναλλαγή υλικού Διάχυση μέσω συμμετοχής σε α) ημερίδα για την Ημέρα της Ευρώπης β) πρόγραμμα του δημοτικού σχολείου</p>	<p>Ευρώπη και τα μουσεία Κοινωνικοποιήθηκαν Ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα διαφορετικότητας</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u></p> <p>Πειραματίστηκαν με κάτι νέο Καλλιέργησαν επαφές με φορείς του εξωτερικού Εξελέχθηκαν επαγγελματικά</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Διάθεση για συμμετοχή</p> <p><u>Τοπική Κοινωνία</u> Άλλαξαν στάση για το θεσμό του σχολείου</p> <p>πόστερ με τις 5 ενασχολούμενες χώρες μουσειοσκευή, ένα κουτί με δημιουργίες των παιδιών και υλικό από τα συνεργαζόμενα μουσεία</p>	<p>Προθυμία εκδήλωσης από το Δημοτικό Σχολείο</p> <p>Υποστήριξη επικοινωνίας με οργανισμούς εκτός σχολείου Προθυμία εκπ/κων για υιοθέτηση νέων προγραμμάτων Συχνή ενημέρωση για την ποιότητα των προγραμμάτων</p>
6	Let's travel around Europe	<p>Διαπολιτισμικότητα Γνωριμία με την Ευρώπη Εξάσκηση στην κοινή γλώσσα επικοινωνίας</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ</p>	<p>39^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών</p> <p>50 μαθητές</p> <p>1 εκπαιδευτικός</p>	<p>Χωρισμός σε 11 ομάδες όπου κάθε μια αντιπροσώπευε μια χώρα της Ευρώπης Συλλογή πληροφοριών Εύρεση φωτογραφικού υλικού Δημιουργία e book Παρουσίαση υλικού</p>	<p><u>Μαθητές</u> Απόκτηση γνώσεων για την Ευρώπη Χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών Λειτουργία σε ομάδες Εύρεση υλικού</p>	<p>Περιορισμός για ανάληψη αυτού του προγράμματος λόγω διαδικασίας επιλογής παρακολούθησης (κλήρωση)</p> <p>Δημιουργία εργαστηρίου</p>

		<p>Διαθεματικότητα</p> <p>Αγγλικά</p> <p>Συνεργασία με τμήμα του σχολείου</p> <p>Συνεργασία με την τοπική κοινωνία/Δήμο Πατρέων</p> <p>Επίσκεψη στο Επιμελητήριο Αχαΐας</p> <p>Συμμετοχή σε προγράμματα Comenius, Erasmus, e twinning</p>	<p>Επαρκής ενημέρωση για τον εκπαιδευτικό /συναντήσεις με τους πρεσβευτές για σχεδιασμό και έγκριση του προγράμματος</p> <p>Αίθουσα διδασκαλίας Αίθουσα εκδηλώσεων</p> <p>Υλικό από την ευρωπαϊκή επιτροπή (παραμύθια, βιβλίο δραστηριοτήτων) Laptops, βιντεοπροβολέας, ipad</p>	<p>Εμπέδωση γνώσεων μέσω ηλεκτρονικών παιχνιδιών</p> <p>Νέες τεχνολογίες (Purpose game ιστοσελίδα http://39primary-t4e.weebly.com , ελεύθερα ανοιχτά λογισμικά για δημιουργία σταυρόλεξων)</p> <p>Ομαδοσυνεργατικότητα Μαθητοκεντρισμός</p> <p>Ένταξη του προγράμματος σε etwinning</p> <p>Διαδικτυακά εργαλεία Δημιουργία ιστοσελίδας Επίσκεψη από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για σχετική ενημέρωση των παιδιών</p>	<p>Εκπαιδευτικοί Βελτίωση ψηφιακών δεξιοτήτων</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Ένταξη όλων των εκπαιδευτικών και μαθητών στο πλαίσιο του προγράμματος προβάλλοντας μέσω δρώμενου τις αξίες και τα ιδεώδη της Ευρώπης</p> <p><u>Τοπική Κοινωνία</u> Κατάρτιση τυχόν στερεοτύπων</p> <p>e book δραστηριότητες που αναφέρονται στην ιστοσελίδα http://39primary-t4e.weebly.com</p>	<p>πληροφορικής</p> <p>Στήριξη από το διευθυντή και το σύλλογο διδασκόντων</p> <p>Αναγκαιότητα αναφοράς σε τέτοιου είδους προγράμματα.</p>
7	Κανείς δεν είναι τέλειος	<p>Διαπολιτισμικότητα</p> <p>Ρατσισμός</p> <p>Πρόσφυγες</p> <p>Πολιτισμική νοοτροπία</p> <p>Κουλτούρα ευρωπαϊού πολίτη</p>	<p>15° Δημοτικό Σχολείο Πατρών</p> <p>18 μαθητές</p> <p>2 εκπαιδευτικοί</p> <p>Αίθουσα</p>	<p>Συζήτηση για παράγοντες ξενιτεμού</p> <p>Παιχνίδι Ρόλου</p> <p>Εικαστικές δημιουργίες</p> <p>Δραστηριότητες γλωσσικής επεξεργασίας (ελληνικά-αγγλικά)</p> <p>Χρήση τεχνολογίας</p>	<p><u>Μαθητές</u></p> <p>Απέκτησαν γνώσεις προβληματίστηκαν, συνεργάστηκαν, έλυναν τις καταστάσεις ανέπτυξαν διάθεση κατανόησης και κριτικής σκέψης</p>	<p>Υιοθέτηση προγράμματος τρεις συνεχόμενες χρονιές</p> <p>Αναβάθμιση πλατφόρμας του δικτύου t4e</p> <p>Ανοιχτή ενημέρωση για προγράμματα ευρωπαϊκού</p>

		<p>Σύνδεση με ΠΣ Αγγλικά</p> <p>Συνεργασία με Δημοτικό Μυτιλήνης</p>	<p>διδασκαλίας Εργαστήρι πληροφορικής Αίθουσα εκδηλώσεων , θέατρο</p> <p>Δεν απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις για τον εκπ/κο</p> <p>Συμμετοχή σε προγράμματα t4e, Erasmus,</p>	<p>Νέες τεχνολογίες (πρόγραμμα tagul, διαδίκτυο)</p> <p>Ομάδες εργασίας Ατομικότητα Επίλυση προβλημάτων</p> <p>Βιωματικές δράσεις Παρουσίαση θεατρικού</p>	<p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Ενίσχυση ευρωπαϊκής συνείδησης</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Ευαισθητοποίηση και προβληματισμό για κοινωνικά φαινόμενα Ενασχόληση με σύγχρονα θέματα Άνοιγμα των συνόρων του</p> <p><u>Τοπική Κοινότητα</u> Θεατές του προγράμματος</p> <p>Κατασκευές (αφίσα, πανό) αναφορικά με θέματα ισότητας, ρατσισμού, προσφυγιάς</p>	<p>τύπου</p>
8	NO WAR NO REFUGEES	<p>Διαπολιτισμικότητα Προσφυγικό αποτύπωμα Γνωριμία με την ΕΕ Γνωριμία με τα κυριότερα ρεύματα Σεβασμό στην διαφορετικότητα Ενστερνισμό ανθρώπινων αξιών</p>	<p>21^ο Νηπιαγωγείο Πατρών</p> <p>14 μαθητές</p> <p>3 εκπαιδευτικοί</p> <p>Ετοιμότητα εκπαιδευτικών για άμεση ανταπόκριση στις ανάγκες του προγράμματος</p>	<p>Αξιολόγηση των γνώσεων Δημιουργία εικαστικών έργων Επεξεργασία συμβόλων ευρωπαϊκών χωρών Άκουσμα ποιημάτων , ιστοριών σχετικές με την ειρήνη και τους πρόσφυγες Γνωριμία με ευρωπαίους ζωγράφους Χρήση τεχνολογικών εργαλείων Ανάλυση Γκερνίκα του</p>	<p><u>Μαθητές</u> Απόκτηση γνώσεων για την ΕΕ Αλλαγή στάσης για το μεταναστευτικό ζήτημα Αναγνώριση και κατανόηση της θέσης, του συναισθήματος, των σκέψεων ή της κατάστασης κάποιου άλλου. Ενασχόληση με Η/Υ</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Βελτίωση ψηφιακών δεξιοτήτων</p>	<p>Ένταξη εκπαιδευτικών στο πρόγραμμα την επόμενη χρονιά</p> <p>Οργανωμένο εργαστήριο υπολογιστών Στήριξη από το διευθυντικό στέλεχος Διοργάνωση ημερίδας για το πρόγραμμα με υποχρεωτική παρακολούθηση</p>

		<p>Σύνδεση με ΠΣ Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή, Γεωγραφία, Ιστορία, Θρησκευτικά, Μουσική, Ξένες Γλώσσες, Γυμναστική, Πληροφορική.</p> <p>Έμφαση στις τέχνες</p> <p>Συνεργασία με σχολείο που συμμετείχε στο δίκτυο t4e</p> <p>Συνεργασία με τοπικούς φορείς (Χορωδία , βιβλιοθήκη , σχολή χορού)</p>	<p>η τάξη των μαθητών , η αίθουσα πληροφορικής ,χώρος παραστάσεων</p> <p>Επίσκεψη στη Δημοτική βιβλιοθήκη και πολιτιστικούς συλλόγους</p> <p>καμβάδες πινέλα ζωγραφικής , μαρκαδόροι , χαρτόνια, ηλεκτρονικό υπολογιστή , διαδίκτυο ,διάφορα dvd και μέσα αναπαραγωγής ήχου μια ψηφιακή φωτογραφική μηχανή , ερωτηματολόγια αξιολόγησης .</p>	<p>Πικάσο</p> <p>Εικαστικά Νέες τεχνολογίες Λογισμικά Πρόγραμμα ζωγραφικής Φωτόδεντρο</p> <p>Ομαδοσυνεργατική και ανακαλυπτική μάθηση Διερευνητικότητα</p> <p>Επιλογή θεματολογίας, Εικαστική προσέγγιση Ένταξη Η/Υ Επικοινωνία με άλλους μαθητές μέσω mail</p>	<p>Συνεργασία με εξωτερικούς φορείς</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u></p> <p>Άνοιγμα στην κοινωνία</p> <p><u>Τοπική Κοινωνία</u> Υπέρβαση τοπικής συντηρητικής κουλτούρας</p> <p>Δημιουργία αυτοσχέδιας Γκουέρνικα</p>	<p>εκπαιδευτικών</p>
9	Ο Χακίμ ταξιδεύει στη Ευρώπη	<p>Διαπολιτισμικότητα διαφορετικότητας αλληλοσεβασμός, γνωριμία άλλων λαών της Ευρώπης</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ-Αγγλικά</p>	<p>44^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών</p> <p>60 μαθητές της Β και Στ τάξης</p> <p>2 εκπαιδευτικοί</p>	<p>Ανάγνωση παραμυθιού Καλλιτεχνικές αποδόσεις Γνωριμία ευρωπαϊκών συμβόλων και παιχνιδιών Μουσική , χορός</p>	<p><u>Μαθητές</u> Απέκτησαν για την Ευρώπη ,την ΕΕ Ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα όπως η διαφορετικότητα, ο αλληλοσεβασμός μεταξύ τους ,με παιδιά άλλων χωρών Εξάσκησαν τις ικανότητες τους</p>	<p>Εκδήλωση ενδιαφέροντος από εκπαιδευτικό για συμμετοχή στο πρόγραμμα αλλά δεν κληρώθηκε</p> <p>Επαρκής υλικοτεχνική υποδομή, οικονομική</p>

		<p>Διαθεματική προσέγγιση</p> <p>Προετοιμασία εκπαιδευτικού</p> <p>Συνεργασία με τμήμα του σχολείου, με σχολείο της Β. Ιταλίας, με τους γονείς με εκπροσώπους του προγράμματος, με συγγραφέα</p> <p>Συμμετοχή σε προγράμματα etwinning, Comenius, αγωγής υγείας</p>	<p>τάξεις , αίθουσες , το προαύλιο</p> <p>υπολογιστές, cd player , προτζέκτορας, αφίσες, ενημερωτικό υλικό (παραμύθια, βιβλία)</p>	<p>Νέες τεχνολογίες (europa kids Youtube, hotpotatoes, skype)</p> <p>βιωματικό παιχνίδι , παιχνίδι ρόλων , εξερεύνηση στοιχείων, συλλογή στοιχείων, ομαδοσυνεργατικότητα brain storming</p> <p>Αδελφοποίηση με σχολείο εξωτερικού Διοργάνωση ημέρας γευσιγνωσίας Επίσκεψη στο χώρο του σχολείου από τους ambassadors και τους αντιπροσώπους του Europe direct</p>	<p>στην ζωγραφική, στο κολάζ , στις νέες τεχνολογίες , στο τραγούδι Εξάσκηση στον Αγγλικό λόγο</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Σύσφιξη των σχέσεων με τους μαθητές Διεύρυνση οριζόντων Εμπλουτισμός γνώσεων</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Έξοδος προς την κοινωνία</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u> Ενασχόληση με ενδοσχολικά θέματα</p> <p>η συγγραφή ενός παραμυθιού Μουσικοκινητικό δρώμενο Σκοτσέζικος χορός</p>	<p>στήριξη, προώθηση από τη διεύθυνση, ευελιξία στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου</p>
10	<p>Πάμε εκδρομή στα μνημεία της Ευρώπης</p>	<p>Διαπολιτισμικότητα Γνωριμία με την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά Πολίτες της ΕΕ</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ-Διαθεματικά</p>	<p>Δημοτικό Σχολείο Σαντομερίου Αχαΐας</p> <p>5 μαθητές</p> <p>1 εκπαιδευτικός</p> <p>Αίθουσες σχολείου,</p>	<p>Διερεύνηση προϋπάρχουσων γνώσεων Εννοιολογικός χάρτης Κατασκευή παιχνιδιών Δημιουργία Βίντεο, Παζλ , κόμικς Εικαστικές δημιουργίες , μελοποίηση ποιήματος Ψηφιακά εργαλεία</p>	<p><u>Μαθητές</u> Εξάσκησαν τις δεξιότητές Συνεργαστήκαν, Δούλεψαν ομαδοσυνεργατικά, Εξοικειώθηκαν στις νέες τεχνολογίες Έμαθαν το σκοπό της ΕΕ Συνειδητοποίησαν την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά ως μέρος της ευρωπαϊκής</p>	<p>Συνέχιση προγράμματος ως επέκταση του υπάρχοντος έργου</p> <p>Τεχνική υποστήριξη σχολείων και εκπαιδευτικών Ενίσχυση με ηλεκτρονικές κοινότητες μάθησης</p>

		<p>Ειδική προετοιμασία / προγραμματισμός δράσεων</p> <p>Συμμετοχή σε προγράμματα περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, αγωγής υγείας, etwinning</p> <p>Συνεργασία με την τοπική κοινωνία</p>	<p>αρχαιολογικός χώρος της περιοχής</p> <p>Σύνδεση στο διαδίκτυο, υπολογιστές, προτζέκτορας, φωτογραφική μηχανή, βιντεοκάμερα</p>	<p>Νέες τεχνολογίες (google youtube Moodle blog hot potatoes, ιστοσελίδα σχολείου, audacity)</p>	<p>Ενημερώθηκαν για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα τους Απέβαλλαν κατεστημένα</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Απέκτησαν γνώσεις Ήρθαν σε επαφή με άλλους συναδέλφους</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Διάχυση των αποτελεσμάτων στην ευρύτερη κοινωνία Ενίσχυση φήμης του σχολείου</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u> Αντιμέτωπιση του σχολείου με άλλη διάθεση</p> <p>Βιβλίο με τα μνημεία που ασχολήθηκαν με τίτλο «Πάμε εκδρομή στην Ευρώπη» Μελοποίηση ποιήματος Δημιουργία blog http://santameridim.weebly.com/</p>	
11	<p>Διαδικτυωνόμαστε στη γειτονιά της Ευρώπης</p>	<p>Νέες τεχνολογίες Ενασχόληση με το διαδίκτυο Διαπολιτισμικότητα Γνωριμία με την Ευρώπη Ενημέρωση για τους κανόνες διαδικτύου στην</p>	<p>Δημοτικό Σχολείο Ροϊτικών Αχαΐας</p> <p>17 μαθητές</p> <p>2 εκπαιδευτικοί</p> <p>Επαρκής ενημέρωση</p>	<p>Γνωριμία με λογισμικά Αφήγησης παραμυθιού Δημιουργία αφισών, κόμικς, φυλλαδίου με κανόνες ασφαλούς περιήγησης στο διαδίκτυο, power point βίντεο στο movie maker, παιχνίδι (επιτραπέζια</p>	<p><u>Μαθητές</u> Πληροφορήθηκαν για την ΕΕ, τη σωστή χρήση διαδικτύου Αντιλήφθηκαν τον ρόλο της Ευρώπης Συνεργάστηκαν ομαδικά Ανακάλυψαν την ουσιαστική χρήση του διαδικτύου</p>	<p>Συνέχιση του προγράμματος από την εκπαιδευτικό με άλλο τμήμα του σχολείου Εκδήλωση ενδιαφέροντος από άλλους συναδέλφους</p>

		<p>Ευρώπη, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις για αυτό</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ Γεωγραφία Γλώσσα Αγωγή</p> <p>Διαδικτυακή προσέγγιση</p> <p>Συνεργασία με το κέντρο πρόληψης εξαρτήσεων «Καλλίπολις» και με το τμήμα της Α΄ Δημοτικού</p>	<p>για το σκοπό του προγράμματος/ Κατευθυντήριες οδηγίες</p>	<p>και διαδικτυακά) εννοιολογικού χάρτη κουίζ τηλεοπτικού σποτ Εποικοδομητικές συζητήσεις</p> <p>Νέες Τεχνολογίες power point movie maker publisher word ToonDoo (κόμικς) youtube</p> <p>Ανάληψη ρόλων , ομάδες εργασίας, συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες</p> <p>Συμμετοχή σε ημερίδα υπό την αιγίδα της Περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδας</p>	<p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Αναθεώρηση μεθόδων και πρακτικών</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Δημιουργία θετικού κλίματος ανάληψης ευρωπαϊκών προγραμμάτων</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u> Αποδοχή και υποστήριξη του προγράμματος</p> <p>Αφίσα της ΕΕ με κανόνες για την ασφαλή πλοήγηση</p>	<p>Εμπλουτισμός υλικού Εύρεση ξεχωριστής ώρας για υιοθέτηση ΚΔ</p>
12	<p>Η Πειραματικούλα κυνηγάει τον Πανεπιστημιούλη , ο οποίος κρύβεται στα αξιοθέατα της Ευρώπης με τη βοήθεια του Δία</p>	<p>Εικαστική προσέγγιση Επαφή με τον Εξπρεσιονισμό, Ιμπρεσιονισμός , κινήματα του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα στην Ευρώπη</p>	<p>Πειραματικό Δημοτικό Σχολείου Πανεπιστημίου Πατρών</p> <p>25 μαθητές 2 εκπαιδευτικοί</p>	<p>Ενημέρωση για το πρόγραμμα Παιχνίδια διαφορετικότητας μέσω τεχνικών χρωματογραμμάτων Δημιουργία μόμπιλε Χρήση υπολογιστή για βιντεάκια, εικόνες και έργα ζωγράφων, μουσική</p>	<p><u>Μαθητές</u></p> <p>Σεβασμός στην διαφορετικότητα Ερμηνεία ενός γεγονότος υπό διαφορετική οπτική Αλλαγή στάσεων για τον συνάνθρωπο</p>	<p>Έγιναν αιτήσεις συμμετοχής για την επόμενη χρονιά από συναδέλφους που ενδιαφέρονταν</p>

		<p>Διαφορετικότητα Μοναδικότητα</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ</p> <p>Συνεργασία με εικαστικό της περιοχής</p>	<p>Επαρκής ενημέρωση από τις υποχρεωτικές συναντήσεις</p> <p>τάξη</p> <p>προτζέκτορας, ηλεκτρονικός υπολογιστής , σύνδεση στο ιντερνέτ, χαρτόνια κόλλες , ψαλίδια , μαρκαδόρους, χάρακες.</p>	<p>Αναφορά στην ιστορία της τέχνης Επίσκεψη της ζωγράφου Επίσκεψη σε τοπικό κατάστημα</p>	<p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Επαφή με το οικοδόμημα της Ευρώπης Ύπαρξη νέων συνεργασιών</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Απόκτηση εποπτικού υλικού</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u> Ανταπόκριση από τους γονείς των παιδιών</p> <p>Αφίσα για τη ΕΕ Παρουσίαση κατασκευών Προβολή βίντεο</p>	<p>Δημιουργία εργαστήρι πληροφορικής Εμπλουτισμός λογισμικών που προωθούν εικαστικές ενέργειες</p>
13	Με τα μάτια ενός προσφυγόπουλου	<p>Διαπολιτισμικότητα Διαφορετικότητα Σύνδεση με ΠΣ- Βιβλίο εικαστικών</p> <p>Συνεργασία με γειτονικό σχολείο</p> <p>Συνεργασία με φορείς - ΜΚΟ για προσφυγόπουλα</p>	<p>56° Δημοτικό Σχολείο Πατρών 18 μαθητές</p> <p>3 εκπαιδευτικοί</p> <p>Συνεχής ενημέρωση και συμμετοχή στις ημερίδες καλών πρακτικών του προγράμματος</p> <p>Τάξη , αίθουσα εκδηλώσεων</p>	<p>Προβολή ταινιών μικρού μήκους Συζήτηση για το προσφυγικό ζήτημα Βιωματικό- διαδικτυακό παιχνίδι Αναζήτηση ιστοριών με ανήλικους πρόσφυγες , εικόνων Δραματοποίηση ιστορίας σχετικά με την ειρήνη Δημιουργία βίντεο</p>	<p><u>Μαθητές</u> Ενημερώθηκαν για την Ευρώπη, το θεσμό της , τις ΜΚΟ οργανώσεις Προβληματίστηκαν σε θέματα προσφυγιάς, ανεργίας, φτώχειας Διαχείριση συναισθηματικών καταστάσεων Εξομάλυναν τυχόν συγκρούσεις μέσω συνεργατικότητας</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Ηθική ικανοποίηση Πρωτόγνωρη εμπειρία</p>	<p>Συνέχεια προγράμματος από την εκπαιδευτικό σε άλλο σχολικό συγκρότημα</p> <p>Μη υιοθέτηση του προγράμματος από εκπαιδευτικούς του σχολείου λόγω ανασφάλειας και φόβου</p> <p>Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής</p>

			<p>Λάπτοπ, κασετόφωνο κάμερα</p>	<p>Νέες Τεχνολογίες διαδίκτυο διαδικτυακό παιχνίδι youtube</p> <p>Ομαδοσυνεργατικότητα , βιωματικότητα Ενδοσχολική διάχυση</p> <p>Προβολή βίντεο στην ημερίδα για την Παγκόσμια Ημέρα της Ευρώπης Δραματοποίηση στην αγγλική γλώσσα</p>	<p><u>Σχολική Μονάδα</u> Ουδέτερη αντιμετώπιση απέναντι στο πρόγραμμα</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u> Δεκτικότητα σε νέες προκλήσεις</p> <p>Αφίσες/ ζωγραφιές βιντεάκι στο youtube</p>	<p>Διερεύνηση του προγράμματος να γίνει αναγνωρίσιμο</p>
14	<p>Μαθαίνω για την Ευρώπη .Σχεδιάζοντας, Δημιουργώντας και αναδεικνύοντας την αξία της ΕΕ</p>	<p>Γνωριμία με το ευρωπαϊκό εγχείρημα της ΕΕ Διάκριση χωρών Ευρώπης-Ευρωζώνης Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς των χωρών μελών Κινητοποίηση ενδιαφέροντος των μαθητών για τη σημασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τις λειτουργίες των θεσμών</p>	<p>45° Δημοτικό Σχολείο Πατρών</p> <p>16 μαθητές</p> <p>1 εκπαιδευτικό</p> <p>Καθοδήγηση στους εκπαιδευτικούς</p> <p>τάξη, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων</p> <p>διαδραστικός πίνακας , βιντεοπροβολέας, λαπτοπ, διαδίκτυο , κάμερα</p>	<p>Ανάλυση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος Ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας των 28 χωρών της ΕΕ Υιοθέτηση θεμελιωδών αρχών και αξιών του ευρωπαϊκού συνασπισμού Κατασκευή σημαιών των χωρών της ΕΕ , Δημιουργία βίντεο με τους «υποτιθέμενους» υπουργούς των οικονομικών της ΕΕ στο χώρο του σχολείου. Ανάλυση της οικονομική κρίσης.</p>	<p><u>Μαθητές</u> Αντιλήφθηκαν τον ρόλο της ΕΕ Ένωσαν ευρωπαίοι πολίτες Απέκτησαν πληροφορίες για την Ευρώπη Βίωσαν μέσω αναπαράστασης τη διαδικασία ενός συμβουλίου</p> <p><u>Εκπαιδευτικοί</u> Διασαφήνισαν όρους σχετικά με την Ευρώπη, ΕΕ, Ευρωζώνη</p> <p><u>Σχολική Μονάδα</u> Εξελίσσει τις ΚΔ με την υιοθέτηση νέων προγραμμάτων</p> <p><u>Τοπική κοινωνία</u> Θετική στάση απέναντι στο</p>	<p>Εμπλοκή εκπαιδευτικών μετά από παρακολούθηση του προγράμματος</p> <p>Υποστήριξη σε θέματα τεχνολογικού και εποπτικού υλικού Δυνατότητα ενδοσχολικής επιμόρφωσης</p>

		<p>Διαθεματικότητα</p> <p>Σύνδεση με ΠΣ Γεωγραφία Φυσική Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Ευέλικτη Ζώνη.</p>		<p>Νέες Τεχνολογίες Λογισμικό απεικόνισης, πλατφόρμα του t4e, διαδίκτυο</p> <p>Ομαδοσυνεργατικότητα, αποκαλυπτική μέθοδο, διευκόλυνση των παιδιών, κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, ανατροφοδότηση</p>	<p>πρόγραμμα</p> <p>εισήγηση σε ημερίδα</p>	
--	--	--	--	---	---	--

5.2 Αποτελέσματα συνεντεύξεων

5.2.1 Εμπειρίες εκπαιδευτικών από το πρόγραμμα Teacher 4 Europe

Η εμπειρία όλων των εκπαιδευτικών από τη συμμετοχή τους σε προγράμματα που εντάσσονται στη δράση Teacher 4 Europe ήταν πολύ θετική. Χαρακτηριστική απάντηση είναι μιας εκπαιδευτικού η οποία αναφέρει:

«Η εντύπωση που σχημάτισα ήταν πάρα πολύ θετική, πήρα πάρα πολλά πράγματα, ασχολήθηκα με πράγματα που δεν είχα καταπιαστεί τα προηγούμενα χρόνια. Μπήκα σε μια διαδικασία να μάθω νέες εκπαιδευτικές μεθόδους πάνω στην εργασία, πώς να την σχεδιάσω, πώς να την παρουσιάσω μιας και δεν είχα ξανακάνει κάτι ανάλογο. Μου άρεσε πολύ το πώς ήταν στημένη με βάση τα παιδιά» (Σ11)

Η διάρκεια των προγραμμάτων κυμαίνεται από ολόκληρη τη σχολικά χρονιά μέχρι κάποιους μήνες ανάλογα με το θέμα και τις ανάγκες της δράσης. Τα προγράμματα που υλοποιούνται σχετίζονται τόσο με την **διαπολιτισμικότητα**, όσο και **τη διαθεματικότητα**. Στόχος της **διαπολιτισμικότητας**, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς είναι οι μαθητές να γνωρίσουν και να σεβαστούν το διαφορετικό. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«τα παιδιά να αντιληφθούν το ιδιαίτερο γνωρίζοντας ανθρώπους, μνημεία, γεύσεις, συνήθειες» (E1)

«Βασικός στόχος ήταν να γίνουν τα παιδιά πολίτες της Ευρώπης, όχι μόνο της Ελλάδας και να μάθουν να επικοινωνούν μεταξύ τους στα Αγγλικά. Επίσης να μάθουν για την Ευρώπη μέσα από την επικοινωνία τους με άλλα υποτιθέμενα παιδιά από άλλες χώρες». (E6)

*«οι μαθητές και αυριανοί πολίτες έρχονται κοντά στην **ευρωπαϊκή ταυτότητα - διάσταση** και ευαισθητοποιούνται σε θέματα προσφυγικά». (E8)*

«να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά σε θέματα όπως η διαφορετικότητα, ο αλληλοσεβασμός, η γνωριμία άλλων λαών της Ευρώπης» (E9)

Όλα τα προγράμματα, ανάλογα με τον δάσκαλο που τα αναλάμβανε εντάσσονταν στα μαθήματα του σχολείου. Όσοι είχαν τη δυνατότητα τα

υλοποιούσαν στις ώρες της ευέλικτης ζώνης. Τα προγράμματα συνδέθηκαν με τα μαθήματα της Γεωγραφίας, της Ιστορίας, των Αγγλικών, των Εικαστικών κα.

Σε όλα τα προγράμματα το υλικό που δημιουργήθηκε κατά τη διεξαγωγή της δράσης χρησιμοποιήθηκε στην τελική παραδοτέα εργασία.

Όλοι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν το **έργο πρωτοπόρο και καινοτόμο** καθώς διευρύνει τους ορίζοντες των παιδιών, τα οποία δεν έχουν ασχοληθεί με θέματα της Ευρώπης. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«Το πρόγραμμα ήταν αρκετά ελκυστικό για μας και τα παιδιά γιατί μέχρι τότε τα παιδιά δεν είχαν δουλέψει με προγράμματα που έχουν να κάνουν με άλλες χώρες. Δηλαδή πέρα από θέματα σχετικά με την Ελλάδα, δεν είχαν δουλέψει κανένα ευρωπαϊκό που είχε να κάνει με άλλους πολιτισμούς, χώρες». (E3)

Άλλο καινοτόμο στοιχείο που αναφέρθηκε ήταν ότι τα παιδιά βάσει των ενδιαφερόντων τους και των αναγκών τους επέλεξαν ποιες δραστηριότητες θα κάνουν. Συμπεραίνεται λοιπόν **η αξιοποίηση των ενδιαφερόντων μαθητών**.

5.2.2 Πλαίσιο Υλοποίησης

Οι παράγοντες που διαμορφώνουν το πλαίσιο υλοποίησης και που αναλύονται στην παρούσα έρευνα είναι: Στόχος, Σύνδεση με Π.Σ., Διαθεματικότητα, Συνεργασία με άλλα σχολεία, Σύνδεση με τοπική κοινωνία και Πολιτική σχολείου για καινοτόμες δράσεις. Συγκεκριμένα για τα υπό μελέτη προγράμματα από την ανάλυση των συνεντεύξεων προκύπτουν τα ακόλουθα:

Στόχος

Στόχος όλων των προγραμμάτων ήταν η **γνωριμία των μαθητών με το διαφορετικό και η ευαισθητοποίησή** τους απέναντι σε αυτό. Ανάλογα με το θέμα του προγράμματος διαμορφωνόταν ο στόχος. Χαρακτηριστικά για το στόχο των προγραμμάτων ειπώθηκε:

«η γνωριμία των μαθητών με έξι ευρωπαϊκές χώρες» (E1)

«γνωρίσουν οι μαθητές την Ευρώπη σαν ήπειρο και τα κράτη μέλη για να δουν βήμα βήμα την δομή της ΕΕ» (E2)

«το άνοιγμα στην ευρύτερη κοινωνία και η γνωριμία με την Ευρώπη, ώστε να δημιουργηθεί η Ευρώπη που ονειρευόμαστε» (E3).

«να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την ΕΕ και τα λιμάνια της και να μάθουν το ρόλο που διαδραματίζουν στον πολιτισμό, την ιστορία, αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών της» (E4).

«να καταλάβουν τα παιδιά ότι μπορούν να είναι συμπαίκτες με τα παιδιά των άλλων χωρών της Ευρώπης: συμπαίκτες σε ένα μουσείο , συμπαίκτες στην τάξη , συμμαθητές μια διευρυμένης τάξης , συνάδελφοι αργότερα» (E5).

« να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά, να προβληματιστούν , να ενημερωθούν , να πουν την γνώμη τους, να εκφραστούν, να αναπτύξουν κριτική σκέψη για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες». (E7).

«να γνωρίσουν οι μαθητές την ΕΕ, να εξαλειφθεί το αρνητικό κλίμα, να γνωρίσουν τα κυριότερα ρεύματα ζωγραφικής, να αποκτήσουν διάφορους εγγραμμatisμούς, να αναπτύξουν ερευνητική διάθεση και κριτική σκέψη, να βιώσουν την ενσυναίσθηση, να καλλιεργήσουν σεβασμό στην διαφορετικότητα, να ενστερνιστούν διάφορες πανανθρώπινες ανθρώπινες αξίες» (E8).

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται πως όλες οι δράσεις έχουν στόχο οι μαθητές **να γνωρίσουν την Ευρώπη**, να διευρύνουν τις γνώσεις τους, να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στα προβλήματα που αντιμετωπίζει, αλλά και να καλλιεργήσουν δεξιότητες υλοποίησης δράσεων. Ως εκ τούτου οι στόχοι των δράσεων αφορούν τόσο στο γνωστικό επίπεδο, όσο και στο επίπεδο δεξιοτήτων-ικανοτήτων και συναισθημάτων.

Σύνδεση με Π.Σ. και Διαθεματικότητα

Σύμφωνα με τους ερωτώμενους το t4e λειτούργησε **συμπληρωματικά** με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου και επέκτεινε τις δραστηριότητες του σχολικού εγχειριδίου, αναδεικνύοντας τη διαθεματικότητα. Επίσης για τους εκπαιδευτικούς που υλοποιούσαν το πρόγραμμα εντός των μαθημάτων το πρόγραμμα συνδέθηκε αποκλειστικά με το Π.Σ. Οι δράσεις συνδέονταν με μαθήματα της Γεωγραφίας, της Εισαγωγής του Πολίτη, της Φυσικής, της Μουσικής, των Αγγλικών κα. Χαρακτηριστικές απαντήσεις είναι:

«... Πιστεύω πως το t4e λειτούργησε συμπληρωματικά προς τους παραδοσιακούς στόχους και επέκτεινε τις δραστηριότητες του σχολικού εγχειριδίου, αναδεικνύοντας τη διαθεματικότητα». (E1)

« Συνδέεται πολύ γιατί έχεις τη δυνατότητα να δουλεύεις διαθεματικά, κάτι που εμείς ήδη κάναμε. Οπότε δεν ήταν πολύ δύσκολο αυτό το κομμάτι. Σίγουρα ήταν δύσκολο ότι τα παιδιά έπρεπε να δουλεύουν διερευνητικά σαν επιστήμονες , τους αναθέταμε σαν εργασίες που με τους γονείς έπρεπε να τις μελετήσουν και να έρθουν να τις παρουσιάσουν στο σχολείο. Οπότε μάθαιναν λοιπόν στο σχολείο και επειδή οι γονείς ήταν πολύ συνεργάσιμοι αυτό πήγε καλά .Αλλά ήθελε δουλειά γιατί τα παιδιά έπρεπε να μελετούν στο σπίτι . Αυτά που ανακαλύπτουν και που έφεραν έπρεπε να τα παρουσιάσουν». (E2)

«Το πρόγραμμα είχε άμεση σύνδεση με το πρόγραμμα σπουδών του δημοτικού σχολείου καθώς ήταν διαθεματικό και επεκτεινόταν στα μαθήματα των Εικαστικών, της Πολιτικής και Κοινωνικής Αγωγής, της Γεωγραφίας, της Ιστορίας, των Θρησκευτικών, της Μουσικής, των Ξένων Γλωσσών, της Γυμναστικής, της Πληροφορικής». (E8)

«η διαθεματική προσέγγιση αναδείχθηκε μέσα από τη ζωγραφική, τη μουσική (άκουσαν τον ύμνο της Ευρώπης, της ΕΕ). (E9)

«Ναι, γιατί σχεδόν αποκλειστικά . Αυτό το πρόγραμμα το υλοποιήσαμε κατά την διάρκεια των μαθημάτων. Δηλαδή στη Γεωγραφία, στο μάθημα της Γλώσσας , της Αγωγής. Δεν υπήρχε επιλογή άλλου χρόνου». (E11)

«Υπάρχει στο βιβλίο των εικαστικών συγκεκριμένα στην σελίδα 23 έχει ένα σχέδιο εργασίας με ένα μάγο που έχει δυο μορφές έτσι έγινε εισαγωγή στη διαφορετικότητα από εκεί. Δηλαδή ότι μπορεί το ίδιο αντικείμενο να έχει δύο όψεις όπου την μία την κάναμε έγχρωμη και την άλλη ασπρόμαυρη. Περαιτέρω ακολουθήθηκε συζήτηση για την μοναδικότητα , πως όλοι είμαστε διαφορετικοί , πως κι εγώ είμαι διαφορετική από τη δασκάλα της τάξης». (E12)

Συνεργασία με άλλα σχολεία

Στα πλαίσια των προγραμμάτων εκπαιδευτικοί και μαθητές **συνεργάστηκαν** με άλλα τμήματα του ίδιου σχολείου, αλλά και με άλλα σχολεία, είτε του **εσωτερικού, είτε του εξωτερικού**. Αναφορικά με τη συνεργασία από σχολεία του εξωτερικού οι μαθητές γνωρίστηκαν μεταξύ τους μέσω skype.

«Η συνεργασία αυτή στηρίχθηκε στην ανταλλαγή υλικό σε περιόδους γιορτών, στην δοκιμή τοπικών γεύσεων αλλά και σε παραδοσιακά παιχνίδια. Η ύπαρξη μια ευρωπαϊκής χώρας ήταν πιο πιστευτή για τους μαθητές, πιο αληθινή καθώς έκαναν φίλους, αντάλλαζαν κάρτες, γλυκά συνήθειες με άλλους μαθητές .(E9)»

Αναφορικά με τη συνεργασία από σχολεία του εσωτερικού εκπαιδευτικοί σχεδίαζαν μαζί το πρόγραμμα, το εμπλούτιζαν και το εφάρμοζαν παράλληλα και στα δύο σχολεία. Βέβαια υπήρχαν και δραστηριότητες όπου το ένα σχολείο συμπλήρωνε το άλλο. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«Για παράδειγμα την πρώτη χρονιά γράψαμε ένα παραμύθι όπου ένα κομμάτι γραφόταν από τα παιδιά της δικής μου τάξης και η συνέχεια από το άλλο σχολείο. Επέστρεφε το κείμενο και συμπληρωματικά το ένα με το άλλο φτιαχνόταν μια καινούρια περιήγηση». (E2)

Η καθημερινή συνεργασία με άλλα σχολεία πραγματοποιούνταν και μέσω των ambassadors, μέσα από την ανταλλαγή ιδεών, προβολή υλικού, συναντήσεις.

Τέλος υπήρχαν και περιπτώσεις όπου εκπαιδευτικοί και μαθητές συνεργάστηκαν μόνο ενδοσχολικά ή όπου απλά το πρόγραμμα περιορίστηκε στο πλαίσιο της τάξης .

Σύνδεση με τοπική κοινωνία

Όσον αφορά στη συνεργασία με την τοπική κοινωνία οι απόψεις δίστανται. Κάποιοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως δεν υπήρξε συνεργασία με την τοπική κοινωνία. Επίσης αναφέρθηκε πως κάποιοι γονείς ενώ αρχικά ήταν διστακτικοί στην πορεία αγκάλιασαν τη δράση. Τέλος εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως οι γονείς στήριζαν πάρα πολύ τη δράση, αφού ενημερώθηκαν για αυτό το πρόγραμμα, τους εφοδίασαν με υλικό, μινιατούρες, φωτογραφίες, βιβλία ανάλογου περιεχομένου. Χαρακτηριστική ήταν και συμβολή της **συγγραφέα κ. Γκοτσοπούλου**, όπου επιμελήθηκε το παραμύθι της δράσης που είχε και τον τίτλο της εργασίας «Ο Χακίμ

ταξιδεύει στην Ευρώπη» καθώς και της ζωγράφου κ. **Μαρίας Τοξαβίδη** όπου εξέθεσε τα έργα της στο χώρο του σχολείου. Επιπλέον παρατηρήθηκε έντονη κινητικότητα συνεργασίας με τοπικούς φορείς όπως την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, εκπολιτιστικούς συλλόγους, Οργανισμούς ΜΚΟ, κέντρα Πρόληψης, σχολή χορού, Δημοτική Βιβλιοθήκη, καταστήματα, Παμπελοποννησιακό Στάδιο

Πολιτική σχολείου για καινοτόμες δράσεις

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι η δράση Teacher 4 Europe είναι ενταγμένη στη **στρατηγική/πολιτική του σχολείου**. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκαν:

«Πλέον, ναι.. Παρότι ασχολούνται με Comenius και e twinning με το T4E φέτος ασχοληθήκαμε». (E1)

«Σίγουρα ! Γιατί ο τρόπος διερεύνησης και διαθεματικότητας μπορούσε να στηρίζει ένα τέτοιο πρόγραμμα» (E3)

«Πλέον ναι! Γιατί ήταν η πρώτη χρονιά που έγινε αλλά νομίζω ότι θα συνεχίσει είτε επίσημα, δηλωμένο και καταγεγραμμένο είτε όχι. Έχει αρχίσει να αρέσει στα παιδιά και τα βοηθά στη διεύρυνση των οριζόντων τους και των γνώσεων τους και επειδή είναι συνηθισμένο πια να συναντάμε ανθρώπους από άλλες χώρες» (E5)

«Το σχολείο αυτό, που χαίρομαι πολύ που βρίσκομαι σε αυτό, είναι πολύ υποστηρικτικό για αυτό θεωρώ πως αν κάποιος άλλος συνάδελφος το επιλέξει τέτοιο πρόγραμμα θα τον στηρίζει και θα το προχωρήσει. Αν κρίνω από την γιορτή λήξης που συμμετείχαν όλοι οι εκπαιδευτικοί θεωρώ που έχει αγκαλιαστεί τουλάχιστον». (E6)

«Μέχρι τώρα ήταν δηλαδή και τα τρία χρόνια το έκανα εγώ» (E7)

«Σε μεγάλο βαθμό...γίνεται όλο και περισσότερο από ότι διαπιστώνω, όλο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται γνωρίζοντας το πρόγραμμα και κάνοντας το κάποιος άλλος, λειτουργούν περισσότερο έτσι και με την μίμηση και θέλουν να κάνουν πράγματα». (E8)

«Είναι ενταγμένη καθώς πολύ συνάδελφοι εξέφρασαν την επιθυμία να ασχοληθούν με τέτοιες δράσεις την επόμενη σχολική χρονιά. Είδαν με πολύ θετικό

μάτι τη δική μας ενασχόληση με το πρόγραμμα. Γενικά ήταν δεκτικοί και υποστηρικτικοί». (E9)

Δύο ερωτώμενοι δεν είναι τώρα στο ίδιο σχολείο αλλά θεωρούν ότι θα συνεχιστεί το πρόγραμμα.

«Τώρα επειδή έχω φύγει δεν ξέρω αν γίνεται κάτι. Τουλάχιστον όταν ήμουνα εκεί κάθε χρόνο υπήρχε στο σχεδιασμό η επιθυμία του εκπαιδευτικού ότι θα τρέξει ανάλογο πρόγραμμα». (E2)

«Κι αυτό το συγκεκριμένο σχολείο φέτος το έκανε πρώτη φορά. Λογικά θα το συνεχίσουν». (E4)

Αναφορικά με τα βασικά εμπόδια αυτά αφορούν για τον E1 τη διάθεση και την **προθυμία του εκπαιδευτικού να αναλάβει** κάτι τέτοιο, αλλά και η προώθηση ή η στήριξή του από το σχολείο . Με το παραπάνω συμφωνεί και ο E5 και ο E7 οι οποίοι αναφέρουν:

«Η απροθυμία των εκπαιδευτικών γιατί τα παιδιά δεν είναι ποτέ πρόβλημα ακόμα και εμπειρίες ή γνώσεις να μην έχουν θα αποκτήσουν μιας και αυτή είναι η δουλειά μας». (E5)

«Δεν υπάρχει κάποιο εμπόδιο πέρα από το να βρεθεί κάποιος πρόθυμος εκπαιδευτικός να το αναλάβει ώστε αυτόματα να ενταχθεί και μετά να υλοποιηθεί.» (E7)

Ο E3 επισημαίνει επίσης και το εμπόδιο της **υλικοτεχνικής υποδομής:**

«Σίγουρα θα πρέπει να υπάρχει η υλικοτεχνική υποδομή , ο χώρος, τα μέσα ...μιλάω για τα βασικά τεχνολογικά μέσα δηλαδή δεν μπορεί να υλοποιηθεί αυτό σε ένα σχολείο που είναι μικρό , το οποίο δεν έχει την υλικοτεχνική υποδομή» (E3)

«Η υλικοτεχνική υποδομή σε κάποιες περιπτώσεις αλλά και πάλι νομίζω μπορείς να το ξεπεράσεις. Υπάρχει αρκετό υλικό που μπορείς να το εκτυπώσεις και να το χρησιμοποιήσεις έχοντας και τα μειονεκτήματα βέβαια ενός έντυπου υλικού» (E2)

Οι E2 επισημαίνει στα παραπάνω και την **έλλειψη χρόνου**

«Νομίζω αυτή τη στιγμή και με τις αλλαγές που έχουν γίνει στα ωρολόγια προγράμματα πως είναι ο χρόνος. Γιατί έχουν μειωθεί οι ώρες της ευέλικτης ζώνης , αυξάνονται οι ώρες των μαθημάτων, ο χρόνος του εκπαιδευτικού έχει μειωθεί.. (E2)

Με όλους τους παραπάνω ερωτώμενους συμφωνούν και οι Ε8 και Ε9 βάσει των οποίων τόσο οι ίδιες πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών, όσο και η ανεπάρκεια χρόνου και υποδομής αποτελούν βασικά εμπόδια.

Ο Ε6 επισημαίνει ένα διαδικαστικό εμπόδιο. Όπως αναφέρει δεν μπορεί οποιοσδήποτε να κάνει το πρόγραμμα. Πρέπει να υποβάλλει αίτηση, να τον επιλέξουν και μετά να το υλοποιήσει. Θεωρεί λοιπόν πως δεν είναι ανοιχτό σε όλους.

5.2.3 Είσοδοι

Οι είσοδοι της δράσης αφορούν στους μαθητές που συμμετείχαν, στους εκπαιδευτικούς, στους χώρους υλοποίησης της δράσης – υποδομές του σχολείου, στα μέσα, στην προετοιμασία – ετοιμότητα των εκπαιδευτικών, αλλά και στην παράδοση του σχολείου σε καινοτόμες δράσεις.

Μαθητές και εκπαιδευτικοί

Αναφορικά με τη συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών από την ανάλυση των συνεντεύξεων συμπεραίνεται ότι σε κάποιες δράσεις **συμμετείχαν αρκετοί μαθητές και εκπαιδευτικοί ακόμα και από διαφορετικά σχολεία**, ενώ σε άλλες συμμετείχαν μόνο μαθητές μιας τάξης και ο/η εκπαιδευτικός τους. Σε όλες τις δράσεις οι εκπαιδευτικοί ήταν οι σχεδιαστές των δραστηριοτήτων που ακολουθούσαν τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Ο εκπαιδευτικός δηλαδή δημιούργησε ένα πλαίσιο στο οποίο θα μπορούσαν οι μαθητές να συζητούν, να παίρνουν αποφάσεις. Συγκεκριμένα ενημέρωνε για τη δράση, τους στόχους της, τον τρόπο υλοποίησής της. Επομένως ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι συμβουλευτικός, βοηθητικός και συντονιστικός. Επίσης λειτουργούσε και ως εμπνευστής, ώστε τα παιδιά να εκφραστούν αυθόρμητα, να αλληλεπιδράσουν με το υλικό, να το χειριστούν.

Οι μαθητές στο αρχικό στάδιο των προγραμμάτων ήταν πιο πολύ δέκτες και λειτουργούσαν κατευθυνόμενα ενώ στην πορεία απέκτησαν ρόλους και ευθύνες με σκοπό να λειτουργούν αυτόνομα, να μαθαίνουν να παρατηρούν, να ερμηνεύουν και να προβλέπουν. Συγκεκριμένα τα παιδιά αναλάμβαναν πρωτοβουλίες, έφερναν ιδέες για το τι επιπλέον θα μπορούσε να γίνει στο πρόγραμμα. Οι μαθητές

εργάζονταν ως επί το πλείστον συνεργατικά και όταν έπρεπε να παρουσιάσουν μια δράση ένας αντιπρόσωπος από κάθε ομάδα αναλάμβανε να την παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης. Όταν υπήρχε συνεργασία με άλλες τάξεις οι μεγαλύτεροι μαθητές βοηθούσαν τους μικρότερους.

Χώροι υλοποίησης της δράσης – υποδομές του σχολείου

Ο βασικός χώρος υλοποίησης για όλους τους εκπαιδευτικούς ήταν η **αίθουσα διδασκαλίας**. Εν συνεχεία κάποιοι χρησιμοποίησαν την αίθουσα εκδηλώσεων, το εργαστήριο πληροφορικής, το προαύλιο κυρίως για βιωματικές δράσεις και κάποιες επισκέψεις.

Ωστόσο για κάποιους εκπαιδευτικούς εργαστήριο πληροφορικής δεν υπήρχε στο σχολείο οπότε η τάξη διαμορφωνόταν σε ένα μικρό εργαστήριο. Επίσης κάποιιοι δεν κατάφεραν να πραγματοποιήσουν εκπαιδευτικές επισκέψεις.

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι υπάρχει σχετικά καλή υποδομή στο σχολείο για καινοτόμες δράσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«Επειδή το σχολείο αναλαμβάνει πάρα πολλές δράσεις και έχει το δικό του προφίλ συνεπώς και η υποδομή θεωρείται επαρκής για να υλοποιήσεις το πρόγραμμά σου.. Βέβαια όλο κάτι λείπει , όλο κάτι καινούριο βγαίνει αλλά η διευθύντρια θα προσπαθήσει να το αποκτήσει». (E1)

«Η υποδομή του σχολείου για το θέμα που επέλεξα εγώ ήταν επαρκής. Οι υπολογιστές ήταν αρκετοί για να μπορέσουμε να δουλέψουμε». (E11)

Ωστόσο υπάρχουν και εκπαιδευτικοί ου χαρακτηρίζουν ανεπαρκείς τις υποδομές του σχολείου. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«Για μένα θα ήταν καινοτόμο να υπάρχει αίθουσα εικαστικών. Θα πέταγα από την χαρά μου την σκούφια μου για κάτι τέτοιο. Εδώ με το ζόρι υπάρχουν αίθουσες υπολογιστών. Από εκεί και πέρα κι ο δάσκαλος δεν έχει πολλά μέσα αλλά γίνεται προσπάθεια για καινοτόμες δράσεις τουλάχιστον σε θεωρητικό κομμάτι γιατί στο πρακτικό υπάρχουν θέματα». (E12)

Μέσα

Ως μέσα πέρα από γραφική ύλη (μαρκαδόρους, πινέλα, χαρτόνια) και αναλώσιμα υλικά χρησιμοποιήθηκαν βιβλία σχετικού περιεχομένου, χάρτες παζλ, διαδίκτυο, υπολογιστής, on line παιχνίδια, προβολέας, φωτογραφική μηχανή, ελεύθερο λογισμικό, διαδραστικοί πίνακες και υλικά που τους παρείχε η τοπική κοινωνία (χάρτες, μινιατούρες, βιβλία από ταξίδια, εισιτήρια, διαβατήρια, φωτογραφικό υλικό).

Προετοιμασία – ετοιμότητα εκπαιδευτικών

Για λίγους εκπαιδευτικούς **απαιτείται ειδική προετοιμασία** των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους του προγράμματος. Συγκεκριμένα αναφέρονται:

«.. να έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός εκ των προτέρων τα φύλλα εργασίας, τα λογισμικά που θα ασχοληθεί, την υλικοτεχνική υποδομή της τάξης, τα βιβλία για την φιλιαναγνωσία, το φωτογραφικό υλικό, να έχει ορίσει τις συναντήσεις με τους γονείς» (E1)

«Για να μπορείς να υποστηρίξεις ένα τέτοιο αντικείμενο το οποίο είναι πολύ ευρύ, σαφώς θα πρέπει να το κατέχεις πάρα πολύ καλά. Άρα πρέπει να ενημερωθείς και να αποκτήσεις γνώσεις για να μπορείς να τις μεταφέρεις στα παιδιά και να τα βοηθήσεις. Έπρεπε να διαβάσουμε για τα θεσμικά όργανα, να ζεσκονίσουμε τις γνώσεις μας στη Γεωγραφία, να συνδέσουμε όλα αυτά με την καθημερινότητα των παιδιών για να μπορέσουμε με βιωματικό τρόπο να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον τους. Έπρεπε να φτιαχτούν τα φύλλα εργασίας που να είναι πολύ καλά δομημένα. Αλλά ήταν μια πολύ ευχάριστη διαδικασία, μάθαμε και οι ίδιοι». (E2)

«Ναι, χρειάζεται προετοιμασία σίγουρα. Γιατί πρέπει τα ψηφιακά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν από τους μαθητές, να τα γνωρίζουν πολύ καλά οι εκπαιδευτικοί. Άρα αφού οι εκπαιδευτικοί τα παρουσιάζουν στα παιδιά οφείλουν να είναι προετοιμασμένοι τόσο για θέματα τεχνολογιών όσο για την ΕΕ». (E4)

«Ναι! Φυσικά! Πρέπει να είναι πολύ καλά οργανωμένοι έτσι ώστε να αντιμετωπίζουν τυχόν δυσκολίες, αυτό βέβαια γίνεται και με την εμπειρία και στην τάξη και σε τέτοια προγράμματα, αλλά πρέπει αναλόγως με το πρόγραμμα να είναι

οργανωμένοι με τα υλικά τα οποία θα χρειαστούν οι μαθητές ,δηλαδή οι μαθητές δρουν μόνοι τους όμως όταν θα χρειαστούν μαρκαδόρους ,καμβάδες όπως χρειάστηκαν σε εμάς πρέπει να υπάρχουν μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας για να μπορούν να πάνε να τα πάρουν». (E8)

«Ναι! Θεωρώ ότι πρέπει να προετοιμαστούν ανάλογα, να ενημερωθούν, να επιμορφωθούν και να μεταδώσουν τις γνώσεις τους στα παιδιά ώστε να γίνουν όλα αυτά πράξη». (E9)

«Ναι ! Θεωρώ ότι απαιτείται ειδική προετοιμασία σε μεγάλο βαθμό. Πρώτον να ενημερωθούνε , μπορεί να υπάρχουν τυχόν απορίες για τη δράση της ΕΕ. Για το που θα απευθυνθούν , χρειάζεται προγραμματισμός από την αρχή και στη δική μας περίπτωση ακόμη μεγαλύτερος γιατί υπήρχε ηλικιακή διαφορά ανάμεσα στα παιδιά γιατί συμμετείχαν πολλές τάξεις.» (E10)

Άλλοι εκπαιδευτικοί δεν θεωρούν πως απαιτείται κάποια ειδική εξειδίκευση, πέρα από το αρχικό σεμινάριο δεδομένου ότι χρησιμοποιούνται μέθοδοι κοινές με τη διδασκαλία τους. Συγκεκριμένα αναφέρει:

«Μια καλή ενημέρωση χρειάζεται γιατί δεν μπορείς να ξεκινήσεις ένα πρόγραμμα χωρίς να ξέρεις τι ακριβώς πρέπει να κάνεις. Βέβαια είχαμε και πολλή ελευθερία ,η αλήθεια είναι ,στο τι θα κάνουμε . Ο καθένας μπορούσε να διαλέξει το θέμα όπως ήθελε αλλά η κεντρική ιδέα που είναι να μάθουν τα παιδιά για την Ευρώπη και την ΕΕ απαιτεί μια υποχρεωτική συνάντηση». (E6)

«Όχι, καμία! Αφού αποφασίζεις να συμμετέχεις , ανάλογα το θέμα που θα διαλέξεις θα πρέπει λίγο να ενημερωθείς , να δεις κατά που θα στρέψεις τα παιδιά , να έχεις μια άποψη πρώτα ο ίδιος για αυτό που λες , τέτοια πράγματα. Πιο πολύ θα έλεγα να υπάρχει διάθεση». (E7)

«Δεν θα έλεγα ότι χρειάζεται ειδική προετοιμασία θα έλεγα ότι απαιτείται προετοιμασία, ενημέρωση από τους υπευθύνους , στις συγκεντρώσεις τις οποίες κάναμε στις ομάδες μας δόθηκαν κάποιες κατευθύνσεις και οδηγίες . Πιστεύω πως είναι αρκετή η βοήθεια που μας δίνεται από εκεί και πέρα είναι στο χέρι μας» (E11)

«Από τη στιγμή που έχουμε κάνει στις συναντήσεις για την ιστορία και τον πολιτισμό της Ευρώπης δεν τίθεται τέτοιο θέμα. Αν δεν υπήρχε κάποια ανάλογη ενημέρωση και δεν είχες γνώσεις για αυτό ίσως θα δυσκόλευε. Από εκεί και πέρα σαν εκπαιδευτικοί οφείλουμε να έχουμε γνώσεις σε μεθόδους παιδαγωγικές που να είναι

συμβατές με την εποχή μας. Δηλαδή να μην είναι απαρχαιωμένες .Αυτό σαν εφόδιο. Καθώς και να έχουμε μια ανοιχτή αντιμετώπιση για ότι μας τυχαίνει , να μην είμαστε οπισθοδρομικοί. Μέσα από αυτές τις διαδικασίες μαθαίνουμε πώς να μαθαίνουμε , να δεχόμαστε και να δείχνουμε». (E12)

«Μεράκι χρειάζεται , όρεξη , κέφι, συμμετοχικότητα αλληλεπίδραση , αλληλεγγύη μεταξύ των μαθητών, αλληλοβοήθεια, αλληλοϋποστήριξη , άριστη καθοδήγηση από τον εκπαιδευτικό ώστε να βρουν την απαραίτητες πληροφορίες και πηγές» (E14)

Παράδοση του σχολείου σε καινοτόμες δράσεις

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι **υπάρχει σχετικά καλή παράδοση** σχολείου σε καινοτόμες δράσεις . Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«Επειδή το σχολείο αναλαμβάνει πάρα πολλές δράσεις και έχει το δικό του προφίλ συνεπώς και η υποδομή θεωρείται επαρκής για να υλοποιήσεις το πρόγραμμά σου.» (E1)

«Σίγουρα! Ήταν ένα σχολείο πάρα πολύ πρωτοποριακό και αναλάμβανε πάρα πολύ ωραία προγράμματα και είχε διάθεση συνεργασίας. Βέβαια ο χώρος πάντα θα μπορεί να δουλευτεί ακόμα περισσότερο αλλά τα βασικά υπήρχαν διαφορετικά δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί». (E3)

«Το σχολείο στηρίζει καινοτόμες δράσεις γενικώς, γίνονται διάφορα προγράμματα και είναι πολύ υπέρ των καινοτόμων δράσεων. Αν και δεν είμαι πολλά χρόνια στο σχολείο αυτό, γνωρίζω πως γίνονται αρκετά προγράμματα κάθε χρόνο και σε πολύ πιο δύσκολα προγράμματα όπως τα Comenius ή Erasmus και e twinning». (E6)

«Υπάρχει μεγάλη παράδοση του σχολείου γιατί έχουμε κάνει ένα Erasmus ευρωπαϊκό ήδη και ήμασταν συντονιστές σε αυτό . Έχουμε κάνει και άλλο ένα Erasmus ατομικής κινητικότητας των εκπαιδευτικών και τώρα συμμετέχουμε από φέτος σε δύο Erasmus ευρωπαϊκά πάλι» (E7) .

«Βεβαίως, υπάρχει καθώς ασχολούμαστε όλοι οι συνάδελφοι με προγράμματα ευρωπαϊκά και άλλα. Καθώς και η υποδομή δεν μας δημιούργησε κάποια

προβλήματα Έγιναν προγράμματα αγωγής υγείας , εθελοντισμού, γενικά συμμετείχαν όλες οι τάξεις σε προγράμματα την περασμένη χρονιά. Υπάρχει επιθυμία από συναδέλφους να ασχοληθούν με ευρωπαϊκά προγράμματα αλλά υπάρχει και ιστορικό ενασχόλησης με ευρωπαϊκά προγράμματα τρεις συνεχόμενες χρονιές με το e twinning και Comenius .» (E9)

«Ναι! Υπάρχει παράδοση, κάθε χρόνο υλοποιούνται καινοτόμα προγράμματα είτε περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, αγωγής υγείας. Έχει γίνει και e twinning πρόγραμμα στο σχολείο και φέτος πήραμε μέρος στο t4e .» (E10).

«Το σχολείο έχει κουλτούρα τέτοιων δράσεων και ευρωπαϊκών προγραμμάτων και διαφορών καινοτόμων προγραμμάτων που αναλαμβάνουν διάφοροι εκπαιδευτικοί και ο εκάστοτε διευθυντής».(E14)

Ωστόσο υπήρξαν και περιπτώσεις που οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως δεν υπάρχει καθόλου παράδοση. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«Όχι! Αν εννοείς τα περιβαλλοντικά και αυτά ναι αλλά και αυτά έχουν αρχίσει να εξασθενούν. Τέτοιου είδους ευρωπαϊκά όχι ή τα φοβούνται ή δεν τα γνωρίζουν ή τα αποφεύγουν.» (E13).

5.2.4 Διαδικασίες

Αναφορικά με τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν, αυτές ήταν **διαφορετικές για κάθε πρόγραμμα λόγω της διαφορετικής θεματολογίας τους.** Ο E1 αναφέρει πως αρχικά έγινε προσπάθεια μέσω εννοιολογικών χαρτών και συζητήσεων να εντοπιστούν οι γνώσεις των παιδιών. Έπειτα στόχος ήταν να γνωρίσουν την Ευρώπη και την ΕΕ. Για να επιτευχθεί αυτό πραγματοποιήθηκαν δράσεις όπως η Ανάγνωση του μύθου της Ευρώπης και του μυθιστορήματος «Μια παρέα με καρδιά» της Λήδας Βαρβαδούση, η απεικόνιση του παγκόσμιου χάρτη και ο εντοπισμός της Ελλάδας . Στην συνέχεια εμβάθυναν σε στοιχεία της Ευρώπης και της ΕΕ αναγνωρίζοντας και επεξεργάζοντας τα σύμβολα της ΕΕ , έπαιξαν παιχνίδι ρόλων, έγιναν βιωματικές δράσεις βασισμένες στους ρόλους που υποδύονταν για τον εντοπισμό του διαφορετικού, του ιδιαίτερου (ενδυμασία, σύμβολα, γλώσσα, ομιλία, γεύσεις, συνήθειες), αναζητήθηκαν εικόνες και

πληροφορίες σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες, άκουσαν τον ύμνο της ευρωπαϊκής ένωσης, δημιούργησαν κολάζ με πληροφορίες και εικόνες κάθε χώρας , κατασκεύασαν σπουδαία μνημεία και έργα διάσημων καλλιτεχνών, αδελφοποιήθηκαν με σχολείο της Ιταλίας , γνώρισαν έργα γνωστών συνθετών, δημιούργησαν σημαίες, αξιοθέατα. Επίσης δημιουργήθηκε η γωνιά της Ευρώπης στο χώρο του σχολείου εκθέτοντας τα έργα τους, μινιατούρες, βιβλία με σκοπό τη διάχυση του θέματος ενδοσχολικά. Τέλος μέσω της συγγραφής του παραμυθιού ενσωμάτωσαν τις νέες τους γνώσεις με φαντασία και κέφι ενώ μέσω του μουσικοκινητικού δρώμενου κατά του ρατσισμού υπέδειξαν τον σεβασμό στην διαφορετικότητα.

Οι μαθητές ανάλογα την δραστηριότητα που είχαν να εκτελέσουν εργάζονταν τόσο ατομικά όσο και ομαδοσυνεργατικά. Συγκεκριμένα χωρίστηκαν σε έξι ομάδες των τριών ατόμων όπου κάθε ομάδα αντιπροσώπευε μια χώρα και ανέλαβαν δράση ως εξερευνητές, κουλτουριάρηδες, μάγειροι προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες. Ο καθένας μόνος και με την ομάδα του ασχολήθηκε με τη δημιουργία του. Στο τέλος το υλικό συμπύχθηκε και παρουσιάστηκε. Αξίζει να αναφερθεί πως υπήρχαν περιπτώσεις που ο δάσκαλος απλώς συμμετείχε στην οργάνωση του υλικού. Συγκεκριμένα υπήρχαν δράσεις που οι μαθητές κανόνιζαν τα πάντα και ο εκπαιδευτικός τους βοηθούσε , τους παρακινούσε και τους συμπαραστεκόταν ή τους ενθάρρυνε συμβάλλοντας στην πρόοδο των εργασιών. Οι νέες τεχνολογίες έδωσαν μια άλλη διάσταση διότι ο μαθητής επεξεργαζόταν την γνώση ποικιλοτρόπως. Λόγω της μικρής ηλικίας των μαθητών (Β΄ τάξη) χρησιμοποιήθηκε πολύ το διαδίκτυο , το google earth, το Kidsinspiration, το Tuxpaint, το πρόγραμμα ζωγραφικής του υπολογιστή, on line παιχνίδια από τις ιστοσελίδες της ΕΕ (η γωνιά του εκπαιδευτικού και του παιδιού). Τέλος χρησιμοποιήθηκε το skype για την επικοινωνία με τα παιδιά της Ιταλίας.

Ο Ε2 αναφέρει πως τα παιδιά ενδιαφέρθηκαν για το πρόγραμμα με αφορμή τα μαθήματα, διάφορες συζητήσεις αλλά και με τα παραμύθια που υπάρχουν από την ΕΕ. Έτσι δομήθηκε το πλαίσιο, το οποίο επιλέχτηκε με βάση τις ανάγκες των παιδιών. Την πρώτη χρονιά εργάστηκαν πάρα πολύ με έργα τέχνης, με μουσική, ζωγραφική, κάτι που ήταν κοντά στην κλίση των παιδιών. Οπότε ξεκίνησαν ένα ταξίδι να γνωρίσουν το μύθο της Ευρώπης, γνώρισαν τις χώρες μέσα από τα αξιοθέατα τους, από υλικό που τους δόθηκε ή που βρήκαν τα ίδια για να

καταλήξουν σε ένα παραμύθι. Ειδικά η δράση που μαζί με το άλλο σχολείο έγραφαν ένα παραμύθι τους ενθουσίασε πολύ. Ο Ε2 επισημαίνει:

«Όλο αυτό τους ενθουσίασε πάρα πολύ γιατί περιμένανε πότε θα γράψουν τη μια παράγραφο, πότε θα μας στείλει το άλλο σχολείο την άλλη παράγραφο. Μας εντυπωσίασε και εμένα και τη συνάδελφο πως βάλανε πράγματα τα οποία εμείς δεν είχαμε προσέξει. Δηλαδή αξιοθέατα που δεν ξέραμε ότι υπήρχαν». (Ε2)

Τα παιδιά εργάστηκαν ομαδικά με τα φύλλα εργασίας. Ενώ στη αρχή συνέχεια ρωτούσαν, γρήγορα μπήκαν στη διαδικασία να αυτενεργούν και να δουλεύουν από μόνα τους και να συνεργάζονται. Χρησιμοποιήθηκαν νέες τεχνολογίες και ιδιαίτερα το google earth που τους βοηθούσε πάρα πολύ να έχουν την οπτική αναπαράσταση και να προσανατολίζονται που είναι η θέση τους και που των υπολοίπων χωρών.

Τη δεύτερη χρονιά εργάστηκαν με τα κόμικς επειδή τα παιδιά τα αγαπούσαν πάρα πολύ. Οι μαθητές μπήκαν στη διαδικασία να εντάξουν το γαλατικό χωριό στην ΕΕ. Έτσι διερεύνησαν, έψαξαν, ρώτησαν. Μέσω του λογισμικού tuntu τα παιδιά μπήκαν στη διαδικασία και δημιούργησαν κόμικς με διαλόγους των ηρώων: Αστεριζ και Οβελιζ όσο αυτοί ταξίδευαν στην Ευρώπη.

Για τον Ε3 οι μαθητές στην αρχή εξέφρασαν μια απορία για το πρόγραμμα αλλά στην συνέχεια το λάτρεψαν και καθώς περνούσε ο καιρός και αναγνώριζαν εικόνες, μνημεία, σημαίες, υπήρχε ένας ενθουσιασμός. Οι μαθητές εργάστηκαν ομαδοσυνεργατικά, διαθεματικά, επιστημονικά κάνοντας παρουσιάσεις στην τάξη και ερμηνεύοντας χάρτες. Παρά το μικρό της ηλικίας τους επικοινωνούσαν προφορικά. Αναλάμβαναν πρωτοβουλίες, αυτενεργούσαν, αντάλλασσαν ιδέες. Επίσης επειδή συνυπήρχαν νήπια με προνήπια, όπου υπήρχε δυσκολία το μεγαλύτερο παιδί βοηθούσε το μικρότερο. Επίσης κάποια πράγματα που μπορεί να είχαν σχεδιαστεί αλλά αυθόρμητα αναδεικνυόταν κάτι νέο από τα παιδιά, τότε επανασχεδιάζονταν αλλάζοντας τους ρόλους των μαθητών. Χρησιμοποιήθηκε πάρα πολύ το διαδίκτυο ειδικά στο κομμάτι που τα παιδιά γνώριζαν τα μνημεία. Επίσης τα παιδιά άκουσαν τον ύμνο της ΕΕ και στη συνέχεια στηριζόμενα σε αυτόν έφτιαξαν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού το δικό τους τραγούδι. Η καινοτόμα πρακτική αφορούσε στη διαθεματικότητα και στη διερευνητικότητα. Τα παιδιά

παρατηρούσαν και στην συνέχεια εξέλιξαν αυτό που παρατηρούσαν δημιουργώντας κάτι νέο.

Για τον Ε4 αφορμή αποτέλεσε μια ιστορία με τον γλάρο – Αρτέμη που γεννήθηκε στο λιμάνι του Πειραιά και έκανε ένα ταξίδι στην Ευρώπη για να μάθει καινούρια λιμάνια. Τα παιδιά με αυτό τον τρόπο γνώριζαν τα λιμάνια. Στην αρχή τα παιδιά συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο για να αξιολογηθούν οι γνώσεις που είχαν για την ΕΕ και τα λιμάνια. Μετά παρατήρησαν την ήπειρο της Ευρώπης, είδαν τα κράτη – μέλη, αναζήτησαν στη σελίδα του Europa τα βασικά όργανα της ΕΕ. Στη συνέχεια άρχισαν να παρατηρούν τις παραθαλάσσιες περιοχές της Ευρώπης μέσω Google Earth , εντόπισαν τα μεγαλύτερα λιμάνια και σιγά σιγά άρχισαν να εστιάζουν από το γενικό της ΕΕ στο ειδικό, στα λιμάνια της. Οι μαθητές εργάστηκαν ανά ομάδες αναλαμβάνοντας κάθε μέλος από έναν ρόλο. Πλην του Google Earth χρησιμοποιήθηκε το meeting words μια εφαρμογή που μπορούν τα παιδιά συνεργατικά να γράφουν on line ένα κείμενο σε πραγματικό χρόνο, ακόμα και από το σπίτι τους. Επίσης χρησιμοποιήθηκε το power point, όπου τα παιδιά με δημιουργικό τρόπο οργάνωσαν και παρουσίασαν τα αποτελέσματά τους. Επίσης χρησιμοποιήθηκε το storyjumper ένα on line εργαλείο όπου τα παιδιά μπορούν να φτιάξουν ένα παραμύθι με εικόνες, ζωγραφίες, φωτογραφίες. Το lino sticky ένας διαδικτυακός καμβάς, πίνακας, χρησιμοποιήθηκε επίσης για να προγραμματίζουν τα παιδιά τις δραστηριότητές τους .Στο τέλος χρησιμοποιήθηκε από τους εκπαιδευτικούς περισσότερο το quizzes ένα on line εργαλείο για να αξιολογήσουν τις γνώσεις που αποκόμισαν οι μαθητές, μέσα από ερωτήσεις με ζωγραφίες και φωτογραφίες.

Ο Ε5 αναφέρει πως οι μαθητές έμαθαν να ανακαλύπτουν στον χάρτη άλλα μέρη, να μιλάνε μεταξύ τους, να ανακαλούν ξένες λέξεις, από τις χώρες που γνώρισαν. Η χρήση του χάρτη και των συμβόλων του τόσο για την καλλιέργεια γραπτής επικοινωνίας όσο και για την ανάγνωση ήταν πολύ σημαντικό εργαλείο. Μπορούσαν ακόμα να διακρίνουν του ελληνικούς από τους λατινικούς χαρακτήρες και να προσανατολίζονται . Οι μαθητές εργάστηκαν τόσο αυτόνομα, όσο και σε δυνάδες, αλλά και ομαδικά σε κάποιες κινητικές δραστηριότητες. Τον υπολογιστή τον χρησιμοποίησαν για να δουν αρχεία που εστάλησαν από τα μουσεία, αλλά και κάποια βιβλία ηλεκτρονικά που βρήκαν στην ιστοσελίδα europa.gr . Οπότε τα παιδιά μπορούσαν να πλοηγηθούν στα βιβλία «Ευρώπη και εσύ», «Ζωγραφίζοντας

την Ευρώπη» να επιλέξουν και να εκτυπώσουν αυτά που ήθελαν. Επίσης κάποια βιβλία έντυπης μορφής τα σκανάρουμε για να υπάρχουν και στον υπολογιστή.

Ο Ε6 αρχικά πραγματοποίησε μια συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με το θέμα. Αφού τους είδε πρόθυμους τους ενημέρωσε σχετικά με την Ευρώπη, την ΕΕ και το τι ακριβώς θα έκαναν στο πρόγραμμα. Το γεγονός ότι οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες μόνοι τους, ότι θα είχαν μεγάλη ελευθερία στη επιλογή των δράσεων, τους άρεσε και τους κινητοποίησε. Φαινόταν σαν ένα μεγάλο παιχνίδι όπου υπήρχε και ο συναγωνισμός γιατί τα quiz είχαν ποσοστά και έβγαине η καλύτερη ομάδα. Όλο αυτό δημιουργούσε μια διάθεση χαρούμενη. Οι μαθητές εργάστηκαν κυρίως ανά ομάδες. Ατομικά εργάστηκαν μόνο για τη συλλογή υλικού. Δεδομένου ότι το μάθημα διδάσκεται μόνο τρεις ώρες την εβδομάδα σε κάθε τάξη, οι μαθητές έπρεπε να εργαστούν και στο σπίτι τους ατομικά και μετά να συναντηθούν για να ενημερώσουν τα μέλη της ομάδας την ομάδα τους. Το περιεχόμενο του προγράμματος παρέμενε το ίδιο σε όλες τις δράσεις, χωρίς να υπάρχουν αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό. Το μόνο που δεν υπήρχε στην αρχή ήταν ο σχεδιασμός της ιστοσελίδας. Αναφορικά με τα χρήση των ΤΠΕ ο Ε6 αναφέρει ότι χρησιμοποιήθηκαν ελεύθερα ανοιχτά λογισμικά όπως για τα παιχνίδια το Purpose game. Στο τέλος έγινε ένας διαγωνισμός με γνώσεις από όλο το φάσμα του προγράμματος και εκεί κατασκεύασε σταυρόλεξα, λαβύρινθους χρησιμοποιώντας το internet.

Σύμφωνα με τον Ε7 αφορμή ήταν η ύπαρξη στο σχολείο μαθητών διαφορετικής εθνικής προέλευσης. Γενικά η διαπολιτισμικότητα είναι ένα θέμα που απασχολεί πολύ την ΕΕ και γενικά το θέμα περί προσφύγων, περί ένταξης, περί ενσωμάτωσης, που θα βοηθήσει τα παιδιά να αποκτήσουν πολιτισμική νοοτροπία, κουλτούρα, να μην φοβούνται την διαφορετικότητα, να έρχονται στη θέση του άλλου και να το αποδέχονται. Τα παιδιά πρέπει από μικρά να ευαισθητοποιούνται γύρω από το διαφορετικό. Οι μαθητές καθοδηγούνταν από τον εκπαιδευτικό και εργάζονταν άλλοτε ατομικά και άλλοτε ομαδικά, χωρίς να επεμβαίνει διορθωτικά καθώς σκοπός ήταν να ενεργοποιηθούν οι μαθητές. Οι ΤΠΕ τους βοήθησαν να φτιάξουν το συννεφόλεξο με το πρόγραμμα tagul και να αναζητήσουν πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Σύμφωνα με τον Ε8 ο τρόπος που εργάστηκαν κυρίως ήταν ομαδοσυνεργατικός. Αρχικά αξιολόγησαν τις γνώσεις των μαθητών για την ΕΕ, τον

ευρωπαϊό πολίτη. Στη συνέχεια ήρθε το καλλιτεχνικό κομμάτι, όπου οι μαθητές πάλι λειτουργώντας σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων άρχισαν να ζωγραφίζουν με τον δικό τους τρόπο και να προσπαθούν να κάνουν συμβολισμούς και συνδέσεις με την ΕΕ. Έπειτα χρησιμοποίησαν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Χρησιμοποίησαν προγράμματα όπως το φωτόδεντρο αλλά και άλλα προγράμματα ζωγραφικής και εκεί οι μαθητές δούλευαν σε ομάδες των δύο ατόμων. Τέλος έγινε το άνοιγμα στην κοινωνία, που ήταν πολύ σημαντικό. Εντάχθηκαν οι γονείς στο πρόγραμμα, υπήρξε επικοινωνία με φορείς και συλλόγους και γενικά το πρόγραμμα διαδόθηκε. Αναφορικά με το ρόλο των μαθητών αυτοί έγιναν πιο αυτόνομοι και άρχισαν να λειτουργούν ατομικά αλλά και ομαδικά δημιουργώντας οι ίδιοι τις ομάδες τους και παροτρύνονταν από τους εκπαιδευτικούς να εναλλάσσουν τους ρόλους τους στις ομάδες. Σύμφωνα με τον Ε8 όλες οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν ήταν καινοτόμες: οι ΤΠΕ, τα εικαστικά.

Για την Ε9 αφορμή του προγράμματος αποτέλεσε ένα παραμύθι του Όσκαρ Ουάιλντ «Ο εγωιστής γίγαντας» που υπάρχει στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Τα παιδιά αρχικά απόδωσαν το παραμύθι καλλιτεχνικά με ζωγραφιές. Στη συνέχεια γνώρισαν παραδοσιακά παιχνίδια της Αγγλίας και της Γερμανίας όπως το κυνήγι των αυγών, που το έπαιζαν στο προαύλιο του σχολείου. Γνώρισαν τον ύμνο της ΕΕ, τις σημαίες των χωρών μέσω υπολογιστή, τις οποίες κατασκεύασαν τα παιδιά της Στ' τάξης. Επίσης διδάχτηκαν τον σκοτσέζικο χορό. Τα παιδιά της Στ' τάξης ασχολήθηκαν με τη συλλογή πολιτιστικών στοιχείων για ευρωπαϊκές χώρες όπως σημαίες, μνημεία, αξιοθέατα. Έφτιαξαν κολάζ για εννιά χώρες και παιδιά με ταλέντο στη ζωγραφική ζωγράρισαν μνημεία από αυτές τις χώρες. Οι μαθητές καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος εργάστηκαν τόσο ομαδικά όσο και ατομικά με μεγάλο ενθουσιασμό. Αναφορικά με τις αλλαγές ρόλων στους μαθητές οι μαθητές της Στ' τάξης ανέλαβαν κάποιες φορές το ρόλο του δάσκαλου και συντόνισαν κάποιες δραστηριότητες. Οι νέες τεχνολογίες αξιοποιήθηκαν σημαντικά. Συγκεκριμένα η σελίδα europa kids όπου τα μεγάλα παιδιά έπαιζαν παιχνίδια, γνώρισαν αξιοθέατα, μνημεία, σημαίες. Επίσης το youtube στο οποίο άκουσαν τον ύμνο της ΕΕ. Επίσης χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή hot potatoes όπου έφτιαξαν σταυρόλεξα και κουίζ για εξάσκηση στις ήδη αποκτηθείσες γνώσεις. Επίσης χρησιμοποιήθηκε ο βιντεοπρωτζέκτορας στον οποίο παρουσιάστηκαν στοιχεία πολιτισμικά από τις ευρωπαϊκές χώρες του προγράμματος. Τέλος χρησιμοποιήθηκε

το skyre για την συνομιλία με σχολείο της Ιταλίας. Καινοτόμες πρακτικές που εφαρμόστηκαν ήταν το παιχνίδι των ρόλων, η βιωματική μάθηση και η ομαδοσυνεργατική.

Σύμφωνα με τον E10 στην αρχή προσπάθησαν να αξιολογήσουν τις γνώσεις των μαθητών σχετικά με την Ευρώπη και την ΕΕ. Επίσης έφτιαξαν στο σχολείο έναν πίνακα στον οποίο κόλλησαν λέξεις σχετικά με την Ευρώπη. Στην συνέχεια έφτιαξαν αυτό το αρχείο μέσω μιας πλατφόρμας για να υπάρχει στο σχολείο. Στην πλατφόρμα προστέθηκαν και οι σημαίες τις οποίες αναζήτησαν οι μαθητές από το διαδίκτυο. Επίσης ανάρτησαν βίντεο για την Ευρώπη και την ΕΕ. Έφτιαξαν επιτραπέζια παιχνίδια για να μπορούν καθ' όλη τη διάρκεια να αξιολογούνται οι γνώσεις και να καταφέρνουν οι μαθητές να τις οικειοποιούνται. Επίσης για να έρθουν πιο κοντά στα μνημεία, έφτιαξαν 3D παζλ με όλα αυτά τα μνημεία. Δημιούργησαν επίσης τη γωνιά της Ευρώπης, έφτιαξαν βιβλίο και ποίημα το οποίο μελοποίησαν και ηχογράφησαν μέσω του Audacity. Σε όλες αυτές τις δράσεις συμμετείχαν όλοι οι μαθητές, μικροί και μεγάλοι. Αναφορικά με τις ΤΠΕ χρησιμοποιήθηκε το google, το YouTube, η σελίδα της ΕΕ στην Ελλάδα, η πλατφόρμα Moodle που έφτιαξαν στην οποία οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να φτιάξουν παιχνίδια όπως η κρεμάλα.. Τέλος έφτιαξαν και blog και χρησιμοποίησαν το hot potatoes για on line ερωτηματολόγια, τα οποία διένειμαν μέσω της ιστοσελίδας του σχολείου στην τοπική κοινωνία για να απαντήσουν οι μεγαλύτεροι μαθητές.

Ο E11 αναφέρει πως αρχικά ανέφερε στα παιδιά το θέμα με το οποίο θα ασχολούνταν και το θεώρησαν ενδιαφέρον. Στη συνέχεια εξοικειώθηκαν με κάποια βασικά προγράμματα όπως powerpoint, movie maker, publisher, word. Έπειτα ξεκίνησαν με ένα παραμύθι που είχε σχέση με την Ευρώπη και έπαιξαν επιτραπέζια και διαδικτυακά παιχνίδια. Στη συνέχεια δημιούργησαν έναν εννοιολογικό χάρτη που είχε σχέση με την ΕΕ σαν αφίσα και το τοποθέτησαν στην τάξη. Στη συνέχεια δημιούργησαν ένα power point με τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες. Κατόπιν εμβάθυναν στο θέμα του διαδικτύου, την ασφάλεια και τους κανόνες με τη βοήθεια της υπεύθυνης από το κέντρο πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής ψυχοκινητικής υγείας Αχαΐας. Τα παιδιά έπαιξαν αρκετά παιχνίδια και κουίζ καταλήγοντας σε κάποια συμπεράσματα. Παρακολούθησαν κάποια τηλεοπτικά σποτ που είχαν σχέση με τους κινδύνους του διαδικτύου και αφού προβληματίστηκαν και συζήτησαν αναθεώρησαν αρκετές απόψεις σχετικά με το

διαδίκτυο. Προκειμένου να ενημερωθούν και οι λοιποί μαθητές του σχολείου έφτιαξαν ένα φυλλάδιο και μια αντιπροσωπεία τριών ατόμων πήγαινε σε κάθε τάξη και για περίπου δέκα λεπτά έκαναν μια ενημέρωση και τους άφηναν από ένα φυλλάδιο για να το συζητήσουν με τους δασκάλους τους. Τα παιδιά έφτιαξαν ένα κόμικς όπου τους δινόταν η αρχή ενός σεναρίου και έπρεπε να επιλέξουν την εξέλιξη της ιστορίας. Τα παιδιά της πρώτης έφτιαξαν μια σημαία της ΕΕ με το τίτλο του προγράμματος και τους κανόνες ασφαλούς πλοήγησης στα ελληνικά και στα Αγγλικά. Τέλος δημιουργήθηκε ένας ευρωπαϊκός χάρτης γράφοντας τα ονόματα των χωρών, χρωματίζοντας τον και βάζοντας τα αξιοθέατα των χωρών.

Ο Ε12 αναφέρει πως μόλις τα παιδιά ενημερώθηκαν για το πρόγραμμα ενθουσιάστηκαν και το χάρηκαν. Τους άρεσε ιδιαίτερα που είδαν βίντεο του Πικάσο και του Μονέ να ζωγραφίζουν, που συμμετείχαν σε παιχνίδια διαφορετικών εικαστικών τεχνικών, που δημιούργησαν κατασκευές με στοιχεία διαφορετικότητας, που επισκέφτηκαν τοπικά καταστήματα και τους επισκέφτηκε, εκθέτοντας εικαστικά έργα, μια ζωγράφος.

Ο Ε13 αναφέρει πως πρώτα παρακολούθησε τα έργα άλλων συναδέλφων και στη συνέχεια αποφάσισε να αναλάβει κάτι ανάλογο. Έκανε αίτηση, κληρώθηκε, ενημερώθηκε και επέλεξε το τμήμα του σχολείου με παιδιά που ενδιαφέρονταν να κάνουν κάτι άλλο πέρα από το μάθημα. Αρχικά έγινε προβολή ταινιών μικρού μήκους και συζήτηση για το προσφυγικό ζήτημα. Έπειτα συμμετείχαν σε βιωματικές δράσεις και σε διαδραστικές περιηγήσεις. Κατόπιν αναζητήθηκαν ιστορίες σχετικές με προσφυγόπουλα και τέλος δραματοποίησαν μια ιστορία με θέμα την ειρήνη όπου την βιντεοσκόπησαν και την πρόβαλαν στο youtube.

Τέλος ο Ε14 αναφέρει πως αρχικά έκανε μια γενική ενημέρωση στους μαθητές και οι μαθητές έδειξαν παρά πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για το μάθημα της Γεωγραφίας. Έμαθαν στον χάρτη και στον διαδραστικό πίνακα τα κράτη μέλη της Ευρώπης, έμαθαν να ξεχωρίζουν τις χώρες μέλη από τις χώρες της Ευρωζώνης, γνώρισαν ήθη έθιμα, παραδόσεις, τοπική διάλεκτο, μάθανε πως λέγεται το «καλημέρα» και το καληνύχτα» σε όλες τις γλώσσες. Γενικά τους άρεσε πάρα πολύ η συμμετοχή σε αυτή τη δράση. Επίσης κατασκεύασαν σημαίες μόνοι τους. Ακόμα γνώρισαν τα νομίσματα χωρών μελών που δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη. Στην αρχή του προγράμματος έγινε ενημέρωση στους γονείς για το σκοπό του προγράμματος αλλά

και με υπεύθυνη δήλωση για τη συμμετοχή στο βίντεο που τραβήχτηκε. Οι γονείς σύμφωνα με τον Ε14 ήταν δεκτικοί.

5.2.5 Αποτελέσματα

Όλοι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι τα αποτελέσματα του προγράμματος ήταν **πολύ θετικά ως προς τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις των μαθητών**. Οι μαθητές απέκτησαν γνώσεις μέσα από ευχάριστες διαδικασίες σχετικά με το τι είναι Ευρώπη, ποιος ο ρόλος της ΕΕ, ποιες οι χώρες και οι πρωτεύουσες, ποια τα σύμβολα κάθε χώρας. Επίσης ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, κριτικής σκέψης, έμαθαν να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή και το σημαντικό να αυτενεργούν. Εξάσκησαν τις ικανότητες τους στην ζωγραφική, στο κολάζ, στις νέες τεχνολογίες, στο τραγούδι. Τέλος μέσα από όλες τις δραστηριότητες οι μαθητές κατανόησαν το ρόλο τους ως Ευρωπαίοι πολίτες, αισθάνθηκαν ισότιμα μέλη της, έδειξαν σεβασμό και αποδοχή της πολιτισμικής ετερότητας του άλλου και αντιλήφθηκαν πως όλοι μπορούν να συνυπάρχουν αφού είναι πολίτες του κόσμου χωρίς να χάνεται η εθνική ταυτότητα του καθενός. Επίσης οι μαθητές συνειδητοποίησαν ότι υπάρχουν πολλά πράγματα κοινά με άλλους λαούς: παραμύθια, μουσικές, απόψεις. Αντιλήφθηκαν ότι όλοι επιδιώκουν την ειρήνη και αποδέχτηκαν πολύ πιο εύκολα την διαφορετικότητα υιοθετώντας θετική στάση στην ετερότητα. Γενικά οι μαθητές διαπιστώνεται ότι διεύρυναν τους ορίζοντές τους.

Όλοι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι τα αποτελέσματα του προγράμματος ήταν πολύ θετικά και για τους ίδιους (**συνεργασία, ανοικτότητα, δεξιότητες στις ΤΠΕ**). Συγκεκριμένα έμαθαν να συνεργάζονται, υλοποίησαν καινοτόμες δράσεις, ανέπτυξαν στενές επαφές με μαθητές και γονείς, αντάλλαξαν πληροφορίες, χρησιμοποίησαν λογισμικά. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«.. πρώτα από όλα πως ήταν το κίνητρο να κάνουμε κάτι καινοτόμο ,κάτι διαφορετικό. Έπειτα η συνεργασία μεταξύ μας και φυσικά είδαμε τα πράγματα από άλλη οπτική γωνία βγαίνοντας λίγο από το καλούπι που μας άγει η ΕΕ. Ακόμα ανακαλύψαμε τις ξεχωριστές ιδιότητες των παιδιών μας δηλαδή παιδιά που θεωρούσαμε πως δεν ήταν πολύ καλοί στο διάβασμα βρέθηκαν πολύ καλοί σε άλλα κομμάτια». (E2)

«Για μας ήταν μια εμπειρία πρωτόγνωρη όπου μάθαμε να συνεργαζόμαστε πιο εντατικά διότι απαιτείτο καθημερινή συνεργασία. Το να συνεργάζονται τόσα άτομα δεν είναι εύκολο αλλά είναι αυτό που αποδεικνύει την επιτυχία» (E3)

«Έμαθα να κάνω πράγματα στον υπολογιστή που δεν τα ήξερα. Δεν ήξερα να φτιάχνω ηλεκτρονικά παιχνίδια αλλά ψάχνοντας βρήκα τον τρόπο. Έμαθα να κάνω ιστοσελίδα επίσης πολύ προχωρημένο για εμένα» (E6)

«Τα αποτελέσματα ήταν η καλύτερη συνεργασία που πήραμε , και το ότι και εμείς ανοιχτήκαμε και γνωρίσαμε ένα άλλο σχολείο, δεν το γνώρισαν μόνο οι μαθητές ,το γνωρίσαμε και εμείς. Το ότι καταφέραμε να εντάξουμε σε μία λίγο πιο θρησκευτικής κουλτούρας κοινωνία ένα τέτοιο πρόγραμμα» (E8)

«Τα αποτελέσματα για μας ήταν θετικά . Σε όλη αυτή τη διαδικασία ήρθαμε με τα παιδιά πιο κοντά , συνεργαστήκαμε άψογα, υπήρχε θετική αντίδραση κι από τα παιδιά, γονείς και συναδέλφους» (E9)

«Είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα το οποίο μέσω αυτού μάθαμε κι εμείς οι εκπαιδευτικοί πράγματα για τις χώρες μέλη, τα αξιοθέατα , για την γλώσσα, τον τρόπο ζωής , την ενδυμασία , αρκετές δράσεις , αντιληφθήκαμε κι εμείς τη σημασία που έχει για κάθε χώρα το να ανήκει στην ΕΕ».(E14)

Τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία για όλους τους ερωτώμενους ήταν πολύ θετικά. Το σχολείο μέσω της συμμετοχής σε δράσεις φάνηκε αρκετά, αναγνωρίστηκε και παρατηρήθηκε ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους γονείς τόσο των τμημάτων που συμμετείχαν όσο και των άλλων να πληροφορηθούν για αυτό και να προσφέρουν ό,τι μπορούν. Η τοπική κοινωνία επηρεάστηκε από την συμμετοχή του σχολείου στο πρόγραμμα και εθελοντικά ο σύλλογος γονέων, οι Ambassadors και η συγγραφέας συνεισέφεραν στο πρόγραμμα. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«.. νομίζω είχε θετικά αποτελέσματα. Η τοπική κοινωνία, πιο άμεσα ο σύλλογος γονέων ήρθαν πιο κοντά και συνεργάστηκαν με στόχο να βοηθήσουν τα παιδιά. Από την άλλη μέσα από δραστηριότητες που κάναμε για να παρουσιάσουμε όλο αυτό που φτιάξαμε, ευαισθητοποιήθηκαν και οι κάτοικοι να παρακολουθήσουν ερχόμενοι στο σχολείο. Με τα παιδιά να δημιουργούν αφίσες, σε ένα μικρό χωριό μεταφέρεται από στόμα σε στόμα με αποτέλεσμα το σχολείο να έρθει πιο κοντά στην τοπική κοινωνία με τη διάχυση των αποτελεσμάτων τους». (E2)

Επίσης αναφέρθηκε η σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία.

«Το σχολείο είχε την δυνατότητα να φιλοξενήσει ανθρώπους εκτός σχολικού περιβάλλοντος το οποίο ήταν και για τα παιδιά ωραία εμπειρία. Το να έρχονται συνέχεια άτομα τα οποία μας έφερναν εποπτικό υλικό , μας έλεγαν πράγματα που και εμείς δεν είχαμε την εμπειρία να τους τα δείξουμε, δηλαδή πιο εξειδικευμένα πράγματα, αποτελούσε ένα άνοιγμα στην κοινωνία γενικότερα με εμπλοκή φορέων στο σχολείο». (E2)

« Για το σχολείο ήταν το ότι για πρώτη φορά ουσιαστικά έκανε ένα πρόγραμμα το οποίο ήταν ανοιχτό στην κοινωνία. Το ότι άνοιξε τις πόρτες του στους γονείς και στην κοινωνία ...». (E8)

«Το σχολείο μας βγήκε στην κοινωνία καθώς οι δράσεις που οργανώθηκαν είχαν τη συμμετοχή των γονέων. Επίσης η παρουσίαση του μουσικοκινητικού δρώμενου σε σχολεία της πόλης στις 9 Μάη , στη γιορτή της Ευρώπης ήταν μια έξοδος προς την κοινωνία στο να ευαισθητοποιήσουμε και τους υπόλοιπους για την Ευρώπη και πως πρέπει να την βλέπουμε σαν θεσμό». (E9)

«το σχολείο μας είναι σε μικρή τοπική κοινωνία , το θετικό είναι πως αυτή η προσπάθειά μας διαφημίστηκε τόσο πολύ που είχαμε και βοήθεια και πέρα από τα όρια, της τοπικής κοινωνίας , σε άλλα σχολεία και στο δήμο που ανήκει η τοπική κοινωνία». (E10)

Για τον E6 επωφελήθηκαν όλοι οι μαθητές του σχολείου μέσα από τη γιορτή που έγινε για την ημέρα της Ευρώπης και έμαθαν τα αποτελέσματα του προγράμματος. Επίσης και η τοπική κοινωνία ήρθε σε επαφή με το πρόγραμμα με τη γιορτή λήξης και με την ιστοσελίδα.

Για τον E7 μαθητές και γονείς ευαισθητοποιήθηκαν, προβληματίστηκαν και συζήτησαν εποικοδομητικά.

Μόνο ο E4 αναφέρει πως για το σχολείο ήταν θετικά τα αποτελέσματα αλλά δεν πραγματοποιήθηκε κάποια εκδήλωση για να συνδεθεί το σχολείο με την τοπική κοινωνία.

Ωστόσο υπήρχε και περίπτωση που δεν αναφέρθηκαν αποτελέσματα για το σχολείο. Χαρακτηριστική είναι η άποψη της E13

«Για το σχολείο θεωρώ πως δεν τους άγγιξε ακόμα και τις αφίσες που φτιάξαμε με τα παιδιά τα έβαλα στο χώρο υποδοχής του σχολείου , σχόλιο κανένα. Ενώ Οι γονείς έδειξαν δεκτικότητα στο πρόγραμμα».(E13)

5.2.6 Βιωσιμότητα

Αναφορικά με τον τρόπο που επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα δύο ερωτώμενοι ανέφεραν την **κινητικότητα** από μέρους των παιδιών και των εκπαιδευτικών, αλλά και μια αυξημένη τάση των μαθητών να είναι **επιμελείς** ή **προσεκτικοί** την ώρα του μαθήματος προκειμένου να προβούν πιο άμεσα στις δράσεις του προγράμματος. Ενδεικτικές απαντήσεις ήταν:

«Θεωρώ πως υπάρχει γιατί εκτός από εμάς εξέφρασαν επιθυμία κι άλλοι δύο συνάδελφοι. Αλλά αυτό θα φανεί καλύτερα την επόμενη χρονιά» (E1)

«Ναι! Υπήρχε ένα ενδιαφέρον για κάτι άλλο πέρα από τα συνηθισμένα καινοτόμα προγράμματα ... με τη λογική ότι υπήρχε κινητοποίηση και από τα άλλα παιδάκια που δεν ήταν στο δικό μου τμήμα, να εμπλακούν , να μάθουν ή να δουν τι σχεδιάζουμε» (E2)

«Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου έδειξαν ενδιαφέρον παρότι λίγοι». (E4)

«Ναι υπάρχει βιωσιμότητα διότι εγώ θα συνεχίσω το ίδιο πρόγραμμα αφού έχει πολλά πράγματα που μπορούμε ακόμα να εντάξουμε» (E5)

«Ναι υπάρχει! Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς και ρωτούσαν για αυτό το πρόγραμμα αλλά κάποιοι τόλμησαν και κάποιοι όχι. Ίσως του χρόνου να εμφανιστούν περισσότεροι γιατί δεν ήταν αρνητικοί». (E7)

«Υπήρξε! Όταν αρχίσαμε να το δουλεύουμε αυτό το πρόγραμμα , υπήρξε ένας ενθουσιασμός και μεταδιδόταν και στους άλλους συναδέλφους μας ως κάτι ιδιαίτερο, ξεχωριστό. Μάλιστα κάποιοι ενδιαφέρθηκαν για μελλοντική ενασχόληση, να ψάχνονται περισσότερο, να προβληματίζονται. Νομίζω ότι ήταν θετικό το γεγονός ότι το «βάλαμε» στο σχολείο.»(E11)

«Είχαν ήδη ακολουθήσει άλλοι εκπαιδευτικοί από τα προηγούμενα χρόνια. Στο άλλο σχολείο που ήμουν είχε ακολουθηθεί συζήτηση για αυτό το πρόγραμμα και από εμένα πιο λεπτομερής. Δηλαδή πως είναι, αν είναι καλό.. Μάλιστα μια συνάδελφος έκανε αίτηση και θα το ξεκινήσει οσονούπω.» (E12)

«Ναι υπήρξε. Κάποιοι πήραν και προγράμματα τις επόμενες χρονιές που ακολούθησαν.» (E14)

Μόνο ο E13 αναφέρει πως δεν υπήρχε τάση βιωσιμότητας στο σχολείο της . Χαρακτηριστικά αναφέρει *«Όχι, γιατί υπάρχει πολύ στενομυαλιά, φοβούνται το καινούριο.» (E13)*

Ο E3 αναφέρεται στη δυνατότητα συνεργασίας με άλλα σχολεία και με ανταλλαγή ιδεών και για άλλα προγράμματα. Σε επίπεδο της τάξης τα παιδιά έμαθαν να συνεργάζονται ομαδικά, να αναθέτουν και να μοιράζονται ρόλους και να συνυπάρχουν.

Με τον E3 συμφωνεί και ο E8.

«Ναι ! Ναι! Ξεκάθαρα! Βεβαίως ! Γιατί οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί θέλησαν να έχουν συμμετοχή σε αυτό ... Οι μαθητές έμαθαν να συνεργάζονται ,απέκτησαν γνώσεις και οι ίδιοι ζήτησαν να επαναληφθεί ένα τέτοιο πρόγραμμα» (E8)

Στο παραπάνω ο E8 προσθέτει και τον επηρεασμό των εκπαιδευτικών, οι οποίοι χειροκρότησαν το πρόγραμμα σε πολύ μεγάλο βαθμό και θέλησαν να ενταχθούν σε αυτό το πρόγραμμα τώρα.

Ο E4 εστιάζει στη θέληση και επιθυμία των μαθητών να μάθουν καινούρια και διαφορετικά πράγματα αφού ήταν μια εμπειρία για αυτά.

Για τον E6 και E10 η δράση εντάχθηκε πλήρως στο μάθημα κάνοντάς το πιο διασκεδαστικό και εμπλουτίζοντας τους μαθητές με περαιτέρω γνώσεις.

Για τον E7 η δράση επηρέασε μόνο σε επίπεδο σχολικής τάξης καθώς δεν ανοίχτηκε περαιτέρω.

Αντίθετα για την E9 η δράση επηρέασε πολύ την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα καθώς τα παιδιά

ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα σεβασμού διαφορετικότητας, αγάπης, κατανόησης, ελπίδας για ένα καλύτερο αύριο. Εξασκήθηκαν στο γραπτό λόγο στα Αγγλικά, κλήθηκαν να περιγράψουν προσωπικότητες και ήρωες παραμυθιών από την Ευρώπη . Εξασκήθηκαν στην επαφή τους με τους υπολογιστές καθώς έπρεπε να αντλήσουν πληροφορίες για αυτά τα πρόσωπα,

Αναφορικά με τις παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική των εκπαιδευτικών και του σχολείου αναφέρθηκαν η ομαδοσυνεργατική. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«Η παιδαγωγική πρακτική είναι η ομαδοσυνεργατικότητα ήταν το κύριο γιατί εάν δεν συνεργάζονταν τα παιδιά δεν μπορούσε να βγει το πρόγραμμα , τα παιδιά δύο διαφορετικών τμημάτων, που κάποια συναντιόντουσαν κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, το να συνεργαστούν δύο τμήματα και να μπορέσουν να υπάρχει ανάθεση ρόλων ήταν ένα πρωτοποριακό κομμάτι η συνεργασία σε αυτή την ηλικία» (E3)

«Η ομαδοσυνεργατική μάθηση ήταν πάρα πολύ βασική γιατί τα παιδιά δεν συνεργάζονται εύκολα. Μάλιστα είναι κάτι που δύσκολα το μαθαίνουν. Βέβαια είχε και άλλες διαστάσεις γιατί δεν είναι μόνο να κάνουμε μια εργασία αλλά να σεβαστούμε ο ένας τον άλλον, να μάθουνε να συζητάνε . Θεωρώ πως ήταν μια παιδαγωγική πρακτική που ουσιαστικά οι μαθητές ήταν το επίκεντρο αν και στην αρχή παρουσιάστηκαν δυσκολίες με κάποια παιδιά. (E6)

Επίσης η ανακαλυπτική και η διαθεματική προσέγγιση. Χαρακτηριστικά αναφέρθηκε:

«... η ανακαλυπτική μάθηση, η διαθεματική προσέγγιση απλά μέσω του προγράμματος πήραν περισσότερη αξία ή τις αντιλήφθηκαν περισσότερο οι μαθητές για αυτό υπήρχε καλύτερο παραγόμενο. Σίγουρα η συχνή χρήση αυτών και στα μαθήματα θα επιφέρει θετικά στοιχεία». (E1)

Επίσης αναφέρθηκαν και οι νέες τεχνολογίες.

«Αυτό που τράβηξε πάρα πολύ τα παιδιά ήταν η χρήση των νέων τεχνολογιών» (E2)

«Κάποια ψηφιακά εργαλεία που ήρθαμε σε επαφή λόγου του προγράμματος εντάχθηκαν στην συνέχεια στην καθημερινότητα μας και σε άλλα μαθήματα. Ας πούμε

το quizzes που είναι εργαλείο αξιολόγησης το θέλανε και σε άλλα μαθήματα,. Το ίδιο και το meeting words επειδή ήταν ομαδοσυνεργατικό το θέλανε και στην Γλώσσα να το χρησιμοποιήσουνε «. (E4)

«η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή η οποία δεν γινόταν σε πολύ μεγάλο βαθμό, της πληροφορικής, το εργαστήριο δηλαδή, εντάχθηκε πολύ περισσότερο τουλάχιστον στην συγκεκριμένη τάξη ,καθώς οι μαθητές ζητούσαν από την δασκάλα τους, από την εκπαιδευτικό, να μείνουν περισσότερο στο εργαστήριο και η ίδια ουσιαστικά άρχισε να λειτουργεί περισσότερο ,λόγω το ότι το ήθελαν οι μαθητές της» (E8)

Στα παραπάνω συμπληρώθηκε και επικοινωνία μας με άλλα σχολεία.

«Τη μια χρονιά μέσω του e twinning μπήκαμε στην διαδικασία μέσα από ένα πολύ βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα να ανταλλάσσουμε ευχές με σχολεία άλλων χωρών φτιάχνοντας κάρτες οι ίδιοι στέλνοντάς τους. Μπήκαμε λίγο πιο ανοιχτά που δεν είχε ξαναγίνει κάτι ανάλογο . Μετά συμμετείχαμε σε κάποιες δράσεις που είχε κάνει ο δήμος υπό το τμήμα αγωγής υγείας σχετικά με τη διαφορετικότητα. Αυτά ήταν που τρέξαμε παράλληλα». (E2)

Επιπλέον πρακτικές που αναφέρθηκαν από την E9 ήταν ο καταγιτισμός ιδεών, το project, η κατασκευή κολλάζ ενώ από τον E14 ήταν αλληλοβοήθεια , η διευκόλυνση των παιδιών, η κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, η ανατροφοδότηση , μια μορφή αποτίμησης του έργου.

Αναφορικά με άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E ο E1 ανέφερε ότι πραγματοποιήθηκε στο χώρο του σχολείου η Ημέρα γευσιγνωσίας όπου οι μαθητές-μάγειροι των χωρών με την συνεργασία των γονιών τους προσέφεραν εδέσματα βασισμένα σε παραδοσιακές συνταγές κάθε χώρας και το σχολείο απέκτησε μυρωδιές Ευρώπης. Επίσης παρουσιάστηκε το μουσικοκινητικό δρώμενο την Ημέρα της Ευρώπης στο επιμελητήριο Αχαΐας. Έγινε παρουσίαση του βιβλίου από τη συγγραφέα και αναγνώστηκαν από τους μαθητές κομμάτια της ιστορίας. Πραγματοποιήθηκε επίσης εισήγηση περί ευρωπαϊκών θεμάτων στους μαθητές του σχολείου από τους ambassadors και τον υπεύθυνο των καινοτόμων δράσεων του eutopre direct .Τέλος στην καλοκαιρινή γιορτή λήξης παρουσιάστηκε πόστερ με το

υλικό των παιδιών , έγινε έκθεση των αντικειμένων των χωρών που ασχοληθήκαμε και χόρεψαν τα παιδιά κατά του ρατσισμού. Οι δράσεις αυτές είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του σχολείου .

Ο Ε3 αναφέρει πως στο t4e υπήρχε μια εκδήλωση στην οποία υλοποίησαν μπουφέ ευρωπαϊκό. Ήταν καλεσμένοι διάφοροι φορείς, τα παιδιά του σχολείου και γονείς, που ήταν άλλης εθνικότητας όπου μίλησαν για τα έθιμά τους. Στο τέλος της χρονιά έγινε παρουσίαση της γιορτής σε τοπικό επίπεδο.

Για τον Ε4 πραγματοποιήθηκε μόνο η επίσκεψη στα λιμάνια.

Ο Ε5 αναφέρθηκε σε εκδηλώσεις για τους γονείς και το σχολείο στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Ο Ε6 ανέφερε ότι τους επισκέφτηκε η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και έγινε ανάλογη δράση εντός του σχολείου. Επίσης συμμετείχαν στο εμπορικό Επιμελητήριο την ημέρα της Ευρώπης. Τέλος άλλη δράση αναφέρθηκε η γιορτή λήξης του σχολείου που συμμετείχαν και τα 220 παιδιά παρουσιάζοντας αξίες, ιδεώδη της ΕΕ.

Ο Ε7 αναφέρει πως στη γιορτή λήξης τα παιδιά έκαναν παντομίμα με τη δασκάλα της τάξης τους. Στην ουσία παρουσίασαν ένα μικρό θεατρικό.

Η Ε9 αναφέρει τη δράση αδελφοποίησης e twinning με σχολείο της Βόρειας Ιταλίας. αναφέρει επίσης την ημέρα της γευσιγνωσίας όπου γονείς και μαθητές, συνάδελφοι μαγείρεψαν και γεύτηκαν γεύσεις από άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Άλλη δράση υπήρξε η ημέρα της Ευρώπης όπου τα παιδιά παρουσίασαν στην πόλη το μουσικοχορευτικό δρώμενο «Ο Χακίμ ταξιδεύει στην Ευρώπη. Επίσης η συνεργασία με τους υπεύθυνους του Europe direct όπου τα παιδιά έλαβαν souvenir, καπέλα, κονκάρδες, παραμύθια και υλικό ενημερωτικό για την Ευρώπη. Άλλη δράση ήταν η ενημερωτική ημερίδα από τους ambassadors. Τέλος στην γιορτή λήξης παρουσιάστηκε το δρώμενο του προγράμματος,

Ο Ε10 αναφέρει πως πραγματοποιήθηκε παρουσίαση της βραβευμένης εργασίας σε τοπικό επίπεδο αλλά και σε συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα σχετικά με το t4e.

Ο Ε12 αναφέρει τη διοργάνωση έκθεσης εικαστικών έργων από την ζωγράφο και την συμμετοχή σε Ημερίδα για την Παγκόσμια Ημέρα της Ευρώπης.

Οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης αφορούν στο να ενταχθεί πιο βαθιά στην νοοτροπία των σχολείων με συχνές ενημερώσεις προς τους εκπαιδευτικούς ή προώθηση του προγράμματος όχι μόνο από την περιφέρεια αλλά και από την πρωτοβάθμια.

«Η στήριξη από την διεύθυνση του σχολείου είναι πολύ σημαντική διότι παρέχεται μια ευελιξία στο πρόγραμμα, μπορούσαμε να παίρνουμε τα παιδιά παραπάνω ώρες και να κάνουμε εξάσκηση. Θα πρότεινα να υπάρχει μια συγκεκριμένη ώρα στην οποία θα μπορούμε να ασχοληθούμε με τέτοια προγράμματα ώστε να μην εντάσσονται στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου.» (E9)

Επίσης προτάσεις αφορούν στην ύπαρξη σχεδιασμού σε βάθος χρόνου για την υλοποίηση του προγράμματος. Επίσης ενημέρωση των εκπαιδευτικών και των εμπλεκόμενων στην όλη διαδικασία.

«Θα είναι καλό έτσι να γίνει μία ημερίδα ,που να είναι αναγκαστικό να πηγαίνουν οι εκπαιδευτικοί ,να πρέπει δηλαδή να την παρακολουθούν, να τους δείχνουν άλλα προγράμματα» (E8)»

Άλλη πρόταση αφορά στην εξειδίκευση στα θέματα.

Ένας εκπαιδευτικός αναφέρεται στα εσωτερικά κίνητρα των εκπαιδευτικών, αλλά και στο ρόλο του σχολείου. Ο εκπαιδευτικός που νιώθει ικανοποιημένος και γεμάτος με αυτό που κάνει που θέλει να το επαναλάβει. Σε επίπεδο διεύθυνσης θα πρέπει να δημιουργηθεί μια ολιγομελής επιτροπή από t4e και ambassadors όπου θα έρχονται σε επικοινωνία με το τμήμα αγωγής υγείας, το περιβαλλοντικό και του πολιτισμού ώστε μέσα από τις εγκυκλίους και από τις δράσεις των τμημάτων που ήδη υφίστανται να μπορούν να περνούν και να διαχέουν θέματα ευρωπαϊκά.

Τέλος όλοι οι ερωτώμενοι αναφέρονται στο ρόλο τόσο των εκπαιδευτικών, όσο και της διεύθυνσης του σχολείου για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe. Χαρακτηριστικά αναφέρουν:

«η συνεργασία με τους άλλους εκπαιδευτικούς βοηθά τη βελτίωση τους. Από την άλλη η στήριξη από τον διευθυντή παίζει ρόλο σε θέματα κυρίως διαδικαστικά που απαιτεί το πρόγραμμα ή συντονισμού» (E1)

«Το σχολείο θα πρέπει βασικά να έχει μάθει να συνεργάζεται , να έχει διάθεση, να δουλεύει διερευνητικά, να έχει συνεχή συνεργασία και διάθεση να ανοιχτεί σε φορείς γιατί σίγουρα όταν συνεργάζεσαι με πολύ κόσμο που πρέπει να έρχεται και να επισκέπτεται το σχολείο σου θα πρέπει και εσύ αντίστοιχα να έχεις τη διάθεση να είναι ανοιχτό στην κοινωνία... Σίγουρα ο διευθυντής ..Παίζει το ρόλο του καθοδηγητή και του οργανωτή» (E3)

«Πρέπει να αλλάζουν αυτές οι στάσεις των εκπαιδευτικών κα των διευθυντών .» (E4)

«Θεωρώ τον ρόλο του διευθυντή σημαντικό για κάθε δράση . Αν είναι μαζί σου μπορείς να κάνεις τα πάντα. Το αναφέρω γιατί το έχω κάνει σε πολύ πιο δύσκολα προγράμματα όπως τα Comenius ή Erasmus και e twinning». (E6)

«πρέπει και τα σχολεία να είναι πιο ενημερωμένα και για αυτούς που το υλοποιούν (αυτό βέβαια δεν γίνεται ούτε στο Erasmus) μια ανοχή στην ώρα δηλαδή να υπήρχε μια ώρα στο πρόγραμμα που να ασχολείσαι μόνο με αυτό και όχι να είναι υποχρεωτικά μέσα στο ωράριο». (E7)

«Θεωρώ ότι ο διευθυντής είναι αυτός ο οποίος ουσιαστικά πρέπει να συμπεριφερθεί σαν ηγέτης και να οργανώνει πολύ καλά τις τάξεις, την υποδομή, τον χρόνο .Να βοηθάει όπου χρειάζεται, εμείς χρειαστήκαμε πάρα πολλές φορές βοήθεια και την είχαμε, για να υλοποιηθεί. Μπορεί να δημιουργηθούν θέματα όπως είναι πολύ φυσικό ,γιατί είναι μαθητές ,είναι μικρά παιδιά ,πρέπει λοιπόν να στηρίζει ως προς αυτό. Τα υλικά τα οποία μπορεί να χρειαστούμε άμεσα , να μπορεί να τα προσφέρει ένα γίνεται αυτό και να είναι έτσι θετικός και δεκτικός ώστε να το δουν και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί θετικά». (E8)

«Το σχολείο θα πρέπει να είναι πάντα ανοιχτό προς την κοινωνία , να στηρίζει συναδέλφους που θέλουν να ασχοληθούν με τέτοια προγράμματα, να παρέχει υλικοτεχνική υποδομή οικονομική υποστήριξη και ψυχολογική και ηθική στήριξη καθώς και ευελιξία στο πρόγραμμα καθώς να εντάσσονται πιο εύκολα αυτές οι δράσεις.» (E9)

«Σε επίπεδο διεύθυνσης καλό είναι να συνεχίσουν οι επιμορφώσεις ώστε να έχουμε κι εμείς ένα κίνητρο , να μας εμπλουτίζουν με υλικό γιατί είναι απαραίτητο.» (E10)

Αναφορικά με τη θεματολογία της έρευνας ο E1 έχει να προσθέσει τη σημαντικότητα της ύπαρξης μεντόρων που ωθούν σε ποιοτικές δράσεις. Ο E3 τονίζει την επάνδρωση των σχολείων με περισσότερα τεχνολογικά μέσα. Ο E4 και E5 αναφέρουν πως οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν πιο ανοιχτό μυαλό , να τολμούν και να αναλαμβάνουν καινοτόμες δράσεις. Ο E6 δίνει μεγάλη βάση στα επιμορφωτικά σεμινάρια τα οποία θα ενθαρρύνουν τους εκπαιδευτικούς να κάνουν κάποιες δράσεις. Για τον E7 οι καινοτόμες δράσεις είναι ότι καλύτερο καθώς ανοίγουν τα σύνορα του σχολείου. Ο E8 αναφέρει πως οι υπεύθυνοι του Teacher 4 Europe καλό είναι να προτείνουν επιπλέον θεματολογία που να παρακινεί περισσότερο τους μαθητές αλλά και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, να έχει σχέση με την καθημερινότητα των ανθρώπων έτσι ώστε να ενταχθεί και η βιωματική μάθηση μέσα σε αυτό. Η E9 αναφέρει την ξεχωριστή ώρα που πρέπει να υπάρχει στο πρόγραμμα για καινοτόμες δράσεις ώστε να μην γίνεται κάτω υπό τόση πίεση του χρόνου. Η E10 επισημαίνει πως πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένη ώρα στο ωρολόγιο πρόγραμμα που θα ασχολείται με το πρόγραμμα πέρα από το πώς θα ενταχθεί στα άλλα μαθήματα. Η E11 τονίζει πως η διάθεση, η όρεξη και η θέληση των εκπαιδευτικών για νέες προκλήσεις σε συνδυασμό με μια οργανωμένη ενημέρωση υπό κοινού οράματος του σχολείου παίζει σημαντικό ρόλο στη βιωσιμότητα του προγράμματος. Η E12 αναφέρεται στο κλίμα του συλλόγου διδασκόντων για ανάληψη τέτοιων προγραμμάτων ενώ ο E13 επισημαίνει την αναγκαιότητα διάχυσης του προγράμματος όμοια με εκείνα που προωθούνται από την Α/βάθμια. Τέλος ο E14 αναφέρεται στην ύπαρξη πρεσβευτών εντός των σχολείων που θα ωθήσουν και θα ωθούν στο πέρασμα του χρόνου την υιοθέτηση τέτοιων προγραμμάτων.

5.3 - Συζήτηση

Από το σύνολο των αποτελεσμάτων συμπεραίνεται ότι όλα τα έργα που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της δράσης Teacher4Europe είχαν στόχο τη διαπολιτισμικότητα ώστε οι μαθητές να ευαισθητοποιούν σε θέματα διαφορετικότητας. Μέσα από την υλοποίηση των καινοτόμων δράσεων οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με ευρωπαϊκούς πολιτισμούς μαθαίνοντας την αλληλεγγύη και τον αλληλοσεβασμό, αλλά και την συνεργατικότητα. Στα περισσότερα προγράμματα υπήρξε συνεργασία είτε με άλλα σχολεία, της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού, είτε και με την τοπική κοινωνία συμπεραίνοντας ότι οι καινοτόμες δράσεις ανοίγουν το σχολείο στην κοινωνία. Όλα τα προγράμματα συνδέονταν άμεσα με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου γεγονός που υποδηλώνει ότι τα νέα προγράμματα σπουδών προωθούν τις καινοτόμες δράσεις. Συνοπτικά τα ευρήματα της έρευνας παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα:

Άξονας	Διάσταση	Παράγοντες
ΠΛΑΙΣΙΟ	Στοχοθεσία	Γνωριμία με το ευρωπαϊκό Οικοδόμημα, Ανάδειξη Ευρωπαϊκής ταυτότητας και πολιτισμικής κληρονομιάς, Ενασχόληση με θέματα διαφορετικότητας, Ισότητας, Αλληλοσεβασμού, Δικαιωμάτων ως Πολίτες του Κόσμου ,
	Σύνδεση με Π.Σ.	Συμπληρωματική ενίσχυση στο ΠΣ, Εξακτίωση σχολικού εγχειριδίου σε άλλα γνωστικά αντικείμενα,
	Διαθεματικότητα	Επέκταση δραστηριοτήτων Ανάπτυξη σχεδίων εργασίας
	Συνεργασία με άλλα σχολεία	Ενδοσχολική συνεργασία με άλλα τμήματα Συνεργασία με σχολείο δικτύου Συνεργασία με σχολεία εσωτερικού και εξωτερικού
	Σύνδεση με τοπική κοινωνία	Δημιουργία επαφών με τοπικούς /δημόσιους φορείς (σύλλογος γονέων, οργανισμοί ΜΚΟ, Περιφέρεια, εκπολιτιστικοί σύλλογοι, χορωδία, ιδιώτες, κέντρα πρόληψης, Δήμο, Βιβλιοθήκη ...)
	Πολιτική Σχολείων σε καινοτόμες δράσεις	Συμμετοχή σχολείων σε προγράμματα <u>τοπικής διάστασης</u> (εθελοντισμού, αγωγής υγείας, περιβαλλοντικά, πολιτιστικά, μουσειοπαιδαγωγικά.) Συμμετοχή σχολείων σε προγράμματα <u>ευρωπαϊκής διάστασης</u> (e twinning, Comenius, Erasmus, t4e)
ΕΙΣΟΔΟΙ	Μαθητές και Εκπαιδευτικοί	Εμπλοκή μαθητών διαφόρων ηλικιακών επιπέδων και εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων
	Χώροι υλοποίησης	αίθουσα διδασκαλίας, αίθουσα εκδηλώσεων, εργαστήριο πληροφορικής

		προαύλιο , εκπαιδευτικές επισκέψεις
	Μέσα	γραφική ύλη, αναλώσιμα υλικά ,διαδίκτυο, υπολογιστής, προβολέας φωτογραφική μηχανή, ,διαδραστικοί πίνακες, ελεύθερο λογισμικό , πλατφόρμα ,ψηφιακά εργαλεία
	Προετοιμασία – ετοιμότητα εκπαιδευτικών	Εισαγωγική επιμόρφωση στο πλαίσιο του προγράμματος(εξειδίκευση σε θέματα Ευρώπης) Επιμορφωτικές συναντήσεις (καθοδήγηση, ανατροφοδότηση, σχολιασμός) Ατομική ετοιμότητα (εύρεση σχετικού υλικού, δημιουργία φύλλων εργασίας, εξοικείωση με τα ανάλογα λογισμικά)
	Παράδοση σχολείου	<u>Υιοθέτηση Καινοτόμων Προγραμμάτων του Υπουργείου Παιδείας</u> (Πολιτιστικά, Αγωγής Υγείας, Αγωγής Σταδιοδρομίας και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, καθώς επίσης στην Ευέλικτη ζώνη, στις Διαθεματικές εργασίες, συμμετοχές σε Διαγωνισμούς ειδικοτήτων) <u>Υιοθέτηση Καινοτόμων προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης</u> (Comenius, Erasmus, etwinning, t4e)
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	Περιεχόμενο	Θεωρητική προσέγγιση (διερεύνηση προϋπάρχουσων γνώσεων ,συζητήσεις, εννοιολογικός χάρτης, παραμύθια, ιστορίες ,σύμβολα, χάρτες) Πρακτική προσέγγιση (δημιουργία εικαστικών δημιουργιών, ποιημάτων , μουσικοκινητικού δρώμενου, χρήση Η/Υ ,ψηφιακών εργαλείων)
	Νέες τεχνολογίες	Ανοιχτού τύπου λογισμικά, ιστοσελίδες, blog, πλατφόρμα, διαδίκτυο
	Καινοτόμες πρακτικές	<u>Μέθοδοι</u> :Ομαδοσυνεργατικότητα , διεπιστημονικότητα, βιωματικές δράσεις, αποκαλυπτική μέθοδο, διευκόλυνση των παιδιών, κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, ανατροφοδότηση, ανάληψη ρόλων , ομάδες εργασίας, συλλογικές μαθησιακές δραστηριότητες <u>Πρακτικές</u> : Διοργανώσεις, εισηγήσεις, παρουσιάσεις, συμμετοχή σε ημερίδες, δικτύωση και αδελφοποίηση σχολείων, άνοιγμα στην ευρύτερη κοινωνία, εκπαιδευτικές επισκέψεις ,ανταλλαγή υλικού , ένταξη Η/Υ, δημιουργία ιστοσελίδας
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	Μαθητές	Διεύρυνση γνώσεων, Καλλιέργεια δεξιοτήτων , Αλλαγή στάσεων
	Εκπαιδευτικοί	Εμπλουτισμός γνώσεων, ενίσχυση συγκεκριμένων δεξιοτήτων,

		προσωπική εξέλιξη , διαμόρφωση συνείδησης , ανάπτυξη δεσμών
	Σχολείο	Ανταπόκριση στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις Εμπλοκή μελών της σχολικής κοινότητας (εκπ/κοι, μαθητές, γονείς) Γέφυρα επικοινωνίας με την τοπική κοινωνία Δικτύωση με επιστημονικούς, κοινωνικούς φορείς, την τοπική κοινότητα και δημοτικές υπηρεσίες Απόκτηση φήμης και αναγνώρισης Ελκυστικότερο και φιλικότερο για τους μαθητές
	Κοινωνία	Δεκτικότητα σε νέες καταστάσεις Αποδοχή και υποστήριξη καινοτόμων δράσεων Υπέρβαση συντηρητικής κουλτούρας και κατάρριψη τυχόν στερεοτύπων Εμπλοκή και ενασχόληση με ενδοσχολικά θέματα Ανάπτυξη δεσμών και επαφών με μέλη της σχολικής κοινότητας Αλλαγή στάσης για το θεσμό του σχολείου
ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤ Α	Ένταξη στη στρατηγική του Σχολείου	Υιοθέτηση προγράμματος τις επόμενες χρονιές Κινητικότητα από μέρους των παιδιών και των εκπαιδευτικών Αυξημένη τάση ζήτησης Περιορισμός στον αριθμό εκπαιδευτικών λόγω εσωτερικών κανόνων του προγράμματος
	Ενίσχυση υποδομών	Υλικοτεχνική υποστήριξη , αναγκαιότητα εργαστηρίου πληροφορική, προώθηση ψηφιακού περιεχομένου

Σε όλα τα προγράμματα χρησιμοποιήθηκαν οι νέες τεχνολογίες (skype, power point, διαδίκτυο, purple games, blog, lino sticky, πρόγραμμα tagul, φωτόδεντρο, youtube, Moodle , hot potatoes, Kidsinspiration, tuntum, meeting words power point, storyjumper ,quizzes,Tuxpaint), η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, η διαθεματικότητα (εικαστικά, μουσική, Γλώσσα, Φυσική, της Γεωγραφία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Μελέτη του Περιβάλλοντος, Γυμναστική, Πληροφορική, οι εκπαιδευτικές επισκέψεις και οι βιωματικές δραστηριότητες (παιχνίδι, θεατρικά δρώμενα, κατασκευές). Βάσει των παραπάνω μεθόδων διδασκαλίας προωθήθηκε η ανακαλυπτική μάθηση καθώς οι μαθητές αναλάμβαναν πρωτοβουλίες, μάθαιναν να λειτουργούν αυτόνομα, να παρατηρούν, να ερμηνεύουν και να προβλέπουν. Οι εκπαιδευτικοί στην αρχή ήταν καθοδηγητικοί και στην πορεία ο ρόλος τους περιορίστηκε απλά σε συντονιστές και πληροφοριοδότες όποτε

το είχαν ανάγκη οι μαθητές. Το παραπάνω έρχεται σε απόλυτη συμφωνία με αυτό που υποστηρίζουν οι Piwowař et al. (2013) ότι σε καινοτόμες εκπαιδευτικές δράσεις οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συσκέπτονται, να εκπονούν εργασίες, να εκτελούν πειράματα, να επιλύουν προβλήματα, να γράφουν, να διαβάζουν, να αντλούν συμπεράσματα. Επίσης βάσει του μεθοδολογικού εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε συμπεραίνεται ότι οι διαδικασίες, όσον αφορά τις Νέες Τεχνολογίες, το πλαίσιο αναφορικά με τη διαθεματικότητα και οι είσοδοι που αφορούν στους εκπαιδευτικούς εφαρμόστηκαν αποτελεσματικά και με μεγάλη επιτυχία.

Όλοι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι τα αποτελέσματα του προγράμματος ήταν πολύ θετικά ως προς τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις των μαθητών. Αναφορικά με τις γνώσεις των μαθητών αυτές εμπλουτίστηκαν σχετικά με την Ευρώπη και την ΕΕ. Αναφορικά με τις δεξιότητες οι μαθητές απέκτησαν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, κριτικής σκέψης, ψηφιακές και αυτενέργειας. Τέλος αναφορικά με τις στάσεις οι μαθητές καλλιέργησαν θετική στάση απέναντι στο διαφορετικό, ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα πολιτισμικής ετερότητας, έμαθαν να σέβονται το «ξένο» και το «διαφορετικό» και τέλος καλλιέργησαν ενσυναίσθηση. Σύμφωνα με τους Piwowař et al. (2013) μέσω καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων οι μαθητές αποκτούν γνώσεις, διαμορφώνουν στάσεις, ενώ μέσα από τη συζήτηση, τη συμμετοχή και την επικοινωνία στην ομάδα αναπτύσσουν δεξιότητες και ικανότητες. Επίσης οι μαθητές εμπλουτίζουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους βάσει των νέων εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και αναπτύσσονται ατομικά και κοινωνικά. . Επίσης βάσει του μεθοδολογικού εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε συμπεραίνεται ότι τα αποτελέσματα για τους μαθητές ήταν επίσης σημαντικά και αξιοποιήσιμα, άρα οι καινοτόμες δράσεις καθίστανται αποτελεσματικές στον συγκεκριμένο τομέα.

Τα αποτελέσματα ήταν θετικά και για τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι έμαθαν να συνεργάζονται τόσο μεταξύ τους όσο και με την τοπική κοινωνία ενώ καλλιέργησαν περαιτέρω και τις ψηφιακές τους δεξιότητες. Παράλληλα εμπλούτισαν και αυτοί τις γνώσεις τους γύρω από ευρωπαϊκά θέματα. Σύμφωνα εξάλλου με το θεωρητικό πλαίσιο η Εκπαιδευτική δράση Teachers 4 Europe έχει στόχο να ενημερώσει τους εκπαιδευτικούς αναφορικά με τις εξελίξεις πάνω στα ευρωπαϊκά θέματα και να τους βοηθήσουν να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους, μέσα

από την εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας, οι οποίες αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες. Βάσει του μεθοδολογικού εργαλείου που χρησιμοποιήθηκε συμπεραίνεται ότι τα αποτελέσματα για τους εκπαιδευτικούς ήταν εξίσου σημαντικά και αξιοποιήσιμα, άρα οι καινοτόμες δράσεις καθίστανται αποτελεσματικές στον συγκεκριμένο τομέα.

Θετικά ήταν τα αποτελέσματα και για την τοπική κοινωνία καθώς το σχολείο ανοίχτηκε, αναγνωρίστηκε το έργο του και καλλιεργήθηκαν θετικές στάσεις μεταξύ σχολείου και τοπικής κοινωνίας. Σύμφωνα εξάλλου με το θεωρητικό πλαίσιο βάση της Εκπαιδευτικής δράσης Teachers 4 Europe αποτελεί η προσαρμογή των πολιτών στο ολοένα και μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον. Όλα τα παραπάνω εφαρμόζονται τόσο σε επίπεδο σχολείου, όσο και κοινωνίας. Τέλος και τα αποτελέσματα για την κοινωνία ήταν επίσης σημαντικά και αξιοποιήσιμα, άρα οι καινοτόμες δράσεις καθίστανται αποτελεσματικές στον συγκεκριμένο τομέα.

Αναφορικά με τις δυσκολίες όλοι οι εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν κυρίως σε προβλήματα χρόνου αλλά και υλικοτεχνικής υποδομής (έλλειψη αιθουσών, υπολογιστών. Επίσης κάποιοι αναφέρθηκαν και στην ελλιπή τους κατάρτιση. Ενώ υπήρξαν κάποιες υποχρεωτικές συναντήσεις με τους ambassadors σε αυτές τούς ενημέρωναν μόνο για θέματα ΕΕ δίνοντας τους κάποιο υλικό. Από εκεί και έπειτα ο καθένας αυτενεργούσε. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί μάλιστα συμφωνούν πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους του προγράμματος. Σύμφωνα με τους Williamson & McDiarmid (2008) για την επίτευξη των στόχων των καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων απαιτείται η ολοένα και συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προκειμένου να αποκτήσουν τα απαραίτητα εχέγγυα για την αποτελεσματική διεξαγωγή του ρόλου τους. Η συνεχής μάθηση των εκπαιδευτικών και η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, η οποία αποδεικνύεται θεμελιώδης στην Εκπαιδευτική δράση Teachers 4 Europe σε μια προοπτική δια βίου μάθησης, υποδηλώνει την ανάγκη για έναν εκτεταμένο επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών. Επίσης σύμφωνα με τους Angela & Karen (2008) και Frounta & Zartaloudi (2016) η γενική έλλειψη εκπαιδευμένων εκπαιδευτικών στον τομέα των καινοτόμων δράσεων όπως είναι τα προγράμματα Αγωγής Υγείας συνεχίζει να αποτελεί πρόκληση για την αποτελεσματικότητα των δράσεων αυτών. Η έλλειψη

εκπαιδευτικών που εκπαιδεύονται στις πολιτικές καινοτόμων δράσεων και στην εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων είναι επίσης πρόκληση για επιτυχή προγράμματα.

Στο σύνολό τους οι εκπαιδευτικοί εργάζονται σε σχολεία που έχουν παράδοση σε καινοτόμες δράσεις (προγράμματα αγωγής υγείας, πολιτιστικών). Για τους περισσότερους μάλιστα η δράση Teacher 4 Europe είναι ενταγμένη στη στρατηγική/πολιτική του σχολείου γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα υπό μελέτη σχολεία έχουν συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα της υιοθέτησης καινοτομιών προκειμένου να συμβαδίσουν με τις ολοένα ταχύτερες κοινωνικές αλλαγές τη σημερινή εποχή. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφική ανασκόπηση το τυπικό περιβάλλον, η οργανωτική δηλαδή δομή ενός σχολείου διαδραματίζει εξίσου σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της καινοτομίας, ιδίως μέσω του καθορισμού του επίσημου πλαισίου που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να καινοτομούν. Αυτή η «παραχώρηση άδειας» μπορεί να γίνει μέσω της ανάπτυξης τυπικών δομών υποστήριξης και εντολών καινοτομίας, αλλά και μέσω της υπονοούμενης σημασίας συγκεκριμένων στοιχείων της διδακτικής πρακτικής.

Τα δυνατά σημεία των καινοτομιών αποτελούν η ευχάριστη και δημιουργική μάθηση, η διαθεματικότητα, η ευελιξία, οι συνεργασίες που αναπτύχθηκαν, τόσο στο εσωτερικό της χώρα όσο και με χώρες του εξωτερικού, επιτυγχάνοντας την ενιαία Ευρώπη. Αναφορικά με τα βασικά εμπόδια αυτά αφορούν στη διάθεση και την προθυμία του εκπαιδευτικού να αναλάβει κάτι τέτοιο, αλλά και η προώθηση ή η στήριξή του από το σχολείο, η ανεπαρκής υλικοτεχνική υποδομή και η έλλειψη χρόνου. Για τους Ozdemir και συν. (2016), βασικό εμπόδιο στην εισαγωγή καινοτομιών αποτελεί ο φόβος του αγνώστου, το οποίο στην παρούσα έρευνα συνδέεται με την διάθεση και την προθυμία των εκπαιδευτικών να αναλάβουν μια καινοτόμα δράση. Η ελλιπής δηλαδή διάθεση και η απροθυμία προφανώς συνδέονται με το φόβο τους όταν μάλιστα δεν υπάρχει επαρκής υποστήριξη από το σχολείο. Επίσης οι Ozdemir και συν. (2016) θεωρούν βασικό εμπόδιο στην εισαγωγή καινοτομιών την έλλειψη πληροφοριών, η οποία ισχύει στα υπό μελέτη σχολεία. Αρκετοί εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι η καινοτομία της δράσης Teacher4Europe πρέπει να ενταχθεί πιο βαθιά στην νοοτροπία των σχολείων με συχνές ενημερώσεις προς τους εκπαιδευτικούς ή προώθηση του προγράμματος όχι μόνο από την περιφέρεια αλλά και από την πρωτοβάθμια. Τέλος οι Bell & Kitchie

(2002) αναφέρουν ότι για την υιοθέτηση καινοτομιών απαιτείται χρόνος κάτι που δεν ισχύει στα υπό μελέτη σχολεία.

Ολοκληρώνοντας την παρούσα συζήτηση αξίζει να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης. Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα «ποιοι παράγοντες του εκπαιδευτικού πλαισίου (context) υλοποίησης των έργων του θεσμού «Teacher4Europe» προσδιορίζουν τις καλές πρακτικές καινοτόμων δράσεων», η διαθεματικότητα, η χρήση των ΤΠΕ, οι εκπαιδευτικές επισκέψεις, οι βιωματικές δραστηριότητες και η σύνδεση με την τοπική κοινωνία αποτελούν τους παράγοντες του εκπαιδευτικού πλαισίου (context) υλοποίησης των έργων του θεσμού «Teacher4Europe» που προσδιορίζουν τις καλές πρακτικές καινοτόμων δράσεων

Όσον αφορά στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα «ποια είναι τα καινοτόμα στοιχεία-παράγοντες που καθιστούν ένα εκπαιδευτικό έργο αποτελεσματικό, δηλαδή να έχει θετικά αποτελέσματα για τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και τη σχολική μονάδα», ο εμπλουτισμός των γνώσεων, η καλλιέργεια δεξιοτήτων και η υιοθέτηση στάσεων αποτελούν τα καινοτόμα στοιχεία που καθιστούν ένα εκπαιδευτικό έργο αποτελεσματικό.

Τέλος αναφορικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα «ποιος είναι ο βαθμός βιωσιμότητας των εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία που υλοποιήθηκαν» μπορεί να ειπωθεί πως είναι ο βαθμός βιωσιμότητας των εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία που υλοποιήθηκαν είναι αρκετά μεγάλος αλλά υπολείπονται ακόμα αρκετά πράγματα για να ενσωματωθεί η εκπαιδευτική καινοτομία στην κουλτούρα της πολιτικής του σχολείου. Συγκεκριμένα απαιτείται συνεχής επιμόρφωση, περαιτέρω χρόνος και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή.

6^ο Κεφάλαιο: Συμπεράσματα

Τα βασικά συμπεράσματα της παρούσης έρευνας αναδεικνύουν τη διαθεματικότητα, τη χρήση των ΤΠΕ, τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, τις βιωματικές δραστηριότητες και τη σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία ως τους παράγοντες του εκπαιδευτικού πλαισίου (context) υλοποίησης των έργων του θεσμού «Teacher4Europe» που προσδιορίζουν τις καλές πρακτικές των καινοτόμων δράσεων. Μέσα από τις συγκεκριμένες μεθόδους οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να συσκέπτονται, να εκπονούν εργασίες, να εκτελούν πειράματα, να επιλύουν προβλήματα, να γράφουν, να διαβάζουν, να αντλούν συμπεράσματα (Piwovar et al., 2013).

Επίσης βασικό συμπέρασμα που αναδείχθηκε είναι πως μέσα από τις καινοτόμες δράσεις μαθητές και εκπαιδευτικοί εμπλούτισαν τις γνώσεις τους, καλλιέργησαν τις δεξιότητές τους και υιοθέτησαν θετικές στάσεις απέναντι στο διαφορετικό. Τα παραπάνω αποτελούν τα καινοτόμα στοιχεία που καθιστούν ένα εκπαιδευτικό έργο αποτελεσματικό. Σύμφωνα εξάλλου με τους Piwovar et al. (2013) μέσω των καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων οι μαθητές αποκτούν γνώσεις, διαμορφώνουν στάσεις, ενώ μέσα από τη συζήτηση, τη συμμετοχή και την επικοινωνία στην ομάδα αναπτύσσουν δεξιότητες και ικανότητες. Επίσης οι μαθητές εμπλουτίζουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους βάσει των νέων εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και αναπτύσσονται ατομικά και κοινωνικά.

Τέλος ο βαθμός βιωσιμότητας και ενσωμάτωσης των εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία που υλοποιήθηκαν είναι αρκετά μεγάλος καθώς στο σύνολό τους οι εκπαιδευτικοί εργάζονται σε σχολεία που έχουν παράδοση σε καινοτόμες δράσεις (προγράμματα εθνικού και ευρωπαϊκού περιεχομένου). Για τους περισσότερους μάλιστα η δράση Teacher 4 Europe είναι ενταγμένη στη στρατηγική/πολιτική του σχολείου γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα υπό μελέτη σχολεία έχουν συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα της υιοθέτησης καινοτομιών προκειμένου να συμβαδίσουν με τις ολοένα ταχύτερες κοινωνικές αλλαγές τη σημερινή εποχή. Ωστόσο υπολείπονται ακόμα αρκετά πράγματα για να ενσωματωθεί η εκπαιδευτική καινοτομία στην κουλτούρα της πολιτικής του σχολείου. Συγκεκριμένα απαιτείται συνεχής επιμόρφωση, περαιτέρω χρόνος και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή. Για τους Ozdemir και συν. (2016), βασικό

εμπόδιο στην εισαγωγή καινοτομιών αποτελεί ο φόβος του αγνώστου, το οποίο στην παρούσα έρευνα συνδέεται με την διάθεση και την προθυμία των εκπαιδευτικών να αναλάβουν μια καινοτόμα δράση. Άλλο εμπόδιο αποτελεί η έλλειψη πληροφοριών, η οποία ισχύει στα υπό μελέτη σχολεία. Αρκετοί εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι η καινοτομία της δράσης Teacher4Europe πρέπει να ενταχθεί πιο βαθιά στην νοοτροπία των σχολείων με συχνές ενημερώσεις προς τους εκπαιδευτικούς ή προώθηση του προγράμματος όχι μόνο από την περιφέρεια αλλά και από την πρωτοβάθμια. Τέλος οι Bell & Kitchie (2002) αναφέρουν ότι για την υιοθέτηση καινοτομιών απαιτείται χρόνος κάτι που δεν ισχύει στα υπό μελέτη σχολεία.

6.1 Σημαντικοί παράγοντες

Οι παράγοντες που αναδείχθηκαν ως σημαντικοί στην παρούσα έρευνα είναι η διαθεματικότητα της δράσης, η χρήση των ΤΠΕ, οι εκπαιδευτικές επισκέψεις, οι βιωματικές δραστηριότητες και η σύνδεση με την τοπική κοινωνία. Οι παραπάνω παράγοντες προσδιορίζουν τις καλές πρακτικές των καινοτόμων δράσεων.

Η πρωτοτυπία της έρευνας έγκειται στην άποψη των εκπαιδευτικών που ανέδειξε η παρούσα έρευνα και η οποία αφορά στην πιο βαθιά ένταξη της καινοτομίας στην νοοτροπία των σχολείων και η αναγκαιότητα περισσότερου χρόνου για την αποτελεσματική υλοποίηση των δράσεων.

6.2 Αποτελέσματα της σύγκρισης των ευρημάτων με άλλες συναφείς έρευνες από τη διεθνή βιβλιογραφία

Τα περισσότερα συμπεράσματα της παρούσης έρευνας συμφωνούν με άλλες διεθνείς μελέτες κυρίως όσον αφορά στα οφέλη των καινοτόμων δράσεων για τους μαθητές. Όπως και στην παρούσα έρευνα έτσι και στην έρευνα των Piwowar et al. (2013) στην Εκπαιδευτική δράση Teachers 4 Europe οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συσκέπτονται, να εκπονούν εργασίες, να εκτελούν πειράματα, να επιλύουν προβλήματα, να γράφουν, να διαβάζουν, να αντλούν συμπεράσματα. Όπως ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί της παρούσης έρευνας οι μαθητές απέκτησαν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, κριτικής σκέψης, ψηφιακές και αυτενέργειας.

Επίσης οι εκπαιδευτικοί στο σύνολό τους εργάζονται σε σχολεία που έχουν παράδοση σε καινοτόμες δράσεις, γεγονός που ωφελεί την αποτελεσματικότητα των καινοτόμων δράσεων.

Διαφοροποίηση παρουσιάζεται στις απόψεις των εκπαιδευτικών για την ετοιμότητά τους. Αρκετοί δεν θεωρούν ότι απαιτείται εξειδικευμένη επιμόρφωση σε αντίθεση με τους Williamson & McDiarmid (2008) οι οποίοι υποστηρίζουν ότι απαιτείται ολοένα και συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προκειμένου να αποκτήσουν τα απαραίτητα εχέγγυα για την αποτελεσματική διεξαγωγή του ρόλου τους

Τέλος οι Ozdemir και συν. (2016) θεωρούν βασικό εμπόδιο στην εισαγωγή καινοτομιών την έλλειψη πληροφοριών, η οποία ισχύει στα υπό μελέτη σχολεία. Αρκετοί εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι η καινοτομία της δράσης Teacher4Europe πρέπει να ενταχθεί πιο βαθιά στην νοοτροπία των σχολείων με συχνές ενημερώσεις προς τους εκπαιδευτικούς ή προώθηση του προγράμματος όχι μόνο από την περιφέρεια αλλά και από την πρωτοβάθμια. Τέλος οι Bell & Kitchie (2002) αναφέρουν ότι για την υιοθέτηση καινοτομιών απαιτείται χρόνος κάτι που δεν ισχύει στα υπό μελέτη σχολεία.

6.3 Προτάσεις για την εκπαιδευτική πρακτική στο ελληνικό σχολείο σχετικά με τις δράσεις αυτές

Οι προτάσεις αναφορικά με την εκπαιδευτική πρακτική στο ελληνικό σχολείο των δράσεων είναι οι εξής:

- Η υιοθέτηση από μέρους των σχολείων της κουλτούρας της καινοτομίας
- Η συνεχής ενημέρωση και ανανέωση των γνώσεων των εκπαιδευτικών αναφορικά με την καινοτόμο δράση Teacher4Europe
- Ο εμπλουτισμός των θεμάτων των δράσεων με πιο εξειδικευμένα θέματα, ώστε να υπάρχει ανταπόκριση από εκπαιδευτικούς διαφορετικών επιπέδων
- Η προώθηση της αποτελεσματικής συνεργασίας διαφορετικών σχολείων στο εσωτερικό, αλλά και της τοπικής κοινωνίας

- Ο κατάλληλος εξοπλισμός των σχολείων για την αποτελεσματική υλοποίηση των δράσεων
- Η δυνατότητα παροχής περισσότερου χρόνου για την υλοποίηση των δράσεων

6.4 Προτάσεις για παραπέρα μελέτη και έρευνα στο πεδίο.

Βασικός περιορισμός της παρούσης έρευνας αποτελεί το μικρό δείγμα των εκπαιδευτικών που μελετήθηκαν (μόλις 14 στο σύνολο) το οποίο δεν επιτρέπει στην ερευνήτρια να γενικεύσει τα αποτελέσματά της στο σύνολο του πληθυσμού. Επίσης άλλος περιορισμός αποτελεί το γεγονός ότι δεν μελετήθηκε η άποψη των μαθητών ώστε να γίνει μια σύγκριση των απόψεων των εκπαιδευτικών με τους μαθητές.

Στο μέλλον λοιπόν προτείνεται η μελέτη προγραμμάτων που εντάσσονται στην καινοτόμα εκπαιδευτική δράση Teacher4Europe, τόσο από την πλευρά των εκπαιδευτικών, όσο από την πλευρά των μαθητών αλλά και της τοπικής κοινωνίας, όπως είναι οι γονείς των μαθητών.

Βιβλιογραφία

- Barret, D. (1998), *The Paradox Process: Creative Business Solutions Where You Least Expect to Find Them*, AMACOM, New York.
- Beck, C., & Kosnik, C. (2006). *Innovations in teacher education: A social constructivist approach*. Suny Press.
- Beetham, H., & Sharpe, R. (Eds.). (2013). *Rethinking pedagogy for a digital age: Designing for 21st century learning*. routledge.
- Bell, D & Ritchie, R (2002). *Towards-Effective Subject Leadership primary School*
OUP
- Bolstad, R., Cowie, B., & Eames, C. (2004). *Environmental Education in New Zealand Schools: Research into Current Practice and future possibilities*. Volume 1, *Summary of the research findings*. Wellington: Ministry of Education
- Breunig, M., Murtell, J., Russell, C., & Howard, R. (2014). *The impact of integrated environmental studies programs: are students motivated to act pro-environmentally?*. *Environmental Education Research*, 20(3), 372-386.
- Burgaz, B., & Turan, S. (2015). *The Features of Schools which Conducted a Comenius Project and Evaluation of Features in Terms of Collaborative Leadership Characteristics*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 174, 338-346.
- Buyurgan, N., & Meixell, M. J. (2015). *Educational Innovation and Reform in the Decision Sciences: An Introduction to the Special Issue on Multidisciplinary and Collaborative Practices*. *Decision Sciences Journal of Innovative Education*, 13(2), 115-119.
- CERI (2010). *CERI's Innovation Strategy for Education and Training: Better Education for Better Lives*. Ανακτημένο από: <http://www.oecd.org/edu/ceri/43325673.pdf> [πρόσβαση 25-9-2017]
- Chemi, T., & Jensen, J. B. (2015).. *Emotions and learning in arts-based practices of educational innovation*. *Dealing with Emotions*, 21.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research (4th ed.)*, Boston, MA: Pearson Education, Inc.

- Crisan, G. I. (2013). *The Impact of Teachers' Participation in eTwinning on Their Teaching and Training*. Acta Didactica Napocensia, 6(4), 19-28.
- De Wit, H. (1996). *European Internationalization Programs*. International Higher Education, (4).
- Dimmock, C. (Ed.). (2013). *School-based management and school effectiveness*. Routledge.
- Drent, M., & Meelissen, M. (2008). *Which factors obstruct or stimulate teacher educators to use ICT innovatively?*. Computers & Education, 51(1), 187-199.
- Dumont, H., D. Istance and F. Benavides (eds.) (2010), *The Nature of Learning. Using Research to Inspire Practice*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264086487-en>.
- European Commission (2012). *Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes*. Ανακτημένο από: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/com669_en.pdf [πρόσβαση 25-9-2017]
- Everard, K.B., & Morris, G. (1999). *Αποτελεσματική Εκπαιδευτική Διοίκηση*. (Δ. Κίκιζας, μετάφρ.). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Frank, A, Zhao, Y, Borman, K (2004). *Social capital and the diffusion of innovations within organizations: The case of computer technology in schools*. Sociology of Education, 77: 148–171.
- Frounta M., & Zartaloudi A. (2016). *Applying Effective Health Education Programs in Greek Schools: Exploring the Role of Teachers Training*. Journal of Education and Human Development, 5(2), 207-214
- Fullan, M. (1991). *The New Meaning of Educational Change*. London: Cassell.
- Fullan, M. (1992). *The Meaning of Educational Change*. New York: Teachers College Press.
- Fullan, M. (2010). *All systems go: The change imperative for whole system reform*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Fullan, M. (2014). *Teacher development and educational change*. Routledge.
- Fullan, M. (2014a). *Leading in a culture of change personal action guide and workbook*. John Wiley & Sons.
- George, R. Z., & Bruce, J. B. (2008). *Analyzing intelligence: Origins, obstacles, and innovations*. Georgetown University Press.
- Hargreaves, A. and Evans, R. (1997). *Beyond Educational Reform: Bringing Teachers Back In*. Buckingham: Open University Press.

- Hargreaves, A., & Shirley, D. (2009). *The fourth way: The inspiring future for educational change*. Thousand Oaks, California: Corwin
- Hargreaves, A., Lieberman, A., Fullan, M., & Hopkins, D. W. (Eds.). (2014). *International handbook of educational change: Part two* (Vol. 5). Springer.
- Harris, A. (2003). *Behind The Classroom Door: the Challenge of organisational and pedagogical change*, *Journal of Educational Change*, 4, pp. 369 – 382
- Higón, D. A. (2012). *The impact of ICT on innovation activities: Evidence for UK SMEs*. *International Small Business Journal*, 30(6), 684-699.
- Hodkinson, H. & Hodkinson, P. (2005). *Improving schoolteachers' workplace learning*. *Research Papers in Education*, 2, p. 151-182.
- Huberman, A. M. (1973). *Understanding Change in Education: An Introduction*. *Experiments and Innovations in Education* No. 4.
- Jorgenson, O. (2006). *Why Curricular Change is Difficult – and Necessary*. *Independent School*, 4., p. 3-10.
- Kozma, R. B., & Voogt, J. (2003). *Technology, innovation, and educational change: a global perspective: a report of the Second Information Technology in Education Study, Module 2*. ISTE (Interntl Soc Tech Educ).
- Kwek, S. H. (2011). *Innovation in the classroom: Design thinking for 21st century learning*. Retrieved September, 20, 2015.
- Law, N. (2008). *Teacher learning beyond knowledge for pedagogical innovations with ICT*. *International handbook of information technology in primary and secondary education*, 425-434.
- McClaren, M., & Hammond, B. (2005). *Integrating education and action in environmental education*. In E. Johnson and M. Mappin (Eds.). *Environmental Education and Advocacy. Changing Perspectives of Ecology and Education* (pp.267 – 291). Cambridge: Cambridge University Press
- Meristo, M., & Eisenschmidt, E. (2014). *Novice teachers' perceptions of school climate and self-efficacy*. *International Journal of Educational Research*, 67, 1-10.
- Metwally, D. (2012). *Leadership and managing change: Does gender make a real difference in Egypt?* *The Business Review*, Cambridge, 19 (2), 101-114

- Meyer, M. A. (2016). *Present-day School Pedagogy and Didactics and the Educational Programme of Jan Amos Comenius*. In *Gewalt sei ferne den Dingen!* (pp. 431-472). Springer Fachmedien Wiesbaden.
- Nicholls, G. (2014). *Collaborative change in education*. Routledge.
- OECD (2010). *The nature of learning: Using research to inspire practice*. Paris: OECD Publishing.
- Ozdemir, T. Y., Karakose, T., Uygun, H., & Yirci, R. (2016). *Educational Employees' Perceptions Regarding Changes in Educational Organizations*. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 53, 288.
- Pelgrum, W. J. (2001). *Obstacles to the integration of ICT in education: results from a worldwide educational assessment*. *Computers & education*, 37(2), 163-178.
- Piwowar, V., Thiel, F., & Ophardt, D. (2013). *Training inservice teachers' competencies in classroom management. A quasi-experimental study with teachers of secondary schools*. *Teaching and Teacher Education*, 30, 1-12.
- Priestley, M. (2011). *Schools, teachers, and curriculum change: A balancing act?* *Journal of Educational Change*, 12(1), 1-23.
- Sarason, S. (1996), *Revisiting: The Culture of the School and the Problem of Change*. Boston: Allyn and Bacon.
- Schleicher, A. (ed.) (2012), *Preparing Teachers and Developing School Leaders for the 21st Century: Lessons from Around the World*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264174559-en>.
- Senge, P. M. (2014). *Creating the schools of the future: Education for a sustainable society. Creating a sustainable and desirable future: Insights from*, 45, 321-329.
- Serdyukov, P. (2017) "*Innovation in education: what works, what doesn't, and what to do about it?*", *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*, Vol. 10 Issue: 1, pp.4-33,
- Shen, Y. (2008). *The Effect of Changes and Innovation on Educational Improvement*, *International Education Studies*, 3(1), 73-77
- Snyder, I. (Ed.). (2002). *Silicon literacies: Communication, innovation and education in the electronic age*. Psychology Press.
- Somekh, B. (2008). *Factors affecting teachers' pedagogical adoption of ICT*. *International handbook of information technology in primary and secondary education*, 449-460.

- Stufflebeam, D. L. (2007). *CIPP model for evaluation checklist (2nd edition)*. Retrieved 27 May 2015, from https://www.wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/cippchecklist_mar07.pdf Paper presented at the 2003 Annual Conference of the Oregon Program Evaluators Network (OPEN), March 10th 2003. Portland, Oregon.
- Taylor, S. et al. (1997) , *Educational Policy and the Politics of Change* .London, Routledge.
- U.S. Department of Education (2013). *U.S. Department of Education Strategic Plan: Fiscal Years 2014–18*. Washington, DC, Ανακτημένο από: <http://www2.ed.gov/about/reports/strat/plan2014-18/strategic-plan.pdf> [πρόσβαση 25-9-2017]
- Valenčič Zuljan, M. (1996 a). *Ravnatelj in učiteljevo inoviranje učne prakse. (The Principal and the Teacher's Innovating of Instructional Practice)*. Pedagoška obzorja (Pedagogical Horizons), 11, 5-6, p. 216-225.
- Valenčič Zuljan, M. (1996 b). *Dejavniki učiteljevega inoviranja lastne pedagoške prakse. (Factors in the Teacher's Innovating of His or Her Own Pedagogical Practice)* .Sodobna pedagogika (Contemporary Pedagogy) 47, 9-10, p. 438-451.
- Valenčič Zuljan, M. (1997). *Kaj imajo v mislih učitelji, ko razmišljajo o inoviranju lastne učne prakse. (What thoughts do teachers have when they think about innovating their own instructional practice?)* .Pedagoška obzorja (Pedagogical Horizons) 12, 5-6, p. 228-240.
- Valencic, M. & Vogrinc, J. (2010). *The factors of encouraging teacher innovation from the perspective of teachers and headmasters*. Faculty of Education, University of Ljubljana, Ljubljana, Slovenia
- Watt, D. (2002). *How innovation occurs in high schools within the network of innovative schools: The four pillars of innovation research project*. The Conference Board of Canada.
- Williamson McDiarmid, G. & Clevenger-Bright M. (2008). *Rethinking Teacher Capacity*. In Cochran-Smith, M., Feiman-Nemser, S. & Mc Intyre, D. (Eds.). *Handbook of Research on Teacher Education. Enduring questions in changing contexts*. New York/Abingdon: Routledge/Taylor & Francis.

- Winner, E., T.R. Goldstein and S. Vincent-Lancrin (2013), *Art for Art's Sake? The Impact of Arts Education*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264180789-en>.
- Wiseman, A. W., & Anderson, E. (2012). *ICT-integrated education and national innovation systems in the Gulf Cooperation Council (GCC) countries*. *Computers & Education*, 59(2), 607-618.
- Wolf, L., Yadav, A., Good, J., Margaritis, M., & Berges, M. (2015). *Computer Science (CS) and Computational Thinking (CT) International Perspectives on Developing Student and Teacher Competencies*. In Society for Information Technology & Teacher Education International Conference (pp. 123-126). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
- Zhu, C. (2015). *Organisational culture and technology-enhanced innovation in higher education*. *Technology, Pedagogy and Education*, 24(1), 65-79.
- Γολκίδου, Λ.Κ. (2013). *Σχεδιασμός και μελέτη ενός προγράμματος ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση μεταξύ δύο γυμνασίων από την Ελλάδα και την Ισπανία στα πλαίσια του έργου Comenius*. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας: <http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=home&lg=en>
- Κολλητίδου, Ε.(2016). *Σχεδιασμός και μελέτη ενός προγράμματος ηλεκτρονικής μάθησης και συνεργασίας μεταξύ σχολείων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: μια μελέτη περίπτωσης στα πλαίσια της δράσης eTwinning* . Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
- Κονιδάρη, Β. (2006). Διαχείριση ποιότητας σχολικών μονάδων μέσω της μετατροπής του σχολείου σε οργανισμό μάθησης. Στο: Γ. Μπαγάκης (Επιμ.), *Εκπαιδευτικές αλλαγές, η παρέμβαση του εκπαιδευτικού και του σχολείου* (σσ. 39-47). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κυριακώδη, Δ., & Τζιμογιάννης, Α. (2016). *Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Μελέτη των βραβευμένων έργων της δράσης "Θεσμός Αριστείας και Ανάδειξη Καλών Πρακτικών"*. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 8(3), 123-151.
- Ορίζοντας 2020. Το πρόγραμμα-πλαίσιο «Ορίζοντας 2020», <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/news/horizon-2020-brief-eu-framework-programme-research-innovation>

- Σαΐτη, Α. & Σαΐτης Χ. (2012). *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης. Θεωρία, έρευνα και Μελέτη Περιπτώσεων*. Αθήνα
- Τζιμογιάννης, Α. (2002). *Προετοιμασία του Σχολείου της Κοινωνία; της Πληροφορίας. Προς ένα Ολοκληρωμένο Μοντέλο Ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα*. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 122, 55-65.
- Πασιαρδής, Π. (2008). *Στρατηγικός Σχεδιασμός, καινοτομίες και αξιολόγηση στην εκπαίδευση*, Τόμος Ι., Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Πασιαρδής, Π. (2008). *Στρατηγικός Σχεδιασμός, καινοτομίες και αξιολόγηση στην εκπαίδευση*, Τόμος ΙΙ., Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Υφαντή, Α.Α. (2000). *Εκπαιδευτικές Αλλαγές και Βελτίωση του Σχολείου. Μια Πολύπλοκη Σχέση*. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 113, σσ. 57-

Παραρτήματα

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΗΜΙΑΔΟΜΗΜΕΝΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Δημογραφικά

1. Φύλο
2. Ηλικία
3. Έτη προϋπηρεσίας
4. Εμπειρία με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe

Πλαίσιο

1. Περιγράψτε μου τη δράση (τις δράσεις) που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe (στόχος, αντικείμενο, παραδοτέο, σύνδεση με Π.Σ., διαθεματικότητα, συνεργασία με άλλα σχολεία και τοπική κοινωνία κ.λπ.);
2. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Είσοδοι

3. Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση; Περιγράψτε το ρόλο που είχαν.
4. Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν;
5. Υπάρχει υποδομή και παράδοση σχολείου με ΚΔ;
6. Ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Διαδικασίες

7. Περιγράψτε μου τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε (περιεχόμενο, τρόποι εργασίας μαθητών, ρόλοι μαθητών-εκπαιδευτικών, νέες τεχνολογίες, καινοτόμες πρακτικές);

Αποτελέσματα

8. Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις κ.λπ.)
9. Ποια και για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;
10. Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;
11. Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος; Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία; Πώς εξηγείτε την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματός σας;

Βιωσιμότητα

12. Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;
13. Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου; Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
14. Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη στρατηγική/πολιτική του σχολείου; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;
15. Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας (π.χ. έγιναν προγράμματα από άλλους εκπαιδευτικούς, την επόμενη χρονιά από σας ή άλλους, σε άλλα αντικείμενα κ.λπ.); Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;
16. Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);
17. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;
18. Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 1

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe ..

Εκπαιδευτικός (E1):Βεβαίως.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός (E1) :Ωραία.

Συνεντευκτής: Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E1): Μάλιστα.

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E1): Είμαι 36 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E1):Βρίσκομαι 12 χρόνια

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;

Εκπαιδευτικός(E1): Δασκάλα.

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E1) : Φέτος το παρακολούθησα για πρώτη φορά και υλοποίησα ένα πρόγραμμα καθ'όλη την σχολική χρονιά. Μάλλον, πρώτα γνωριστήκαμε με τους ambassadors και παρακολουθήσαμε έναν κύκλο επιμόρφωσης σχετικά με τα θεσμικά όργανα της Ευρώπης και περίπου τον Δεκέμβρη το ξεκίνησα.

Συνεντευκτής :Ποιο ήταν το αντικείμενο του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E1) : Το αντικείμενο ήταν η διαφορετικότητα μέσα από την γνωριμία μας με έξι ευρωπαϊκές χώρες δηλαδή τα παιδιά να αντιληφθούν το ιδιαίτερο γνωρίζοντας ανθρώπους, μνημεία, γεύσεις, συνήθειες.

Συνεντευκτής: Ποια τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E1) : Χαρακτηριστικά;;; αποτελείσε ένα project που ενσωματώθηκε στα μαθήματα του σχολείου αλλά κυρίως υλοποιούνταν στις ώρες της ευέλικτης ζώνης. Είχε ιδιαίτερη θεματολογία και τα παιδιά το αποδέχτηκαν με μεγάλη χαρά για αυτό και πήγε καλά..Ίσως επειδή ήταν και εξοικειωμένα με άλλα ανάλογα προγράμματα.

Συνεντευκτής: Όπως;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Εκτός από περιβαλλοντικά, πολιτιστικά , αγωγής υγείας φέτος είχαμε αναλάβει και e twinning.

Συνεντευκτής :Μπορείς να μου περιγράψεις τη δράση που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Ναι! Αφορμή αποτέλεσε η υιοθέτηση ενός παιδιού από την Αφρική μέσω της action aid όπου αλληλογραφώντας μαζί μας εξέφρασε την επιθυμία του να ταξιδέψει στις χώρες όπου τον βοηθούν. Έτσι οι μαθητές αποφάσισαν να δημιουργήσουν μια ιστορία όπου μαζί με τον Χακίμ θα επισκέπτονταν και οι ίδιοι τις χώρες της Ευρώπης. Σαν να αλληλεπιδρούν με τον ίδιο.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν ο βασικός στόχος του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (Ε1) : Βασικός στόχος ήταν να εμβαθύνουν ιδιαίτερα στην διαφορετικότητα, να προτείνουν λύσεις και να καλλιεργήσουν διαπολιτισμική κατανόηση καταρρίπτοντας στερεότυπα. Επιπλέον να αντιληφθούν την ανάγκη συνεργασίας λαών και να εκφραστούν ελεύθερα και δημιουργικά.

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Το τελικό αποτέλεσμα ήταν η παραγωγή ενός παραμυθιού καθώς και εικαστικών έργων αλλά και δρώμενων για το ζήτημα της διαφορετικότητας.

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το αντικείμενο ενασχόλησης σας;

Εκπαιδευτικός(Ε1) :Ασχοληθήκαμε πολύ για την ΕΕ, την διαφορετικότητα, την έννοια πολίτες του κόσμου, γνωριμία με ευρωπαϊκές χώρες, τον ρατσισμό, την ευαισθητοποίηση αλλά και τα δικαιώματα μας ως ενεργοί πολίτες.

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Κοιτάζτε, νομίζω πως υλοποιήθηκαν τόσες δράσεις που ενισχύουν τις συμμετοχικές και ανακαλυπτικές μεθόδους και εφαρμόζουν την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Φυσικά! Πιστεύω πως το t4e λειτούργησε συμπληρωματικά προς τους παραδοσιακούς στόχους και επέκτεινε τις δραστηριότητες του σχολικού εγχειριδίου, αναδεικνύοντας τη διαθεματικότητα .

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Συχνή συνεργασία έκτος από τα άλλα τμήματα του ίδιου σχολείου , είχαμε με ένα σχολείο της Ιταλίας συγκεκριμένα οι μαθητές γνωρίστηκαν μέσω skype , αντάλλασαν υλικό σε περιόδους γιορτών, δοκιμάσαμε τοπικές τους γεύσεις, παίξαμε δικά τους παραδοσιακά παιχνίδια και άλλα...

Όσο για την τοπική κοινωνία , θα έλεγα πως οι γονείς μας στήριξαν πάρα πολύ, αφού ενημερώθηκαν για αυτό το πρόγραμμα, μας εφοδίασαν με υλικό, μινιατούρες, φωτογραφίες, βιβλία ανάλογου περιεχομένου και πολύ σημαντική ήταν η συμβολή της κ. Γκοτσοπούλου συγγραφέας όπου επιμελήθηκε το παραμύθι μας που είχε και τον τίτλο της εργασίας μας «Ο Χακίμ ταξιδεύει στην Ευρώπη».

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Δυσκολίες αντιμετωπίσαμε κυρίως στο χρόνο μιας και οι δράσεις ήταν αρκετές με αποτέλεσμα να εκμεταλλευτούμε και ώρες μαθημάτων πέραν της ευέλικτης ζώνης. Αλλά και η ύπαρξη ενός υπολογιστή στην αίθουσα διδασκαλίας δημιούργησε προβληματάκια μεταξύ των μαθητών διότι δεν ήταν πάντα εφικτό να χρησιμοποιούμε το εργαστήρι πληροφορικής.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση; Περιγράψτε το ρόλο που είχαν.

Εκπαιδευτικός(Ε1): Στη δράση συμμετείχα εγώ με το τμήμα μου των 20 παιδιών και η εκπαιδευτικός της αγγλικής γλώσσας με άλλα τρία τμήματα δηλαδή περίπου 50-60 παιδιά. Οι μαθητές στο αρχικό στάδιο του προγράμματος ήταν πιο πολύ δέκτες και λειτουργούσαν κατευθυνόμενα ενώ στην πορεία απέκτησαν ρόλους και ευθύνες με σκοπό να λειτουργούν αυτόνομα, να μαθαίνουν να παρατηρούν, να ερμηνεύουν και να προβλέπουν. Από την άλλη ο εκπαιδευτικός δημιουργεί ένα πλαίσιο στο οποίο θα μπορούν οι μαθητές να συζητούν , να παίρνουν αποφάσεις .Επομένως συμβουλεύει, βοηθά και συντονίζει την πορεία .

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν

Εκπαιδευτικός(Ε1): Σαν βασικός χώρος ήταν η το εργαστήρι, το προαύλιο κυρίως για βιωματικές δράσεις και κάποιες επισκέψεις στο επιμελητήριο, στο παμπελοποννησιακό στάδιο. Τώρα , ως μέσα πέρα από γραφική ύλη(μαρκαδόρους, πινέλα, χαρτόνια..) και αναλώσιμα υλικά χρησιμοποιήθηκαν βιβλία σχετικού περιεχομένου, παζλ, διαδίκτυο, υπολογιστής, on line παιχνίδια, προβολέας, φωτογραφική μηχανή

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(Ε1): Επειδή το σχολείο αναλαμβάνει πάρα πολλές δράσεις και έχει το δικό του προφίλ συνεπώς και η υποδομή θεωρείται επαρκής για να υλοποιήσεις το πρόγραμμά σου.. Βέβαια όλο κάτι λείπει , όλο κάτι καινούριο βγαίνει αλλά η διευθύντρια θα προσπαθήσει να το αποκτήσει.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Θεωρώ πως απαιτείται μια πολύ καλή προετοιμασία για να πετύχεις τους στόχους σου δηλαδή να έχει ετοιμάσει ο εκπαιδευτικός εκ των προτέρων τα φύλλα εργασίας, τα λογισμικά που θα ασχοληθεί , την υλικοτεχνική υποδομή της τάξης, τα βιβλία για την φιλιανγνωσία, το φωτογραφικό υλικό, να έχει ορίσει τις συναντήσεις με τους γονείς . Γενικά το πλαίσιο για να εντάξει το δυναμικό της τάξης και για να υπάρχει μια ετοιμότητα άμεση. Βέβαια δεν λέω, πραγματοποιούνται κάποιες υποχρεωτικές συναντήσεις με τους ambassadors αλλά σε ενημερώνουν μόνο για θέματα ΕΕ δίνοντας σου και κάποιο υλικό . Απο εκεί και έπειτα ο καθένας αυτενεργεί.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη

βιώσατε (περιεχόμενο, τρόποι εργασίας μαθητών, ρόλοι μαθητών-εκπαιδευτικών, νέες τεχνολογίες, καινοτόμες πρακτικές);

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Αρχικά έγινε προσπάθεια μέσω εννοιολογικών χαρτών και συζητήσεων να εντοπιστούν οι τυχόν γνώσεις των παιδιών , έπειτα στόχος ήταν να γνωρίσουν την Ευρώπη και την ΕΕ ,για να επιτευχθεί αυτό πραγματοποιήθηκαν δράσεις όπως η Ανάγνωση του μύθου της Ευρώπης και του μυθιστορήματος «Μια παρέα με καρδιά» της Λήδας Βαρβαδούση, η απεικόνιση παγκόσμιου χάρτη και εντοπισμός της ηπείρου μας . Στην συνέχεια εμβάθυναν σε στοιχεία της Ευρώπης και της ΕΕ αναγνωρίζοντας και επεξεργάζοντας τα σύμβολα της ΕΕ ,έπαιξαν παιχνίδι ρόλων , έγιναν βιωματικές δράσεις βασισμένες στους ρόλους που υποδύονταν για εντοπισμό του διαφορετικού, του ιδιαίτερου (ενδυμασία, σύμβολα, γλώσσα, ομιλία, γεύσεις, συνήθειες), αναζήτηση εικόνων και πληροφοριών σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες , άκουσαν τον ύμνο ευρωπαϊκής ένωσης, δημιουργησαν κολλάζ με πληροφορίες και εικόνες κάθε χώρας , κατασκευασαν σπουδαία μνημεία και έργα διάσημων καλλιτεχνών, αδελφοποιήθηκαν με σχολείο της Ιταλίας , γνώρισαν έργα γνωστών συνθετών, δημιούργησαν σημαίες, αξιοθέατα και δημιουργήθηκε η γωνιά της Ευρώπης στο χώρο του σχολείου εκθέτοντας τα έργα τους ,μνιατούρες, βιβλία με σκοπό τη διάχυση του θέματος ενδοσχολικά. Τέλος μέσω της συγγραφής του παραμυθιού ενσωμάτωσαν τις νέες τους γνώσεις με φαντασία και κέφι ενώ μέσω του μουσικοκινητικού δρώμενου κατά του ρατσισμού υπέδειξαν τον σεβασμό στην διαφορετικότητα.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Οι μαθητές ανάλογα την δραστηριότητα που είχαν να εκτελέσουν εργάζονταν τόσο ατομικά όσο ομαδοσυνεργατικά. Συγκεκριμένα χωρίστηκαν σε έξι ομάδες των τριών ατόμων όπου κάθε ομάδα αντιπροσώπευε μια χώρα και ανέλαβαν δράση ως εξερευνητές, κουλτουριάρηδες, μάγειροι προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες. Ο καθένας μόνος και με την ομάδα του ασχολείται με τη δημιουργία του. Στο τέλος το υλικό συμπύσσεται και παρουσιάζεται. Αξίζει να αναφερθεί πως υπήρχαν περιπτώσεις που ο δάσκαλος απλώς συμμετείχε στην οργάνωση του υλικού.

Συνεντευκτής ; Τι εννοείς ακριβώς;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Εννοώ , πως υπήρχαν δράσεις που οι μαθητές κανόνιζαν τα πάντα και ο εκπαιδευτικός τους βοηθούσε , τους παρακινούσε και τους συμπαραστεκόταν ή τους ενθάρρυνε συμβάλλοντας στην πρόοδο των εργασιών.

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;

Εκπαιδευτικό(Ε1): Οι νέες τεχνολογίες έδωσαν μια άλλη διάσταση διότι ο μαθητής επεξεργαζόταν την γνώση ποικιλοτρόπως. Εμείς λόγω της μικρής ηλικίας των μαθητών (Β΄τάξη) χρησιμοποιήσαμε πολύ το διαδίκτυο , το google earth, το Kidsinspiration, το Tuxpaint, το πρόγραμμα ζωγραφικής του υπολογιστή, on line παιχνίδια από τις ιστοσελίδες της ΕΕ (η γωνιά του εκπαιδευτικού και του παιδιού) Το skype για επικοινωνία με παιδιά της Ιταλίας.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Τα αποτελέσματα μπορώ να πω πως ήταν πολύ ικανοποιητικά γιατί οι μαθητές απέκτησαν γνώσεις μέσα από ευχάριστες διαδικασίες σχετικά με το τι είναι Ευρώπη , ποιος ο ρόλος της ΕΕ , χώρες και πρωτεύουσες, αναγνώριζαν σύμβολα. Αλλά ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας, κριτικής σκέψης, έμαθαν να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή, να αυτενεργούν. Στοιχεία που τα θεωρώ πολύ σημαντικά.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως άλλαξαν στάσεις για τα θέματα που σας προβληματίζαν;

Εκπαιδευτικός(Ε1) Φυσικά! Μέσα από όλες τις δραστηριότητες οι μαθητές κατανόησαν το ρόλο τους ως Ευρωπαίοι πολίτες , αισθάνθηκαν ισότιμα μέλη της έδειξαν σεβασμό και αποδοχή της πολιτισμικής ετερότητας του άλλου και αντιλήφθηκαν πως μπορούμε να υπάρχουμε όλοι μαζί αφού είμαστε πολίτες του κόσμου χωρίς να χάνεται η εθνική ταυτότητα του καθενός.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Για τους εκπαιδευτικούς.. θα έλεγα θετικά πως ήταν γιατί συνεργάστηκαν , έκαναν κάτι καινούριο, ανέπτυξαν πιο στενές επαφές με τους μαθητές και τους γονείς τους, αντάλλαξαν πληροφορίες, χρησιμοποίησαν λογισμικά, Δεν μου έρχεται κάτι άλλο αυτή τη στιγμή..

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Νομίζω πολύ θετικά! Το σχολείο μέσω της συμμετοχής μας σε δράσεις φάνηκε αρκετά , αναγνωρίστηκε και παρατηρήθηκε ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους γονείς τόσο των τμημάτων που συμμετείχαν όσο και των άλλων να πληροφορηθούν για αυτό και να προσφέρουν ό,τι μπορούν. Η τοπική κοινωνία επηρεάστηκε από την συμμετοχή μας στο πρόγραμμα που εθελοντικά ο σύλλογος γονέων , οι Ambassadors και η συγγραφέας συνεισέφεραν στο πρόγραμμα.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(Ε1): Από τη στιγμή που το χάρηκαν οι μαθητές θα πω πολύ καλά.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία;

Εκπαιδευτικός(Ε1) : Δυνατό σημείο θεωρώ την εφαρμογή ενός τέτοιου σεναρίου που αποτέλεσε μια ευχάριστη διαδικασία, η οποία έδωσε νέες δυνατότητες στη μαθησιακή διαδικασία τόσο για τα παιδιά όσο και για την εκπαιδευτικό και αποτέλεσε μια δημιουργική και ευχάριστη εμπειρία. Αδύνατο σημείο θα πω πως ήταν ο χρόνος διότι δεν ολοκληρώσαμε κάποιους στόχους για παράδειγμα θέλαμε το παραμύθι να το κάνουμε e book / ψηφιακή αφήγηση αλλά τα περιθώρια ήταν μικρά για κάτι τέτοιο. Δεν πειράζει ,διότι θα το συνεχίσουμε και του χρόνου...ευτυχώς υπάρχει αρκετή ευελιξία στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(E1) : Αυτό που παρατήρησα γενικότερα ήταν πως αναπτύχθηκε μια κινητικότητα από μέρους των παιδιών και των εκπαιδευτικών και μια αυξημένη τάση των μαθητών να είναι επιμελείς ή προσεκτικοί την ώρα του μαθήματος προκειμένου να προβούμε πιο άμεσα στις δράσεις του προγράμματος.

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;
Εκπαιδευτικός(E1): Νομίζω πως υπήρχαν, για παράδειγμα η ομαδοσυνεργατική, η ανακαλυπτική μάθηση, η διαθεματική προσέγγιση απλά μέσω του προγράμματος πήραν περισσότερη αξία ή τις αντιλήφθηκαν περισσότερο οι μαθητές για αυτό υπήρχε καλύτερο παραγόμενο. Σίγουρα η συχνή χρήση αυτών και στα μαθήματα θα επιφέρει θετικά στοιχεία.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
Εκπαιδευτικός(E1) : Πραγματοποιήθηκε στο χώρο του σχολείου η Ημέρα γευσιγνωσίας όπου οι μαθητές- μάγειροι των χωρών με την συνεργασία των γονιών τους προσέφεραν εδέσματα βασισμένα σε παραδοσιακές συνταγές κάθε χώρας και το σχολείο απέκτησε μυρωδιές Ευρώπης. Παρουσιάστηκε το μουσικοκινητικό δρώμενο την Ημέρα της Ευρώπης στο επιμελητήριο Αχαΐας. Έγινε παρουσίαση του βιβλίου από τη συγγραφέα και αναγνώστηκε από τους μαθητές κομμάτια της ιστορίας. Πραγματοποιήθηκε εισήγηση περί ευρωπαϊκών θεμάτων στους μαθητές του σχολείου από τους ambassadors και τον υπεύθυνο των καινοτόμων δράσεων του eutrope direct .Τέλος στην καλοκαιρινή γιορτή λήξης παρουσιάστηκε πόστερ με το υλικό των παιδιών , έγινε έκθεση των αντικειμένων των χωρών που ασχοληθήκαμε και χόρεψαν τα παιδιά κατά του ρατσισμού. Οι δράσεις αυτές είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του σχολείου .

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;
Εκπαιδευτικός(E1) : Πλέον, ναι..Παρότι ασχολούνται με Comenius και e twinning με το T4E φέτος ασχοληθήκαμε.

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;
Εκπαιδευτικός(E1): Νομίζω πως βασικό εμπόδιο είναι η διάθεση, η προθυμία του εκπαιδευτικού να αναλάβει κάτι τέτοιο και η προώθησή ή η στήριξη του από το σχολείο Όλα τα άλλα λύνονται.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;
Εκπαιδευτικός(E1) : Θεωρώ πως υπάρχει γιατί εκτός από εμάς εξέφρασαν επιθυμία κι άλλοι δύο συνάδελφοι. Αλλά αυτό θα φανεί καλύτερα την επόμενη χρονιά

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);
Εκπαιδευτικός(E1): Για να βιώσει μια τέτοια δράση πρέπει να ενταχθεί πιο βαθιά στην νοοτροπία των σχολείων. Ίσως με συχνές ενημερώσεις προς τους

εκπαιδευτικούς ή προώθηση του προγράμματος όχι μόνο από την περιφέρεια αλλά και από την πρωτοβάθμια.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός (E1): Νομίζω πως τα σχολεία οφείλουν να παρέχουν τον κατάλληλο εξοπλισμό και να έχουν θετικότητα προς την υιοθέτηση τέτοιων προγραμμάτων. Σίγουρα και η συνεργασία με τους άλλους εκπαιδευτικούς βοηθά τη βελτίωση τους. Από την άλλη η στήριξη από τον διευθυντή παίζει ρόλο σε θέματα κυρίως διαδικαστικά που απαιτεί το πρόγραμμα ή συντονισμού

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E1) : Επειδή κάθε καινοτόμα δράση αποτελεί πρόκληση γιατί μας οδηγεί σε περαιτέρω βελτίωση καλό θα ήταν να υπάρχουν πρόσωπα – μέντορες που θα σε ωθούν σε τέτοιου είδους ποιοτικές δράσεις .

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 2

Εκπαιδευτικός (E2) : Παρακαλώ ;

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe .. Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις. Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E2): Ωραία

Συνεντευκτής : Ξεκινάμε με λοιπόν...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E2): 34

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια εργάζεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E2):11

Συνεντευκτής : Ποια είναι η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E2) : Στο t4e έχω εμπλακεί τρία συνεχόμενα χρόνια , τα τρία τελευταία χρόνια που εφαρμόζεται στην Αχαΐα .Έχω εκπονήσει τρία σχέδια εργασίας, τα όποια βρίσκονται στην σχετική πλατφόρμα. Τα δύο πρώτα 'ήταν για την Πέμπτη και την Έκτη με θέμα «Αναζητώντας την Ευρώπη μέσα από την Τέχνη» και το δεύτερο ήταν «Αστεριξ και Οβελίξ. Περιπέτειες στην Ευρώπη» . Το τελευταίο που εκπόνησα αυτή την σχολική χρονιά ήταν σε μικρότερες τάξεις σε Πρώτη και Δευτέρα και λεγόταν «Στο κέντρο παραμύθια»

Συνεντευκτής : Πόσο διήρκησε η υλοποίηση του;

Εκπαιδευτικός (E2): Επειδή ήμουν σε ολιγοθέσιο σχολείο σχεδόν από την έναρξη της εφαρμογής του t4e μέχρι και τη λήξη του . Τα παιδιά εναπλάκησαν συνέχεια στην υλοποίηση του προγράμματος στα πλαίσια της Ευέλικτης ζώνης και με διαθεματικό τρόπο μέσα από τα υπόλοιπα μαθήματα: Γεωγραφία, Ιστορία , όπου μας δινόταν ευκαιρία το εντάσσαμε.

Συνεντευκτής :Θα ήθελα να μου περιγράψεις τη δράση που υλοποίησες στο t4e ;

Εκπαιδευτικός (E2): Ποιο συγκεκριμένα ; Δηλαδή τα σχέδια ;

Συνεντευκτής : Ναι! Το στόχο τους , πως δούλεψες , αν είχες κάποια συνεργασία

Εκπαιδευτικός(E2): Για αρχή τα παιδιά είχαν οργανωθεί σε ομάδες , δουλεύανε ομαδικά βέβαια υπήρχαν κάποιες περιπτώσεις που δουλεύσανε και ατομικά. Βέβαια επειδή ήμουν σε μικρό σχολείο, σε διθέσιο όπως σου είπα, προσπαθούσα ενώ είχα Ε΄και Στ΄ να εμπλακεί και η Δ΄ γιατί συνεργάστηκα με τον συνάδελφο του άλλου τμήματος. Ωστε να υπάρχει συμμετοχή από όσα περισσότερα παιδιά μπορούν. Παράλληλα συνεργαζόμουν και τις τρεις χρονιές με συνάδελφο από άλλο σχολείο .Σχεδιάζαμε δηλαδή μαζί το πρόγραμμα, το εμπλουτίζαμε και η εφαρμογή γινόταν παράλληλα και στα δύο σχολεία. Αλλά υπήρχαν και δραστηριότητες που το ένα σχολείο συμπλήρωνε το άλλο. Για παράδειγμα την πρώτη χρονιά γράψαμε ένα παραμύθι όπου ένα κομμάτι γραφόταν από τα παιδιά της δικής μου τάξης και η συνέχεια από το άλλο σχολείο. Επέστρεφε το κείμενο και συμπληρωματικά το ένα με το άλλο φτιαχνόταν μια καινούρια περιήγηση.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν ο βασικός στόχος του προγράμματός σου;

Εκπαιδευτικός(E2) : Βασικός στόχος ήταν τα παιδιά να αποσαφηνίσουν στο μυαλούδακι τους την ιδέα της ΕΕ, να καταλάβουν τι είναι όλο αυτό , το οποίο ακούν και ενδεχομένως δεν γνωρίζουν , έχουν ένα συνονθύλευμα μέσα στο μυαλό τους για το τι ακριβώς είναι. Να γνωρίσουν ανάλογα και με την ηλικία τους, (αλλιώς επέμενα στην Ε΄και στην Στ΄ και αλλιώς στην Α΄και Β΄) τα ευρωπαϊκά όργανα , την λήψη απόφασης στο οικοδόμημα αυτό και κυρίως να δουν ότι υπάρχουν κοινά σημεία μεταξύ των λαών που πιο πολύ τους ενώνει παρά τους χωρίζουν ώστε να αποκτήσουν την αποδοχή στη διαφορετικότητα.

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το αντικείμενο ενασχόλησης ; Με τι ασχολήθηκαν περισσότερο τα παιδιά ;

Εκπαιδευτικός(E2) : Και στα τρία project που εκπονήθηκαν , στην αρχή είχαμε ως σκοπό να γνωρίσουν την Ευρώπη σαν ήπειρο και τα κράτη μέλη για να δούμε βήμα βήμα την δομή της ΕΕ . Μετά εστιάζαμε κάθε φορά σε διαφορετικά κομμάτια είτε είχε να κάνει με πολιτιστικά στοιχεία όπως τα αξιοθέατα είτε με την τέχνη ζωγραφική , μουσική , τα κόμικς και το τελευταίο ήταν τα παραμύθια.

Συνεντευκτής: Το παραδοτέο σου ως υλικό τι μορφή είχε ;

Εκπαιδευτικός(E2) : Ήταν ένα κείμενο που γινόταν περιγραφή των δραστηριοτήτων αναλυτικά με την στοχοθεσία κάθε δραστηριότητας και

παράλληλα υπήρχε και το παραγόμενο από τα παιδιά έργο. Αυτό ήταν power point, κολάζ , φωτογραφίες ήταν στην ουσία όλο το πακέτο που χρησιμοποιήθηκε και παράχθηκε.

Συνεντευκτής : Πως κινήθηκε για να παράγεις αυτό το πρόγραμμα; Στηρίχθηκες σε κάποια μέθοδο ;

Εκπαιδευτικός(E2) : Δουλέψαμε ομαδοσυνεργατικά με τη βοήθεια φύλλων εργασίας. Δηλαδή τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες , κάθε ομάδα το φύλλο εργασίας το δικό της ,έκαναν την αναζήτησή τους ή ότι του ζητείται κάθε φορά , παρουσίαζαν στην ολομέλεια και δομούσαμε σιγά σιγά το υλικό , το οποίο είτε το αναρτούσαμε στην τάξη είτε στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Συνεντευκτής: Το πρόγραμμά σου είχε σύνδεση με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E2): Ναι! Τις περισσότερες φορές προσπαθούσαμε να έχουμε σύνδεση για να μπορέσουμε να εξοικονομήσουμε και χρόνο. Να υπάρχει μια συνέχεια για να μην έχουν μεγάλες αποκλίσεις στην ύλη. Ενεπλάκη στη Γλώσσα, στη Φυσική πολλές φορές , στη Γεωγραφία, στην Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή , στη Μελέτη Περιβάλλοντος ανάλογα την τάξη . Όπου δινόταν ευκαιρία ασχολούμασταν με αυτό το κομμάτι.

Συνεντευκτής : Άρα θα μπορούσαμε να πούμε ότι χρησιμοποίησες τη διαθεματικότητα αρκετά.

Εκπαιδευτικός (E2): Ναι! Ειδικά σε ένα ολιγοθέσιο σχολείο (σαν αυτό που είμαι) ήταν απαραίτητη προϋπόθεση να μπορέσει να τρέξει ένα τέτοιο πρόγραμμα.

Συνεντευκτής: Αν κατάλαβα καλά προηγουμένως μου είπες πως είχες συνεργασία με άλλα σχολεία με την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E2): Όταν ξεκινήσαμε το πρόγραμμα είχαμε ενημερώσει τους γονείς για το τι πρόκειται να γίνει γιατί καταλαβαίνεις ακούγοντας ΕΕ ήταν λίγο νοθευμένοι με κάποιες επιφυλάξεις. Την πρώτη χρονιά ήταν λίγο κουμπωμένοι στο όλο θέμα. Αργότερα όμως όταν άρχισαν να βλέπουν τα παιδιά να δουλεύουν , να παρουσιάζουν πόλεις, να διηγούνται παραμύθια , να ενεργοποιούνται γενικότερα. Τότε άρχισαν και αυτοί βοηθώντας τα παιδιά να πάνε ένα βήμα παρακάτω , να ξεκουμπωθούν και σιγά σιγά να το αγκαλιάσουν και να μουν και οι ίδιοι στην διαδικασία μιας και είχαμε γονείς που προέρχονταν από άλλα κράτη και δέχτηκαν να έρθουν και να μας μιλήσουν για την ζωή εκεί , να μας παρουσιάσουν κάποια πράγματα από την καθημερινότητα.

Συνεντευκτής: Θα μπορούσαμε να πούμε πως αυτό ήταν και μια από τις δυσκολίες που αντιμετώπισες κατά την υλοποίησης της συγκεκριμένης δράσης. Δηλαδή η ανασφάλεια που ένιωθαν οι γύρω;

Εκπαιδευτικός(E2) :Ναι! Γιατί καταλαβαίνεις ότι σε μια περίοδο που η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί και είναι λίγο περίεργη, είναι πολύ επιφυλακτικοί απέναντι στο τι προσπαθεί να κάνει , να προωθεί τα συμφέροντα της ΕΕ; Και όταν είσαι σε ένα χωριό , αυτό διογκώνεται ακόμα παραπάνω αλλά νομίζω πως όταν δουν ότι δεν έχει σχέση με ανάμιξη πολιτικής αλλά είναι άλλη η στοχοθεσία του , το αγκαλιάζουν σαν προσπάθεια και στηρίζουν πολύ τα παιδιά.

Συνεντευκτής : Αντιμετώπισες άλλες δυσκολίες ;

Εκπαιδευτικός(E2) : Αντιμετώπισα δυσκολία σχετικά με το ωρολόγιο πρόγραμμα το οποίο μας βοήθησε ο προϊστάμενος να το ξεπεράσουμε .Υλικοτεχνική υποδομή σε κάποιες περιπτώσεις. Δηλαδή δεν είχαμε ικανό αριθμό υπολογιστών για να μπορέσουν να δουλέψουν ταυτόχρονα όλες οι ομάδες ή να εκπονήσουμε ταυτόχρονα κάποια πράγματα. Βέβαια τα καταφέραμε! Βρέθηκαν κάποια laptop τα οποία παραχωρήθηκαν για κάποιο διάστημα.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;

Εκπαιδευτικός (E2): Τον πρώτο χρόνο οι μαθητές ήταν γύρω στα 15 παιδάκια , τον δεύτερο ήταν 12 και τον τελευταίο χρόνο ήταν κάπου 18-19 αν θυμάμαι καλά .

Συνεντευκτής: Και εκπαιδευτικοί;

Εκπαιδευτικός (E2) : Ήταν τα δύο πρώτα χρόνια ο συνάδελφος που ήταν στο σχολείο, όπου έπαιρνε το τμήμα της Γ' - Δ' .Και υπήρχε και η συνάδελφος στο άλλο σχολείο που συνεργαστήκαμε και τα τρία χρόνια. Γιατί θέλαμε να υπάρχει αυτή η αλληλεπίδραση από διαφορετικά σχολεία.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις το ρόλο που είχαν τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί σε αυτή την δράση;

Εκπαιδευτικός(E2) :Οι εκπαιδευτικοί ήμασταν ουσιαστικά οι σχεδιαστές των δραστηριοτήτων που ακολουθούσαμε όμως τα ενδιαφέροντα των μαθητών . Την πρώτη χρονιά τα παιδιά ήταν πιο μαζεμένα στο τι τους ζητήθηκε να κάνουν. Μέτα τον πρώτα μήνα ανέλαβαν πρωτοβουλίες , έφεραν ιδέες για το τι άλλο θα μπορούσαμε να κάνουμε. Πολλές φορές ξεφύγαμε κι από τον μεστό σχεδιασμό λόγω του έντονου ενδιαφέροντος χωρίς να ξεφύγουμε από τον στόχο μας , το πραγματοποιούσαμε με άλλο τρόπο. Οι συνάδελφοι και από το άλλο σχολείο, σχεδιάζαμε μαζί τη δράση και συντονίζαμε στην πορεία την εκπόνηση του σεναρίου. Ο συνάδελφος του σχολείου μου λειτουργούσε επικουρικά βοηθώντας τις ομάδες να υλοποιήσουν το έργο που κάθε φορά είχαν αναλάβει.

Συνεντευκτής: Ποιοι ήταν οι χώροι και τα μέσα που υλοποιήσατε τη δράση;

Εκπαιδευτικός(E2): Ο χώρος ήταν φυσικά η αίθουσα του σχολείου, για κάποιες πιο βιωματικές δραστηριότητες χρησιμοποιήσαμε και το προαύλιο. Εργαστήριο υπολογιστών δεν υπήρχε στο σχολείο απλά διαμορφωνόταν η τάξη σε ένα μικρό εργαστήριο.

Συνεντευκτής : Χρειάστηκαν να πάτε και αλλού κάποιες επισκέψεις;

Εκπαιδευτικός(E2): Θέλαμε να πάμε αλλά δυστυχώς δεν τα καταφέραμε λόγω οικονομικών δυσκολιών της κάθε οικογένειας αλλά και της απόστασης. Για παράδειγμα να πηγαίναμε στο γραφείο του Europe direct για να μπορέσουμε να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη παρουσίαση και να δουν τα παιδιά κάποιο υλικό που υπάρχει εκεί.

Συνεντευκτής : Τα μέσα που χρησιμοποίησες ;

Εκπαιδευτικός(E2) : Όταν λες μέσα:

Συνεντευκτής : Ηλεκτρονικός υπολογιστής, κάποια συγκεκριμένα λογισμικά, βιβλία ;

Εκπαιδευτικός (E2): Χρησιμοποιήσαμε πάρα πολύ το διαδίκτυο, δουλέψαμε πολύ με ελεύθερο λογισμικό για εννοιολογική χαρτογράφηση, για διαδραστικούς πίνακες. Χρησιμοποιήσαμε υλικό από την σελίδα της ΕΕ: την γωνία του εκπαιδευτικού και του μαθητή και έντυπο υλικό που μας έδωσε το Europe direct για άμεση χρήση. Και φυσικά ό,τι μπορέσαμε και συγκεντρώσαμε από τους γύρω : τουριστικούς οδηγούς, φυλλάδια.

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(E2): Στα προηγούμενα χρόνια υπήρχαν υλοποιήσεις προγραμμάτων αγωγής υγείας, πολιτιστικών αλλά όχι κάτι το οποίο ήταν εστιασμένο με ευρωπαϊκό προσανατολισμό όπως το t4e. Ήταν δηλαδή τα κλασικά προγράμματα που κάνουν πάντα.

Συνεντευκτής : Εννοείς ότι υλοποιούνταν προγράμματα που προτείνονταν από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Εκπαιδευτικός(E2): Ναι! Δεν υπήρχε άλλο πρόγραμμα εκτός αυτού.

Συνεντευκτής : Απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών; **Εκπαιδευτικός (E2):** Για να μπορείς να υποστηρίξεις ένα τέτοιο αντικείμενο το οποίο είναι πολύ ευρύ, σαφώς θα πρέπει να το κατέχεις πάρα πολύ καλά . Άρα πρέπει να ενημερωθείς και να αποκτήσεις γνώσεις για να μπορείς να τις μεταφέρεις στα παιδιά και να τα βοηθήσεις. Έπρεπε να διαβάσουμε για τα θεσμικά όργανα , να ξεσκονίσουμε τις γνώσεις μας στη Γεωγραφία , να συνδέσουμε όλα αυτά με την καθημερινότητα των παιδιών για να μπορέσουμε με βιωματικό τρόπο να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον τους. Έπρεπε να φτιαχτούν τα φύλλα εργασίας που να είναι πολύ καλά δομημένα. Αλλά ήταν μια πολύ ευχάριστη διαδικασία , μάθαμε και οι ίδιοι.

Συνεντευκτής : Υπήρχε κάποια τυχόν επιμόρφωση ;

Εκπαιδευτικός (E2): Ναι! Υπήρχαν οι επιμορφώσεις που γίνονταν από τους ambassadors όπου δίνονταν και κατευθυντήριες οδηγίες ως προς την εργασία που είχαμε να εκπονήσουμε αλλά και ως προς την υλοποίηση. Αλλά και υποστήριξη μέσα από όλο αυτό το εγχείρημα.

Συνεντευκτής : Πότε γίνονταν οι επιμορφώσεις;

Εκπαιδευτικός(E2): Γίνονταν στο αρχικό στάδιο και υπήρχε ανατροφοδότηση στο τέλος. Αλλά οποιαδήποτε στιγμή χρειαζόταν μπορούσαμε να απευθυνθούμε για να ζητήσουμε είτε πληροφόρηση είτε υποστήριξη.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολούθησες στο συγκεκριμένο πρόγραμμα t4e όπως εσείς τις βιώσατε. Τις διαδικασίες, τι έκανες με τα παιδιά , αν εφάρμοσες κάποια καινοτόμα πρακτική, πως δούλεψαν οι μαθητές ;

Εκπαιδευτικός(E2) : Στην αρχή ήταν δύσκολο γιατί δεν ήξερα πως θα ανταποκριθούν τα παιδιά. Με αφορμή τα μαθήματα, συζητήσεις και με μια πολύ καλή εισαγωγή που ήταν τα παραμύθια που υπάρχουν από την ΕΕ κέντρισαν το ενδιαφέρον τους. Σιγά σιγά ξεκινήσαμε να ψάχνουμε μαζί για το είναι αυτό, το άλλο. Οπότε δομήθηκε το πλαίσιο. Επιλέχτηκε λοιπόν με βάση τις ανάγκες των παιδιών κάτι το οποίο τους ενδιέφερε και με τρόπο επίσης που τους ήταν αρεστός. Για παράδειγμα την πρώτη χρονιά δουλέψαμε πάρα πολύ με έργα τέχνης με μουσική, ζωγραφική, κάτι που ήταν κοντά στην κλίση των παιδιών. Οπότε πατώντας εκεί , ξεκινήσαμε ένα ταξίδι να γνωρίσουμε το μύθο της Ευρώπης , γνώρισαν τις χώρες μέσα από τα αξιοθέατα τους από υλικό που τους δόθηκε ή βρήκαν τα ίδια για να καταλήξουμε σε ένα παραμύθι. Όλο αυτό τους ενθουσίασε πάρα πολύ γιατί περιμένανε τότε θα γράψουν τη μια παράγραφο, τότε θα μας στείλει το άλλο σχολείο την άλλη παράγραφο. Μας εντυπωσίασε και εμένα και τη συνάδελφο πως βάλανε πράγματα τα οποία εμείς δεν είχαμε προσέξει. Δηλαδή αξιοθέατα που δεν ξέραμε ότι υπήρχαν .Δουλέψαμε ομαδικά με τα φύλλα εργασίας . Ενώ στη αρχή συνέχεια ρωτούσαν τι κάνουμε εδώ, τι κάνουμε εκεί ,μετά μπήκαν στη διαδικασία να αυτενεργούν και να δουλεύουν από μόνα τους και να συνεργάζονται. Προσπαθήσαμε σε κάθε περίπτωση να βάλουμε τις νέες τεχνολογίες , ιδιαίτερα το google earth που τους βοηθούμε πάρα πολύ να έχουν την οπτική αναπαράσταση από όλο αυτό που τους εξηγήσαμε και να προσανατολίζονται που είναι η θέση τους και που των υπολοίπων χωρών. Τη δεύτερη χρονιά δουλέψαμε τα κόμικς επειδή είδαμε πως τα αγαπούσαν πάρα πολύ. Μιας και ήταν μεγάλη τάξη, η δραστηριότητα που ήταν και το highlight της εργασίας , ήταν ότι μπήκαν στη διαδικασία να εντάξουν το γαλατικό χωριό στην ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι διερεύνησαν , έψαξαν , ρώτησαν πως θα το κάνω, τι θα το κάνω.

Συνεντευκτής : Για τη δημιουργία του κόμικς ακολούθησες κάποιο λογισμικό;

Εκπαιδευτικός(E2) : Για αρχή διαβάσαμε το κόμικς και έπειτα πήραμε τους ήρωες και μέσω on line προγράμματος ,το tuntu , μπήκαν στη διαδικασία και δημιούργησαν κόμικς με διαλόγους των ηρώων : Αστερίξ και Οβελίξ όσο αυτοί ταξίδευαν στην Ευρώπη .

Συνεντευκτής: Στο σημείο αυτό σύμφωνα με τα λεγόμενά σου θα μπορούσαμε να πούμε ότι άλλαξαν οι ρόλοι των μαθητών και ο τρόπος εργασίας τους

Εκπαιδευτικός (E2): Ναι! Η αυτενέργεια και η ενεργητική τους εμπλοκή ήταν πολύ μεγαλύτερη. Ίσως τους ενθουσίασε και το θέμα ήταν κάτι γνωστό σε αυτούς, πολύ οικείο έχοντας δουλέψει και σε άλλες δραστηριότητες με τον ίδιο τρόπο νομίζω ότι λειτούργησε πάρα πολύ καλά. Και οι νέες τεχνολογίες τους κράτησαν ακόμη περισσότερο με όποιες αδυναμίες έχει.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E2) : Αρχικά ανέπτυξαν δεξιότητες συνεργασίας, την κριτική και ενεργητική τους σκέψη στο βαθμό που το κατάφερε ο καθένας και με βάση την αφετηρία του. Ανέπτυξαν μια οπτική αναπαράσταση της ΕΕ και μπορούν να γνωρίζουν που είναι κάθε χώρα και ποια είναι .Έμαθαν να αναζητούν και να διαχειρίζονται πληροφορίες .Νομίζω πως το μεγαλύτερο κέρδος ήταν πως συνειδητοποίησαν ότι υπάρχουν πολλά πράγματα κοινά με άλλους λαούς : παραμύθια, μουσικές, απόψεις. Αντιλήφθηκαν ότι όλοι επιδιώκουμε την ειρήνη και

αποδέχτηκαν πολύ πιο εύκολα την διαφορετικότητα και να μην τόσο εχθρικά απέναντι σε κάποιες εθνικότητες.

Συνεντευκτής: Εννοείς λοιπόν πως άρχισαν να υιοθετούν άλλες στάσεις
Εκπαιδευτικός(E2): Ακριβώς, έψαχνα την λέξη που μόλις ανέφερες εσύ, άλλαξαν στάση.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(E2): Νομίζω πρώτα από όλα πως ήταν το κίνητρο να κάνουμε κάτι καινοτόμο ,κάτι διαφορετικό. Έπειτα η συνεργασία μεταξύ μας και φυσικά είδαμε τα πράγματα από άλλη οπτική γωνία βγαίνοντας λίγο από το καλούπι που μας άγει η ΕΕ. Ακόμα ανακαλύψαμε τις ξεχωριστές ιδιότητες των παιδιών μας δηλαδή παιδιά που θεωρούσαμε πως δεν ήταν πολύ καλοί στο διάβασμα βρέθηκαν πολύ καλοί σε άλλα κομμάτια.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείς ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E2): Ειδικά μετά την δεύτερη χρονιά που δεν υπήρχε επιφυλακτικότητα των γονέων νομίζω είχε θετικά αποτελέσματα. Η τοπική κοινωνία , πιο άμεσα ο σύλλογος γονέων ήρθαν πιο κοντά και συνεργάστηκαν με στόχο να βοηθήσουν τα παιδιά . Από την άλλη μέσα από δραστηριότητες που κάναμε για να παρουσιάσουμε όλο αυτό που φτιάξαμε, ευαισθητοποιήθηκαν και οι κάτοικοι να παρακολουθήσουν έρχοντας στο σχολείο. Με τα παιδιά να δημιουργούν αφίσες , σε ένα μικρό χωριό μεταφέρεται από στόμα σε στόμα με αποτέλεσμα το σχολείο να έρθει πιο κοντά στην τοπική κοινωνία με τη διάχυση των αποτελεσμάτων τους.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E2): Του φετινού;

Συνεντευκτής: Και των προηγούμενων ετών γιατί σίγουρα χρονιά με χρονιά αλλάζουν μιας και έχεις εμπλακεί αρκετά στο t4e

Εκπαιδευτικός : Κάθε χρονιά είναι διαφορετική αλλιώς αξιολογείς ένα πρόγραμμα της Ε' - ΣΤ' κι αλλιώς ένα της Α' - Β'. Γενικά είμαι ικανοποιημένη με αυτό που κατάφεραν τα παιδιά με βάση το υπόβαθρό τους γιατί ήταν αγροτική περιοχή . Θεωρώ ότι οι στόχοι που είχαμε θέσει στην αρχή εκπληρώθηκαν σε ένα ικανοποιητικό ποσοστό. Και το μεγαλύτερο κέρδος του ήταν ότι κινητοποιήθηκαν να δουν κάτι πέρα από το δικό τους μικροκοσμό είτε αυτό ήταν το χωριό είτε η οικογένειά τους. Θεωρώ ότι οι δραστηριότητες όσο κι αν ακούγονταν μεγαλεπίβολες και ότι θα διαρκέσουν πολύ χρόνο , η όρεξη των παιδιών τις έκανε να τρέξουν. Ίσως θα μπορούσε αντί για παραμύθι να έχουμε ένα βιβλίο αλλά και πάλι το θεωρώ κέρδος.

Συνεντευκτής : Ποια νομίζεις ότι ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E2) : Να ξεκινήσω από τα θετικά ή τα αρνητικά;

Συνεντευκτής : Από όπου θέλεις. Με ότι σε ευχαριστεί.

Εκπαιδευτικός(E2) : Τα δυνατά του σημεία νομίζω ήταν το θέμα του και η διαθεματικότητα γιατί μπορούσε να ακουμπήσει τα ενδιαφέροντα πολλών ατόμων

μαζί. Ήταν η ευελιξία που σου έδινε στο τρόπο ή με τη σειρά που μπορούσες να διαπραγματευτείς κάποια πράγματα και το ότι δεν ήταν κάτι στημένο εξαρχής αλλά το δομούσες σε όλη την πορεία, το μετέτρεπες (ήταν κάτι εύπλαστο). Τα αδύνατα σημεία ήταν πως όσο κι αν θέλαμε να βάλουμε τις νέες τεχνολογίες παρουσιάζονταν τεχνικά προβλήματα. Είχαμε και την επιφυλακτικότητα των γονέων που ναι μεν μειώθηκε αλλά δεν εξαλείφτηκε πλήρως. Κάποιες φορές ενδεχομένως και η επιφυλακτικότητα κάποιων συναδέλφων που σου έλεγαν «καλά, τώρα τι κάνεις».

Συνεντευκτής : Πως εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση από τους στόχους του προγράμματος ;

Εκπαιδευτικός (E2): Απόκλιση με τους στόχους του προγράμματος που είχες θέσει και με αυτό που συμβαίνει υπάρχει πάντα άλλοτε λιγότερο άλλοτε περισσότερο . Θα μπορούσα να το εξηγήσω πως ενδεχομένως να έβαλα έναν πολύ μεγάλο στόχο με τη λογική πως το θεωρούσα πολύ εύκολο για τα παιδιά αλλά τελικά να μην ήταν γιατί δεν κατείχαν τις προσλαμβάνουσες που απαιτούνταν .Μπορεί μια δραστηριότητα για τεχνικούς λόγους να μην μπορεί να λειτουργήσει. Για παράδειγμα μπορεί να είχες προγραμματίσει εργασία πάνω στο google earth αλλά να μην υπάρχει δυνατή σύνδεση. Επομένως κάτι χάνεις .Ενδεχομένως στις αρχές ειδικά να είχα υπερεκτιμήσει τις δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των παιδιών. Ή θέλοντας να καλύψω πολλά πεδία να ήταν η δράση αρκετά φορτωμένη από άποψη υλικού και πληροφόρησης.

Συνεντευκτής: Πιστεύεις πως αυτό σε επιβάρυνε κάπου ;

Εκπαιδευτικός(E2): Δεν με επιβάρυνε κάπου προκαλώντας μου εντός εισαγωγικών ζημιά. Απλά μου έδειξε την εικόνα της τάξης μου και που υπερβάλω και που όχι. Συνειδητοποίησα πως σαν ενήλικας καταλαβαίνω και προσλαμβάνω κάποια πράγματα αλλιώς , τα παιδιά της πόλης αλλιώς , τα παιδιά του χωριού με διαφορετικό τρόπο. Οπότε την επόμενη χρονιά αναπροσαρμόζεις και λειτουργείς με διαφορετικό τρόπο.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(E2) : Όταν ξεκινάς τα παιδιά με ένα συγκεκριμένο τρόπο δουλειάς χρησιμοποιείς δηλαδή ομάδες , ή ατομική εργασία εναλλάσσοντας ρόλους στην καθημερινή ρουτίνα πρέπει αυτό ο τρόπος να διαχέεται σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα για να μην μπερδεύονται και τα ίδια. Λίγο πολύ αυτό περνούσε σε όλη τη διδακτική πράξη. Το να ψάξουμε, να λύσουμε τις απορίες μόνοι μας. Κάθε φορά που συναντούσαμε κάτι που είχε σχέση με την Ευρώπη γινόταν αναφορά κι αν δεν την έκανα εγώ ιδιαίτερα προς το τέλος την έκαναν μόνοι τους .Γενικά νομίζω την επηρέασε με θετικό πρόσημο

Συνεντευκτής : Την τάξη , το σχολείο;

Εκπαιδευτικός : Και το σχολείο με τη λογική ότι υπήρχε κινητοποίηση και από τα άλλα παιδάκια που δεν ήταν στο δικό μου τμήμα, να εμπλακούν , να μάθουν ή να δουν τι σχεδιάζουμε. Όπου μας δόθηκε η δυνατότητα εμπλέξαμε κι αυτά.

Συνεντευκτής : Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E2): Όταν λες παιδαγωγικές πρακτικές; Μπορείς να μου το εξηγήσεις λίγο ;

Συνεντευκτής : Εφάρμοσες κάτι ιδιαίτερο, ξεχωριστό γιατί για την περιοχή που βρίσκεσαι μπορεί να έκανες κάτι που δεν το είχαν ξαναδεί τα παιδιά ή να ξεκίνησες κάποια πρακτική για αυτό το πρόγραμμα και να την συνέχισες και έπειτα;

Εκπαιδευτικός (E2): Αυτό που τράβηξε πάρα πολύ τα παιδιά ήταν η χρήση των νέων τεχνολογιών αλλά και η επικοινωνία μας με άλλα σχολεία . Το ότι επικοινωνούσαμε με άλλο σχολείο ήταν τόσο σημαντικό για αυτά που κάθε Παρασκευή το περίμενα είτε τηλεφωνική συνομιλία είτε το φάκελο που έπρεπε να συνεχίσουμε τη δουλειά.

Συνεντευκτής : Εννοείς ότι αφορούσε το θέμα δικτύωσης.

Εκπαιδευτικός (E2): Ναι! Νομίζω ότι αυτή είναι η σωστή λέξη, η δικτύωση με άλλα σχολεία αλλά και με τους γονείς που ήταν αποκομμένη από τέτοιες διαδικασίες.

Συνεντευκτής : Με αφορμή το t4e υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις;

Εκπαιδευτικός(E2) : Με ευρωπαϊκό προσανατολισμό ή καινοτόμα προγράμματα ;

Συνεντευκτής : Και τα δύο.

Εκπαιδευτικός(E2): Τη μια χρονιά μέσω του e twinning μπήκαμε στην διαδικασία μέσα από ένα πολύ βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα να ανταλλάσσουμε ευχές με σχολεία άλλων χωρών φτιάχνοντας κάρτες οι ίδιοι στέλνοντάς τους. Μπήκαμε λίγο πιο ανοιχτά που δεν είχε ξαναγίνει κάτι ανάλογο . Μετά συμμετείχαμε σε κάποιες δράσεις που είχε κάνει ο δήμος υπό το τμήμα αγωγής υγείας σχετικά με τη διαφορετικότητα. Αυτά ήταν που τρέξαμε παράλληλα.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E2): Τώρα επειδή έχω φύγει δεν ξέρω αν γίνεται κάτι. Τουλάχιστον όταν ήμουνα εκεί κάθε χρόνο υπήρχε στο σχεδιασμό η επιθυμία του εκπαιδευτικού ότι θα τρέξει ανάλογο πρόγραμμα.

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E2): Νομίζω αυτή τη στιγμή και με τις αλλαγές που έχουν γίνει στα ωρολόγια προγράμματα πως είναι ο χρόνος .Γιατί έχουν μειωθεί οι ώρες της ευέλικτης ζώνης , αυξάνονται οι ώρες των μαθημάτων , ο χρόνος του εκπαιδευτικού έχει μειωθεί. Από την άλλη είναι η στάση που έχουν και οι άλλοι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και τα περιφερειακά συστήματα του σχολείου. Η υλικοτεχνική υποδομή σε κάποιες περιπτώσεις αλλά και πάλι νομίζω μπορείς να το ξεπεράσεις. Υπάρχει αρκετό υλικό που μπορείς να το εκτυπώσεις και να το χρησιμοποιήσεις έχοντας και τα μειονεκτήματα βέβαια ενός έντυπου υλικού.

Συνεντευκτής: Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός(E2) : Ναι ! Υπήρξε με τη λογική ότι ενημερώθηκαν για αυτό και κάποιοι υπέβαλαν αιτήσεις την επόμενη σχολική χρονιά.

Συνεντευκτής: Άρα όσο καιρό ήσουν εσύ στο σχολείο, από ότι καταλαβαίνω παρατήρησες να υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης ;

Εκπαιδευτικός(E2) : Ναι! Υπήρχε ένα ενδιαφέρον για κάτι άλλο πέρα από τα συνηθισμένα καινοτόμα προγράμματα.

Συνεντευκτής : Υπήρχε ενδιαφέρον και για άλλα αντικείμενα;

Εκπαιδευτικός(E2) : Δεν ξέρω να σου πω! Απλά το t4e επειδή το είδαν να υλοποιείται και είδαν την ανταπόκριση που είχαν τα παιδιά ήταν ένα καλό δέλεαρ.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής); Δηλαδή τι προτείνεις για να μπορέσει να διαρκέσει ένα τέτοιο πρόγραμμα στο σχολείο.

Εκπαιδευτικός(E2) : Στο σχολείο ενδεχομένως θα μπορούσε να υπάρξει ένας σχεδιασμός σε βάθος χρόνου για την υλοποίηση του προγράμματος δηλαδή αντί να προσπαθήσεις να στριμώξεις σε ένα εξάμηνο κάποια πράγματα να τα απλώσεις λίγο πιο πολύ. Ενδεχομένως αν υπήρχε ένας κεντρικός σχεδιασμός στο σχολείο όπου κάθε χρονιά κάθε τάξη να ασχοληθεί με κάτι διαφορετικό. Μεγαλοεπίβολο σχέδιο !!! Η ενημέρωση και των συναδέλφων και των εμπλεκόμενων στην όλη διαδικασία του σχολείου νομίζω είναι βασική. Το πώς μπορούν να σε βοηθήσουν , ακόμα και η παρουσία των ambassadors στο σχολείο προς ενημέρωση μπορεί να βοηθήσει. Κάποια υποστήριξη των σχολείων που υλοποιούν προγράμματα t4e ώστε να αποκτήσουν την υποδομή που χρειάζεταιται

Συνεντευκτής : Αυτό θα σε ρωτούσα και στην συνέχεια Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E2) : Σίγουρα θα πρέπει να υπάρχει ένα κίνητρο. Το κίνητρο είναι η υποδομή για τους εκπαιδευτικούς ενδεχομένως να είναι και το ταξίδι , εν δυνάμει μπορεί να υλοποιηθούν στις εγκαταστάσεις της ΕΕ , που δεν μπορείς να το κάνεις μόνος σου , ατομικά. Σαν σχολείο όμως το να μπορέσεις να έχεις το κίνητρο να συμμετέχεις σε ένα πρόγραμμα που θα μπορέσουν να σου εξασφαλίσουν την υποδομή είτε αυτή είναι σε παιδαγωγικό υλικό είτε σε τεχνολογικό υλικό. Το να μπορέσουν να σου διευκολύνουν την επικοινωνία με σχολεία της Ευρώπης παρακάμπτοντας πολλές γραφειοκρατικές παραμέτρους είναι πολύ σημαντικό.

Συνεντευκτής : Έχεις να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός (E2): Νομίζω ότι τα έχω καλύψει και μιλάω και πάρα πολλή ώρα.

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 3

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe ..

Εκπαιδευτικός (E3):Ωραία.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός (E3): Όχι! Μια χαρά , δεν έχω κανένα πρόβλημα.

Συνεντευκτής: Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E3): Μάλιστα.

Συνεντευκτής : **Ωραία** ας ξεκινήσουμε...**Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;**

Εκπαιδευτικός (E3): Είμαι 33 ετών.

Συνεντευκτής: **Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;**

Εκπαιδευτικός (E3):Βρίσκομαι 7 χρόνια στο δημόσιο σχολείο και 3 στο ιδιωτικό.

Συνεντευκτής: **Ποια είναι η ειδικότητά σου;**

Εκπαιδευτικός(E3): Νηπιαγωγός.

Συνεντευκτής : **Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;**

Εκπαιδευτικός (E3) : Είχα συμμετάσχει στο t4e την σχολική χρονιά 2014-2015.Το t4e είναι ένα πολύ πρωτοπόρο και καινοτόμο πρόγραμμα ειδικά για την προσχολική αγωγή. Ήταν μια δράση που δεν είχε υλοποιηθεί μέχρι τότε, είχε εφαρμοστεί πιλοτικά πρώτη φορά. Για τα παιδιά και για μας ήταν ένα αντικείμενο πολύ πρωτοπόρο και είχαμε διάθεση να δουλέψουμε με αυτό.

Συνεντευκτής: **Ένα πρόγραμμα είχατε κάνει;**

Εκπαιδευτικός (E3): Ναι! Όλη τη χρονιά. Κάναμε την επιμόρφωση εμείς οι εκπαιδευτικοί να γνωρίσουμε το αντικείμενο γιατί και για μας ήταν άγνωστο .Στη συνέχεια αφού τελείωσε η επιμόρφωση, αρχίσαμε να το εξηγούμε στα παιδιά. Στο νηπιαγωγείο έπρεπε πρώτα να γνωρίσουν το αντικείμενο για να το αγαπήσουν και στη συνέχεια να μπορέσουμε να δουλέψουμε με αυτό.

Συνεντευκτής: **Ποια τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;**

Εκπαιδευτικός (E3) : Το πρόγραμμα ήταν αρκετά ελκυστικό για μας και τα παιδιά γιατί μέχρι τότε τα παιδιά δεν είχαν δουλέψει με προγράμματα που έχουν να κάνουν με άλλες χώρες. Δηλαδή πέρα από θέματα σχετικά με την Ελλάδα, δεν είχαν δουλέψει κανένα ευρωπαϊκό που είχε να κάνει με άλλους πολιτισμούς ,χώρες. Γιατί κάποια πράγματα μπορεί να τα δουλεύουμε αλλά πιο συστηματικά και με

καθημερινή επαφή με άλλες χώρες και άλλους πολιτισμούς δεν είχαν την δυνατότητα.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τη δράση που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe; Ποιος ήταν ο βασικός στόχος του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (Ε3): Βασικός στόχος ήταν το άνοιγμα στην ευρύτερη κοινωνία και βασικά η γνωριμία με την Ευρώπη. Στην αρχή ξεκινήσαμε σαν ερέθισμα κάτι που ήταν ήδη οικείο στα παιδιά την «Αρπάγη της Ευρώπης». Αυτό ήταν η αφορμή μας γιατί τα παιδιά μέσω των παραμυθιών σε αυτή την ηλικία μπορούν και δουλεύουν πολύ καλύτερα γενικά με εποπτικό υλικό. Φυσικά, μας είχε δοθεί και πολύ υλικό από το πρόγραμμα όπου στηριχθήκαμε σε αυτό. Ξεκίνησε η γνωριμία με τους χάρτες της Ευρώπης αρχικά, μπήκαν στη διαδικασία να μάθουν να ερμηνεύουν τον χάρτη της Ευρώπης. Βέβαια υπήρξε και βοήθεια από το σπίτι σε συνεργασία με τους γονείς και στη συνέχεια σε καθημερινή βάση δουλεύαμε διαφορετικό αντικείμενο αλλά ο βασικός στόχος ήταν η γνωριμία με την Ευρώπη και πως θα μπορούσαμε εμείς να δημιουργήσουμε την Ευρώπη που εμείς ονειρευόμαστε.

Συνεντευκτής : Δηλαδή όλο αυτό γινόταν μέσα από παραμύθια;

Εκπαιδευτικός (Ε3) : Η αφορμήση ήταν παραμύθι! Σίγουρα ήταν το βασικό μας εργαλείο το παραμύθι. Στη συνέχεια και με τη βοήθεια της τεχνολογίας πάντα και με εποπτικό υλικό, με εικόνες που βασίζονταν όσο λέγαμε . Οι τεχνολογίες και τα παραμύθια ήταν από τα βασικά μας εργαλεία.

Συνεντευκτής: Μου ανέφερες πως είχες συνεργασία με τους γονείς εκτός από τους γονείς είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Υπήρχε συνεργασία σε καθημερινή βάση και με τους ambassadors που είχαν αναλάβει τα δημοτικά. Είχαμε τη δυνατότητα και ανταλλάσσαμε συχνά ιδέες . Με λίγα λόγια είχαμε επαφή με τα δημοτικά και τους εκπαιδευτικούς τους.

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου;

Εκπαιδευτικός(Ε3): Συνδέεται πολύ γιατί έχεις τη δυνατότητα να δουλεύεις διαθεματικά, κάτι που εμείς ήδη κάναμε. Οπότε δεν ήταν πολύ δύσκολο αυτό το κομμάτι. Σίγουρα ήταν δύσκολο ότι τα παιδιά έπρεπε να δουλεύουν διερευνητικά σαν επιστήμονες , τους αναθέταμε σαν εργασίες που με τους γονείς έπρεπε να τις μελετήσουν και να έρθουν να τις παρουσιάσουν στο σχολείο. Οπότε μάθαιναν λοιπόν στο σχολείο και επειδή οι γονείς ήταν πολύ συνεργάσιμοι αυτό πήγε καλά .Αλλά ήθελε δουλειά γιατί τα παιδιά έπρεπε να μελετούν στο σπίτι . Αυτά που ανακαλύπτουν και που έφεραν έπρεπε να τα παρουσιάσουν .

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Πήραν τα παιδιά την αφίσα την οποία την φτιάξαμε εμείς , δηλαδή η αφίσα ξεκίνησε από διάφορες άλλες αφίσες της Ευρωπαϊκής επιτροπής που είχαμε παρακολουθήσει με τα και παιδιά και τις οποίες προσπαθήσαμε να τις ερμηνεύσουμε κιόλας με το δικό μας τρόπο : τι μας θυμίζει κάθε μια από διάφορες χρονιές. Οπότε αφού μάθαμε να ερμηνεύουμε αφίσες με το δικό μας τρόπο και αφού είχαμε γνωρίσει την Ευρώπη σε καθημερινή βάση , τα μνημεία της πολιτισμούς , ήθη, έθιμα στη συνέχεια αποφασίσαμε και με αφορμή τον μύθο της Ευρώπης φτιάξαμε το δικό μας καράβι που θα ταξιδεύαμε το οποίο το υλοποιήσαμε και σε αφίσα. Τα παιδιά έφτιαζαν το δικό τους ευρωπαϊκό καράβι το οποίο θα ταξίδευε σε όλη την πορεία του προγράμματος .

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός (Ε3): Καταρχήν ήταν ένα αντικείμενο που προσπαθήσαμε κι εμείς να το εμπλουτίσουμε διότι δεν ήταν οικείο σε μας και ήθελε συνεχής αναζήτηση για να μπορούμε να το μεταφέρουμε στα παιδιά για να τα κατανοήσουν και αυτά. Οπότε υπήρχε δυσκολία ακόμα και μετά την επιμόρφωση ήμασταν σε συνεχή διερεύνηση για να κρατάμε το ενδιαφέρον των παιδιών έντονο για το πρόγραμμα.

Συνεντευκτής : Υπήρχε άλλη δυσκολία;

Εκπαιδευτικός (Ε3): Η δυσκολία ήταν ότι έπρεπε να συντονιστούν όλα τα τμήματα, βέβαια επειδή υπήρχε πολύ καλή συνεργασία αυτό ήταν εύκολο απλά δεν παύει ιδιαίτερα στις αρχές να ήθελε πολλή δουλειά.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση; Περιγράψτε το ρόλο που είχαν.

Εκπαιδευτικός(Ε3): Εκπαιδευτικοί ήμασταν τέσσερις και συμμετείχαν και τα δύο τμήματα και το ολοήμερο και το πρωινό. Δηλαδή περίπου στα 50 παιδιά .

Συνεντευκτής: Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί;

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Είχαμε συνεργατικό ρόλο όλοι δηλαδή στηριχτήκαμε στην ομαδοσυνεργατική διδασκαλία αλλά και τα παιδιά είχαν μπει στη διαδικασία να διερευνούν , να ανακαλύπτουν μόνα τους βάση των εργαλείων που τους είχαμε δώσει. Οπότε αναδύονταν πολλά πράγματα από τα παιδιά . Οδικός μας ο ρόλος ήταν να προσπαθούμε να δίνουμε συνέχεια ερεθίσματα στα παιδιά ώστε να αναδύονται από αυτά και απλώς οι εργασίες είχαν την δικιά μας πινελιά .

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν

Εκπαιδευτικός(Ε3): Οι χώροι ήταν και το προαύλιο και το εσωτερικό μέρος του σχολείου γιατί χρειαζόμασταν μια άνεση για να φτιαχτούν κάποια πράγματα. Χρησιμοποιούσαμε αρκετά συχνά το προαύλιο χώρο αλλά και τον εσωτερικό γιατί με την χρήση τεχνολογιών , τον προτζέκτορα , θέλαμε σίγουρα αίθουσα που θα μπορούμε να χρησιμοποιούμε αυτά τα μέσα.

Συνεντευκτής: Τι είδους μέσα χρησιμοποιήσατε ;

Εκπαιδευτικός (Ε3): Κατά βάση τεχνολογία , πέρα από τα πρακτικά τα οποία ήταν στην καθημερινότητα μας ουτως ή άλλως για να μπορέσουμε να κατασκευάσουμε διάφορα πράγματα. Το βασικότερο όλων ήταν η τεχνολογία.

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(Ε3): Σίγουρα! Ήταν ένα σχολείο πάρα πολύ πρωτοποριακό και αναλάμβανε πάρα πολύ ωραία προγράμματα και είχε διάθεση συνεργασίας. Βέβαια ο χώρος πάντα θα μπορεί να δουλευτεί ακόμα περισσότερο αλλά τα βασικά υπήρχαν διαφορετικά δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών ;

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Σίγουρα! Εάν δεν είχε προηγηθεί η επιμόρφωση δεν θα μπορούσαμε να το μεταφέρουμε στα παιδιά με τον τρόπο που το μεταφέραμε. Ούτε θα μπορούσε να υπάρχει το αποτέλεσμα που είχαμε. Υπήρχε συνεχή ενημέρωση, εμπλοκή των φορέων του Europe direct με συνεχόμενα φυλλάδια και εμάς μας δίνανε ιδέες για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε τα παιδιά. Σίγουρα χωρίς επιμόρφωση δεν θα είχαμε τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε (περιεχόμενο, τρόποι εργασίας μαθητών, ρόλοι μαθητών-εκπαιδευτικών, νέες τεχνολογίες, καινοτόμες πρακτικές);

Εκπαιδευτικός (Ε3) : Ο τίτλος της εργασίας μου ήταν "Ταξίδι στην ΕΕ που ονειρεύομαι" . Θέλαμε στην ουσία τα παιδιά να γνωρίσουν την Ευρώπη , να γνωρίσουν άλλους λαούς ,πολιτισμούς, ήθη- έθιμα αλλά επίσης να μεταφερθούν στη δική μας καθημερινότητα τα στοιχεία που τους άρεσαν. Να είμαστε πιο δεκτικοί στο διαφορετικό. Οπότε υπήρχε στην αρχή μια απορία στην συνέχεια όμως το λάτρεψαν , και καθώς περνούσε ο καιρός και αναγνώριζαν διάφορα από εικόνες , μνημεία, σημαίες, υπήρχε ένα ενθουσιασμός από τα παιδιά.

Συνεντευκτής: Με ποιο τρόπο εργάστηκαν οι μαθητές;

Εκπαιδευτικός(Ε3): Ομαδοσυνεργατικά, διαθεματικά, επιστημονική διερεύνηση και το ότι έκαναν παρουσιάσεις στην τάξη χρησιμοποιώντας χάρτες δηλαδή στην ουσία ερμηνεύανε χάρτες ήταν πρωτοπόρο για τα παιδιά. Γιατί με αυτό τον τρόπο παράλληλα δουλεύαμε και την προφορική ομιλία που είναι πολύ δύσκολο για αυτή την ηλικία.

Συνεντευκτής : Από τα λεγόμενά σου παρατηρώ πως τα παιδιά αυτενεργούν.

Εκπαιδευτικός(Ε3): Ακριβώς! Αναλάμβαναν πρωτοβουλίες , αυτενεργούσαν , αντάλλασσαν ιδέες, επειδή συνυπάρχουν νήπια με προνήπια όπου υπήρχε δυσκολία το μεγαλύτερο βοηθούσε .

Συνεντευκτής : Οι ρόλοι των μαθητών και των εκπαιδευτικών άλλαξαν στην πορεία;

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Ναι! Κάποια πράγματα που μπορεί να είχαν σχεδιαστεί αλλά αθόρμητα να αναδείχτηκαν από τα παιδιά κάτι , τότε αυτό άλλαζε τους ρόλους.

Συνεντευκτής: **Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;**

Εκπαιδευτικός(Ε3): Χρησιμοποιούσαμε πάρα πολύ το ιντερνέτ ειδικά στο κομμάτι που γνώριζαν τα μνημεία, ακούσαμε τον ύμνο της ΕΕ όπου ήταν ένα κομμάτι που στηριχθήκαμε για να φτιάξουμε και εμείς το δικό μας τραγούδι μετά. Σίγουρα αν δεν έχεις τεχνολογία και εποπτικό υλικό στο νηπιαγωγείο και σε ένα πρόγραμμα που το παρακολουθούν τόσα παιδιά δεν μπορείς να τα καθηλώσεις μπροστά από έναν υπολογιστή. Άρα χρειάζεται και ο προτζέκτορας που θα μπορούν να δουν περισσότερα άτομα,

Συνεντευκτής : **Εφαρμόσατε κάποια καινοτόμα πρακτική ;**

Εκπαιδευτικός(Ε3): Η καινοτόμα πρακτική είναι ότι δουλεύαμε διαθεματικά και διερευνητικά. Αυτό το θεωρώ πολύ καινοτόμο από το να δουλεύεις τυποποιημένα μη δίνοντας τους ερέθισμα να σκεφτούν. Γιατί τα παιδιά βλέπανε και στην συνέχεια εξέλιξαν αυτό που βλέπανε και δημιουργούσανε.

Συνεντευκτής: **Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Σίγουρα ότι τα παιδιά γνώρισαν πράγματα και πολιτισμούς , τα οποία χρησιμοποιούσαν στην καθημερινότητα τους και μπόρεσαν να ανοίξουν τον ευρύτερο τρόπο σκέψης τους . Μάθαιναν να σκέφτονται πιο ομαδικά , να μην έχουν διακρίσεις στο διαφορετικό και πως ένα σχολείο μπορεί να συνεργάζεται σε πιο ευρωπαϊκό επίπεδο.

Συνεντευκτής: **Πιστεύεις πως απέκτησαν ξεχωριστές δεξιότητες;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Βασικά έμαθαν την δεξιότητα του να μαθαίνω πώς να μαθαίνω . Στην ουσία τον τρόπο που τους οδήγησε σε μια εμπειρία που δεν είχαν την ευκαιρία πάλι να την βιώσουν.

Συνεντευκτής : **Ανέφερες προηγουμένως ότι δεν έκαναν διακρίσεις αυτό σημαίνει πως άλλαξαν και στάσεις;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Υπήρχαν παιδιά που ναι μεν τα είχαμε δεχτεί , με τη βοήθεια τη δικιά μας , επειδή ήταν από άλλες εθνικότητες αλλά με το πρόγραμμα αυτά τα παιδιά απέκτησαν άλλο κύρος. Τα υπόλοιπα παιδιά είχαν ενθουσιαστεί με όλη τη διαδικασία και με τις χώρες που γνώριζαν για αυτό τα παιδιά από άλλες χώρες στη συνέχεια απέκτησαν έναν ιδιαίτερο ρόλο στο σχολείο.

Συνεντευκτής : **Ποια θεωρείς ήταν τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;**

Εκπαιδευτικός (Ε3): Για μας ήταν μια εμπειρία πρωτόγνωρη όπου μάθαμε να συνεργαζόμαστε πιο εντατικά διότι απαιτείτο καθημερινή συνεργασία . Το να

συνεργάζονται τόσα άτομα δεν είναι εύκολο αλλά είναι αυτό που αποδεικνύει την επιτυχία.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε3): Το σχολείο είχε την δυνατότητα να φιλοξενήσει ανθρώπους εκτός σχολικού περιβάλλοντος το οποίο ήταν και για τα παιδιά ωραία εμπειρία. Το να έρχονται συνέχεια άτομα τα οποία μας έφερναν εποπτικό υλικό , μας έλεγαν πράγματα που και εμείς δεν είχαμε την εμπειρία να τους τα δείξουμε, δηλαδή πιο εξειδικευμένα πράγματα, αποτελούσε ένα άνοιγμα στην κοινωνία γενικότερα με εμπλοκή φορέων στο σχολείο.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(Ε3): Βγήκε ένα αποτέλεσμα το οποίο φαινόταν πως ήταν μετά από δουλειά συνεργασίας εκπαιδευτικών – παιδιών- γονιών και πρωτοπόρων ιδεών. Γιατί και τα αντικείμενα που μας δόθηκαν από την επιμόρφωση ήταν αρκετά πρωτοποριακά ακόμα και τα παραμύθια, το περιεχόμενό τους έδινε στοιχεία στα παιδιά που τα μετέφεραν στο ιχνογράφημα τους .

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία;

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Τα δυνατά σημεία είναι ότι επιτεύξαμε τους κύριους στόχους , τη γνωριμία μας , τη διαφορετικότητα ,την αναγνώριση συμβόλων , χαρτών , την προσπάθεια να φτιάξουμε δικούς μας ύμνους . Τα αδύνατα σημεία είναι ίσως ο χρόνος , υπήρξε πίεση χρόνου ώστε να βγουν κάποια πράγματα στο πρόγραμμα . Εάν είχαμε κι άλλο χρονικό μπροστά μας και δεν υπήρχαν οι υπόλοιπες δραστηριότητες που έπρεπε να υλοποιήσουμε , ίσως να προέκυπταν κι άλλα πράγματα ή να είχαμε την δυνατότητα να εμπεδώσουμε αυτά .

Συνεντευκτής : Πως θα εξηγούσες την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σας ;

Εκπαιδευτικός(Ε3): Ειδικά στο ηλικιακό κομμάτι που δουλεύουμε εμείς , το θεωρούσα πολύ φυσιολογικό και έγινε. Σημασία έχει να μπορούν να επιτευχθούν οι περισσότεροι και οι κύριοι στόχοι και στη συνέχεια σίγουρα να αλλάζουν κάποια πράγματα και να εμπλουτίζονται με κάποια άλλα.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Δόθηκε η δυνατότητα ίσως συνεργασίας με άλλα σχολεία και με ανταλλαγή ιδεών και για άλλα προγράμματα δηλαδή ,πέρα από τα ανοίγματα που προανέφερα και ισχύουν στην κοινωνία. Σίγουρα η συνεργασία και με άλλα σχολεία και μάλιστα με άλλη βαθμίδα , έδωσε το ερέθισμα για άλλες συνεργασίες σε άλλα προγράμματα.

Συνεντευκτής : Σε επίπεδο της τάξης σου;

Εκπαιδευτικός(Ε3): Σε επίπεδο της τάξης σίγουρα τα παιδιά έμαθαν να συνεργάζονται και πιο ομαδικά και να αναθέτουν και να μοιράζονται ρόλους και να συνυπάρχουν.

Συνεντευκτής : **Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;**
Εκπαιδευτικός(Ε3): Η παιδαγωγική πρακτική είναι η ομαδοσυνεργατικότητα ήταν το κύριο γιατί εάν δεν συνεργάζονταν τα παιδιά δεν μπορούσε να βγει το πρόγραμμα , τα παιδιά δύο διαφορετικών τμημάτων, που κάποια συναντιόντουσαν κατά τη διάρκεια του διαλείμματος, το να συνεργαστούν δύο τμήματα και να μπορέσουν να υπάρχει ανάθεση ρόλων ήταν ένα πρωτοποριακό κομμάτι η συνεργασία σε αυτή την ηλικία.

Συνεντευκτής : **Παρατηρώ συνέχεια ότι μου αναφέρεις τη συνεργασία Εσείς είχατε και συνεργασία τμημάτων και συνεργασία σχολείου και συνεργασία με ανώτερης βαθμίδας σχολείου σωστά ; Επιχειρούσατε κάποια δικτύωση γενικότερα;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Όχι! Δεν είχαμε την δυνατότητα γιατί υπήρχαν άλλα ωράρια. Απλά υπήρχε συνεχή επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς της άλλης βαθμίδας. Οπότε μεταφέραμε τα πράγματα που είχαμε υλοποιήσει στο σχολείο μας και αυτοί αντίστοιχα σε εμάς οπότε υπήρχε τέτοια συνεργασία . Στη συνέχεια, όταν παρουσιάσαμε σε επόμενο βήμα σε ημερίδα τις εργασίες μας, σίγουρα εκεί υπήρχε επαφή.

Συνεντευκτής : **Εκτός από την ημερίδα που ανέφερες ,υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Στο t4e υπήρχε μια εκδήλωση στην οποία κάναμε μπουφέ ευρωπαϊκό .Οπότε εκεί ήταν καλεσμένοι και διάφοροι φορείς , τα παιδιά του σχολείου και γονείς , που ήταν άλλης εθνικότητας ,όποτε μας φέρανε και μας μιλήσανε για κάποια πράγματα, για κάποια έθιμα και στη συνέχεια ακολούθησε ο μπουφές. Στο τέλος της χρονιά έγινε παρουσίαση της γιορτής σε τοπικό επίπεδο. Δηλαδή δραματοποιήσαμε όλο μας το πρόγραμμα και το παρουσιάζαμε σαν γιορτή.

Συνεντευκτής: **Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Σίγουρα ! Γιατί ο τρόπος διερεύνησης και διαθεματικότητας μπορούσε να στηρίξει ένα τέτοιο πρόγραμμα.

Συνεντευκτής: **Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί ένα τέτοιο πρόγραμμα στο σχολείο ;**

Εκπαιδευτικός(Ε3): Σίγουρα θα πρέπει να υπάρχει η υλικοτεχνική υποδομή , ο χώρος, τα μέσα ...μιλάω για τα βασικά τεχνολογικά μέσα δηλαδή δεν μπορεί να υλοποιηθεί αυτό σε ένα σχολείο που είναι μικρό , το οποίο δεν έχει την υλικοτεχνική υποδομή

Συνεντευκτής: **Θα μπορούσε να είναι εμπόδιο ο ίδιος ο εκπαιδευτικός;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Σίγουρα, αν δεν είχε την διάθεση , αν σε ένα σχολείο οι δύο δεν έχουν τη διάθεση και έχουν οι άλλοι δύο δεν γίνεται. Αυτό το πρόγραμμα για να υλοποιηθεί θέλει διάθεση για δουλειά και συνεργασία.

Συνεντευκτής: **Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας; Το συνέχισαν την επόμενη χρονιά;**

Εκπαιδευτικός (Ε3): Λόγω του ότι είμαι αναπληρώτρια και δεν έχω την επαφή, αλλάζω κάθε χρόνο σχολείο δεν το γνωρίζω . Σίγουρα όμως γνωρίζω ότι κάποια πράγματα ετοιμάζονταν για την επόμενη χρονιά , υπήρχε διάθεση για συνέχιση του προγράμματος .

Συνεντευκτής : **Στην ουσία μου λες πως υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς ;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Ναι! Υπήρχε

Συνεντευκτής : **Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Θα έπρεπε ίσως πάνω σε αυτό το ευρωπαϊκό πρόγραμμα να υλοποιηθούν κι άλλα τα οποία θα δουλεύουν πιο εξειδικευμένα θέματα . Δηλαδή να σου δίνουν την δυνατότητα συνδυασμού για παράδειγμα ένα πρόγραμμα διατροφής στην Ελλάδα συγκριτικά με χώρες της ΕΕ .Δηλαδή να δουλεύουμε κι άλλα προγράμματα που δουλεύουμε ούτως η άλλως οι εκπαιδευτικοί για την διατροφή , για οτιδήποτε θέμα σε επίπεδο Ευρώπης . Αφού έχουμε μάθει με το t4e να δουλεύουμε και έχουμε γνωρίσει την Ευρώπη και τα ήθη και τα έθιμα θα μπορούσαμε μετά να δουλεύουμε διάφορα θέματα όπως σχολική βία.

Συνεντευκτής : **Στην ουσία καταλαβαίνω από αυτά που μου λες σαν να συνδυαστούν τα κλασικά προγράμματα.**

Εκπαιδευτικός (Ε3) : Ακριβώς !

Συνεντευκτής : **Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Επειδή είμαι αναπληρώτρια και να ήθελα δεν μου δίνεται η δυνατότητα να συνεχίσω το πρόγραμμα. Είναι ένα κομμάτι που πρέπει να βρεθεί μια λύση ίσως για να χρησιμοποιούμε το πρόγραμμα και να δουλεύουμε και να συνεχίζουμε το πρόγραμμα γιατί διάθεση υπάρχει αλλά είναι δύσκολο πρακτικά.

Συνεντευκτής : **Πώς μπορεί το σχολείο να στηρίζει μια τέτοια δράση ;**

Εκπαιδευτικός(Ε3) : Το σχολείο θα πρέπει βασικά να έχει μάθει να συνεργάζεται , να έχει διάθεση, να δουλεύει διερευνητικά, να έχει συνεχή συνεργασία και διάθεση να ανοιχτεί σε φορείς γιατί σίγουρα όταν συνεργάζεσαι με πολύ κόσμο που πρέπει να έρχεται και να επισκέπτεται το σχολείο σου θα πρέπει και εσύ αντίστοιχα να έχεις τη διάθεση να είναι ανοιχτό στην κοινωνία.

Συνεντευκτής : **Σε αυτό το σημείο θεωρείς πως παίζει ρόλο ο ίδιος ο διευθυντής ;**

Εκπαιδευτικός(E3): Σίγουρα ο διευθυντής είναι αυτός σε κάθε σχολείο που μπορεί να έχει την ανάθεση βασικών καθηκόντων , προγράμματος γιατί αν ο διευθυντής αναθέσει , βγάλει ένα πρόγραμμα για την ομαλή διεξαγωγή του προγράμματος δεν θα υπάρχουν θέματα. Είναι πολύ βασικό σημείο αυτό. Παίζει το ρόλο του καθοδηγητή και του οργανωτή.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E3) : Ίσως τα σχολεία θα έπρεπε να επανδρωθούν με περισσότερα τεχνολογικά μέσα .

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως θα έπρεπε να υπήρχε και ξεχωριστή ώρα στο ωρολόγιο πρόγραμμα για να ασχολούνται οι εκπαιδευτικού με κάτι τέτοιο;

Εκπαιδευτικός (E3): Σίγουρα θα βοηθούσε κι αυτό γιατί εμείς είχαμε να δουλέψουμε κι άλλα προγράμματα που δεν ήταν ευρωπαϊκά αλλά και θέματα που δεν μπορούσαμε να τα αφήσουμε, οπότε υπήρχε μια πίεση για αυτό σου είπα και στην αρχή αν είχαμε κι άλλο χρόνο θα ήταν πολύ καλύτερα για να εμπεδώσουν τα παιδιά ακόμη περισσότερα κάποια πράγματα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 4

Συνεντευκτής: Καλημέρα ,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe ..

Εκπαιδευτικός (E4):Ωραία.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός(E4) :Συνεχίζουμε..

Συνεντευκτής: Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E4): Μάλιστα.

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E4): Είμαι 32 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια εργάζεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E4):Εργάζομαι 10 χρόνια

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;
Εκπαιδευτικός(Ε4): Δασκάλα, ΠΕ 70

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;
Εκπαιδευτικός (Ε4) : Πρώτη χρονιά το κάνω φέτος .

Συνεντευκτής: Ένα πρόγραμμα υλοποίησες;
Εκπαιδευτικός (Ε4): Έχω υλοποιήσει περιβαλλοντικά και πολιτιστικά αλλά t4e πρώτη φορά κάνω.

Συνεντευκτής :Ποιο ήταν το αντικείμενο του προγράμματος;
Εκπαιδευτικός (Ε4) : Ο τίτλος είναι «Ταξιδεύοντας με ένα γλάρο στα λιμάνια της Ευρώπης» . Είχε να κάνει βασικά με τα πέντε μεγαλύτερα ευρωπαϊκά λιμάνια.

Συνεντευκτής : Πόσο καιρό διήρκεσε το πρόγραμμα σου ;
Εκπαιδευτικός(Ε4) : Περίπου πέντε μήνες .

Συνεντευκτής :Μπορείς να μου περιγράψεις τη δράση που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(Ε4): Λοιπόν! Ο βασικός σκοπός ήταν να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την ΕΕ και τα λιμάνια της και το ρόλο που αυτό διαδραματίζει στον πολιτισμό ,την ιστορία, στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών της.

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το αντικείμενο ενασχόλησης σας;
Εκπαιδευτικός(Ε4) : Το αντικείμενο ενασχόλησης μας ήταν μέσω ψηφιακών εργαλείων τα παιδιά να μάθουν ιστορικά , αξιοθέατα και πράγματα για τα ευρωπαϊκά λιμάνια. Επίσης μέσω επισκέψεων στο λιμάνι της Πάτρας να ασχοληθούν με αυτό το κομμάτι γιατί κα η Ελλάδα είναι μια ναυτική χώρα. Αυτό αποτέλεσε και την αφορμή.

Συνεντευκτής: Σαν τελικό παραδοτέο τι υλικό παρουσιάσατε;

Εκπαιδευτικός(Ε4) : Είχαμε παρουσιάσει μαζί με τη βοήθειά μου φυσικά ένα εκπαιδευτικό επιτραπέζιο παιχνίδι όπου είχε να κάνει με τα ευρωπαϊκά λιμάνια. Περιείχε κάρτες με τα είδη των πλοίων , ζάρια και τέτοια.

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε4) : Είχα συνεργασία με το σχολείο του Ελαιώνα όπου εκεί έγινε και το πρόγραμμα. Συνεργάστηκα με τον εκπαιδευτικό του δημοτικού σχολείου και το υλοποιήσαμε .

Συνεντευκτής : Με την τοπική κοινωνία συνεργαστήκατε?

Εκπαιδευτικός(Ε4) :Όχι , ιδιαίτερα.

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(E4) : Ομαδοσυνεργατικά , τα παιδιά ήταν χωρισμένα σε ομάδες και με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών έκαναν τις δραστηριότητες. Επίσης με βιωματικά παιχνίδια και βιωματικές μεθόδους , με φύλλα εργασίας .

Συνεντευκτής : **Θα μπορούσαμε να πούμε πως δουλέψατε ένα project;**
Εκπαιδευτικός(E4) : Ένα διδακτικό σενάριο.

Συνεντευκτής: **Αντιλαμβανόμαστε πως είχε σύνδεση με το πρόγραμμα σπουδών του δημοτικού σχολείου;**

Εκπαιδευτικός(E4): Είχε συνδεθεί με τα μαθήματα της Γεωγραφίας ,Εισαγωγή του πολίτη καθώς μιλάμε για ΕΕ και το μάθημα των φυσικών γιατί εξερευνήσαμε το περιβαλλοντικό πλαίσιο των λιμανιών , τα ζώα επειδή τα φυσικά της Ε΄- ΣΤ΄ έχουν κάποιες αναφορές είχαμε και με αυτό συνδεθεί.

Συνεντευκτής: **Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;**

Εκπαιδευτικός(E4) : Στην αρχή δυσκολευτήκαμε μέχρι τα παιδιά να προσαρμοστούν στις ομάδες για να μπορέσει να υπάρχει συνεργασία. Αυτό παρατηρήθηκε την πρώτη εβδομάδα γιατί τα παιδιά κληρώθηκαν δεν πήγαν με τους φίλους τους . Λίγο με τα ψηφιακά εργαλεία μέχρι οι μαθητές να μάθουν να εξασκούνται μόνοι τους γιατί τους φάνηκε λίγο δύσκολο. Αυτά ήταν στις αρχές όπου καταφέραμε και τα ξεπεράσαμε.

Συνεντευκτής: **Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση; Περιγράψτε το ρόλο που είχαν.**

Εκπαιδευτικός (E4): Ήταν οχτώ μαθητές και δύο εκπαιδευτικοί .

Συνεντευκτής: **Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν τόσο οι μαθητές όσο οι εκπαιδευτικοί ;**

Εκπαιδευτικός(E4) : Οι εκπαιδευτικοί είχαν ενισχυτικό, καθοδηγητικό ρόλο , βοηθούσαν όπου προέκυπταν προβλήματα. Τα παιδιά εργάστηκαν συνεργατικά και σε ομάδες και όταν έπρεπε να παρουσιάσουν αντιπρόσωπος από κάθε ομάδα αναλάμβανε να δείξει στην ολομέλεια της τάξης.

Συνεντευκτής: **Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν;**

Εκπαιδευτικός(E4): Χώροι υλοποίησης ήταν η τάξη καθώς και το λιμάνι που πήγαμε επίσκεψη. Τώρα τα μέσα ήταν φύλλα εργασίας και ψηφιακά εργαλεία.

Συνεντευκτής: **Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου με ΚΔ;**

Εκπαιδευτικός(E4): Βασικά από ότι μου είπε ο δάσκαλος που συνεργαστήκαμε, κάνανε ανάλογα προγράμματα με υπολογιστές. Πιο αναλυτικά δεν ξέρω γιατί κι εγώ φέτος συνεργάστηκα.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Εκπαιδευτικός(E4) : Ναι, χρειάζεται προετοιμασία σίγουρα. Γιατί πρέπει τα ψηφιακά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν από τους μαθητές ,να τα γνωρίζουν πολύ καλά οι εκπαιδευτικοί. Άρα αφού οι εκπαιδευτικοί τα παρουσιάζουν στα παιδιά οφείλουν να είναι προετοιμασμένοι τόσο για θέματα τεχνολογιών όσο για την ΕΕ.

Συνεντευκτής : Αν καταλαβαίνω σωστά μου λες πως χρειάζεται μια ετοιμότητα από μέρος του εκπαιδευτικού. Υπήρχε και τυχόν επιμόρφωση;

Εκπαιδευτικός (E4) : Όχι, δεν υπήρχε πέραν της αρχικής ή κάτι πιο εξειδικευμένο.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε (περιεχόμενο, τρόποι εργασίας μαθητών, ρόλοι μαθητών-εκπαιδευτικών, νέες τεχνολογίες, καινοτόμες πρακτικές);

Εκπαιδευτικός(E4) : Καταρχήν για το διδακτικό σενάριο επιλέχθηκε μια ιστοριούλα από τους εκπαιδευτικούς με τον γλάρο – Αρτέμη που γεννήθηκε στο λιμάνι του Πειραιά και από εκεί και πέρα έκανε ένα ταξίδι στην Ευρώπη για να μάθει καινούρια λιμάνια . Τα παιδιά με αυτό τον τρόπο θα γνώριζαν τα λιμάνια. Στην αρχή φτιάξαμε διερευνητικά ερωτηματολόγια για να δούμε ποιες γνώσεις είχαν για την ΕΕ και τα λιμάνια. Μετά παρατήρησαν την ήπειρο της Ευρώπης , είδαν τα κράτη – μέλη , αναζήτησαν στη σελίδα του Euroρα τα βασικά όργανα της ΕΕ. Στη συνέχεια άρχισαν να παρατηρούν τις παραθαλάσσιες περιοχές της Ευρώπης μέσω Google Earth , εντόπισαν τα μεγαλύτερα λιμάνια και σιγά σιγά αρχίσαμε να εστιάζουμε από το γενικό της ΕΕ να πηγαίνουμε στο ειδικό στα λιμάνια της.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E4): Στις ομάδες που ήταν ήδη χωρισμένα όπου σιγά σιγά διαμορφώνονταν και οι ρόλοι τους.

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;

Εκπαιδευτικός(E4): Χρησιμοποιήσαμε το Google Earth που είναι πρόγραμμα γραφικής απεικόνισης και βοηθά τα παιδιά γιατί μπορούν να αντιληφθούν την έννοια του προσανατολισμού σαν να ανοίγουν πόρτες σε όλο τον κόσμο. Χρησιμοποιήσαμε το meeting words μια εφαρμογή που μπορούν τα παιδιά συνεργατικά να γράφουν ένα κείμενο σε πραγματικό χρόνο, είναι on line ο καθένας

μπορεί να μπαίνει και από το σπίτι του , από το δικό τους υπολογιστή και να φτιάχνουν ένα κείμενο. Το power point που είναι ένα πρόγραμμα παρουσίασης διαφανειών και μπορούν έτσι με δημιουργικό τρόπο να οργανώσουν και να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα. Το storyjumper ένα on line εργαλείο που μπορούν τα παιδιά να φτιάξουν ένα παραμυθάκι με εικόνες, ζωγραφιές , φωτογραφίες . Το lino sticky ένας διαδικτυακός καμβάς, πίνακας, που εκεί προγραμματίζουν τις εργασίες τους, τις δραστηριότητες τους .Στο τέλος χρησιμοποιήσαμε πιο πολύ εμείς οι εκπαιδευτικοί το quizzes ένα on line εργαλείο που αξιολογούμε τους μαθητές, τι μάθανε δηλαδή είναι ερωτησούλες με ζωγραφιές και φωτογραφίες που απαντάνε αντί να τους δώσουμε ένα ερωτηματολόγιο, το κάνουνε από τον υπολογιστή τους είναι πιο διασκεδαστικό.

Συνηνευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E4) : Τα παιδιά πήραν αρκετά πράγματα, μάθανε πως ένα λιμάνι μπορεί να επηρεάσει ή να βοηθήσει την οικονομική εξέλιξη μιας χώρας . Μάθανε για τα πλοία που μπορούν να συναντήσουν σε ένα λιμάνι , κάποια πράγματα για την ΕΕ και τα θεσμικά της όργανα .

Συνηνευκτής : Πιστεύεις πως απέκτησαν μόνο γνώσεις ή και κάποιες δεξιότητες;

Εκπαιδευτικός(E4) : Δεξιότητες όσον αφορά τα ψηφιακά εργαλεία , τεχνολογικά ή και επίσης να συνεργάζονται και να μπορούν να τα βγάλουν πέρα σε οποιαδήποτε εργασία τους ανατεθεί.

Συνηνευκτής : Πιστεύεις πως άλλαξε η στάση τους ή ο τρόπος σκέψης τους για κάποια πράγματα;

Εκπαιδευτικός (E4): Ναι, κυρίως όσο αφορά περιβαλλοντικά θέματα που είδαμε στα λιμάνια για τη στάση τους που πρέπει να έχουν απέναντι στο περιβάλλον. Επίσης συνειδητοποιήσανε πως είναι ευρωπαίοι πολίτες από αυτά που μάθαμε για την ΕΕ

Συνηνευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(E4): Και αυτά είναι πολύ θετικά γιατί κι εμείς από όλο το πρόγραμμα μάθαμε πράγματα για την ΕΕ που δεν γνωρίζαμε . Ασχοληθήκαμε και μάθαμε πληροφορίες για τα ευρωπαϊκά λιμάνια που είναι αρκετά χρήσιμα και όμορφα .

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός (E4): Για το σχολείο θετικά. Τα παιδιά ότι μαθαίνανε σίγουρα το μεταφέρανε και στους γονείς τους αλλά δεν έγινε κάτι στο τέλος , μια γιορτή ή εκδήλωση για να ανοιχτεί .

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E4): Ήταν θετικά, υπήρχε πρόοδος σε οτιδήποτε ασχοληθήκαμε βέβαια συναντήσαμε δυσκολίες αλλά ξεπεράστηκαν.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία;

Εκπαιδευτικός(E4) : Τα δυνατά σημεία ήταν πως τα παιδιά ήταν μεγάλα και μπορούσαμε να συνεννοηθούμε . Τα αδύνατα σημεία ήταν τα προβλήματα συνεργασίας στην αρχή μέχρι να μπορέσουν τα παιδιά να μπουν σε αυτό το κλίμα της ομαδοσυνεργατικότητας.

Συνεντευκτής: Πώς εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματός σου;

Εκπαιδευτικός(E4) : Κατά πλειονότητα, επιτεύχθηκαν οι στόχοι δεν είχαμε κάποια απόκλιση.

Συνεντευκτής : Εάν είχες θα τη θεωρούσες σημαντική ;

Εκπαιδευτικός(E4) : Εάν ήταν μεγάλη η απόκλιση θα ήταν σημαντικό για το πρόγραμμα.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(E4) : Επηρεάστηκε αρκετά και θετικά , όπως είπαμε έχει να κάνει με την ΕΕ και με τα λιμάνια όπου τα παιδιά είχαν τέτοιο αντικείμενο στα μαθήματα τους και τους βοήθησαν να καταλάβουν πολλά πράγματα καλύτερα. Τα παιδιά ερχόντουσαν στο σχολείο χαρούμενα για να μάθουν καινούρια και διαφορετικά πράγματα αφού ήταν μια εμπειρία για αυτά.

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;

Εκπαιδευτικός (E4): Κάποια ψηφιακά εργαλεία που ήρθαμε σε επαφή λόγω του προγράμματος εντάχθηκαν στην συνέχεια στην καθημερινότητα μας και σε άλλα μαθήματα. Ας πούμε το quizzes που είναι εργαλείο αξιολόγησης το θέλανε και σε άλλα μαθήματα,. Το ίδιο και το meeting words επειδή ήταν ομαδοσυνεργατικό το θέλανε και στην Γλώσσα να το χρησιμοποιήσουνε .

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
Εκπαιδευτικός(E4) : Μόνο η επίσκεψη στα λιμάνια.

Συνεντευκτής : Κάποια παρουσίαση ;

Εκπαιδευτικός (E4) : Όχι, επειδή το σχολείο ήταν ολιγοθέσιο δεν υπήρχε γιατί τα άλλα παιδάκια ήταν πολύ μικρά και δεν θα καταλάβαιναν.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός (E4): Κι αυτό το συγκεκριμένο σχολείο φέτος το έκανε πρώτη φορά. Λογικά θα το συνεχίσουν.

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός (E4): Δεν υπάρχουν πιστεύω πάρα πολλά εμπόδια .

Συνεντευκτής : Θα μπορούσε να είναι η υλικοτεχνική υποδομή ένα εμπόδιο;

Εκπαιδευτικός(E4) :Αυτό ναι, η αδυναμία ιντερνέτ, το διαδίκτυο,

Συνεντευκτής : Θα μπορούσε να ήταν εμπόδιο η ανασφάλεια που έχει ο εκπαιδευτικός ;

Εκπαιδευτικός(E4) : Ναι, και προβλήματα στην ετοιμότητα ίσως.

Συνεντευκτής : Οι γονείς θα έπαιζαν ρόλο ώστε να ενταχθεί ;

Εκπαιδευτικός (E4): Ναι, πολύ σημαντικό ώστε να ενταχθεί .

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E4): Βασικά οι εκπαιδευτικοί κινητοποιήθηκαν τους άρεσε πάρα πολύ κι από ότι καταλαβαίνω από του χρόνου σίγουρα θα ασχοληθούν . Οι εκπαιδευτικοί του σχολείου έδειξαν ενδιαφέρον παρότι λίγοι.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός(E4) : Βασικά, να γίνονται ενημερωτικά σεμινάρια από τους υπεύθυνους ώστε να μαθαίνετε το πρόγραμμα συνεχώς .Να υπάρχει καλή υλικοτεχνική υποδομή στα σχολεία. Σαφώς και σεμινάρια, επιμορφώσεις σε θέματα τεχνολογίας .

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E4) : Έχει να κάνει πως το βλέπουν οι εκπαιδευτικοί. Σε άλλα σχολεία είναι πιο ανοιχτοί σε καινούρια πράγματα ενώ σε άλλα ίσως πιο συντηρητικοί. Πρέπει να αλλάξουν αυτές οι στάσεις των εκπαιδευτικών και των διευθυντών .

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως και η ηγεσία παίζει ρόλο σε αυτό;

Εκπαιδευτικός(E4) : Ναι, έχει πολύ σημαντική θέση σε αυτά ή να τα προωθήσει ή να μην κινηθούν καθόλου.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E4) : Απλώς να έχουν οι εκπαιδευτικοί πιο ανοιχτό μυαλό , να τολμούν και να αναλαμβάνουν καινοτόμες δράσεις. Καλό θα ήταν να μην μειώνονται οι ώρες της ευέλικτης ζώνης γιατί μπορεί να δουλεύονται διαθεματικά αλλά είναι απαραίτητες οι επιπλέον ώρες

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 5

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα από το τηλέφωνο Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe ..

Εκπαιδευτικός (E5):Μάλιστα.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός(E5) :Ωραία. Πόση ώρα θα κρατήσει η συνέντευξη ;

Συνεντευκτής: Περίπου 25 λεπτά. Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E5): Μάλιστα.

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E5): Είμαι 49 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια εργάζεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E5):Από το 2003 .

Συνεντευκτής : Είχες και προηγουμένως προϋπηρεσία σε ιδιωτικό τομέα ;

Εκπαιδευτικός : Ναι, είχα δουλέψει και 10 χρόνια σε ιδιωτικό.

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;

Εκπαιδευτικός(E5): Νηπιαγωγός.

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E5) : Πέρυσι το ανέλαβα για μια χρονιά έχοντας ακούσει από άλλους συναδέλφους και επειδή ήθελα να κάνω κάτι διαφορετικό στη τάξη , υπέβαλα την αίτηση εγκρίθηκε και έτσι μπήκα στο δίκτυο.

Συνεντευκτής : Ποιο ήταν το αντικείμενο του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E5) : Το θέμα ήταν τα παιδικά μουσεία της Ευρώπης και μέσα από αυτό τα παιδιά να γνωρίσουν κάποιες από τις χώρες της Ευρώπης μέσα από δραστηριότητες ψυχαγωγίας και μάθησης όπως γίνεται στα παιδικά μουσεία.

Συνεντευκτής: Ποια τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E5) : Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, θα έλεγα πως ήταν η επικοινωνία μου με τα παιδικά μουσεία της Ευρώπης , αρχικά από εμένα και στη συνέχεια με το υλικό που μας έστειλαν και ότι τα παιδιά είχαν πρωτοβουλίες για να επιλέξουν αυτές τις δραστηριότητες που θα ήταν μεν από το παιδικό μουσείο αλλά θα τις προσάρμοζαν στο πλαίσιο το δικό τους, των ενδιαφερόντων τους και των αναγκών τους.

Συνεντευκτής: Πόσο καιρό διήρκεσε η υλοποίηση του προγράμματός σου. ;

Εκπαιδευτικός(E5): Τρεις μήνες από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τη δράση που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(E5): Ναι! Αυτά βέβαια τα έχω και σε αρχείο μπορώ να στα στείλω για πιο αναλυτικά. Στόχος ήταν τα παιδιά να καταλάβουν ότι μπορούν να είναι συμπαίκτες με τα παιδιά των άλλων χωρών της Ευρώπης : συμπαίκτες σε ένα μουσείο , συμπαίκτες στην τάξη , συνάδελφοι αργότερα, συμμαθητές μια διευρυμένης τάξης , όπως συχνά συμβαίνει στην Ευρώπη και γιατί όχι και στα δικά μας σχολεία .Μέσα από αυτούς τους στόχους θελήσαμε να διασύνδεσουμε τις δραστηριότητες μας και με το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Επομένως ο ένας πυλώνας ήταν η μουσειακή αγωγή κι ο άλλος πυλώνας το αναλυτικό πρόγραμμα. Οι δραστηριότητες δομήθηκαν με βάση το υλικό που μας έστειλαν τα παιδικά μουσεία, με βάση του τομείς του αναλυτικού προγράμματος και φυσικά με βάση την τάξη μου και τα ενδιαφέροντά των παιδιών.

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E5) : Με άλλο σχολείο όχι. Με τους γονείς όπου τους ενημερώσαμε για το τι πρόγραμμα κάνουμε , τους ζητήθηκε να συμβάλλουν με κάποιο υλικό από πιθανά ταξίδια τους ή από κάποιο έντυπο υλικό που μπορεί να είχαν. Στο τέλος τους καλέσαμε σε μια εκδήλωση που συνέπεσε με το τέλος της σχολικής χρονιάς και τους ενημερώσαμε για την πορεία του προγράμματος , για τη

συμμετοχή μας στην ημερίδα στις 5 Μαΐου (Παγκόσμια ημέρα Ευρώπης) και τελοσπάντων είδαν τη δουλειά που είχαμε κάνει. Βέβαια σε άλλη εκδήλωση ενημερώθηκε το δημοτικό σχολείο και οι μαθητές του.

Συνεντευκτής : Μου είπατε προηγουμένως πως συνεργαστήκατε με κάποια μουσεία της Ευρώπης . Είχατε επικοινωνία και συνομιλία εσείς αποκλειστικά ή και τα παιδιά ;

Εκπαιδευτικός (Ε5) : Με mail ήταν η επικοινωνία και μετά με τα αντικείμενα που μας έστειλαν. Μετά τους στείλαμε κι εμείς με τα πράγματα που φτιάξαμε και τους προσκαλέσαμε για μια συνέχιση της συνομιλίας μας και την επόμενη χρονιά για να επεκτείνουμε το πρόγραμμα.

Συνεντευκτής: Σαν παραδοτέο τι παρουσιάσατε ;

Εκπαιδευτικός(Ε5) : Σαν παραδοτέο είχαμε ένα πόστερ στο οποίο συγκεντρώσαμε τις 5 χώρες με τις οποίες δουλέψαμε, τις δραστηριότητες που μας ενέπνευσαν και τις αντίστοιχες δράσεις όπως εμείς τις προσαρμόσαμε στην τάξη. Ακόμα μια μουσειοσκευή που ήταν ένα κουτί ουσιαστικά που συγκεντρώσαμε υλικό :τον χάρτη της Ευρώπης , κάποιες κούκλες που αντιπροσώπευαν τα παιδιά που ήρθαν από τα παιδικά μουσεία, ζωγραφιές των παιδιών , σημαίες χωρών. Δηλαδή ένα υλικό που θα μείνει στο σχολείο.

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το αντικείμενο ενασχόλησης σας;

Εκπαιδευτικός(Ε5) : Ασχοληθήκαμε πολύ για την ΕΕ, την διαφορετικότητα, την έννοια πολίτες του κόσμου, γνωριμία με ευρωπαϊκές χώρες, τον ρατσισμό, την ευαισθητοποίηση αλλά και τα δικαιώματα μας ως ενεργοί πολίτες.

Συνεντευκτής : Η θεματολογία σου είναι κάπως ιδιαίτερη πώς εργάστηκες για να την διαχειριστείς ;

Εκπαιδευτικός(Ε5) : Το ιδιαίτερο στοιχείο αφορά στο ότι το μουσειοπαιδαγωγικό κομμάτι δεν είναι εύκολο για να δουλευτεί σε μια τάξη παιδιών ιδιαίτερα αν δεν έχεις εμπειρία ή ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Το προσωπικό μου ενδιαφέρον στη Μουσειολογία προέρχεται από το δεύτερο πτυχίο μου και έχω ασχοληθεί με μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα και εκτός τάξης. Θεώρησα λοιπόν πως ήταν μια ευκαιρία να δω και το πεδίο της τάξης, σαν μια ιδιαίτερη ευκαιρία να πειραματιστώ για να δω πως μπορεί να προκύψει ένα πρόγραμμα τρίμηνου κι όχι απλά μια δραστηριότητα μιας ώρας όπως γίνονται στα μουσεία.

Συνεντευκτής: Ποια μέθοδο ακολούθησες για να μπορέσεις να μεταδώσεις όλα αυτά στα παιδιά;

Εκπαιδευτικός(Ε5) : Είναι οι μέθοδοι που ακολουθούμε στο νηπιαγωγείο γενικότερα. Δηλαδή χωρισμό σε ομάδες, βιωματικές δραστηριότητες, παιχνίδι, μάθηση μέσω του παιχνιδιού και φυσικά και τις νέες τεχνολογίες ενσωματώσαμε στο βαθμό που μπορούσαμε να έχουμε το internet ώστε να έχουν την ευκαιρία τα παιδιά να μπορέσουν να αλληλοεπιδράσουν με τον υπολογιστή.

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E5) : Οι δυσκολίες ήταν πως τα παιδιά δεν είχαν ιδιαίτερες εμπειρίες σε ζητήματα Ευρώπης . Καλά καλά αν ήξεραν την Πάτρα, την Αθήνα, μερικά πράγματα από την Ελλάδα . Επομένως το να μπούμε στην Ευρώπη και να καταλάβουμε πως υπάρχουν άλλες χώρες και μέσα σε αυτές τις χώρες άλλες πόλεις , σε αυτές τις πόλεις μουσεια , που την έννοια μουσείου κάποια παιδιά δεν την ήξεραν καθόλου. Αυτό χρειάστηκε μια προεργασία για να καταλάβουμε βασικές έννοιες όπως τις έννοιες του παιδικού μουσείου, η Ευρώπη μια ευρύτερη γειτονιά , τις χώρες έπρεπε να τις προσεγγίσουμε πρώτα από το χάρτη αλλά και μετά με κάποιες δραστηριότητες ώστε η νοητική αναπαράσταση να μπορέσει να έρθει σε μια βιωματική εκδοχή.

Συνεντευκτής: Εννοείς πως το επίπεδο γνώσεων αποτέλεσε δυσκολία ;

Εκπαιδευτικός(E5) : Ναι, γιατί εκεί που εργαζομαι είναι αγροτική περιοχή. Εκτός από ένα παιδάκι του οποίου η θεία μένει στην Ισπανία και γνώριζε ότι υπάρχει άλλη χώρα. Άρα είναι πολύ σημαντικό οι εμπειρίες των παιδιών και οι γνώσεις τους. Θα έλεγα ο συνδυασμός αυτών .

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;

Εκπαιδευτικός(E5): Εννέα μαθητές και ένας εκπαιδευτικός, εγώ.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο των μαθητών και το δικό σας;

Εκπαιδευτικός(E5) : Ναι ! Εγώ στην αρχή είχα τον ρόλο του παρουσιαστή, δηλαδή να παρουσιάσω το θέμα σε γενικές γραμμές , να φέρω ένα πρώτο υλικό και μετά να δώσω στα παιδιά την δυνατότητα να εκφραστούν αυθόρμητα , να αλληλεπιδράσουν με το υλικό, να το χειριστούν και να τους διευκολύνω στο να προτείνουν. Στο τέλος ο δικός μου ρόλος ήταν λιγότερος . Θα έλεγα πως στην αρχή εγώ είχα το 80% και ένα 20% τα παιδιά το οποίο αυτό σταδιακά άλλαζε με αποτέλεσμα να υπάρχει ένα 50 – 50 . Ήμουν κι εγώ μέλος της ομάδας , κάθε φορά υποδεχόμασταν τα παιδιά από την Ευρώπη και πλέον μπορούσαμε να τα καλημερίσουμε στη γλώσσα τους . Τα παιδιά ρωτούσαν τι θα παίξουμε σήμερα από την Ιταλία , τι από την Πολωνία. Δεν χρειαζόταν δηλαδή να ξεκινήσω κάτι εγώ και να παρουσιάσω υπήρχε αυθόρμητο ενδιαφέρον καθημερινό θα έλεγα. Άρα ο ρόλος των μαθητών στην αρχή ήταν ουδέτερος μέχρι να δω κι εγώ αν θα τους ενδιέφερε διότι αν δεν τους ενδιέφερε δεν ξέρω αν θα το συνέχιζα το πρόγραμμα ή μπορεί να το συνέχιζα απλά διεκπαιρευτικά. Έτσι από έναν ουδέτερο ρόλο οδηγήθηκαν σε ενεργητικό. Ίσως με το δικό μου ενθουσιασμό όπου αυτό οφείλεται και στα σεμινάρια που κάναμε , με τις αλληλεπιδράσεις μας με άλλους συναδέλφους t4e και με τους ambassadors , παίρναμε ιδέες και έμπνευση . Μετά από λίγο καιρό αυτό το πρόγραμμα απέκτησε ενδιαφέρον και με τις δραστηριότητες εντάχθηκε στο καθημερινό μας πρόγραμμα .

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν

Εκπαιδευτικός(E5): Χώρος υλοποίησης ήταν η σχολική τάξη , τα μέσα που χρησιμοποιήσαμε ήταν εποπτικό υλικό έντυπο και ηλεκτρονικό και κάποιες κατασκευές που παρήχθησαν στην τάξη.

Συνεντευκτής : Έγιναν κάποιες επισκέψεις;

Εκπαιδευτικός (E5): Όχι! Όλο το υλικό το έφερα εγώ στην τάξη και το υπόλοιπο το αναζητήσαμε στον υπολογιστή.

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(E5): Τα τρία τέσσερα τελευταία χρόνια εγώ στο νηπιαγωγείο κάνω τέτοια προγράμματα και πάντα συνδυάζω την μουσειακή αγωγή με την εκπαιδευτική πράξη. Ιντερνέτ δεν έχω στο νηπιαγωγείο γιατί για την ώρα φιλοξενούμαι σε μια αίθουσα του δημοτικού μιας και υπάρχουν κάποια κτιριακά προβλήματα στο νηπιαγωγείο. Ωστόσο όταν χρειάστηκε μου παραχωρήθηκε αίθουσα και λύθηκε το τεχνικό πρόβλημα.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Εκπαιδευτικός(E5) : Εκτός από το εισαγωγικό σεμινάριο που είναι απαραίτητο για να καταλάβουμε περί τίνος πρόκειται, πως έχει μέχρι τώρα δουλευτεί για να πάρουμε κι εμείς κάποιες πληροφορίες σχετικά με τις ιστοσελίδες που υπάρχουν και για όποιο άλλο υλικό, νομίζω πως όχι , δεν απαιτείται κάτι εξειδικευμένο. Είμαστε ήδη προετοιμασμένοι εφόσον χρησιμοποιούμε μεθόδους κοινές με της διδασκαλίας μας . Ειδική προετοιμασία όχι αλλά ένα εισαγωγικό σεμινάριο ναι.

Συνεντευκτής: Την εισαγωγική επιμόρφωση την θεωρείς επαρκής;

Εκπαιδευτικός(E5) : Ναι, για μένα ήταν εντάξει και η συνάντηση ανατροφοδότησης που είχαμε ενδιάμεσα στις τρεις τετράωρες συναντήσεις μας μέσα στην ακαδημαϊκή χρονιά.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε (περιεχόμενο, τρόποι εργασίας μαθητών, ρόλοι μαθητών-εκπαιδευτικών, νέες τεχνολογίες, καινοτόμες πρακτικές);

Εκπαιδευτικός(E5) : Γενικά έμαθαν να ανακαλύπτουν στον χάρτη άλλα μέρη , να μιλάνε μεταξύ τους , να ανακαλούν ξένες λέξεις , λέξεις από τις χώρες που γνωρίσαμε. Η χρήση του χάρτη και των συμβόλων του τόσο για την καλλιέργεια γραπτής επικοινωνίας όσο για την ανάγνωση ήταν πολύ σημαντικό εργαλείο. Μπορούσαν ακόμα να διακρίνουν του ελληνικούς από τους λατινικούς χαρακτήρες και να προσανατολίζονται . Για μας η χρήση του χάρτη αποτέλεσε καινοτομία και σταδιακά από την ανάρτησή του στο τοίχο αντλούνταν νέες γνώσεις. Όλα αυτά τα χρησιμοποιούσαν και σε άλλες δράσεις εκτός t4e ή τα μετέφεραν στο σπίτι . Γεγονός που παρατηρήθηκε ότι αφομοιώθηκε η διαδικασία μέσα στην οποία εμείς κάναμε διάφορες δραστηριότητες και μεταφέρθηκε εκτός σχολείου.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E5): Και αυτόνομα και σε δυάδες και επειδή κάναμε και κάποιες κινητικές δραστηριότητες και ομαδικά σαν σύνολο.

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;
Εκπαιδευτικός(E5): Ουσιαστικά ανοίξαμε αρχεία που μας είχαν στείλει τα μουσεία και κάποια βιβλία ηλεκτρονικά που είχαμε βρει στην ιστοσελίδα europa.gr . Οπότε τα παιδιά μπορούσαν να πλοηγηθούν στα βιβλία «Ευρώπη και εσύ», «Ζωγραφίζοντας την Ευρώπη» να επιλέξουν και να εκτυπώσουν αυτά που ήθελαν. Επίσης κάποια βιβλία έντυπης μορφής θέλανε να τα σκανάρουμε για να υπάρχουν και στον υπολογιστή.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;
Εκπαιδευτικός(E5) : Νομίζω πως άρχισαν να συνειδητοποιούν πως υπάρχει κάτι παραπάνω από το χωριό τους , την Πάτρα , την Ελλάδα . Άρχισαν να καταλαβαίνουν πως και οι άνθρωποι, τα παιδιά στις άλλες χώρες έχουν τις ίδιες ανάγκες για παιχνίδι , ότι μπορούμε να μοιραστούμε πράγματα με άλλα παιδιά ότι η γλώσσα μπορεί να μην είναι εμπόδιο . Νομίζω πως και κοινωνικοποιήθηκαν περισσότερο και ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα διαφορετικότητας.

Συνεντευκτής : Παρατηρήθηκε να έχουν αποκτήσει και κάποιες γνώσεις παραπάνω με αυτό το πρόγραμμα ;

Εκπαιδευτικός (E5): Ναι! Ναι! Σε θέματα χωρών της Ευρώπης , πόλεων, σε θέματα μουσείου. Το κατάλαβαν, το δέχτηκαν και σε επόμενη επαφή τους θα είναι πιο ευαισθητοποιημένα και θα μπορούν πολύ πιο περισσότερα πράγματα να απορροφήσουν.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;
Εκπαιδευτικός (E5): Εμένα μου άρεσε, με ενθουσίασε, ήταν κάτι διαφορετικό. Ήταν ένα πείραμα που ήθελα να κάνω για να δω πως θα δουλέψω στην τάξη . Θέλω να δοκιμάζω και καινούρια πράγματα , ήταν ένα πεδίο που μου έδωσε αρκετό υλικό και τροφή για σκέψη. Με τα μουσεία σκοπεύω να καλλιεργήσω συνεργασία ίσως στο μέλλον . Άρα και στην προσωπική εξέλιξη και στην επαγγελματική ήταν πολύ θετικά τα αποτελέσματα.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E5): Οι γονείς ενθουσιάστηκαν ενέπλεξα και τους συναδέλφους του Δημοτικού και τα παιδιά. Θα ήθελαν κι αυτά να κάνουν κάτι τέτοιο . Οι συνάδελφοι με βοήθησαν με μια παρουσίαση σε μια δράση στις 5 Μαΐου που απευθύνθηκε σε όλη τη πόλη σε συνεργασία με την περιφέρεια . Ενθουσιάστηκαν και αυτοί και εξέφρασαν την επιθυμία τους για μελλοντική συμμετοχή στο πρόγραμμα. Άρα υπήρχε μια διάχυση που ξεπέρασε το ακαδημαϊκό ή το πληροφοριακό κομμάτι. Έφτασε στο να δημιουργηθεί διάθεση για συμμετοχή. Οι

γονείς συνειδητοποίησαν πως στο σχολείο γίνονται πράγματα , διαφορετικά, σύγχρονα .

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E5): Με άριστα το 10 θα έβαζα 8 αλά το δύο που υπολείπεται είναι για την συνέχεια επειδή θέλω να το δω στην αξιολόγηση . Δηλαδή πως αυτά που κάναμε μπορούν σε βάθος χρόνου να λειτουργούν. Σίγουρα θα μπορούσα να κάνω και περισσότερα πράγματα , εκ των υστέρων σκέφτηκα και κάποια ακόμα . Για αυτό βάζω ένα οχτώ όπου αφορά τις μεθόδους και το υλικό που παρήχθη. Καλά πήγαμε , πολύ ικανοποιημένη είμαι.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία;

Εκπαιδευτικός(E5) :Αδύνατα σημεία είναι η έλλειψη διαδικτύου , η μη ανταπόκριση όλων των μουσείων που ήρθαμε σε επαφή και για αυτό είχαμε λίγο στέρηση στο υλικό που μπορούσαμε να δουλέψουμε. Ακόμα η απουσία γνώσεων και εμπειριών των μαθητών για να χτιστεί κάτι παραπάνω. Στην ουσία ξεκινήσαμε από το μηδέν . Δυνατό σημείο ήταν πως μπορούσα να δουλέψω με συνδυασμό μουσειοπαιδαγωγικής και αναλυτικού προγράμματος , ότι τα ευρωπαϊκά μουσεία κατάλαβαν πως υπάρχουν σχολεία ανοιχτά που θέλουν να κάνουν καινούρια πράγματα και μάλιστα θέλουμε να προτείνουμε να φιλοξενήσουν μια γωνιά δική μας στο μουσείο τους . Δηλαδή όπως εμείς είχαμε τη γωνιά του μουσείου και αυτά τα πέντε μουσεία για ένα χρονικό διάστημα να έχουν τη γωνιά του σχολείου της Ελλάδας με κάποιο θέμα που θα διαπραγματευτούμε παρέα. Άρα πολύ δυνατό σημείο είναι πως επιτυγχάνονται συνεργασίες. Υπάρχει μια δυναμική συνεργασίας σχολείου και μουσείου. Είναι μια δικτύωση του σχολείου,

Συνεντευκτής: Πως εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους που είχε θέσει ; .

Εκπαιδευτικός(E5) : Απόκλιση δεν είχα γιατί οι στόχοι ήταν πολύ συγκεκριμένοι και βατοί . Δεν είχαμε βάλει μεγάλους στόχους. Επομένως δεν αποκλίναμε. Εάν γινόταν κάτι τέτοιο και δεν συμβάδιζαν με τα ενδιαφέροντα των παιδιών θα άλλαζα τη στοχοθεσία.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός (E5): Ναι το ενέταξα στην καθημερινότητά μας , δεν υπήρχε ένας συγκεκριμένος χρόνος που αφιερώναμε , δουλεύαμε τη θεματική μας ενότητα και προσπαθούσα να βρεθεί ένας κρίκος που θα αυτά τα δύο. Για παράδειγμα μπορεί να κουβεντιάζαμε για το θέμα της θάλασσας και ταυτόχρονα περνούσαμε και στο χάρτη της Ευρώπης να ψάξουμε από τις χώρες που συνεργαζόμαστε ποια έχει θάλασσα , πως θα μπορούσαμε να ταξιδέψουμε σε αυτές τις χώρες . Άρα ήταν ενταγμένο πλήρως στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Συνεντευκτής: Αν κατάλαβα καλά εννοείς πως αυτή η δράση εμπλούτιζε την καθημερινότητά σας ;

Εκπαιδευτικός (E5): Ναι! Εμπλουτίσαμε τη θεματολογία .

Συνεντευκτής : Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;
Εκπαιδευτικός(E5): Όχι, τις πρακτικές που ακολουθούσα , ακολούθησα και τώρα. Δηλαδή δεν ήταν το πρόγραμμα που μου έδωσε κάτι για περαιτέρω. Στην ουσία την θεματολογία μου εμπλούτισα και την ακολούθησα τη μεθοδολογία που ισχύει για το νηπιαγωγείο. Πήγαν πολύ καλά και τα δύο χωρίς να χρειαστεί το ένα να επιβάλλει κάτι πάνω στο άλλο.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
Εκπαιδευτικός(E5) : Πέρα από αυτές που σου ανέφερα με τους γονείς και με το Δημοτικό σχολείο καθώς και αυτή στο τέλος που έγινε με όλους τους teachers . Κάτι άλλο που έγινε είναι ότι ενημερώθηκαν τα μουσεία , τα οποία συνεργαστήκαμε με ένα δικό μου αρχείο στο τέλος όπου τους ευχαρίστησα για την συνεργασία , ανέφερα κάποια πράγματα (τι έγινε) , τους έστειλα κάποιο υλικό και ανανεώσαμε μια πιθανή συνεργασία έτσι για την επόμενη σχολική χρονιά.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός (E5): Πλέον ναι! Γιατί ήταν η πρώτη χρονιά που έγινε αλλά νομίζω ότι θα συνεχίσει είτε επίσημα , δηλωμένο και καταγεγραμμένο είτε όχι. Έχει αρχίσει να αρέσει στα παιδιά και τα βοηθά στη διεύρυνση των οριζόντων τους και των γνώσεων τους και επειδή είναι συνηθισμένο πια να συναντάμε ανθρώπους από άλλες χώρες . Αν δεν έχουν συναντήσει μέχρι τώρα στην ηλικία των 5 με 6 σίγουρα μέχρι την ηλικία των 10 θα έχουν αυτή την ευκαιρία..

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E5): Η απροθυμία των εκπαιδευτικών γιατί τα παιδιά δεν είναι ποτέ πρόβλημα ακόμα και εμπειρίες ή γνώσεις να μην έχουν θα αποκτήσουν μιας και αυτή είναι η δουλειά μας.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ;

Εκπαιδευτικός(E5) : Ναι υπάρχει βιωσιμότητα διότι εγώ θα συνεχίσω το ίδιο πρόγραμμα αφού έχει πολλά πράγματα που μπορούμε ακόμα να εντάξουμε. Πέρα από αυτό όταν δουλεύω μια ενότητα σκέφτομαι πλέον και την ευρωπαϊκή της διάσταση . Αρά τα θέματα που ήδη δουλεύουμε αν όχι όλα , κάποια από αυτά θα αποκτήσουν ευρωπαϊκό ενδιαφέρον.

Συνεντευκτής : Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E5): Υπήρχε ενδιαφέρον και να συμμετάσχουν και μάλιστα ό ένας εκ των δύο συναδέλφων παρακολούθησε και μια εκδήλωση στο αρχαιολογικό μουσείο όπου ουσιαστικά παρουσιάστηκαν κάποιες διαλέξεις σε θέματα διαφορετικότητας , προσφυγιάς και λοιπά και υπάρχει και μια μουσειοπαιδαγωγική

δράση για τη διαφορετικότητα. Ο εκπαιδευτικός ενθουσιάστηκε τόσο πολύ που το ανάλογο σκετσάκι της διάλεξης το έκανε γιορτή λήξης. Έψαξε το υλικό, το αναζήτησε στο διαδίκτυο, το πρόβαρε στην τάξη της, το παρουσίασαν συγκινημένοι γεγονός που το θεωρώ εξαιρετικό.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός(E5) : Να υπάρχει κίνητρο που πρέπει να έχει ενθουσιασμό γιατί δεν είναι ένα κίνητρο ακαδημαϊκό ή που θα σου δώσει έπαινο. Πρέπει να κοιτάξεις μέσα σου και αυτό το θέμα που λέγεται Ευρώπη κι εμείς, Ευρώπη και άνθρωποι είναι κάτι που σε αγγίζει ή θα μας αγγίξει όλους με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο. Σε επίπεδο σχολείου είναι πιο εύκολο και μπορεί να γίνει εάν ο εκπαιδευτικός νιώθει ικανοποιημένος και γεμάτος με αυτό που έκανε που θέλει να το επαναλάβει. Σε επίπεδο διεύθυνσης θα πρέπει να δημιουργηθεί μια ολιγομελής επιτροπή από t4e και ambassadors όπου θα έρχονται σε επικοινωνία με το τμήμα αγωγής υγείας, το περιβαλλοντικό και του πολιτισμού ώστε μέσα από τις εγκυκλίους και από τις δράσεις των τμημάτων που ήδη υφίστανται να μπορούν να περνούν και να διαχέουν θέματα ευρωπαϊκά.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E5) : Θα πρέπει να υπάρχει μια σταθερή επικοινωνία μέσα στη χρονιά με τους ambassadors και όπως γίνονται σεμινάρια με τη σχολική σύμβουλο όπου υπάρχουν κάποια θέματα που αναπτύσσουν να παραχωρείται ένα δεκάλεπτο σε έμπειρους t4e για να παρουσιάζουν, να παροτρύνουν τους εκπαιδευτικούς για κάτι σχετικό.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E5) : Πιστεύω ότι οι καινοτόμες δράσεις που ήδη υφίστανται έχουν πάψει να είναι καινοτόμες γιατί υπάρχουν πολλά χρόνια. Έχουν γίνει παραδοσιακές πια. Πρέπει να είμαστε ανοιχτοί σε καινούρια πράγματα που μπορεί να είναι συνδυαστικά αυτών που λέμε ήδη καινοτόμων δηλαδή να υπάρχει μια σύνδεση των καινοτόμων με μια ευρωπαϊκή διάσταση ή με κάτι που δεν έχει ανακαλυφθεί ακόμη.

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 6

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνικής και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe ..

Εκπαιδευτικός (Ε6): Πολύ ευχαρίστως .

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Εντάξει .

Συνεντευκτής: Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (Ε6): Ωραία .

Συνεντευκτής : Ωραία ! Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (Ε6): Είμαι 43 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (Ε6):Βρίσκομαι 18 χρόνια

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Αγγλικών σε δημοτικό.

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (Ε6) : Εγώ το υλοποίησα φέτος στο σχολικό έτος 2016-2017 για πρώτη φορά. Άρα το έχω κάνει μια φορά και έχω αναλάβει ένα πρόγραμμα. Γιατί γίνεται με επιλογή , δηλώνεις συμμετοχή κα μετά σου ανακοινώνουν αν επιλέχθηκες. Δεν μπορείς να το κάνεις οποτεδήποτε.

Συνεντευκτής : Ποιο ήταν το αντικείμενο του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (Ε6) : Το αντικείμενο έπρεπε να είναι κάτι σχετικό με το μάθημα. Η διαθεματικότητα είναι πολύ βασική στο t4e . Έτσι εγώ αποφάσισα να το κάνω με τα παιδιά της Ε΄ τάξης και ένα τμήμα της Στ΄ τάξης στο οποίο δεν δίδασκα εγώ αλλά το κάναμε εθελοντικά για να συμμετάσχουν κι αυτά. Στο βιβλίο των Αγγλικών της Πέμπτης οι βασικοί ήρωες είναι τρεις διαδικτυακοί φίλοι , ο Κώστας από την Ελλάδα , η Ναντίν από τη Γαλλία και ο Μαρκ από την Αγγλία. Αυτοί οι φίλοι επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω υπολογιστή , ανταλλάσσουν τα νέα τους και δίνουν πληροφορίες σχετικά με τη χώρα τους. Η ιδέα ήταν να χωριστούν οι μαθητές σε ομάδες και να γίνουν παιδιά από άλλες χώρες με βασική γλώσσα επικοινωνίας τα αγγλικά και να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή , τα διαδικτυακά εργαλεία προκειμένου να επικοινωνήσουν όπως τα παιδιά του βιβλίου.

Συνεντευκτής: Πόσο καιρό διήρκεσε η υλοποίηση του προγράμματος ;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Όλο το διάστημα που κρατάει το πρόγραμμα από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάιο.

Συνεντευκτής: Ποια τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (Ε6) : Ο τίτλος ήταν “Let’s travel around Europe”. Το βασικό ήταν η επικοινωνία των φίλων. Έτσι αφού χωρίστηκαν σε ομάδες περίπου των τεσσάρων ατόμων , επέλεξαν να εκπροσωπήσουν μια χώρα η κάθε ομάδα . Εμείς δημιουργήσαμε έντεκα ομάδες άρα ασχοληθήκαμε με έντεκα χώρες. Αρχικά έπρεπε να συλλέξουν πληροφορίες σχετικά με την χώρα που επέλεξαν . Συγκεκριμένα έπρεπε να βρουν ένα όνομα αντρικό και ένα γυναικείο, ποια είναι η σημαία της χώρας , η πρωτεύουσα, δύο σημαντικές πόλεις , δύο γεωγραφικά στοιχεία όπως ποτάμια, βουνά , ένα μνημείο, έναν καλλιτέχνη και ένα έργο του, έναν επιστήμονα ή έναν εφευρέτη , το νόμισμα της χώρας (αν είναι το ευρώ να ξέρουν τι απεικονίζει επάνω) . Για το γλωσσικό κομμάτι επιλέξαμε τη λέξη ειρήνη σε κάθε γλώσσα. Επίσης έπρεπε να βρουν φωτογραφίες από κάθε χώρα.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν ο βασικός στόχος του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (Ε6) : Ο βασικός στόχος ήταν να γίνουν τα παιδιά πολίτες της Ευρώπης , όχι μόνο της Ελλάδας και να μάθουν να επικοινωνούν μεταξύ τους στα Αγγλικά .Σαφώς να μάθουν για την Ευρώπη μέσα από την επικοινωνία τους με άλλα υποτιθέμενα παιδιά από άλλες χώρες .

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Όλα όσα κάναμε υπάρχουν σε ιστοσελίδα . Τα ανέβασα όλα σε μια ιστοσελίδα όπου λέγεται <http://39primary-t4e.weebly.com> . Εκεί υπάρχει όλο το έντυπο και το φωτογραφικό υλικό .

Συνεντευκτής: Θεωρείς πως υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του δημοτικού σχολείου;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Φυσικά! Γιατί τα αγγλικά που χρειαζόνταν δεν ήταν ιδιαίτερα απαιτητικά ώστε να μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί τους με βάση αυτά που έπρεπε να ξέρουν και έτσι ήταν εφικτό.

Συνεντευκτής :Μπορείς να μου περιγράψεις τη δράση που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Ναι! Αν και την ανέλυσα παραπάνω θα συνεχίσω από εκεί που έμεινα. Αυτό το υλικό που έπρεπε να συγκεντρώσουν οι ομάδες μετά το κάναμε e book ώστε να μπορούν να το διαβάσουν όλοι . Δηλαδή αφού μια ομάδα έχει βρει τις πληροφορίες της πρέπει να δει και των άλλων ομάδων . Οι πληροφορίες αυτές έγιναν παιχνίδια ηλεκτρονικά μέσα από purple games. Τα παιδιά μπορούσαν να τεστάρουν τις γνώσεις τους και από το σπίτι και κάναμε στη τάξη Quiz ώστε να δούμε ποια ομάδα έχει μάθει τα περισσότερα.

Συνεντευκτής : Αυτό θεωρείται σαν αξιολόγηση των ομάδων ;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Όχι! Είναι δράση του προγράμματος .Είναι στο πλαίσιο των δράσεων . Το πρόγραμμα δεν είχε σκοπό μόνο τα παιδιά να μάθουν για την Ευρώπη και να μιλάν Αγγλικά . Είχε σκοπό να γίνει με ένα πολύ ευχάριστο τρόπο , να είναι σαν παιχνίδι διδασκαλίας να φεύγει από το στενό πλαίσιο του βιβλίου , να μπορούν να το κάνουν και από το σπίτι και να μπορούν να συμμετέχουν και οι αδύναμοι μαθητές γιατί όταν έχεις το παιχνίδι στο σπίτι ηλεκτρονικά μπορείς να το προετοιμάσεις. Έτσι μες στη τάξη είτε οι δράσεις γίνονταν ηλεκτρονικά είτε στο χαρτί μπορούσαν όλοι να συμμετέχουν. Ήθελα να μάθουν και να δουλεύουν ομαδικά αλλά να αποκτήσουν και λίγο αυτοπεποίθηση περισσότερο οι μαθητές που ήταν πιο αδύναμοι. Άρα αυτό δεν ήταν αξιολόγηση ήταν η δράση.

Συνεντευκτής : Επειδή ανέφερες προηγουμένως ποια ομάδα γνωρίζει τα περισσότερα.

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Αυτό γινόταν για να έχουν τα παιδιά ένα κίνητρο. Το να βρουν απλά πέντε πληροφορίες τις βρίσκουν. Αλλά από εκεί και έπειτα τι γίνεται και πως θα το κάνουμε στα Αγγλικά.

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Με άλλα σχολεία όχι. Γιατί το t4e είναι ένα αρκετό ελεύθερο πρόγραμμα που δεν το προϋποθέτει υποχρεωτικά. Μπορείς αν θέλεις να το εντάξεις σε ένα e-twinning . Με την τοπική κοινωνία δεν υπήρχε λόγος να έχω συνεργασία γιατί δεν ήταν κάτι που χρειαζόμασταν βοήθεια . Η τοπική κοινωνία βέβαια ενημερώθηκε για τις δράσεις και την ύπαρξη ιστοσελίδας. Οπότε όλοι οι γύρω το μάθαιναν και μπορούσαν να έβλεπαν , να έδιναν και σε άλλους γονείς της ευρύτερης περιοχής γιατί τους άρεσε. Επίσης η τελική γιορτή λήξης ήταν με βάση το πρόγραμμα. Οπότε επισκέφτηκαν το σχολείο και άλλοι άνθρωποι.

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Οι δυσκολίες είχαν να κάνουν μόνο με το ίδιο το σχολείο γιατί δεν υπάρχει εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών και αυτό δεν ήταν πολύ ευνοϊκό. Αλλά το καταφέραμε να το κάνουμε με το βιντεοπροβολέα , μεταφέραμε laptops στην τάξη. Κάπως έτσι.

Συνεντευκτής : Θεωρείς τη δυσκολία υλικοτεχνική ή υπήρχε κάποια άλλη ;

Εκπαιδευτικός (Ε6): Καθαρά υλικοτεχνική. Δεν υπήρχε άλλη δυσκολία γιατί είχα πολύ καλή συνεργασία , στήριξη από το σχολείο , από τον διευθυντή, από συναδέλφους.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση; Περιγράψτε το ρόλο που είχαν.

Εκπαιδευτικός(Ε6): Οι μαθητές ήταν περίπου 50 ενώ εκπαιδευτικοί μόνο εγώ το έκανα το πρόγραμμα αλλά με βοήθησαν και οι τρεις εκπαιδευτικοί της τάξης. Αλλά ουσιαστικά το πήρα πάνω μου γιατί ήταν στο δικό μου αντικείμενο.

Συνεντευκτής: Μπορείς να μου περιγράψεις το ρόλο που είχαν οι μαθητές και το ρόλο που είχες εσύ κατά τη διάρκεια του προγράμματος ;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Οι μαθητές έπρεπε να βρουν τις πληροφορίες που ανέφερα προηγουμένως και έπρεπε επίσης να διαβάζουν το υλικό που μαζεύαμε κάθε φορά ώστε να συμμετέχουν στα quiz και να δούμε ποια ομάδα θα βγει η καλύτερη. Η δουλειά τους ήταν να φέρουν υλικό και να μελετήσουν των άλλων. Μετά συμμετείχαν με κατασκευή αφίσας. Δεν ήταν κατευθυνόμενα αυτά τα πράγματα . Τα έφτιαχναν μόνα τους με τη φαντασία τους. Επίσης έπρεπε να παρουσιάσουν τη δουλειά τους στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου στη γιορτή που κάναμε για την ημέρα της Ευρώπης. Ο δικός μου ρόλος ήταν αρχικά ενημερωτικός , να εξηγήσω ακριβώς τι είναι το πρόγραμμα , κάποια πράγματα για την ΕΕ , να τους πω πως θα χρησιμοποιούν τον επίσημο ιστότοπο της ΕΕ και ιδιαίτερα τη γωνιά του παιδιού που έχει πάρα πολύ καλό υλικό για τους μαθητές και πως να ετοιμάσουν τα ηλεκτρονικά παιχνίδια στην τάξη.

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν

Εκπαιδευτικός(Ε6): Οι αίθουσες ς της κάθε τάξης και η αίθουσα εκδηλώσεων γιατί χρειαζόταν να τους βάλω τον βιντεοπροβολέα και να πούμε όλοι μαζί κάποια πράγματα . Τα μέσα που χρησιμοποιήσαμε ήταν ο βιντεοπροβολέας, laptop , τους υπολογιστές του σχολείου και το δικό μου ipad .

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(Ε6): Το σχολείο στηρίζει καινοτόμες δράσεις γενικώς , γίνονται διάφορα προγράμματα και είναι πολύ υπέρ των καινοτόμων δράσεων. Αν και δεν είμαι πολλά χρόνια στο σχολείο αυτό , γνωρίζω πως γίνονται αρκετά προγράμματα κάθε χρόνο.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Μια καλή ενημέρωση χρειάζεται γιατί δεν μπορείς να ξεκινήσεις ένα πρόγραμμα χωρίς να ξέρεις τι ακριβώς πρέπει να κάνεις. Βέβαια είχαμε και πολλή ελευθερία ,η αλήθεια είναι ,στο τι θα κάνουμε . Ο καθένας μπορούσε να διαλέξει το θέμα όπως ήθελε αλλά η κεντρική ιδέα που είναι να μάθουν τα παιδιά για την Ευρώπη και την ΕΕ απαιτεί μια υποχρεωτική συνάντηση.

Συνεντευκτής : Υπήρχε περίοδος επιμόρφωσης στο συγκεκριμένο πρόγραμμα ;

Εκπαιδευτικός (Ε6): Ναι! Κάναμε κάποιες συναντήσεις με τους ambassadors , τους πρεσβευτές πριν το ξεκινήσουμε. Στη συνέχεια το σχεδιάσαμε και το δώσαμε για έγκριση

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως απαιτείται ατομική ετοιμότητα από την πλευρά του εκπαιδευτικού;

Εκπαιδευτικός (Ε6): Όχι ! Δεν χρειάζεται κάτι ιδιαίτερο αλλά εξαρτάται και από το τι θέλει να κάνει κανείς. Δηλαδή δεν είναι απαραίτητο να γίνει με συγκεκριμένες προδιαγραφές. Υπήρχε μεγάλη ευκαιρία ο καθένας μπορούσε να το υλοποιήσει με τα μέσα που διέθετε , με το μάθημα που ήθελε να κάνει και με τις γνώσεις του.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε (περιεχόμενο, τρόποι εργασίας μαθητών, ρόλοι μαθητών-εκπαιδευτικών, νέες τεχνολογίες, καινοτόμες πρακτικές);

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Εγώ παρακολούθησα κάποια σεμινάρια πρώτα και στη συνέχεια αφού το πρόγραμμα που σκέφτηκα να κάνω εγκρίθηκε και μπορούσα να το προχωρήσω , έκανα με τα παιδιά μια συζήτηση σχετικά με αυτό . Τα είδα πολύ πρόθυμα , οπότε κάναμε μια ενημέρωση σχετικά με την Ευρώπη ,την ΕΕ και το τι ακριβώς θα κάνουμε στο πρόγραμμα. Το γεγονός ότι χωρίστηκαν σε ομάδες μόνα τους, ότι θα είχαν μεγάλη ελευθερία στη επιλογή των δράσεων , τους άρεσε. Φαινόταν σαν ένα μεγάλο παιχνίδι όπου υπήρχε και ο συναγωνισμός γιατί τα quiz είχαν ποσοστά και έβγαινε η καλύτερη ομάδα. Όλο αυτό δημιουργούσε μια διάθεση χαρούμενη για να προσπαθήσουμε και να διαβάσουμε. Επειδή όλο το πρόγραμμα ήταν με quiz ανά εβδομάδα ή δύο εβδομάδες έχοντας μια διάθεση ομαδοσυνεργατική, τους άρεσε.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Πάντα σε ομάδες. Ατομικά μπορούσαν να εργαστούν προκειμένου να συλλέξουν το υλικό αλλά μετά έπρεπε να συνεννοηθούν μεταξύ τους και να μου δώσουν το τελικό τους. Πρέπει να σκεφτούμε ότι εγώ κάνω τρεις ώρες την εβδομάδα σε κάθε τάξη, οπότε δεν θα μπορούσαν να κάνουν όλη την εργασία ομαδικά. Έπρεπε να δουλέψουν λίγο στο σπίτι και μετά να συναντηθούν είτε στο σχολείο είτε εκτός και να συναποφασίσουν αυτό που θα παρέδιδαν κάθε φορά .

Συνεντευκτής : Το περιεχόμενο του προγράμματος παρέμενε το ίδιο σε όλες τις δράσεις

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Ναι! Δεν είχαμε αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό. Αλλά το μόνο που δεν είχα υπολογίσει ήταν ότι θα έφτιαχνα ιστοσελίδα. Ήταν κάτι που δεν ήξερα να κάνω , μου βγήκε στην πορεία.

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;
Εκπαιδευτικός(Ε6): Χρησιμοποιήθηκαν ελεύθερα, ανοιχτά λογισμικά όπως για τα παιχνίδια Purpose game. Στο τέλος κάναμε ένα διαγωνισμό που είχε γνώσεις από όλο το φάσμα του προγράμματος και εκεί έφτιαξα σταυρόλεξα, λαβύρινθους χρησιμοποιώντας το internet αλλά δεν θυμάμαι τις ιστοσελίδες απέξω .

Συνεντευκτής : Θα μπορούσες να πεις ότι αποτέλεσαν καινοτόμες πρακτικές η χρήση των νέων τεχνολογιών ;
Εκπαιδευτικός(Ε6) : Θα μπορούσα να το πω γιατί ήταν κάτι που δεν το χρησιμοποιούσαμε μόνο στην τάξη αλλά το χρησιμοποιούσαν και από το σπίτι. Ας πούμε το e book που το έφτιαξα από το Isiu , μπορούσαν να το χρησιμοποιούν οπουδήποτε. Να το χαζεύουν στο σπίτι, δεν ήταν μόνο στο πλαίσιο του μαθήματος η χρήση του υπολογιστή. Κατά κύριο λόγο ήταν από το σπίτι και όντως ειδικά στα παιχνίδια φαίνεται ότι η επισκεψιμότητα ήταν μεγάλη.

Συνεντευκτής : Παρατήρησες να αλλάζουν οι ρόλοι των μαθητών καθώς περνούσε ο καιρός ή ο δικός σου;
Εκπαιδευτικός(Ε6): Όχι , ιδιαίτερα! Απλώς κάποια παιδιά που στην αρχή το είχαν πάρει ζεστά μετά χαλάρωναν λίγο αλλά με βάση την υποχρέωση που ουσιαστικά τους επέβαλαν οι υπόλοιποι ξαναγύριζαν. Γενικώς τους άρεσε πολύ. Μπορώ να πω ότι συμμετείχαν περισσότερο από ότι περίμενα.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;
Εκπαιδευτικός(Ε6) : Απέκτησαν πάρα πολλές γνώσεις σχετικά με την Ευρώπη και την ΕΕ. Χρησιμοποίησαν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές πολύ περισσότερο για εκπαιδευτικό σκοπό. Έμαθαν να λειτουργούν ομαδικά προκειμένου να καταφέρουν κάτι όχι απλά να κάνουν μια εργασία και με την υποχρέωση (εντός εισαγωγικών) να ανταποκριθούν και σε ένα διαγωνισμό με την ομάδα τους. Και βεβαίως το γεγονός ότι γινόταν στα Αγγλικά ήταν σημαντικό για την βελτίωση των γνώσεών τους στη γλώσσα. Θεωρώ αυτό που αποκόμισαν πάρα πολύ ήταν γνώση με διασκέδαση. Ήταν ένα μεγάλο παιχνίδι γιατί έφευγε από τα στερεότυπα του μαθήματος και της υποχρέωσης και το χάρηκα.

Συνεντευκτής: Παρατήρησες να ανέπτυξαν κάποιες δεξιότητες τα παιδιά μέσω του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Δεξιότητες απέκτησαν περισσότερο σε σχέση με τους υπολογιστές γιατί δεν το χρησιμοποιούσαν πολύ. Αυτοί βελτίωσαν τις ικανότητές τους έμαθαν πώς να περιηγούνται σε μια ιστοσελίδα , έμαθαν επίσης ότι μπορούν να κάνουν παιχνίδια και εκπαιδευτικά όχι μόνο βιντεοπαιχνίδια. Επίσης έμαθαν πως πολλά πράγματα είναι ωραία και πρέπει να αρχίσουμε λίγο να τα ψάχνουμε μόνοι

μας. Δηλαδή να μην ψάχνουν μόνο αυτό που τους λένε αλλά όταν αναζητούν από μόνα τους. Προσπαθώντας να βρουν τις πληροφορίες έβλεπαν και άλλα πράγματα τα οποία δεν τους τα είχα ζητήσει με αποτέλεσμα να αποκτούν περισσότερες γνώσεις. Ενώ

εγώ έμεινα σε ένα βασικό επίπεδο προκειμένου να μπορούν να ανταποκριθούν και στα Αγγλικά αλλά θεωρώ πως αποκόμισαν και εγκυκλοπαιδικές γνώσεις.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως άλλαξαν στάσεις απέναντι σε θέματα Ευρώπης;

Εκπαιδευτικός (Ε6): Ναι ! Γιατί δεν γνώριζαν τόσα πράγματα ειδικά για την ΕΕ και τον σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε . Επίσης ήμουν πολύ τυχερή γιατί μπόρεσαν και μου έστειλαν εξαιρετικό, έντυπο υλικό από την ευρωπαϊκή επιτροπή με παραμύθια, με βιβλία δραστηριοτήτων. Εξαιρετικά πράγματα που τα πήραν στο σπίτι τους κάθε παιδάκι χωριστά . Επίσης μας επισκέφτηκε η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, τους έκαναν μια παρουσίαση και τους είπαν πράγματα που τους άρεσαν πάρα πολύ, έπαιζαν παιχνίδια μαζί τους και έμαθαν πολλά πράγματα για την ΕΕ.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Έμαθα να κάνω πράγματα στον υπολογιστή που δεν τα ήξερα. Δεν ήξερα να φτιάχνω ηλεκτρονικά παιχνίδια αλλά ψάχνοντας βρήκα τον τρόπο . Έμαθα να κάνω ιστοσελίδα επίσης πολύ προχωρημένο για εμένα. Παρότι χρησιμοποιώ τον υπολογιστή κάτι τέτοιο δεν είχα κάνει ποτέ. Ένα πράγμα που θεωρώ πολύ ωφέλιμο είναι μέσα πως μέσα από τις συναντήσεις που κάναμε για το t4e γνώρισα εκπαιδευτικούς και είδα και τα έργα τους και στην ημερίδα που έγινε για την ημέρα της Ευρώπης στο Επιμελητήριο και ουσιαστικά αυτό μου έδωσε ιδέες για μελλοντικά σχέδια. Πράγματα που θα μπορούσα ίσως να κάνω.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Τα παιδιά πέρα από τις γνώσεις και τα βιβλία που πήραν, το έντυπο υλικό , αυτά που το χρησιμοποίησαν δηλαδή ήταν καλό πως και οι υπόλοιποι μαθητές μπήκαν σε αυτό το πλαίσιο γιατί πραγματοποιήσαμε μια γιορτή για την ημέρα της Ευρώπης και εκεί δείξαμε μια ταινία από τα αστέρια της Ευρώπης βασισμένο σε βιβλίο και πληροφορήθηκαν όλα τα παιδάκια για το νόημα της Ευρώπης . Πάνω σε αυτό και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί που το είδαν και τους άρεσε αποτέλεσε και την τελική μας γιορτή . Οπότε κατά κάποιο τρόπο έφυγε από τις τάξεις και η ιδέα της Ευρώπης και της ΕΕ με τις αξίες που έχει αποτέλεσαν υλικό για να συμμετέχει όλο το σχολείο σε κάτι. Οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί το έμαθαν από εμένα και από την ιστοσελίδα όπου όλα είναι ελεύθερα να τα δει κανείς ή να πάρουν ιδέες αν θέλουν.

Συνεντευκτής : Αυτή η δράση πιστεύεις πως επηρέασε και την τοπική κοινωνία ;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Η τοπική κοινωνία ήρθε σε επαφή με το πρόγραμμα με τη γιορτή λήξης και με την ιστοσελίδα. Πόσο επηρεάστηκε δεν μπορώ να το ξέρω. Από κάποιους γονείς έμαθα ότι τους άρεσε πάρα πολύ, ότι τα παιδιά μιλούσαν πολύ θετικά για αυτό. Μόλις δημιουργήθηκε η ιστοσελίδα το έδιναν και σε φίλους τους για να περιηγηθούν και να παίξουν τα παιδιά τους . Με αυτή την έννοια διαδόθηκε.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;
Εκπαιδευτικός(Ε6): Το δικό μου το πρόγραμμα θεωρώ ήταν επιτυχημένο παραπάνω από όσο περίμενα γιατί δεν είχα αποκλίσεις από τους στόχους . Αντιθέτως το γεγονός ότι έγινε η ιστοσελίδα ήταν μια απόκλιση προς το θετικό γιατί η αντίδραση και η ανταπόκριση των παιδιών ήταν ιδιαίτερα φυσική.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία;
Εκπαιδευτικός(Ε6) : Το πιο δυνατό σημείο ήταν πως έμοιαζε με παιχνίδι που άρεσε στα παιδιά και το διασκεδάσαν. Έμαθαν χωρίς να το καταλαβαίνουν ότι μάθαιναν. Το αδύνατο σημείο είναι ότι δεν έχουμε εργαστήριο στο σχολείο.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;
Εκπαιδευτικός(Ε6) : Έπρεπε να το εντάξω στο μάθημα οπότε δεν είχα διαφορετική ώρα και μέσα στο τρίωρο της εβδομάδας έπρεπε να βρίσκω το χρόνο για την δράση. Πολλές φορές αφιέρωνα ολόκληρη την ώρα για αυτό το πρόγραμμα. Προς το τέλος της χρονιάς που χρειάστηκα χρόνο με εξυπηρέτησαν οι συνάδελφοι δίνοντάς μου κάποιες ώρες. Παρόλο αυτά νομίζω πως επηρέασε την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης θετικά γιατί είχε γνώση .

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;
Εκπαιδευτικός (Ε6): Η ομαδοσυνεργατική μάθηση ήταν πάρα πολύ βασική γιατί τα παιδιά δεν συνεργάζονται εύκολα. Μάλιστα είναι κάτι που δύσκολα το μαθαίνουν. Βέβαια είχε και άλλες διαστάσεις γιατί δεν είναι μόνο να κάνουμε μια εργασία αλλά να σεβαστούμε ο ένας τον άλλον , να μάθουνε να συζητάνε . Θεωρώ πως ήταν μια παιδαγωγική πρακτική που ουσιαστικά οι μαθητές ήταν το επίκεντρο αν και στην αρχή παρουσιάστηκαν δυσκολίες με κάποια παιδιά.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
Εκπαιδευτικός(Ε6) : Εκτός από αυτά που ανέφερα όχι ίσως του χρόνου.

Συνεντευκτής : Μήπως πραγματοποιήσατε κάποια επίσκεψη;
Εκπαιδευτικός(Ε6) : Επισκέψεις δε κάναμε όμως μας επισκέφτηκε η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και έγινε ανάλογη δράση εντός του σχολείου και συμμετείχαμε στο εμπορικό Επιμελητήριο την ημέρα της Ευρώπης όπου μαθητές ήρθαν παρακολούθησαν και τα έργα ή τα δρώμενα άλλων σχολείων. Καθώς και η γιορτή λήξης του σχολείου που συμμετείχαν και τα 220 παιδιά παρουσιάζοντας αξίες, ιδεώδη της ΕΕ.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Το σχολείο αυτό ,που χαίρομαι πολύ που βρίσκομαι σε αυτό, είναι πολύ υποστηρικτικό για αυτό θεωρώ πως αν κάποιος άλλος συνάδελφος το επιλέξει τέτοιο πρόγραμμα θα τον στηρίξει και θα το προχωρήσει. Αν κρίνω από την γιορτή λήξης που συμμετείχαν όλοι οι εκπαιδευτικοί θεωρώ που έχει αγκαλιαστεί τουλάχιστον.

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(Ε6): Δεν θεωρώ ότι υπάρχουν εμπόδια. Απλά δεν μπορεί οποιοσδήποτε να κάνει το πρόγραμμα δηλαδή πρέπει να κάνεις μια αίτηση, πρέπει να σε επιλέξουν δεν είναι ανοιχτό σε όλους. Ίσως να είναι το μοναδικό εμπόδιο.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως η χρήση τεχνολογικών μέσων αποτελεί εμπόδιο ;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Νομίζω πως όχι. Γιατί η πλατφόρμα δεν είναι δύσκολη και πλέον όλοι οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή, έχουν όλοι email οπότε επιτυγχάνεται και η επικοινωνία. Δεν απαιτείται κάτι πολύ εξειδικευμένο.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Υπήρξε ενδιαφέρον από τους άλλους εκπαιδευτικούς αλλά δεν γνωρίζω αν θα το συνεχίσουν. Μπορώ να απαντήσω μόνο για τον εαυτό μου πως θα το κάνω πάλι. Αλλά οι συνάδελφοι που δεν το έχουν κάνει ποτέ πρέπει να επιλεγούν.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός(Ε6): Θεωρώ πως μέσα από τα σεμινάρια που γίνονται στους εκπαιδευτικούς καλό θα ήταν να γίνεται και μια αναφορά σε αυτό το πρόγραμμα για το πώς υλοποιείται ώστε να μην φαντάζει δύσκολο για να ενθαρρύνονται οι εκπαιδευτικοί.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(Ε6) : Το σχολείο γενικώς μπορεί να στηρίξει τέτοια προγράμματα όταν υπάρχει διάθεση συνεργασίας . Για παράδειγμα όταν θέλεις να κάνεις πράγματα και σου λένε προχώρα, νομίζω δεν υπάρχει δυσκολία στην υλοποίηση ειδικά αυτού του προγράμματος. Θεωρώ τον ρόλο του διευθυντή σημαντικό για κάθε δράση . Αν είναι μαζί σου μπορείς να κάνεις τα πάντα. Το αναφέρω γιατί το έχω κάνει σε πολύ πιο δύσκολα προγράμματα όπως τα Comenius ή Erasmus και e twinning.

Συνεντευκτής: Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;
Εκπαιδευτικός(E6) : Το μόνο που θα μπορούσα να προτείνω για τις καινοτόμες δράσεις (αυτό ήταν και το εμπόδιο μου πάντα όταν ξεκινούσα να κάνω κάτι) είναι πως πρέπει να υπάρχει ένα καλό σεμινάριο να ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να κάνουν κάποιες δράσεις , να είναι πάρα πάρα πολύ ενημερωτικό . Για παράδειγμα για το t4e ήρθε μια εγκύκλιος που έλεγε ποιος θέλει να συμμετέχει αλλά το έβαξα μόνη μου , δεν ήξερα τι είναι .Το ίδιο έγινε και με τα Comenius υπήρχαν τότε βέβαια κάποια σεμινάρια αλλά στα μεγάλα ευρωπαϊκά οι αιτήσεις είναι λίγο δύσκολες . Θεωρώ λοιπόν πως χρειάζεται καλύτερη ενημέρωση . Αυτό θα βοηθούσε πάρα πολύ ανθρώπους που πιστεύουν πως είναι δύσκολο να το δουν πιο θετικά.

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 7

Συνεντευκτής: Καλησπέρα

Εκπαιδευτικός(E7) : Καλησπέρα

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 Europe ..

Εκπαιδευτικός (E7): Μάλιστα.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός(E7) Μάλιστα.

Συνεντευκτής: Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E7): Δεν με πειράζει αυτό.

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E7): Είμαι 49 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E7): 26 χρόνια

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E7) : Έχω ασχοληθεί τρεις χρονιές από το 2015, 2016, 2017 τώρα.

Συνεντευκτής : Πόσα προγράμματα έχεις αναλάβει;

Εκπαιδευτικός(E7) : Έχω αναλάβει τρία προγράμματα σε συνεργασία με συναδέλφους γιατί εγώ κάνω Αγγλικά και τις περισσότερες φορές συνεργάστηκα με κάποιο δάσκαλο,

Συνεντευκτής : Κάθε πρόγραμμα πόσο καιρό διήρκησε;

Εκπαιδευτικός (E7): Κοίταξε αναλαμβάνεις μια εργασία κάνεις ένα προσχέδιο , την υλοποιείς και τέλος κάνεις μια παράδοση . Αυτό διαρκεί από τα Χριστούγεννα μέχρι τον Μάρτη – Απρίλη . Δεν σημαίνει ότι δουλεύεις όλη τη χρονιά πάνω σε αυτό κάποιες ώρες διότι δεν είναι εύκολο μέσα στο πρόγραμμα να κάνεις μόνο αυτό το πράγμα.

Συνεντευκτής : Ποια είναι η ειδικότητά σου ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Αγγλικά

Συνεντευκτής: Ποια τα χαρακτηριστικά των προγραμμάτων;

Εκπαιδευτικός (E7) : Και τα τρία προγράμματα έχουν το κοινό χαρακτηριστικό ότι ασχολούνται κατά κάποιο τρόπο με τον ρατσισμό, την συμπάθεια προς τους πρόσφυγες , μια διαφορετική κουλτούρα, μια άλλη νοοτροπία. Το πρώτο πρόγραμμα λεγόταν «Χτίζουμε γέφυρες» , το δεύτερο «Ζωή από την αρχή» και το τρίτο «Κανείς δεν είναι τέλειος». Και τα τρία έχουν κοινό πνεύμα.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τις δράσεις που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(E7): Εκτός από τους διαλόγους και τις συζητήσεις με τα παιδιά πάνω στο πως μπορεί να νιώθει κάποιος από άλλη χώρα που έχει φύγει από το σπίτι του είτε για οικονομικούς λόγους είτε για λόγους πολιτικούς, είτε για οτιδήποτε του έχει συμβεί . Έπειτα προσπαθήσαμε να κάνουμε ένα role play , να μπαίνουν στη θέση του παιδιού που έχει αυτά τα προβλήματα. Κάναμε παιχνίδια, μιλήσαμε για τα δικαιώματα των παιδιών , είπαμε ποια μπορούν να έχουν αυτά που έρχονται από άλλη χώρα και ποια μπορούν να τους στερηθούν . Ας πούμε τι ανάγκες έχουν που είναι όλες ίδιες για τα παιδιά . Ζωγραφήσαμε τι νιώθουν και τι σκέφτονται με αφορμή εικόνες που βλέπαμε . Φτιάξαμε με την δασκάλα της τάξης ένα δέντρο με λέξεις σχετικές με το ρατσισμό και στα αγγλικά και στα ελληνικά. Λέγανε όχι μόνο για ρατσισμό αλλά για επιθυμίες , ανάγκες με ότι τους ερχόταν και τους προκαλούσε κίνητρο αυτό το θέμα. Φτιάξαμε με την τεχνολογία κάτι συννεφόλεξα με αγγλικές λέξεις πάνω στη συνεργασία, στο μοιράζομαι όπου προσπαθήσαμε να τις μεταφράσουμε σε όλες τις γλώσσες της Ευρώπης όσο μπορούσανε στο ιντερνέτ.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν ο βασικός στόχος του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E7) : Ήταν να ευαισθητοποιηθούν τα παιδιά, να προβληματιστούν , να ενημερωθούν , να πουν την γνώμη τους , να εκφραστούν , να αναπτύξουν κριτική σκέψη ότι αυτά τα πράγματα δεν είναι καλό να συμβαίνουν, πως νιώθουν αυτοί που τα βιώνουν. Επίσης να συνεργαστούν , να κάτσουν μαζί σε ομάδες και να βρουν λύσεις κατά κάποιο τρόπο και με τη δική μου καθοδήγηση. Και σίγουρα να ξεφύγουν από το καθιερωμένο, το κανονικό σχέδιο του σχολείου , το πρόγραμμα και να προκαλέσει το ενδιαφέρον τους γιατί όταν κάνει κάτι διαφορετικό και πέρα από αυτά τους μένει και καλύτερα.

Συνεντευκτής: Ποιο ήταν το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Σε κάποιο πρόγραμμα κάναμε μια αφίσα και σε ένα τελευταίο αυτά τα πανό, ζωγραφίες σε μεγάλο χαρτόνι που ήταν ένα σπιτάκι με λέξεις αγγλικές και ελληνικές σχετικές με ισότητα , ρατσισμό, πρόσφυγες και ένα δέντρο.

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Σε ένα από τα τρία προγράμματα συνεργαστήκαμε με μια παλιά συνάδελφο που υπηρετούσε σε δημοτικό Μυτιλήνης . Είχαμε το ίδιο θέμα και το δούλεψε αυτή στην τάξη της σαν δασκάλα ελληνικών και εγώ ως Αγγλικών αντίστοιχα. Αυτό το πρόγραμμα είναι ένα καινοτόμο, ευρωπαϊκό κατά κάποιο τρόπο αλλά έχει διάφορες βαθμίδες. Δηλαδή μπορείς να κάνεις κάτι απλό, να συμμετέχεις με μια ζωγραφιά, με ένα τραγούδι να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά και να τους προκαλέσεις το ενδιαφέρον απλά ανάλογα με το υλικό, τους μαθητές, τις δυνατότητες τους, την όρεξη του εκπαιδευτικού αλλά μπορεί να κάνει και κάτι πολύ τραβηγμένο να φτιάξει κατασκευή, ένα μνημείο της Ευρώπης, να κάνει θεατρικό και άλλα. Εγώ τουλάχιστον ήμουν στο επίπεδο το απλό.

Συνεντευκτής : Εννοείς πως αυτό το πρόγραμμα δίνει αρκετή ελευθερία εκπαιδευτικό ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Ναι! Στον εκπαιδευτικό, στο υλικό που έχεις , στις δυνατότητες των παιδιών , στην όρεξή του στην φαντασία του. Δεν απαιτεί στο τέλος να δώσεις κάτι με κάποιες προδιαγραφές απλώς να γίνει κάτι.

Συνεντευκτής : Συνεργασία με την τοπική κοινωνία είχατε;

Εκπαιδευτικός(E7) : Όχι!

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E7): Άμεση σύνδεση δεν έχει, παίρνεις όμως αφορμή από κεφάλαια που μιλάνε για νεοφερμένους .Όπως στα αγγλικά υπάρχει ένα εισαγωγικό κεφάλαιο όπου γνωρίζουμε τους νεοφερμένους, ένας έχει έρθει από την Ουκρανία, Αγγλία κ.α . Παίρνεις κάποιες αφορμές από εκεί και το διευρύνεις μιλώντας στα παιδιά για το άτομο το καινούριο, πως θα ήταν η χώρα του, τι άφησε πίσω. Παίρνεις αφορμή δεν εμπλέκεται κάπου το θέμα πρόσφυγες, μετανάστες .

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Θα έλεγα ομαδοσυνεργατικά αλλά δεν ακολούθησα πιστά κάποια μέθοδο, ότι προέκυπτε. Άλλοτε βιωματικά άλλοτε ατομικά.

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E7) : Καμία.

Συνεντευκτής: Μήπως υλικοτεχνική υποδομή, το επίπεδο των παιδιών;
Εκπαιδευτικός(E7) : Όχι ! Όλα καλά. Ίσως λίγο στο χρόνο αλλά και αυτό καλύπτεται.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;
Εκπαιδευτικός(E7): Δύο εκπαιδευτικοί, ο δάσκαλος κι εγώ και μαθητές κάθε φορά περίπου 18

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν οι μαθητές και το ρόλο που είχατε εσείς ως εκπαιδευτικός;
Εκπαιδευτικός(E7) : Ο δικός μας ρόλος ήταν καθοδηγητικός , ενημερωτικός , συντονιστικός, όπως συνήθως. Και των παιδιών ως συμμετέχοντες αυτά δημιούργησαν, αυτά σκέφτηκαν, αυτά είπαν την γνώμη τους και προβληματίστηκαν .

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν
Εκπαιδευτικός(E7): Στην τάξη γινόταν το πρόγραμμα αλλά χρησιμοποιήσαμε το εργαστήριο πληροφορικής όταν έφτιαξαν το συννεφόλεξο. Ως υλικά χρησιμοποίησαν όταν ζωγράφιζαν χαρτιά, μολύβια, μογιές και κάποια βιβλία που διαβάσαμε μια ιστορία για την Ευρώπη . Επίσης το ίντερνετ .

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου με ΚΔ?
Εκπαιδευτικός(E7): Υπάρχει! Υπάρχει ένα εργαστήριο πληροφορικής , θέατρο για κάποιον που επιθυμεί να κάνει θεατρικό, αίθουσα εκδηλώσεων. Υπάρχει μεγάλη παράδοση του σχολείου γιατί έχουμε κάνει ένα Erasmus ευρωπαϊκό ήδη και ήμασταν συντονιστές σε αυτό . Έχουμε κάνει και άλλο ένα Erasmus ατομικής κινητικότητας των εκπαιδευτικών και τώρα συμμετέχουμε από φέτος σε δύο Erasmus ευρωπαϊκά πάλι .

Συνεντευκτής : Παρατηρείται ευρωπαϊκό κλίμα στο σχολείο
Εκπαιδευτικό(E7)ς : Κατά κάποιο τρόπο το προωθούμε όσο μπορούμε γιατί ξεφεύγεις με αυτά από το καθιερωμένο και γίνονται πράγματα που αναβαθμίζουν το σχολείο και εμάς και τα παιδιά.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)
Εκπαιδευτικός(E7) : Όχι, καμία! Αφού αποφασίζεις να συμμετέχεις , ανάλογα το θέμα που θα διαλέξεις θα πρέπει λίγο να ενημερωθείς , να δεις κατά που θα

στρέφεις τα παιδιά , να έχεις μια άποψη πρώτα ο ίδιος για αυτό που λες , τέτοια πράγματα. Πιο πολύ θα έλεγα να υπάρχει διάθεση.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως είναι σημαντικό να γίνεται επιμόρφωση για τέτοιου είδους προγράμματα ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Γίνονται κάποιες συναντήσεις από τους ambassadors στη διάρκεια του προγράμματος για να σε βάλουν στο πνεύμα , να σε ενημερώσουν για την Ευρώπη, την πορεία της , πως συγκροτήθηκαν οι χώρες . Αλλά επιμόρφωση επιμόρφωση δεν θα ήταν κακό να γίνεται αλλά απαραίτητο δεν ξέρω αν είναι.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε (περιεχόμενο, τρόποι εργασίας μαθητών, ρόλοι μαθητών-εκπαιδευτικών, νέες τεχνολογίες, καινοτόμες πρακτικές);

Εκπαιδευτικός(E7): Αφορμή ήταν πως το σχολείο μας έχει μερικούς μαθητές ξένους και είναι ένα θέμα που απασχολεί πολύ την ΕΕ, αυτό περί προσφύγων , περί ένταξης. περί ενσωμάτωσης που θα βοηθήσει τα παιδιά να αποκτήσουν πολιτισμική νοοτροπία, κουλτούρα, να μην φοβούνται την διαφορετικότητα , να έρχονται στη θέση του άλλου και να το αποδέχονται. Τα παιδιά πρέπει από μικρά να ευαισθητοποιηθούν για να μπορέσουν μετά να ζήσουν ειρηνικά γιατί συμβαίνουν σημεία και τέρατα γύρω μας. Νομίζω ότι σε σχέση με άλλα θέματα που άλλοι κάνανε το μύθο της Ευρώπης , τα νομίσματα, θεώρησα πως να έχεις μια ανοχή και συμπόνια είναι το παν για να γίνουν μετά όλα τα άλλα.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E7): Καθοδηγούνταν από εμένα . Για παράδειγμα έλεγα θα βρούμε λέξεις σε όλες τις γλώσσες που να λένε «συνεργασία». Τα παιδιά έψαχναν, αναζητούσαν ατομικά και ομαδικά χωρίς να επεμβαίνω διορθωτικά γιατί σκοπός ήταν να ενεργοποιηθούν.

Συνεντευκτής : Παρατήρησε κάποια αλλαγή στον ρόλο τον δικό σου ή των μαθητών; **Εκπαιδευτικός(E7):** Δεν άλλαξαν. Αλλά ότι συμμετείχαν και έδειχναν ενδιαφέρον για να κάνουμε αυτό που λέγαμε γινόταν σε μεγάλο βαθμό. Δεν είχαν τα παιδιά το επίπεδο ή δεν ήταν τόσο ικανά ώστε να αναλάβουν και να θέλουν από μόνα τους να κάνουν κάτι παραπάνω. Εγώ καθοδηγούσα τον προβληματισμό τους, εγώ έλεγα τώρα θα γράψουμε τι νιώθουμε . Κάπως έτσι δεν άλλαξαν ιδιαίτερα οι ρόλοι.

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πως αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;

Εκπαιδευτικός(E7): Έπαιξαν ρόλο όταν έπρεπε να φτιάξουμε το συννεφόλεξο με το πρόγραμμα tagul. Και όταν αναζητούσαμε πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως εφάρμοσες κάποια καινοτόμα πρακτική;

Εκπαιδευτικός(E7): Πολύ καινοτόμα δεν ξέρω αν μπορώ να την πω αλλά παίξαμε ένα παιχνίδι που τραβήξαμε μια γραμμή κάτω και όλα τα παιδιά ήταν πίσω από την

γραμμή .Τότε λέγαμε «μπορεί να έχει καθαρά ρούχα και πολλά παιχνίδια» , αν κάποιο παιδί ανάμεσά τους ήταν μετανάστης δεν έκανε ένα βήμα μπροστά ενώ αυτά που ήταν μιας κανονικής κατάστασης στη χώρα τους προχωρούσαν μπροστά. Τελικά καταλήξαμε σε πολλά από αυτά που ζητάμε , τα παιδιά που είναι από άλλη χώρα , μπορεί να μείνουν πίσω. Αλλά δεν ξέρω κατά πόσο ένα παιχνίδι είναι καινοτόμο ίσως η θεματολογία γιατί και τα τρία χρόνια ασχοληθήκαμε με κάτι που δεν είχαν κάνει προηγουμένως.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E7) : Ξέφυγαν από το καθιερωμένο πρόγραμμα των μαθημάτων ή το διδακτικό κάνοντας κάτι που χαϊρόντουσαν . Δεν ήταν υποχρέωση για να πάρουν βαθμό ή πρέπει να γίνει αυτό για να γράφεις καλά. Ήταν σαν απασχόληση. Είδα ότι έχουν πολύ καλή διάθεση επειδή είναι παιδιά και ακόμα ίσως δεν έχουν διαμορφώσει άποψη μπορεί κανείς να τα επηρεάσει και δεν έχουν αρνητική στάση απέναντι στο καινούριο. Δεν έχουν ρατσιστική συμπεριφορά και αυτό μπορεί να καλλιεργηθεί.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως απέκτησαν γνώσεις μέσω του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E7) : Απέκτησαν γνώσεις αλλά πιο πολύ προβληματίστηκαν, συνεργάστηκαν και έλυναν τις καταστάσεις ανέπτυξαν μια διάθεση κατανόησης και κριτικής σκέψης . Ήταν μια καλή εμπειρία δεν θα το έλεγα τόσο γνώση όσο στάση.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(E7): Για μένα προσωπικά επειδή έχω ασχοληθεί με το Erasmus θεωρώ το t4e πιο πολύ σαν project . Δεν είχε την δυνατότητα ίσως δεν το κάναμε και εμείς να περάσει πιο έξω , να ξεφύγεις από τα σύνορα, να συνεργαστείς με κάποια άλλη χώρα. Είναι λίγο πιο εσωτερικού τύπου αλλά για μένα ήταν μια ευκαιρία να κάνω κάτι διαφορετικό με τα παιδιά.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E7): Αυτό θα φανεί μακροπρόθεσμα γιατί μέχρι στιγμής έχουμε επιμείνει στην ευαισθητοποίηση, στον προβληματισμό πάνω στο θέμα και στην εποικοδομητική συζήτηση. Οι γονείς ήταν ενημερωμένοι γιατί τα παιδιά έβλεπαν και βίντεο πάνω στο θέμα και χρειάστηκε η άδειά τους αλλά δεν ενεπλάκησαν στη διαδικασία. Ήρθαν καμάρωσαν τα παιδιά στο τέλος στην εκδήλωση όπου κάποια παιδιά συμμετείχαν και σε χορευτικό αλλά μέχρι εκεί .

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E7): Θετικά ! Αυτό που ήθελα να κάνουν τα παιδιά έγινε .

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία;

Εκπαιδευτικός(E7) : Δυνατό σημείο για μένα ήταν το θέμα. Την στηρίζω αυτή τη νοοτροπία και θεωρώ ότι η Ευρώπη αν υποθέσουμε πως μπορεί να πάει παρακάτω

μόνο μέσα από ανοχή, συνεργασία και αποδοχή είτε σε οικονομικό είτε σε πολιτικό . Αδύναμα σημεία ίσως κάποιοι μαθητές που είναι και σε όλα τα πράγματα πιο αδύναμοι και δεν συμμετέχουν αντιδρούσαν, βαριόντουσαν . Μην φανταστείς από τα 18 παιδιά πως έκαναν όλα ίση δουλειά ή είχαν το ίδιο ενδιαφέρον. Ίσως και ο χρόνος είναι λίγο πρόβλημα.

Συνεντευκτής : Πώς εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σου ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Δεν είχα απόκλιση γιατί το είχα υπό έλεγχο. Αυτά που λέγαμε ήταν συγκεκριμένα και δεν υπήρχε θέμα απόκλισης.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(E7) : Επηρέασε γιατί ότι γίνεται πέρα από τα συνηθισμένα είναι από μόνο του ενδιαφέρον. Φοβερή επιρροή το δικό μου θέμα δεν είχε, δεν βγήκαμε προς τα έξω παρέμεινε στην τάξη με τα παιδιά και εμένα.

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;

Εκπαιδευτικός (E7): Απλά έγινε συνήθεια κάθε αναφορά σε Ευρώπη σε συνδυασμό με το μάθημα. Δηλαδή όταν συναντάμε τα κεφάλαια στο μάθημα των Αγγλικών που μιλάνε για άλλα παιδιά άλλων χωρών θα κάνουμε μια κουβέντα πάνω στις δράσεις που πραγματοποιήσαμε.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;

Εκπαιδευτικός(E7) : Μόνο στην γιορτή λήξης που έκαναν τα παιδιά παντομίμα με τη δασκάλα της τάξης τους. Στην ουσία παρουσίασαν ένα μικρό θεατρικό.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E7) : Μέχρι τώρα ήταν δηλαδή και τα τρία χρόνια το έκανα εγώ αλλά φέτος συνεργάστηκα με τη δασκάλα του τμήματος ενώ πέρυσι με συνάδελφο από το διπλανό δημοτικό με το θέμα «Ζωή από την αρχή». Και την πρώτη χρονιά με συνάδελφο από την Μυτιλήνη.

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E7): Δεν υπάρχει κάποιο εμπόδιο πέρα από το να βρεθεί κάποιος πρόθυμος εκπαιδευτικός να το αναλάβει ώστε αυτόματα να ενταχθεί και μετά να υλοποιηθεί. Βέβαια εάν κανείς από τους εκπαιδευτικούς δεν ενδιαφέρεται την επόμενη χρονιά ή δεν κληρωθεί δεν θα ενταχθεί. Υποχρεωτικό δεν μπορεί να γίνει. Ωστόσο έχει μεγάλο εύρος θεματολογίας ένα τέτοιο πρόγραμμα και από τη στιγμή που σχετίζεται με τα μαθήματα ή τα ενδιαφέροντα εκπαιδευτικών – μαθητών δεν βρίσκω λόγους δυσκολίας να το αναλάβει. Απλά να έχει τη διάθεση γιατί δεν έχει

τρελές απαιτήσεις μπορείς να κάνεις κάτι πολύ απλό ή κάτι πολύ εξειδικευμένο ανάλογα . Δεν απορρίπτεσαι, όλα είναι ωραία..

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός(E7) : Ναι υπάρχει! Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς και ρωτούσαν για αυτό το πρόγραμμα αλλά κάποιιοι τόλμησαν και κάποιιοι όχι. Ίσως του χρόνου να εμφανιστούν περισσότεροι γιατί δεν ήταν αρνητικοί.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός (E7): Απλώς παρατηρώ πως αν κανείς ενημερώσει λίγο πιο πολύ και πει πως μιλάμε για την Ευρώπη, στην Ευρώπη είμαστε , στην Ευρώπη ζούμε, μετακινούμαστε σήμερα για σπουδές, δουλειά, εξοικειωνόμαστε περισσότερο , θεωρούμαστε ευρωπαίοι πολίτες και έχουμε άλλη απτική για αυτό το πρόγραμμα.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός (E7): Αυτό το πρόγραμμα παρότι είναι τέταρτη χρονιά που υλοποιείται στο σχολείο δεν ενημερωθήκαμε ανοιχτά για το τι είναι να συμβεί. Εγώ το έμαθα από συνάδελφους και μου άρεσε και έτσι το έκανα. Από εκεί και πέρα δεν ήρθε κάποιο χαρτί , κάποιος να κάνει μια ανοιχτή ενημέρωση . Άρα πρέπει και τα σχολεία να είναι πιο ενημερωμένα και για αυτούς που το υλοποιούν (αυτό βέβαια δεν γίνεται ούτε στο Erasmus) μια ανοχή στην ώρα δηλαδή να υπήρχε μια ώρα στο πρόγραμμα που να ασχολείσαι μόνο με αυτό και όχι να είναι υποχρεωτικά μέσα στο ωράριο.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E7) : Θεωρώ τις καινοτόμες δράσεις ότι καλύτερο . Πιστεύω ότι ανοίγουν τα σύνορα του σχολείου, σε κάνουν να σκεφτείς έξω από το κουτί και να καταλάβουμε εμείς ως Έλληνες και ως σχολεία όπως το δικό μας , ένα περιφερειακό μπορούμε να σταθούμε ίσα στους ξένους και δεν υστερούμε σε τίποτα. Ούτε σε διάθεση ούτε σε κουλτούρα ούτε σε εξυπνάδα ούτε σε τίποτα.

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 8

Συνεντευκτής: Καλημέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι

Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 Europe ..

Εκπαιδευτικός (E08):Βεβαίως.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός(E08) : Ωραία.

Συνεντευκτής: Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E08): Μάλιστα.

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E08): Είμαι 29 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E08): Οκτώ χρόνια.

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E08) : Συμμετείχα σε αυτό το πρόγραμμα πριν δύο χρόνια περίπου για πρώτη φορά, δεν είχα προηγούμενη εμπειρία.

Συνεντευκτής : Πόσα προγράμματα έχετε υλοποιήσει ;

Εκπαιδευτικός (E08): Ένα!

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου το περιγράψεις συνοπτικά ;

Εκπαιδευτικός (E08) : ο τίτλος του ήταν NO WAR NO REFUGEES , το προσφυγικό αποτύπωμα στις τέχνες , είναι ένα πρόγραμμα Teacher 4 Europe για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση,στο οποίο συμμετείχαν δωδεκα μαθητές και είχε πολλά διδακτικά αντικείμενα. Κυρίως θελήσαμε να φέρουμε τους μαθητές και τους αυριανούς πολίτες κοντά στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα και να τους ευαισθητοποιήσουμε σε θέματα προσφυγικά. Σε προηγούμενα χρόνια και κυρίως όταν έγινε αυτό το πρόγραμμα υπήρχαν προβλήματα στην χώρα μας λόγω των προσφύγων και θεωρήσαμε ότι θα ήταν ένα πρόγραμμα το οποίο ουσιαστικά μίλαγε στην καθημερινότητα των παιδιών. Υπήρχε ένα τελικό αποτέλεσμα του προγράμματος ,είναι η παραγωγή εικαστικών και άλλων έργων για τα ευρωπαϊκά σύμβολα και το προσφυγικό ζήτημα μέσα από τα διάφορα καλλιτεχνικά ρεύματα, κυρίως δηλαδή χρησιμοποιήσαμε τις τέχνες για να αποτυπώσουμε το προσφυγικό ζήτημα.

Συνεντευκτής: Πόσο καιρό διήρκεσε η υλοποίησή του ;

Εκπαιδευτικός (E08) : Κανονικά έπρεπε να διαρκέσει περίπου τέσσερις μήνες όμως κράτησε αρκετά παραπάνω σχεδόν όλο τον χρόνο ,γιατί η τάξη που είχαμε

αναλάβει ήταν μιας καλής δασκάλας οπότε έπρεπε να παίρνουμε κάποιες ώρες για να πραγματοποιηθεί.

Συνεντευκτής: Μπορείς να μου περιγράψεις τις δράσεις που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe ;

Εκπαιδευτικός(Ε08): Βεβαίως! Οι δράσεις ήταν αρκετές , ξεκινήσαμε περίπου με δεκαέξι δράσεις σαν πρόγραμμα αλλά στην συνέχεια ουσιαστικά έγιναν είκοσι. Οι δράσεις αυτές ήταν χωρισμένες σε ομάδες ,ήταν δηλαδή ομάδες δράσεων ,η πρώτη και η δεύτερή μαζί ,η δεύτερη και η τρίτη και γενικά κάπως έτσι . Αρχικά αξιολογήσαμε τις γνώσεις των παιδιών για την ΕΕ και αποτύπωσαν γραπτά το ρόλο και τον σκοπό ύπαρξης της, ότι πίστευαν τα παιδιά. Στη συνέχεια δημιούργησαν με την βοήθεια της ζωγράφου τα πρώτα τους έργα με χρώματα και πινέλα ,γνώρισαν τα σύμβολα της ΕΕ ,τα επεξεργάστηκαν ,άκουσαν τον ύμνο της αλλά και χορογράφησαν την ΕΕ, ζωγράφισαν χαρτονομίσματα ,δημιούργησαν το δικό τους συλλογικό έργο, άκουσαν πολλά ποιήματα και ιστορίες για την ειρήνη και ιστορίες των παιδιών που γίνονται πρόσφυγες. Έγραψαν τις απόψεις τους ,γιορτάσαμε την ημέρα εξάλειψης του ρατσισμού ,αποδώσαμε με δικά μας ποιήματα το προσφυγικό ζήτημα. Ασχοληθήκαμε με καλλιτεχνικά ρεύματα, φτιάξαμε μάσκες προκειμένου να αποτυπωθούν τα συναισθήματα των μαθητών ,γνωρίσαμε ντόπιους ζωγράφους ,επισκεφθήκαμε την πινακοθήκη ,δημιουργήσαμε στο εργαστήριο της πληροφορικής με την βοήθεια της τεχνολογίας έργα για τα δεινά του πολέμου αλλά και την ένωση των λαών. Αναλύσαμε την Γκερνίκα του Πικάσο και δημιουργήσαμε και την δική μας Γκερνίκα .

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν ο βασικός στόχος του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (Ε08) : Ο βασικός στόχος ήταν να γνωρίσουν οι μαθητές την ΕΕ, γιατί ούτως ή άλλως η χώρα μας βρίσκεται μέσα σε αυτήν. Να εξαλειφθεί λίγο το αρνητικό κλίμα το οποίο υπήρχε. Θέλαμε να γνωρίσουν και τα κυριότερα ρεύματα ζωγραφικής , να αποκτήσουν διάφορους εγγραμματισμούς. Θέλαμε να αποκτήσουν άποψη ,να προτείνουν ,να αναπτύξουν ερευνητική διάθεση και κριτική σκέψη, να βιώσουν την ενσυναίσθηση ,να καλλιεργήσουν σεβασμό στην διαφορετικότητα ,να ενστερνιστούν διάφορες ανθρώπινες αξίες .

Συνεντευκτής: Το αντικείμενο ενασχόλησης σας ήταν οι πρόσφυγες σε όλες τις δράσεις που κάνατε ;

Εκπαιδευτικός(Ε08) : Σχεδόν σε όλες ,ναι! Αλλά ήταν ο πόλεμος ,η ειρήνη ..δηλαδή αγγίξαμε διάφορες τέτοιες έννοιες .Μιλήσαμε για τον πόλεμο από παλιά μέχρι τώρα ,δηλαδή έγινε ανάλυση αυτού .

Συνεντευκτής : Το παραδοτέο σας μου ανέφερες προηγουμένως ότι ήταν κάποια εικαστική δημιουργία ;

Εκπαιδευτικός (Ε08) : Μια εικαστική δημιουργία ,η Γκερνίκα της ειρήνης .Αφού αναλύσαμε την Γκερνίκα του πολέμου , δημιουργήσαμε την δική μας Γκερνίκα της ειρήνης ,με το σύμβολό της ειρήνης ,με πολλά ανθρωπάκια τα οποία είναι πιασμένα

χέρι χέρι .Η Γκερνίκα όμως ήταν ανοιχτή για να δεχτεί και άλλους ,συμβολικό αυτό . Αυτό ήταν το ένα παραδοτέο από τα πολλά ,αυτό ήταν το κεντρικό ,το βασικό μας όμως .

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(Ε08) : Την ομαδοσυνεργατική ,την ανακαλυπτική ,οι μαθητές μόνοι τους ανακάλυπταν ,βασικά να πω ότι μόνοι τους οργανώνονταν και ανακάλυπταν την γνώση. Εμείς ήμασταν ουσιαστικά καθοδηγητές ,μέναμε αρκετά πίσω γιατί ήταν και μεγάλα παιδιά, ήταν έκτη δημοτικού οπότε μπορούσε άνετα να γίνει αυτό. Οι μαθητές μόνοι τους έπρεπε να δράσουν , να ανακαλύψουν ,να ψάξουν , να βρουν ..και με την τεχνολογία συνέβαινε το ίδιο ,τους δείχναμε κάποια πράγματα και στην συνέχεια δρούσαν αυτόνομα. Είχαμε επικδομισμό ,είχαμε ανακαλυπτική μάθηση ,είχαμε διαθεματική προσέγγιση ,είχαμε εμπειρικοβιοματική μάθηση και πολλές εξερευνήσεις με κατευθυνόμενη διερεύνηση...αλλά δική τους διερεύνηση.

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε08) : Είχαμε συνεργασία και με άλλα σχολεία ,δηλαδή επικοινωνήσαμε μέσω skype με ένα άλλο σχολείο το οποίο έκανε και αυτό ένα πρόγραμμά του Teacher 4 Europe και έγινε ανταλλαγή γνώσεων και απόψεων. Υπήρχε και συνεργασία με άλλους φορείς ,με την χορωδία της περιοχής , με την πινακοθήκη , με μία ζωγράφο η οποία ερχόταν στο σχολείο και μας βοήθησε πάρα μα πάρα πολύ ,με δύο εκπολιτιστικούς συλλόγους και με τους γονείς φυσικά. Τους εντάξαμε το πρόγραμμα ,το δέχτηκαν και βοήθησαν πολύ . Επίσης με μία άλλη δασκάλα, καθηγήτρια γυμναστικής που έκανε τις χορογραφίες ,η οποία ήταν εκτός του σχολείου .

Συνεντευκτής: Το πρόγραμμα σας είχε σύνδεση με το πρόγραμμα σπουδών του δημοτικού σχολείου ;

Εκπαιδευτικός (Ε08) : Ναι, είχε απόλυτη σύνδεση γιατί χρησιμοποιούσαμε πάρα πολλά μαθήματά, δηλαδή ήταν τα εικαστικά ,η Πολιτική και Κοινωνική αγωγή ,ήταν η Γεωγραφία ,η Ιστορία ,τα Θρησκευτικά , η Μουσική ,ξένες γλώσσες, γυμναστική ,Πληροφορική πάρα πολύ...ναι με όλα αυτά τα μαθήματα είχε συνδεθεί .

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E08) : Οι δυσκολίες ήταν ..περισσότερο ο χρόνος ο οποίος δεν υπήρχε , θέλαμε να διαθέσουμε περισσότερο χρόνο και τα ίδια τα παιδιά ήθελαν από ένα σημείο και μετά ,η υλικοτεχνική υποδομή εντάξει ...η αλήθεια είναι ότι είχαμε εργαστήριο που λειτουργούσε κανονικά ,δεν υπήρχε πρόβλημα με αυτό .Όλα τα υπόλοιπα όμως μάσκες και διάφορα πινέλα ,διάφορους καμβάδες ,αυτά αγοράστηκαν από εμάς ,όταν χρειαζόταν κάτι επιπλέον ,δεν υπήρχε στο σχολείο πληθώρα υποδομών για να μπορούμε να το έχουμε, ήθελε πολύ καλή οργάνωση . Στην αρχή ένα βασικό πρόβλημα ήταν το θέμα, η θεματολογία, οι γονείς δηλαδή λίγο αντέδρασαν. Στην συνέχεια όμως το δέχτηκαν ,γιατί είδαν την δουλειά που κάναμε.

Συνεντεκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;

Εκπαιδευτικός (E08): Οι μαθητές ήταν δεκατέσσερις , οι εκπαιδευτικοί ήμασταν τρεις βασικοί και μετά ήταν και των αγγλικών ,των ξένων γλωσσών που μας βοήθησε κάποιες φορές ,δηλαδή στην συνέχεια του προγράμματος υπήρχε συμμετοχή και άλλων εκπαιδευτικών που δεν ήταν βασικοί ,από την αρχή δηλαδή .

Συνεντεκτής: Αν και μου ανέφερες προηγουμένως λίγα πράγματα για τον ρόλο που είχαν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί , θα ήθελες να προσθέσεις κάτι άλλο σχετικά με τον ρόλο των μαθητών ή των εκπαιδευτικών ;

Εκπαιδευτικός(E08): Το βασικό είναι να καταλάβουν οι μαθητές ότι μπορούν μόνοι τους να ανακαλύψουν την γνώση , γιατί η αλήθεια είναι ότι αυτό τους κάνει περισσότερο να ενδιαφέρονται, δηλαδή εμείς είδαμε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον και στην συνέχεια από ότι στην αρχή που ήμασταν πιο καθοδηγητικοί .Επιπλέον το γεγονός ότι μιλήσαμε και με άλλους μαθητές ίδιας ηλικίας κάποιου άλλου σχολείου και επικοινωνήσαν οι δικοί μας με αυτούς ,επικοινωνούσαν και στην συνέχεια με mail προσωπικά οι μαθητές ,ναι μεν δεν βρέθηκαν ποτέ όμως υπήρχε ηλεκτρονική επικοινωνία με κάποιους από αυτούς ,βοήθησε τα παιδιά να καταλάβουν ότι είναι ένα θέμα το οποίο αγγίζει και άλλους μαθητές είτε το γνωρίζουν είτε όχι και ότι οι προβληματισμοί οι δικοί μας και αυτό που προβάλλει το σχολείο μπορούν να απασχολούν και άλλους μαθητές της ίδιας ηλικίας.

Συνεντεκτής: Στην ουσία μου αναφέρεις ότι ο ρόλος ο δικός σας ήταν συμβουλευτικός;

Εκπαιδευτικός(E08): Ναι!

Συνεντεκτής : Ποιοι ήταν οι χώροι που χρησιμοποιήθηκαν και τα μέσα προκειμένου να υλοποιηθεί το πρόγραμμα ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Οι χώροι ήταν.. η τάξη των μαθητών , η αίθουσα διδασκαλίας , η αίθουσα πληροφορικής σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό ,ένας χώρος οπου γίνονται παραστάσεις ,εκεί κάναμε τις χορογραφίες μας . Πήγαμε στην πινακοθήκη της περιοχής ,δηλαδή είχαμε και εξωτερικούς χώρους ,πήγαμε σε δύο πολιτιστικούς συλλόγους . Τώρα τα αντικείμενα τα οποία εμείς χρησιμοποιήσαμε ήταν οι καμβάδες , ήταν πινέλα ζωγραφικής , μαρκαδόροι ,διάφορα χαρτόνια, αυτά τα πιο έτσι απλά. Χρησιμοποιήσαμε τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ,χρησιμοποιήσαμε διάφορα λογισμικά δηλαδή το πρόγραμμα ζωγραφικής ,φωτόδεντρο, τα οποία ήταν συνδεδεμένα με τα μαθησιακά αντικείμενα ,το διαδίκτυο ,διάφορα dvd και μέσα αναπαραγωγής ήχου ,μια συσκευή μια κάμερα για να καταγράφουμε την εικόνα, μια ψηφιακή φωτογραφική μηχανή ,είχαμε και τα

ερωτηματολόγια ,τα οποία ήταν για την αρχική και την τελική αποτίμηση του προγράμματος.

Συνεντευκτής : Θεωρείς επαρκή την υποδομή του σχολείου για να υλοποιηθεί ΚΔ ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Θεωρώ επαρκή την διάθεση των δασκάλων να βρουν την υποδομή του σχολείου ,δεν ήταν απόλυτα επαρκές και εξοπλισμένο το σχολείο ,όμως βρήκαμε κάποια αντικείμενα ,με φειδώ βέβαια τα χρησιμοποιούσαμε αλλά αυτό είναι και θετικό .

Συνεντευκτής : Υπάρχει παράδοση του σχολείου με ΚΔ ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Λοιπόν , το σχολείο στο οποίο πραγματοποιήθηκε η δράση αυτή ήταν αρκετά επί θρησκευτικού περιεχομένου και κουλτούρας με δυσκολία αντιμετώπιζαν αυτά τα προγράμματα και μια επίσης δυσκολία η οποία δεν έγινε ξεκάθαρη πριν ήταν ότι και οι ίδιοι οι δάσκαλοι είχαν αντίδραση για αυτό το πρόγραμμα ,λόγω της θεματολογίας του περισσότερο. Είχε πραγματοποιηθεί πάλι ,άλλη μια χρονιά από μια άλλη εκπαιδευτικό το e – twinning , αλλά ήταν αναπληρώτρια και είχε φύγει , δεν έμεινε στο σχολείο ,οπότε δεν εντάχθηκε στην κουλτούρα του σχολείου κάτι τέτοιο , Τώρα το αντιμετώπισαν βασικά με φόβο , στην συνέχεια όμως εντάχθηκε λίγο καλύτερα.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Ναι! Φυσικά ! Πρέπει να είναι πολύ καλά οργανωμένοι έτσι ώστε να αντιμετωπίζουν τυχόν δυσκολίες ,αυτό βέβαια γίνεται και με την εμπειρία και στην τάξη και σε τέτοια προγράμματα, αλλά πρέπει αναλόγως με το πρόγραμμα να είναι οργανωμένοι με τα υλικά τα οποία θα χρειαστούν οι μαθητές ,δηλαδή οι μαθητές δρουν μόνοι τους όμως όταν θα χρειαστούν μαρκαδόρους ,καμβάδες όπως χρειάστηκαν σε εμάς πρέπει να υπάρχουν μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας για να μπορούν να πάνε να τα πάρουν .Μια τέτοια οργάνωση χρειάζεται, όπως και να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί τα προγράμματα του υπολογιστή που θα χρησιμοποιηθούν ,πρέπει να είναι πολύ καλοί γνώστες έτσι εάν χρειαστεί βοήθεια από την πλευρά των μαθητών, για τους μαθητές δηλαδή να μπορούν να την προσφέρουν .

Συνεντευκτής: Είχε πραγματοποιηθεί κάποια τυχόν επιμόρφωση για αυτό πρόγραμμά ;

Εκπαιδευτικός (E08) : Στο πρόγραμμά αυτό ήμασταν τρεις ,οι δύο ,εγώ και η άλλη δασκάλα ήμασταν οι εκπαιδευτικοί ουσιαστικά γιατί η τρίτη ήταν η χορογράφος οπότε η ίδια δεν είχε μπει σε κάποια επιμόρφωση . Τώρα εγώ είχα αντιμετωπίσει ένα πρόβλημα ,όταν ήμουν στο στάδιο της επιμόρφωσης γιατί δεν με είχαν δεχτεί στον νομό στον οποίο ήταν το σχολείο μου αλλά με είχαν δεχτεί στον διπλανό νομό από τον οποίο είναι η καταγωγή μου ,οπότε έχασα χρόνο με αυτό ,δημιουργήθηκε αρκετά μεγάλο πρόβλημα δηλαδή δεν ήθελαν να με αλλάξουν , χάθηκε αρκετός χρόνος από αυτό ,δηλαδή ήταν κάτι το διαδικαστικό και πήρε πολύ χρόνο χωρίς να υπάρχει λόγος ,οπότε δεν παρακολούθησα την επιμόρφωση εγώ ,στην συνέχεια αυτό το έκανα εγώ όταν μπήκα στην πλατφόρμα και ενημερώθηκα για τις διάφορες εργασίες ,έπρεπε να γίνει αυτό ούτως ή άλλως

Συνεντευκτής: Θεωρείς σημαντική αυτήν την επιμόρφωση ;
Εκπαιδευτικός(Ε08): Την θεωρώ σημαντική ,πολύ σημαντική γιατί μπορείς να γνωρίζεις να δεις και διάφορα θέματα και τον τρόπο που δουλεύουν άλλοι .Σίγουρα είναι πολύ σημαντική και πρέπει να γίνεται ίσως σε μεγαλύτερο βαθμό. Η αλήθεια είναι ότι έπρεπε να πάμε οπωσδήποτε στην επιμόρφωση , όμως θα μπορούσε να πάει ο ένας από τους δύο , δεν ήταν ανάγκη να πάνε και οι δύο που συμμετέχουν . Θα έπρεπε να είναι υποχρεωτικό να πάνε και οι δύο , θεωρώ εγώ .

Συνεντευκτής : θα ήθελα σε αυτό το σημείο να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολούθησε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe ,όπως εσείς τις βιώσατε με τους μαθητές σας ,μέσα στην τάξη , εννοώ σχετικά με το περιεχόμενο που ασχοληθήκατε ,τον τρόπο που εργαστήκατε ;
Εκπαιδευτικός(Ε08): Ο τρόπος ο οποίος εργαστήκαμε ήταν ο ομαδοσυνεργατικός , στην αρχή εντάσσαμε εμείς τους μαθητές μας σε κάποιες ομάδες και αρχικά έπρεπε να γνωρίζουμε λίγο , μάλλον να ξέρουμε τι ξέρουν οι μαθητές για την ΕΕ, τι ξέρουν για το τι σημαίνει ευρωπαίος πολίτης και όλους αυτούς τους συμβολισμούς ,οπότε και εμείς οι ίδιοι τοποθετούσαμε τους μαθητές στις ομάδες ,εργάζονταν περισσότερο και με γραφή και με ενδοεπικοινωνία και με το να εκφράζουν απόψεις. Στην συνέχεια ήρθε το καλλιτεχνικό κομμάτι ,οι μαθητές πάλι λειτουργώντας σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων άρχισαν να ζωγραφίζουν με τον δικό τους τρόπο όλα αυτά που τους ζητούσαμε και να προσπαθούν να κάνουν συμβολισμούς και συνδέσεις με την ΕΕ. Έπειτα ήρθε ο ηλεκτρονικός υπολογιστής , από την ώρα όμως που ήρθε ο ηλεκτρονικός υπολογιστής εντάχθηκε απόλυτα στο πρόγραμμα ,δηλαδή τον βάλαμε περίπου στην τέταρτη εβδομάδα αλλά από εκεί και πέρα είχαμε συνέχεια ενασχόληση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή , μας βοήθησε πάρα πολύ . Χρησιμοποιήσαμε προγράμματα ,όπως το φωτόδεντρο αλλά και άλλα προγράμματα ζωγραφικής και εκεί οι μαθητές δούλευαν σε ομάδες των δύο ατόμων ,είναι καλύτερο στους υπολογιστές να εργάζονται έτσι , με πολύ προσεκτική επιλογή των ζευγαριών που γινόταν από την εκπαιδευτικό . Και στην συνέχεια ουσιαστικά έγινε το άνοιγμα στην κοινωνία ,που ήταν πολύ σημαντικό .Εντάχθηκαν οι γονείς στο πρόγραμμα ,εμείς επικοινωνήσαμε με φορείς και συλλόγους , ήρθε και η ζωγράφος και όλο αυτό το οποίο είχαν μάθει οι μαθητές , αρχίσαμε να το διαδίδουμε και να προσθέτουμε και άλλες γνώσεις

Συνεντευκτής: Παρατηρήθηκε αλλαγή στον ρόλο των μαθητών και των εκπαιδευτικών ; έγιναν οι μαθητές πιο αυτόνομοι ;

Εκπαιδευτικός(Ε08): Φυσικά και έγιναν οι μαθητές πιο αυτόνομοι και άρχισαν να λειτουργούν ατομικά αλλά και ομαδικά ως προς τι...ενώ στην αρχή δημιουργούσαμε εμείς τις ομάδες τους ,στην συνέχεια τους αφήναμε μόνους τους και δημιουργούσαν τις ομάδες τους και έβαζαν μόνοι τους ρόλους το τι θα κάνει ο καθένας .Κάποιοι που γνώριζαν ότι ήταν καλύτεροι σε ένα συγκεκριμένο ρόλο αρκετές φορές έμεναν σε αυτό , στη συνέχεια όμως το παρατηρήσαμε αυτό ,τους είπαμε ότι θέλουμε να υπάρχει εναλλαγή ρόλων και το έκαναν, μπήκαν και σε άλλους ρόλους τα παιδιά από μόνα τους .

Συνεντευκτής: Θεωρείς κάποιες από τις πρακτικές που εφαρμόσες καινοτόμες ;
Εκπαιδευτικός(E08) : Θεωρώ όλες τις πρακτικές που εφαρμόστηκαν καινοτόμες , σίγουρα ο υπολογιστής εάν θεωρείται καινοτομία ,εντάξει πλέον δεν θεωρείται μία καινοτομία ιδιαίτερα ,δηλαδή είναι αρκετά ενταγμένος στο πρόγραμμα το εκπαιδευτικό αλλά και το ότι ασχοληθήκαμε τόσο πολύ . Καινοτόμα ήταν καταρχήν η θεματολογία ,καινοτόμο ήταν το ότι ασχοληθήκαμε τόσο πολύ με εικαστικά ,οι μαθητές εκφράστηκαν πάρα πολύ μέσα από αυτό ,το ότι μιλήσαμε με άλλο σχολείο , το ότι επικοινωνήσαμε με e mails με άλλους μαθητές να ανταλλάξουν απόψεις ,συζητώντας για το πρόγραμμα .Ναι, όλα αυτά θεωρώ ότι είναι καινοτόμα.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;
Εκπαιδευτικός(E08) : Οι μαθητές καταρχήν γνώρισαν την ΕΕ, ο πρώτος στόχος μας ήταν αυτός , η αλήθεια είναι ότι είχαμε αλλαγή στάσης δηλαδή στην αρχή οι μαθητές δεν εκτιμούσαν ιδιαίτερα το μεταναστευτικό ρεύμα ,ήταν επηρεασμένοι και από την τηλεόραση και από την οικογένεια τους ,στην συνέχεια όμως γνωρίζοντας περισσότερα για αυτό είχαμε αλλαγή στάσης και αυτό φάνηκε στο φυλλάδιο το τελευταίο το οποίο δόθηκε για την αποτίμηση του προγράμματος. Σταμάτησαν να εκφράζονται άσχημα και βίωσαν από την ενσυναίσθηση το ότι μπορεί αυτό να συμβεί και στην διπλανή χώρα και στην ίδια τους τη χώρα. Το άλλο αποτέλεσμα ήταν ότι ασχολήθηκαν περισσότερο με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή κάτι που τους άρεσε πάρα πολύ , γιατί μπορεί να έχουν στα σπίτια τους υπολογιστές αλλά τους χρησιμοποιούν μόνο για να βλέπουν ταινίες και να ακούνε τραγούδια ,και μάθανε τώρα ότι μπορούν να κάνουν και άλλα πράγματα μέσα από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ,κάποιοι το εκτίμησαν περισσότερο και το συνέχιζαν τα απογεύματα στο σπίτι τους, κάποιοι άλλοι όχι όπως είναι φυσιολογικό . Εκφράστηκαν σε μεγάλο βαθμό ,εξέφρασαν δηλαδή τις απόψεις τους και τα συναισθήματα τους.

Συνεντευκτής : Από όσα μου ανέφερες εάν κατάλαβα καλά, αυτό το πρόγραμμα λοιπόν είχε ως αποτέλεσμα και γνώσεις για τα παιδιά .Για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς ποια ήταν τα αποτελέσματα ;

Εκπαιδευτικός(E08): Τα αποτελέσματα ήταν η καλύτερη συνεργασία που πήραμε , και το ότι και εμείς ανοιχτήκαμε και γνωρίσαμε ένα άλλο σχολείο ,δεν το γνώρισαν μόνο οι μαθητές ,το γνωρίσαμε και εμείς . Το ότι καταφέραμε να εντάξουμε σε μία λίγο πιο θρησκευτικής κουλτούρας κοινωνία ένα τέτοιο πρόγραμμα το οποίο ήταν έτσι λίγο ρηξικελευστό . Το ότι πήραμε και εμείς γνώσεις από τα ίδια τα παιδιά ,οι όλες εκδρομές που κάναμε ήταν σημαντικές ,η ενασχόληση με τον υπολογιστή και εμείς μάθαμε καινούργια πράγματα, γνωρίσαμε και την τοπική κοινωνία καλύτερα

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E08): Για το σχολείο ήταν το ότι για πρώτη φορά ουσιαστικά έκανε ένα πρόγραμμα το οποίο ήταν ανοιχτό στην κοινωνία. Το ότι άνοιξε τις πόρτες του στους γονείς και στην κοινωνία αλλά και από εκεί και πέρα άλλοι εκπαιδευτικοί την επόμενη χρόνια θέλησαν να συμμετέχουν άλλοι τέσσερις σε ένα τέτοιο πρόγραμμα.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείς τα αποτελέσματα του δικού σου προγράμματος;
Εκπαιδευτικός(E08): Θεωρώ ότι είναι αρκετά ικανοποιητικό ,γενικά όλοι οι στόχοι επιτεύχθηκαν ,μάλλον όχι όλοι οι περισσότεροι .Ακόμη και εάν είχαμε όμως στόχους οι οποίοι δεν έγιναν ,δεν ολοκληρώθηκαν απόλυτα, εκείνοι την στιγμή δημιουργούνταν άλλοι στόχοι ίσως μικρότεροι ίσως ίδιοι που κάλυπταν αυτό που δεν έγινε. Στον μεγαλύτερο όμως βαθμό ,εντάξει , αρκετά ικανοποιητικό .

Συνεντευκτής : Ποια πιστεύεις ήταν τα δυνατά και ποιά τα αδύνατα σημεία του προγράμματός σου ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Δυνατά σημεία...το βασικό ήταν η συνεργασία που είχαμε. Η συνεργασία και μεταξύ μας και το ότι ουσιαστικά έγινε ένα έργο ολοκληρωμένο και παρουσιάστηκε ολοκληρωμένο στο σχολείο .Το ότι φέραμε και άλλους ανθρώπους ,δηλαδή κατάλαβαν οι μαθητές ,αντιλήφθηκαν το ότι δεν μπορεί ένας μόνο άνθρωπος να κάνει κάτι ή και εάν μπορεί όταν το κάνει συλλογικά είναι πολύ καλύτερα. Τώρα τα αδύναμα σημεία ήταν η έλλειψη υποδομή που μπορεί να πει κανένας ότι είχαμε και ο χρόνος.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(E08) : Οι μαθητές έμαθαν να συνεργάζονται ,απέκτησαν γνώσεις και οι ίδιοι ζήτησαν να επαναληφθεί ένα τέτοιο πρόγραμμα . Επηρεάστηκαν άλλοι εκπαιδευτικοί ,οι οποίοι χειροκρότησαν το πρόγραμμα σε πολύ μεγάλο βαθμό και θέλησαν να κάνουν, να ενταχθούν σε αυτό το πρόγραμμα τώρα που το γνώρισαν και το είδαν ,και είδαν ότι υλοποιείται ,περισσότερο ήταν ο φόβος ότι δεν υλοποιείται, ότι δεν μπορεί να υλοποιηθεί κάτι τέτοιο και ότι θέλει πάρα πολλές δράσεις και δραστηριότητες ,πράγμα το οποίο ισχύει αλλά γίνεται! Δεν είναι κάτι το οποίο είναι ανέφικτο, χρειάζονται όντως δραστηριότητες αρκετές.

Συνεντευκτής :Υπήρχαν γενικότερα παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E08): Έγινε απόλυτη αποδοχή του προγράμματος , η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή η οποία δεν γινόταν σε πολύ μεγάλο βαθμό ,της πληροφορικής ,το εργαστήριο δηλαδή ,εντάχθηκε πολύ περισσότερο τουλάχιστον στην συγκεκριμένη τάξη ,καθώς οι μαθητές ζητούσαν από την δασκάλα τους, από την εκπαιδευτικό , να μείνουν περισσότερο στο εργαστήριο και η ίδια .Ουσιαστικά άρχισε να λειτουργεί περισσότερο ,λόγω το ότι το ήθελαν οι μαθητές της . Αυτό επηρέασε και άλλες τάξεις ,γιατί οι μαθητές βλέποντας ζητούσαν αντίστοιχα να γίνεται το μάθημά τους εκεί και γενικότερα άρχισαν οι εκπαιδευτικοί ,αυτό που είδα εγώ , βλέποντας οι εκπαιδευτικοί να γίνονται διάφορα προγράμματα και δραστηριότητες εικαστικές ,ζητούσαν οι μαθητές από τους εκπαιδευτικούς τους να κάνουν αντίστοιχα και οι ίδιοι προσπαθούσαν να ανταπεξέλθουν ,για αυτό και στην συνέχεια θέλησαν να εντάξουν και άλλα προγράμματα στο σχολείο .

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;

Εκπαιδευτικός(E08) : Ναι! Ναι! Την επόμενη χρονιά άλλοι τέσσερις εκπαιδευτικοί θέλησαν ,σε συνεργασίες δύο και δύο ομάδες ,δύο και δύο εκπαιδευτικοί και υλοποιήθηκαν και άλλα τέτοια προγράμματα.

Συνεντευκτής: Θεωρείς πως είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E08) : Σε μεγάλο βαθμό...γίνεται όλο και περισσότερο από ότι διαπιστώνω, όλο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται γνωρίζοντας το πρόγραμμα και κάνοντας το κάποιος άλλος ,λειτουργούν περισσότερο έτσι και με την μίμηση και θέλουν να κάνουν πράγματα .

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί ένα τέτοιο πρόγραμμα;

Εκπαιδευτικός(E08): Τα κύρια εμπόδια είναι οι ίδιες πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών ,οι οποίες ώρες ώρες δεν ανταποκρίνονται σε αυτά και ο χρόνος και η υποδομή ,όπου δεν υπάρχει ,που εντάζει αυτό το θεωρώ λίγο δύσκολο πλέον, να μην υπάρχει ,βρίσκουμε και μπορούμε να κάνουμε. Ο χρόνος είναι ένα πολύ μεγάλο ζήτημα ,χρειάζεται χρόνος για τέτοια προγράμματα, Ένα παιδί εμείς θεωρούμε ότι θέλει μία ώρα για να κάνει κάτι και πιθανόν να θέλει δύο ώρες να κάνει κάτι , οπότε υπάρχει δυσκολία. Θα ήταν καλό να υπήρχε και ένα εργαστήριο ας πούμε ένας χώρος που να είναι αποκλειστικά για αυτό το πρόγραμμά, έτσι ώστε να είναι όλα τα πράγματα εκεί συγκεντρωμένα και να είναι εύκολο να λειτουργούν οι μαθητές εκεί.

Συνεντευκτής: Θα μπορούσες να πεις πως υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο πλέον ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Ναι ! Ναι! Ξεκάθαρα! Βεβαίως ! Γιατί οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί θέλησαν να έχουν συμμετοχή σε αυτό .

Συνεντευκτής : Στο Teacher 4 Europe ή σε άλλα προγράμματα , ας πούμε την επόμενη χρονιά ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Το Teacher 4 Europe συγκεκριμένα!

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σου για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός(E08) : Θεωρώ ότι ο διευθυντής είναι αυτός ο οποίος ουσιαστικά πρέπει να συμπεριφερθεί σαν ηγέτης και να οργανώνει πολύ καλά τις τάξεις, την υποδομή, τον χρόνο .Να βοηθάει όπου χρειάζεται, εμείς χρειαστήκαμε πάρα πολλές φορές βοήθεια και την είχαμε, για να υλοποιηθεί. Μπορεί να δημιουργηθούν θέματα όπως είναι πολύ φυσικό ,γιατί είναι μαθητές ,είναι μικρά παιδιά ,πρέπει λοιπόν να στηρίζει ως προς αυτό. Τα υλικά τα οποία μπορεί να χρειαστούμε άμεσα , να μπορεί να τα προσφέρει ένα γίνεται αυτό και να είναι έτσι θετικός και δεκτικός ώστε να το δουν και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί θετικά.

Να υπάρχει ευελιξία ως προς την ηγεσία , να μπορεί να στηρίζει ένα τέτοιο πρόγραμμα και να το κάνει έτσι σε έναν βαθμό που να δημιουργεί μια θετική , ένα θετικό ανταγωνισμό ώστε να θέλουν να συμμετέχουν και άλλοι εκπαιδευτικοί , όσο περισσότερο γίνεται .Και να είναι οργανωμένο και το εργαστήριο , δηλαδή αυτά πρέπει να τα κανονίζει ο διευθυντής ,ο οποίος πρέπει να βρίσκεται και σε

συνεννόηση με την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και για τις άδειες εισόδου και για ότι χρειάζεται η υποδομή ,όλα αυτά!

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E08) : Θα είναι καλό έτσι να γίνει μία ημερίδα ,που να είναι αναγκαστικό να πηγαίνουν οι εκπαιδευτικοί ,να πρέπει δηλαδή να την παρακολουθούν, να τους δείχνουν άλλα προγράμματα , γιατί και εγώ όταν ξεκίνησα ένας εκπαιδευτικός που δεν ξέρει τι πρέπει να κάνει και ποιες είναι οι δυνατότητες του , η αλήθεια είναι ότι δεν γνωρίζει ίσως και πολλά πράγματα για την ίδια την ΕΕ ,που είναι και ο βασικός στόχος γνωριμίας των μαθητών .Να είναι αναγκαστικό και από πλευράς της διεύθυνσης της πρωτοβάθμιας ,όπως έχουν ενταχθεί άλλα προγράμματα ,τα περιβαλλοντικά ας πούμε ,στο σχολικό πρόγραμμα, θα ήταν καλό να ενταχθεί και αυτό !Δηλαδή να είναι αναγκαστικό να παίρνει ένας εκπαιδευτικός ή δύο εκπαιδευτικοί σε κάθε σχολείο ,κάθε χρονιά ένα τέτοιο πρόγραμμα ώστε να το γνωρίσουν οι μαθητές, γιατί όσο είναι κάτι το οποίο μπορεί να γίνει αλλά μπορεί και να μην γίνει ,’ίσως δεν θέλουν πολλοί εκπαιδευτικοί να συμμετέχουν σε αυτό , μπορεί και να το φοβούνται.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E08) : Θεωρώ ότι είναι σημαντικό ,βλέποντας όταν πήγα εγώ την τελευταία φορά στην παρουσίαση ,αυτό που παρατήρησα είναι ότι έχουν κοινή θεματολογία, πολλοί εκπαιδευτικοί είχαν κάνει ένα θέμα συγκεκριμένο. Θα ήταν καλό να προτείνουν λοιπόν ,οι υπεύθυνοι του Teacher 4 Europe και άλλη θεματολογία που να ιντριγκάρει περισσότερο τους μαθητές αλλά και τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς , να έχει σχέση με την καθημερινότητα των ανθρώπων έτσι ώστε να ενταχθεί και η βιωματική μάθηση μέσα σε αυτό ,είναι θέματα που μπορούν να ενταχθούν στην αγωγή υγείας , στα περιβαλλοντικά ,καλό είναι να υπάρχουν προτάσεις καινούργιες γιατί αυτά τα έχουμε δει αρκετά.

Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 9

Συνεντευκτής: Καλημέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe ..

Εκπαιδευτικός (E09): Μάλιστα.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις. Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες

να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E09): Ναι!

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E09): Είμαι 49 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E09): 25 χρόνια

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;

Εκπαιδευτικός(E09) :Είμαι καθηγήτρια Αγγλικών ΠΕ 06

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E09) : ήταν η πρώτη χρονιά που ασχολήθηκα

Συνεντευκτής : Πόσα προγράμματα έχεις αναλάβει;

Εκπαιδευτικός(E09) : Ένα πρόγραμμα κάναμε αλλά βέβαια συνδυάστηκε με άλλο ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα , το e twinning

Συνεντευκτής : Πόσο διήρκησε η υλοποίηση του προγράμματος ;

Εκπαιδευτικός(E09) : Πέντε με έξι μήνες περίπου.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E09)) : Τα χαρακτηριστικά του προγράμματος ήταν το να ασχοληθούμε με τη γνωριμία της ΕΕ και τις έννοιες της . Τα παιδιά να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα όπως η διαφορετικότητα , ο αλληλοσεβασμός, γνωριμία άλλων λαών της Ευρώπης , η συγγραφή παραμυθιού και η πραγματοποίηση ενός μουσικουχορευτικού δρώμενου.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν ο τίτλος της εργασίας σας ;

Εκπαιδευτικός(E09) : Ο Χακίμ ταξιδεύει στη Ευρώπη .

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τις δράσεις που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(E09): Ο στόχος ήταν όπως προείπα να γνωρίσουν τα παιδιά την Ευρώπη αλλά όχι μόνο ως πολιτισμικό θεσμό αλλά τη γεωγραφική της θέση σε σχέση με άλλες χώρες .

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν το βασικό αντικείμενο ενασχόλησης σας;

Εκπαιδευτικός (E09) : Το βασικό αντικείμενο ήταν να υιοθετήσουμε ένα παιδάκι που ερχόταν από την Αφρική και να ταξιδέψουμε μαζί του σε ευρωπαϊκές χώρες γνωρίζοντας τες μαζί του. Με αποτέλεσμα να γραφεί ένα παραμύθι με τον ίδιο τίτλο της εργασίας.

Συνεντευκτής: Αυτό ήταν και το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Ναι, αυτό ήταν το τελικό παραδοτέο μας . Επίσης και η παρουσίαση ενός μουσικοχορευτικού δρώμενου που περιείχε και ένα χορό ευρωπαϊκό από την Σκωτία.

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(Ε09): Βεβαίως και είχε! Ήταν απόλυτα συνδεδεμένο και με τα δύο τμήματα που ασχολήθηκα , ένα τμήμα της Β΄ και ολόκληρη ΣΤ΄ τάξη.

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Η μέθοδος που ακολούθησα ήταν η διαθεματική προσέγγιση του θέματος μέσα από τη ζωγραφική , τη μουσική, ακούσαμε τον ύμνο της Ευρώπης , της ΕΕ . Επίσης το βιωματικό παιχνίδι , παιχνίδι ρόλων , εξερεύνηση στοιχείων, συλλογή στοιχείων από τους μαθητές και τη δική μου στήριξη .

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία και την τοπική κοινωνία ;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Βεβαίως υπήρχε συνεργασία και ήταν ‘άψογη μπορώ να πω. Καταρχάς συνεργαστήκαμε πολύ καλά με τους γονείς του τμήματος , συμμετείχαν και αυτοί σε δράσεις. Επίσης υπήρχε συνεργασία αδελφοποίησης με σχολείο του εξωτερικού, ήταν ένα παράλληλο ευρωπαϊκό πρόγραμμα που δουλεύαμε , το e twinning . Αδελφοποιήθηκαμε με ένα δημοτικό σχολείο στην Βόρεια Ιταλία . Οπότε τα παιδιά ευαισθητοποιήθηκαν ακόμα περισσότερο καθώς η ύπαρξη μια ευρωπαϊκής χώρας ήταν πιο πιστευτή για αυτά, πιο αληθινή καθώς έκαναν φίλους , αντάλλαζαν κάρτες , γλυκά συνήθειες με άλλους μαθητές .

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Δεν μπορώ να πω ότι αντιμετωπίσαμε δυσκολίες,. Υπήρχε συνεργασία άψογη και με τη συνάδελφο της Β΄ τάξης , με τη διεύθυνση του σχολείου μας αφού ήταν πρόθυμη να μας στηρίξει , με τους γονείς που έδειξαν παραπάνω προθυμία για συμμετοχή στις δράσεις μας . Συγκεκριμένα για την ημέρα της γευσιγνωσίας που μαγειρέψαμε όλοι μαζί και γευτήκαμε φαγητά από ευρωπαϊκές χώρες.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;

Εκπαιδευτικός(Ε09): Στο κομμάτι το δικό μου συμμετείχαν είκοσι μαθητές της Β΄ και περίπου 40 της Στ΄ και εκπαιδευτικοί δύο, εγώ και η δασκάλα της Β΄ τάξης .

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν οι μαθητές και το ρόλο που είχατε εσείς ως εκπαιδευτικός;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Ο ρόλος των μαθητών ήταν διερευνητικός , δημιουργικός , συνέλεξαν πληροφορίες , τις επεξεργαστήκαμε, κατασκευάσαμε κολάζ, εργασίες ζωγραφιές . Ο ρόλος ο δικός μου ήταν υποστηρικτικός , ενθαρρυντικός κατά πολύ πάρα πολύ.

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ;
Εκπαιδευτικός(Ε09): Οι χώροι ήταν οι τάξεις , οι αίθουσες , το προαύλιο του σχολείου όπου τα παιδιά εξασκήθηκαν στο σκοτσέζικο χορό και σε όλο το θεατρικό που προηγήθηκε. Χρησιμοποιήθηκαν οι υπολογιστές των τάξεων , το cd player , προτζέκτορας και αφίσες που κατασκευάστηκαν από τα παιδιά .

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου σας με ΚΔ?
Εκπαιδευτικός(Ε09): Βεβαίως , υπάρχει καθώς ασχολούμαστε όλοι οι συνάδελφοι με προγράμματα ευρωπαϊκά και άλλα. Καθώς και η υποδομή δεν μας δημιούργησε κάποια προβλήματα

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)
Εκπαιδευτικός(Ε09) : Ναι! Θεωρώ ότι πρέπει να προετοιμαστούν ανάλογα, να ενημερωθούν, να επιμορφωθούν και να μεταδώσουν τις γνώσεις τους στα παιδιά ώστε να γίνουν όλα αυτά πράξη

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε;
Εκπαιδευτικός(Ε09): Θα ξεκινήσω με τα παιδάκια της Β΄τάξης ακολουθώντας το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών , έγινε ανάγνωση ενός παραμυθιού του Όσκαρ Ουαιλντ «Ο εγωιστής γίγαντας» όπου το απόδωσαν τα παιδιά και καλλιτεχνικά με ζωγραφιές. Επίσης γνώρισαν παραδοσιακά παιχνίδια της Αγγλίας και της Γερμανίας όπως το κυνήγι των αυγών , που το έπαιξαν στο προαύλιο του σχολείου . Ήρθαν σε γνωριμία με τον ύμνο της ΕΕ , τις σημαίες των χωρών μέσω υπολογιστή τις οποίες κατασκευάσαμε τα παιδιά της Στ΄τάξης . Διδάχτηκαν τον σκοτσέζικο χορό και είχαν πολύ ωραία απόδοση . Με τα παιδιά της έκτης ασχοληθήκαμε με τη συλλογή πολιτιστικών στοιχείων για ευρωπαϊκές χώρες όπως σημαίες , μνημεία, αξιοθέατα. Φτιάξαμε κολάζ για εννιά χώρες όπως επίσης παιδιά με ταλέντο στη ζωγραφική ζωγράφισαν μνημεία από αυτές τις χώρες.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;
Εκπαιδευτικός(Ε09): Λειτουργήσαν σαν ομάδα και ατομικά. Και μπορώ να πω ότι δούλεψαν με ενθουσιασμό όλα τα παιδιά.

Συνεντευκτής : Παρατήρησες κάποια αλλαγή στον ρόλο τον δικό σου ή των μαθητών;

Εκπαιδευτικός(E09): Κάποιες φορές άλλαζαν κυρίως με τα παιδιά της Στ΄τάξης όπου κάποια παιδιά ανέλαβαν το ρόλο του δασκαλου και συντόνισαν κάποιες δραστηριότητες ,δράσεις

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;

Εκπαιδευτικός(E09): Καταρχάς χρησιμοποιήσαμε τον σελίδα eurora kids όπου τα μεγάλα παιδιά έπαιξαν παιχνίδια, γνώρισαν αξιοθέατα, μνημεία, σημαίες , εθνικότητες στα αγγλικά μέσω αυτών , το youtube που άκουσαν τον ύμνο της ΕΕ , χρησιμοποιήσαμε την εφαρμογή hot potatoes όπου φτιάξαμε σταυρόλεξα , κουίζ όπου κάναμε πρακτική στις ήδη αποκτηθείσας γνώσεις . Επίσης τον βιντεοπρωτότυπο όπου παρουσιάσαμε στοιχεία πολιτισμικά από τις ευρωπαϊκές χώρες που ασχοληθήκαμε. Και το skype για την συνομιλία μας με το σχολείο της Ιταλίας .

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως εφάρμοσες κάποια καινοτόμα πρακτική;

Εκπαιδευτικός(E09): Εφάρμοσα καινοτόμες πρακτικές όπως το παιχνίδι των ρόλων , τη βιωματική ,την ομαδοσυνεργατική .

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E09) : Απέκτησαν γνώσεις όσον αφορά την Ευρώπη , την ΕΕ και την σχέση μας με αυτήν , γεωγραφική, πολιτισμική . Ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα όπως η διαφορετικότητα, ο αλληλοσεβασμός μεταξύ τους ,με παιδιά άλλων χωρών . Σε αυτό συντέλεσε και η ενασχόλησή μας με το e twinning όπου έγιναν φίλοι με παιδιά από άλλο σχολείο. Εξάσκησαν τις ικανότητες τους στην ζωγραφική, στο κολάζ , στις νέες τεχνολογίες , στο τραγούδι ιδιαίτερα τα παιδιά της Β΄ τάξης που έμαθαν αγγλικά τραγουδάκια και τα στείλαμε στους φίλους μας τους Ιταλούς.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως άλλαξαν στάσεις για την Ευρώπη και την ΕΕ ;

Εκπαιδευτικός(E09) : Μπορώ να πω πως έμαθαν πράγματα που δεν τα γνώριζαν , παιδιά που δεν το περιμέναμε είχαν απορίες πολύ εύστοχες και εύλογες. Άλλαξαν στάση, άνοιξαν οι ορίζοντές τους και βλέπουν τα πράγματα διαφορετικά.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(E09): Τα αποτελέσματα για μας ήταν θετικά . Σε όλη αυτή τη διαδικασία ήρθαμε με τα παιδιά πιο κοντά , συνεργαστήκαμε άψογα, υπήρχε θετική

αντίδραση κι από τα παιδιά, γονείς και συναδέλφους. Μάθαμε κι εμείς πράγματα φυσικά για την Ευρώπη και την ΕΕ, τους θεσμούς της,. Άνοιξαν και οι δικοί μας ορίζοντες.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(Ε09): Επίσης θετικά ήταν τα αποτελέσματα . Το σχολείο μας βγήκε στην κοινωνία καθώς οι δράσεις που οργανώθηκαν είχαν τη συμμετοχή των γονέων. Επίσης η παρουσίαση του μουσικοκινητικού δρώμενου σε σχολεία της πόλης στις 9 Μάη , στη γιορτή της Ευρώπης ήταν μια έξοδος προς την κοινωνία στο να ευαισθητοποιήσουμε και τους υπόλοιπους για την Ευρώπη και πως πρέπει να την βλέπουμε σαν θεσμό.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός: Μπορώ να πω πάρα πολύ καλά, είμαι πάρα πολύ ικανοποιημένη από όλη τη διαδικασία, από την συνεργασία μου με την δασκάλα της Β΄τάξης και πολύ ικανοποιημένη από το πώς τα παιδιά δέχτηκαν όλο αυτό το ταξίδι . Το παραμύθι του Χακίμ που ταξίδεψε στην Ευρώπη και γνώρισε μαζί με αυτά πράγματα για τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες ήταν κάτι που ενθουσίασε τα παιδιά και ανέπτυξε το αίσθημα της ενσυναίσθησης.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Τα δυνατά σημεία του προγράμματος ήταν η στοχευμένη υλοποίηση του με ποικιλία δράσεων. Υπήρχε κούραση , δουλειά πολύ από τους εκπαιδευτικούς και τα παιδιά. Όμως είχε συμμετοχή και μεγάλη διάθεση . Αδύναμα σημεία ίσως λίγο η υποδομή του σχολείου και ο χρόνος.

Συνεντευκτής : Πώς εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σου ;

Εκπαιδευτικό(Ε09) : Σίγουρα θα πρέπει να υπήρχε απόκλιση λόγω του χρόνου που υπήρχε στην διάθεσή μας γιατί έπρεπε να εντάξουμε το πρόγραμμα στο ημερήσιο σχολικό πρόγραμμα. Αλλά με περισσότερες ώρες προσωπικής εργασίας τελικά φτάσαμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Την επηρέασε πολύ θετικά η δράση , τα παιδιά ευαισθητοποιήθηκαν όσο αφορά θέματα σεβασμού διαφορετικότητας , αγάπης , κατανόησης, ελπίδας για ένα καλύτερο αύριο. Εξασκήθηκαν και στο γραπτό λόγο στα Αγγλικά τα μεγάλα παιδιά της ΣΤ΄τάξης. Κλίθηκαν να περιγράψουν προσωπικότητες και ήρωες παραμυθιών από την Ευρώπη . Εξασκήθηκαν στην

επαφή τους με τους υπολογιστές καθώς έπρεπε να αντλήσουν πληροφορίες για αυτά τα πρόσωπα .Γενικά ήταν πάρα πολύ θετική εμπειρία και για τα παιδιά και για μας.

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;
Εκπαιδευτικός(Ε09): Υπήρχαν οι γνωστές όπως το brain storming , καταγιγισμός ιδεών, ομαδοσυνεργατική τα παιδιά δούλεψαν ομαδικά αλλά και σε μονάδες, η βιωματική , το project, κατασκευή κολλάζ , συλλογή πληροφοριών, διερεύνηση στοιχείων.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
Εκπαιδευτικός(Ε09) : Ναι βεβαίως! Υλοποιήθηκε ένα πρόγραμμα αδελφοποίησης e twinning με σχολείο της Βόρειας Ιταλίας. Επίσης η ημέρα της γευσιγνωσίας όπου γονείς και μαθητές, συνάδελφοι μαγείρεψαν και γεύτηκαν γεύσεις από άλλες ευρωπαϊκές χώρες . Η ημέρα της Ευρώπης όπου τα παιδιά παρουσίασαν στην πόλη το μουσικοχορευτικό δρώμενο «Ο Χακίμ ταξιδεύει στην Ευρώπη. Η συνεργασία με του υπεύθυνους του Europe direct όπου τα παιδιά έλαβαν souvenir , καπέλα, κονκάρδες, παραμύθια και υλικό ενημερωτικό για την Ευρώπη. Επίσης με τους ambassadors υπήρχε άψογη συνεργασία, επιμόρφωση, στήριξη όπου επισκέφτηκαν το σχολείο και πραγματοποίησαν μια ενημερωτική ημερίδα. Τέλος στην γιορτή λήξης παρουσιάστηκε το δρώμενο και είχε πολύ ωραία αποδοχή από τους γονείς όλου του σχολείου.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(Ε09) : Είναι ενταγμένη καθώς πολύ συνάδελφοι εξέφρασαν την επιθυμία να ασχοληθούν με τέτοιες δράσεις την επόμενη σχολική χρονιά. Είδαν με πολύ θετικό μάτι τη δική μας ενασχόληση με το πρόγραμμα. Γενικά ήταν δεκτικοί και υποστηρικτικοί.

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;
Εκπαιδευτικός(Ε09): Ένα είναι το εμπόδιο ο χρόνος που έχουμε εμείς οι εκπαιδευτικοί να ασχοληθούμε με προγράμματα τέτοιας φύσεως.Αλλά επίσης πιστεύω πως είναι και η κτιριακή υποδομή του σχολείου μας που δεν επιτρέπει με άνεση να κάνεις πρόβες ή χορωδίες αφού δεν διαθέτει αίθουσα εκδηλώσεων. Η ανασφάλεια των εκπαιδευτικών . το άγχος.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E09): Έγιναν προγράμματα αγωγής υγείας , εθελοντισμού, γενικά συμμετείχαν όλες οι τάξεις σε προγράμματα την περασμένη χρονιά. Υπάρχει επιθυμία από συναδέλφους να ασχοληθούν με ευρωπαϊκά προγράμματα αλλά υπάρχει και ιστορικό ενασχόλησης με ευρωπαϊκά προγράμματα τρεις συνεχόμενες χρονιές με το e twinning και Comenius πριν από πολλά χρόνια. Άρα η βιωσιμότητα του t4e θα φανεί από χρονιά σε χρονιά μιας και φέτος εφαρμόστηκε πρώτη φορά.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός (E09): Η στήριξη από την διεύθυνση του σχολείου είναι πολύ σημαντική διότι παρέχεται μια ευελιξία στο πρόγραμμα, μπορούσαμε να παίρνουμε τα παιδιά παραπάνω ώρες και να κάνουμε εξάσκηση. Θα πρότεινα να υπάρχει μια συγκεκριμένη ώρα στην οποία θα μπορούμε να ασχοληθούμε με τέτοια προγράμματα ώστε να μην εντάσσονται στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E09) : Το σχολείο θα πρέπει να είναι πάντα ανοιχτό προς την κοινωνία , να στηρίζει συναδέλφους που θέλουν να ασχοληθούν με τέτοια προγράμματα, να παρέχει υλικοτεχνική υποδομή οικονομική υποστήριξη και ψυχολογική και ηθική στήριξη καθώς και ευελιξία στο πρόγραμμα καθώς να εντάσσονται πιο εύκολα αυτές οι δράσεις.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E09) : Είπα αρκετά νομίζω. Θα αναφέρω πάλι την ξεχωριστή ώρα που πρέπει να υπάρχει στο πρόγραμμα για καινοτόμες δράσεις. Δεν είναι ανάγκη να γίνονται κάτω υπό τόση πίεση του χρόνου.

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 10

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη.όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe .. Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις. Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να

μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E10): Ωραία

Συνεντευκτής : Ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρόνων είσαι;

Εκπαιδευτικός (E10): 37

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E10):14

Συνεντευκτής : Ποια είναι η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E10) : Ευχάριστη ήταν η εμπειρία και αρκετή δουλειά χρειάστηκε και υπήρξε μεγάλο ενδιαφέρον από τους μαθητές και από την τοπική κοινωνία όταν έγινε η διάχυση του προγράμματος σε αυτήν και κατά την διάρκεια της υλοποίησης του..

Συνεντευκτής : Ένα πρόγραμμα κάνατε ;

Εκπαιδευτικός (E10) : Κάναμε αυτό το ευρωπαϊκό πρόγραμμα t4e και ένα καινοτόμο στα πολιτιστικά.

Συνεντευκτής : Πόσο διήρκησε το πρόγραμμα t4e;

Εκπαιδευτικός (E10) : Είκοσι εβδομάδες

Συνεντευκτής :Μπορείς να μου περιγράψεις τη δράση που υλοποίησες;

Εκπαιδευτικός(E10): Ο τίτλος της εργασίας ήταν «Πάμε εκδρομή στα μνημεία της Ευρώπης». Σκοπός ήταν να γνωρίσουν τα παιδιά την ΕΕ και την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά μέσω των μνημείων. Υιοθετήσαμε πέντε μνημεία : τον πύργο του Αιφελ, τον πύργο της Πίζας , το Μπιγκ Μπεν , τον Παρθενώνα και ένα αρχιτεκτονικό μνημείο που υπήρχε στην περιοχή που βρίσκεται το σχολείο και προσπαθήσαμε μέσω αυτών των μνημείων να συνδέσουμε την τοπική πολιτιστική κληρονομιά , με την ελλαδική πολιτιστική κληρονομιά, με την κληρονομιά των κρατών της Ευρώπης ώστε να καταλήξουμε στην ευρωπαϊκή κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Για να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι εκτός από πολίτες της Ελλάδας είναι και πολίτες της ΕΕ .

Συνεντευκτής: Συνεργαστήκατε με κάποιο άλλο σχολείο ή με την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός (E10): Λόγω της θέσης του σχολείου δεν ήταν εφικτή η συνεργασία με γειτονικά σχολεία γιατί βρισκόμαστε σε μια απομονωμένη περιοχή. Όμως ενημερώθηκαν οι γονείς και αργότερα η τοπική κοινωνία για την υλοποίηση του προγράμματος αφού χρειάστηκε να συμμετέχουν σε κάποιες από τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την διάρκεια της υλοποίησής του.

Συνεντευκτής: Το θέμα σου θεωρείς πως είχε σύνδεση με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E10): Εννοείται! Αυτό ήταν και ο σκοπός από την αρχή , να συνδεθεί με το πρόγραμμα.

Συνεντευκτής : Κυρίως κινηθήκατε διαθεματικά ;

Εκπαιδευτικός(E10) : Ναι! Ναι ! Κινηθήκαμε διαθεματικά.

Συνεντευκτής: Ως παραδοτέο τι είχατε ;

Εκπαιδευτικός(E10) : Ως παραδοτέο φτιάξαμε ένα βιβλίο με τα μνημεία αυτά όπου ο τίτλος ήταν «πάμε εκδρομή στην Ευρώπη» , ζωγραφίσαμε τα μνημεία και γράψαμε τα λόγια , έγραψαν οι μαθητές τα λόγια , δίνανε στοιχεία για αυτά τα μνημεία για την αρχιτεκτονική τους , για την ιστορία τους , για τον τόπο που βρίσκονται .Φτιάξαμε ένα ποίημα , το οποίο και το μελοποιήσαμε , αφορούσε όλα τα μνημεία και την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά . Και φτιάξαμε ένα blog στο οποίο υπήρχαν όλες οι πληροφορίες για τα μνημεία και ό,τι παραγόμενο υλικό υπήρχε κατά τη διάρκεια της δράσης κι όλες οι μικρές ή μεγάλες δράσεις που γίνανε.

Συνεντευκτής: Α! Πολύ ωραία !

Ποιες ήταν οι δυσκολίες που αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E10) : Ήταν ο χρόνος γιατί στην αρχή της δράσης έγινε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί στο σχολείο ένα αρχείο για την ΕΕ και την Ευρώπη με σκοπό πάντα να γίνεται χρήση κάθε χρονιά και να μπορέσουμε να προσθέτουμε πράγματα είτε από την Γεωγραφία είτε από την Ιστορία (μέσα σε αυτό το αρχείο) , το οποίο ήθελε πολύ δουλειά. Άλλο πρόβλημα ήταν ότι το σχολείο είναι μονοθέσιο οπότε υπήρχε πρώτη, Δευτέρα, Τρίτη και Τετάρτη και έπρεπε κατά τη διάρκεια του προγράμματος οι δράσεις να αφορούν την ηλικία του κάθε παιδιού. Οπότε σε αυτό υπήρχε μια δυσκολία και ήθελε συγκεκριμένη δουλειά. Αυτά!!

Συνεντευκτής : Υποδομή ;

Εκπαιδευτικός (E10): Με τις υποδομές δεν είχαμε πρόβλημα . Είχαμε computer , προτζέκτορα, σύνδεση στο διαδίκτυο. Δεν είχαμε πρόβλημα.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;

Εκπαιδευτικός(E10): Είναι πέντε μαθητές , αφού είναι το σχολείο μικρό (μονοθέσιο) και ένας εκπαιδευτικός.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις το ρόλο που είχε ο καθένας;

Εκπαιδευτικός (E10): Κάθε μαθητής είχε υιοθετήσει από ένα μνημείο , αυτό είχε ως σκοπό να νιώσουν μια υπευθυνότητα απέναντι στο μνημείο και να ξέρουν τι θα παρουσιάσουν. Οι μεγαλύτεροι μαθητές βοηθούσαν τους μικρότερους στις ασκήσεις (σε εισαγωγικά) που κάναμε μέσω των υπολογιστών γιατί φτιάξαμε κόμικς και άλλα και πάλι προσαρμόζονταν ηλικιακά.

Συνεντευκτής : Εσείς σαν εκπαιδευτικός τι ρόλο είχατε;

Εκπαιδευτικός (E10): Σαν εκπαιδευτικός κινήθηκα μαζί με τους μαθητές . Είχα συμβουλευτικό ρόλο και προσπαθούσα σε όλη τη διάρκεια της δράσης να ψαρέψω τυχόν απορίες και προβλήματα που υπήρχαν για να τα αντιμετωπίσουμε στην πορεία και να τα λύσουμε.

Συνεντευκτής : Εννοείς πως ήταν κατευθυντήριος ο ρόλος σας;

Εκπαιδευτικός(E10) : Ναι ! Ναι !

Συνεντευκτής: Ποιοι ήταν οι χώροι και τα μέσα που υλοποιήσατε τη δράση; Αναφέρατε βέβαια μερικά..

Εκπαιδευτικός(E10): Είπαμε ότι υπήρχε σύνδεση στο διαδίκτυο .Είμαστε τυχεροί γιατί κάθε παιδί έχει το δικό του υπολογιστή. Υπάρχει προτζέκτορας, φωτογραφική μηχανή, βιντεοκάμερα. Γινόταν (το πρόγραμμα) μέσα στο σχολείο και στο προαύλιο που παρουσιάσαμε στην τελική γιορτή τη δράση μέσω σκετς . Ακόμα έγινε και σε επίσκεψη που κάναμε στο αρχιτεκτονικό μνημείο που βρίσκεται στην τοπική κοινωνία. Παραβρεθήκαμε και σε μια εκδήλωση της Περιφέρειας στα πλαίσια του προγράμματος.

Συνεντευκτής : Άρα χρειάστηκαν και άλλοι χώροι εκτός του σχολείου ;

Εκπαιδευτικός(E10): Ναι! ναι! Χρειάστηκαν και άλλοι χώροι. Θα μπορούσαμε να επισκεφτούμε τον Παρθενώνα αλλά δεν ήταν εφικτό.

Συνεντευκτής: Υπάρχει παράδοση του σχολείου με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(E10): Ναι ! Υπάρχει παράδοση , κάθε χρόνο υλοποιούνται καινοτόμα προγράμματα είτε περιβαλλοντικά, πολιτιστικά , αγωγής υγείας. Έχει γίνει και e twinning πρόγραμμα στο σχολείο και φέτος πήραμε μέρος στο t4e .

Συνεντευκτής : Απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών; **Εκπαιδευτικός(E10) :** Ναι ! Θεωρώ ότι απαιτείται ειδική προετοιμασία σε μεγάλο βαθμό. Πρώτον να ενημερωθούνε , μπορεί να υπάρχουν τυχόν απορίες για τη δράση της ΕΕ. Για το που θα απευθυνθούν , χρειάζεται προγραμματισμός από την αρχή και στη δική μας περίπτωση ακόμη μεγαλύτερος γιατί υπήρχε ηλικιακή διαφορά ανάμεσα στα παιδιά γιατί συμμετείχαν πολλές τάξεις.

Συνεντευκτής : Εννοείται πως χρειάζεται και ατομική ετοιμότητα και επιμόρφωση

Εκπαιδευτικός(E10) : Ναι! Για να ανταπεξέλθει ο εκπαιδευτικός και αξιολόγηση καθ όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολούθησες στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε .

Εκπαιδευτικός(E10) : Τις διαδικασίες ;

Συνεντευκτής : Εννοώ τους τρόπους που εργάστηκαν οι μαθητές ..

Εκπαιδευτικός(E10) : Στην αρχή προσπαθήσαμε να δούμε τι γνώσεις είχαν οι μαθητές σχετικά με την Ευρώπη και την ΕΕ , πως αντιλαμβάνονταν όλο αυτό . Φτιάξαμε στο σχολείο έναν πίνακα στον οποίο κολλήσαμε λέξεις σχετικά με την Ευρώπη. Στην συνέχεια φτιάξαμε αυτό το αρχείο μέσω μια πλατφόρμας να υπάρχει στο σχολείο. Μέσα εκεί περάσαμε πληροφορίες με τις σημαίες τις οποίες αναζήτησαν οι μαθητές από το διαδίκτυο. Περάσαμε βίντεο για την Ευρώπη και ΕΕ. Φτιάξαμε παιχνίδια που ήταν το ένα στάδιο . Επίσης φτιάξαμε επιτραπέζια παιχνίδια για να μπορούν καθ'όλη τη διάρκεια να επαναλαμβάνονται οι γνώσεις και να καταφέρουν να τις οικειοποιηθούν. Για να έρθουν πιο κοντά στα μνημεία ,

φτιάξαμε 3D παζλ με όλα αυτά τα μνημεία. Δημιουργήσαμε τη γωνιά της Ευρώπης. Φτιάξαμε το βιβλίο που ανέφερα και πριν, το ποίημα . Σε συνεργασία δουλέψανε οι μαθητές σε όλα αυτά και βέβαια συμμετείχαν όλοι ανεξαρτήτως από το εάν υπήρχε πρόβλημα στη ηλικία. Όταν δηλαδή φτιάξαμε το κόμικς με φωτογραφίες από την Ευρώπη και με τα λόγια, ο μαθητής της Α΄ Δημοτικού μπορούσε να γνωρίσει και να γράψει τη λέξη «Παρίσι» ή τη λέξη «Γαλλία» . Οπότε συμμετείχαν όλοι.

Συνεντευκτής: Σχετικά με τις νέες τεχνολογίες , δουλεύατε κάποια προγράμματα; Πέραν του google που συνήθως το ξέρουν τα παιδιά.
Εκπαιδευτικός (E10): Χρησιμοποιήσαμε το google, youtube, την σελίδα της ΕΕ στην Ελλάδα, φτιάξαμε αυτή την πλατφόρμα Moodle και εκεί είχαν τη δυνατότητα οι μαθητές να φτιάξουν παιχνίδια όπως η κρεμάλα.. Τα οποία και με τη βοήθεια τη δική μου , τα φτιάξαμε στην αρχή και μετά γινόταν και εξάσκηση μέσω αυτών των παιχνιδιών . Εκεί μπορούσαν να αναζητήσουν πληροφορίες που είχαν συγκεντρώσει όπως να θυμηθούν τις σημαίες, τα ποτάμια , το σκοπό της ΕΕ. Φτιάξαμε blog και χρησιμοποιήσαμε το hot potatoes για on line ερωτηματολόγια , τα οποία κάναμε και διάχυση μέσω της ιστοσελίδας του σχολείου στην τοπική κοινωνία για να απαντήσουν οι μεγαλύτεροι μαθητές και όλα αυτά. Χρησιμοποιήσαμε το Audacity για να κάνουμε εγγραφή του τραγουδιού. Αυτά !!

Συνεντευκτής : Και εδώ ο ρόλος σου σαν εκπαιδευτικός στο πλαίσιο της διαδικασίας ήταν πάλι καθοδηγητικός;
Εκπαιδευτικός(E10) : Ναι ! Ήταν καθοδηγητικός και μετά από ένα σημείο και πέρα οι μεγαλύτεροι μαθητές μπορούσαν να καθοδηγήσουν ειδικά στα προγράμματα όπως το Moodle , φτάσανε στο σημείο να καθοδηγήσουν τους μικρότερους σε κάποιες ασκήσεις. Αυτό βέβαια ήταν πολύ πιο εύκολο όταν ήδη η κρεμάλα, ας πούμε, σαν παιχνίδι υπήρχε έτοιμη. Δεν χρειάζονταν καν τη βοήθεια μου.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείς πως ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E10) : Οι μαθητές καταρχήν ικανοποιήθηκαν, το ευχαριστήθηκαν, εξάσκησαν τις δεξιότητές τους τόσο καλλιτεχνικές , συνεργαστήκανε, δούλεψαν ομαδοσυνεργατικά, εξοικειώθηκαν στις νέες τεχνολογίες και φυσικά έμαθαν το σκοπό της ΕΕ καθώς και ,αυτός ήταν ο βασικότερος στόχος από την αρχή : να συνειδητοποιήσουν πως η ελληνική πολιτιστική κληρονομιά και κάθε κληρονομιά μέλους κράτους της Ευρώπης δεν κινδυνεύει .Και όλα παρέα οδηγούν στη κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Όλοι είναι Ευρωπαίοι πολίτες με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που έχει αυτό.

Συνεντευκτής: Εννοείς λοιπόν πως μέσω του προγράμματος τα παιδιά αποκτούν και γνώσεις και δεξιότητες αλλά και αλλάζουν στάση

Εκπαιδευτικός (E10): Αλλάζουν στάση και γίνονται και πιο ευαίσθητοι στο θέμα της Ευρώπης και αποβάλλουν κάποια κατεστημένα που μπορεί να είχαν από το

σπίτι τους. Ειδικά τώρα με την κρίση ότι η ΕΕ δεν έχει να κάνει μόνο με το οικονομικό κομμάτι και με όλο αυτό που γίνεται.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;
Εκπαιδευτικός(Ε10) : Από τη στιγμή που είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα θα μπορούσα να πω υψηλών προδιαγραφών οι απαιτήσεις ήταν μεγάλες και σε κάποια σημεία νομίζεις ότι δεν θα μπορέσουν οι μαθητές να ανταπεξέλθουν αλλά βλέπεις ότι στην πορεία με καλή οργάνωση μπορείς να πετύχεις πράγματα που φαίνονται λίγο δύσκολα στην αρχή. Κερδίσαμε κι εμείς μέσω της επιμόρφωσης , γνώσεις. Επίσης αν και δεν υπήρχε δική μου συνεργασία με άλλο σχολείο ήρθα σε επαφή με άλλους εκπαιδευτικούς . Οπότε πήρα και ιδέες που θα μπορούσα να χρησιμοποιήσω αργότερα. Υπήρξε και διάχυση των αποτελεσμάτων στην τοπική κοινωνία, βοήθησε στο μεγαλύτερο άνοιγμα του σχολείου προς αυτήν και στην αντιμετώπιση με διαφορετικό τρόπο από την μεριά της κοινωνίας προς το σχολείο.

Συνεντευκτής: Αυτή ήταν και η επόμενη ερώτηση ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός (Ε10): Είναι αυτό ,ότι από τη αρχή έγινε μια προσπάθεια να καταλάβουν ότι πρόκειται για ένα καινοτόμο πρόγραμμα και να θελήσουν να συμμετέχουν όλοι σε αυτό , είτε απαντώντας στα on line ερωτηματολόγια είτε θέλοντας να ενημερωθούν στην πορεία είτε να έρθουν στο σχολείο όπου είχαμε φτιάξει κάτι σαν μουσείο «τη γωνιά της Ευρώπης» , να μας βοηθήσουν με υλικά που χρειαστήκαμε . Υπήρξαν άνθρωποι που μας βοήθησαν να ζωγραφίσουμε κάδρο με όλα αυτά τα μνημεία όπου τα παιδιά δεν μπορούσαν τόσο καλά. Μάλιστα επειδή το σχολείο μας είναι σε μικρή τοπική κοινωνία , το θετικό είναι πως αυτή η προσπάθειά μας διαφημίστηκε τόσο πολύ που είχαμε και βοήθεια και πέρα από τα όρια, της τοπικής κοινωνίας , σε άλλα σχολεία και στο δήμο που ανήκει η τοπική κοινωνία.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος; Αν και γνωρίζω ότι είναι βραβευμένο το πρόγραμμά σας .

Εκπαιδευτικός(Ε10): Νομίζω ότι πετύχαμε τους στόχους που είχαμε θέσει επειδή έγινε και προκαταρκτική αξιολόγηση και στη μέση και φυσικά εννοείται στο τέλος. Όταν κάναμε την ενδιάμεση αξιολόγηση και έβλεπα ότι πηγαίνουμε καλά, η αλήθεια είναι ότι μπαίνανε όλο και μεγαλύτεροι στόχοι. Πάντα υπάρχει πίεση του χρόνου , υπήρξε δουλειά και εκτός σχολείου το καλό είναι ότι βοήθησαν και οι γονείς σε συνάντηση εκτός ωραρίου προκειμένου να πετύχουμε τις πρόβες για να παρουσιάσουμε το σκετς ,είτε να ράψουν οι γονείς τα κουστούμια που χρειαστήκαμε στο τέλος. Θεωρώ πέρα από το αν βγήκε πρώτη η εργασία ότι τα αποτελέσματα ήταν πολύ ικανοποιητικά και πάντα για τη φύση του σχολείου γιατί είναι μονοθέσιο, δεν υπάρχουν ειδικότητες οπότε περάσανε όλα από το χέρι το δικό μου και των μαθητών πάντα σε συνεργασία με τους γονείς.

Συνεντευκτής : Ποια νομίζεις ότι ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E10) : Τα δυνατά σημεία ήταν η οργάνωση από την αρχή που έγινε, θεωρώ ότι ήταν το πιο βασικό, η συνεργασία με τους γονείς και την τοπική κοινωνία που υποδεχτήκαν το πρόγραμμα και κατάλαβαν τη φύση του, την αξία του και το βρήκαν ενδιαφέρον. Το μειονέκτημα , όπως σας είπα, είναι ότι ήθελε πολύ δουλειά , ίσως μπορεί να χρειάζοταν και παραπάνω χρόνος λόγω της φύσης του σχολείου δηλαδή δεν θα μπορούσαμε να δουλέψουμε ένα σταυρόλεξο έπρεπε να φτιαχτεί ένα σταυρόλεξο για κάθε ηλικία του μαθητή.

Συνεντευκτής : Πως εξηγείτε την ενδεχόμενη απόκλιση από τους στόχους του προγράμματος ;

Εκπαιδευτικός(E10) : Απόκλιση δεν υπήρξε γιατί γινόταν αξιολόγηση καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος. Φυσικά ένας μικρός μαθητής της πρώτης μπορεί να μην κατάλαβε την διαφορά της ελληνικής ιθαγένειας με την ιταλική και πως αυτά καταλήγουνε στην κοινή ευρωπαϊκή ιθαγένεια. Αλλά κατάλαβε ότι είναι ευρωπαίος πολίτης , γνώρισε πράγματα, πολιτισμό , κουλτούρες .Οπότε νομίζω από την στιγμή που είχαν τεθεί οι στόχοι , το τι ήθελα να πετύχω για κάθε μαθητή από την αρχή ξεχωριστά, δεν υπήρχε μεγάλη απόκλιση.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;

Εκπαιδευτικός(E10) : Υπήρξε συνεργασία για κάτι διαφορετικό. Αυτό άρεσε πολύ στους μαθητές .

Συνεντευκτής : Αυτό τους οδήγησε και κατά την εκπαιδευτική δράση στα μαθήματά τους

Εκπαιδευτικός :Ναι! Ναι ! Η ανάγκη τους για να δουλέψουν το πρόγραμμα είχε σαν αποτέλεσμα να υπάρχει μια τυπικότητα (σε εισαγωγικά) και ως προς τη συμπεριφορά τους .Δηλαδή δεν κάνουμε φασαρία, δεν καθυστερούμε, δεν χαζεύουμε για να προλάβουμε να φτιάξουμε το κόμικς και ως προς το μαθησιακό κομμάτι γιατί προσπαθούσαν να είναι πιο συγκεντρωμένα από τη στιγμή που τους άρεσε το πρόγραμμα να μην επηρεάζουνε το χρόνο γιατί είχαν καταλάβει ότι ήταν θέμα χρόνου.

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική του σχολείου; Υιοθετήσατε κάτι που ενώ το ξεκινήσατε με το πρόγραμμα, που να το κάνατε μετά καθημερινότητά σας;

Εκπαιδευτικός(E10): Όχι ! Νομίζω πως χρησιμοποιούσαμε συγκεκριμένα πράγματα από την αρχή για αυτό λειτούργησε το πρόγραμμα . Το μόνο που δεν ξέρω, αν θα μπορούσαμε να το πούμε πρακτική, είναι ότι υπάρχει αυτή τη στιγμή στο σχολείο συγκεκριμένο αρχείο με την ΕΕ το οποίο θα χρησιμοποιηθεί και αργότερα από άλλες τάξεις , σε όλα τα μαθήματα και σε άλλες σχολικές χρονιές.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;

Εκπαιδευτικός (E10) : Συναφείς δράσεις εκτός προγράμματος ;

Συνεντευκτής : Ναι !

Εκπαιδευτικός(E10) : Α!! όχι τώρα ! Απλά τον Σεπτέμβρη μετά από προτροπή της τοπικής κοινωνίας, θα κάνουμε μια παρουσίαση της εργασίας , από τη στιγμή που βραβεύτηκε κιάλας, πιο αναλυτικά να την παρουσιάσουμε όλη γιατί δεν προλάβαμε να την κάνουμε.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός (E10): **Ναι! Βεβαία !**

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E10): Νομίζω ότι είναι ο χρόνος. Δεν υπήρξε κάποιο εμπόδιο να ενταχθεί από την αρχή. Απλά έπρεπε να γίνει μια προετοιμασία των μαθητών, εγώ βρίσκομαι σε αυτό το σχολείο 5 χρόνια, προκειμένου να είναι έτοιμοι να ενταχθούν σε ένα καινοτόμο πρόγραμμα με τις απαιτήσεις που έχει χωρίς να υπάρχει άγχος. Γιατί από τη στιγμή που θα υπάρξει άγχος δεν θα μπορέσουν να το ευχαριστηθούν οι μαθητές. Είχε γίνει δηλαδή μια προσπάθεια να μπαίνουν σε πιο μικρά προγράμματα, να μπούμε στο e twinning που ήταν ευρωπαϊκό μετά να πάρουμε μέρος σε αυτό που ήταν κάτι πιο μεγάλο με περισσότερη δουλειά και περισσότερες απαιτήσεις.

Συνεντευκτής : Δεν ένιωσαν ανασφάλεια;

Εκπαιδευτικός(E10): Δεν τους ήρθε ξαφνικό, πήραν πολιτιστικά, το e twinning οπότε ήταν προετοιμασμένοι.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E10): Υπάρχει βιωσιμότητα. Σας είπα ότι δημιουργήθηκε η πλατφόρμα moodle στην οποία μπορούν να μπουν και οι μαθητές του σχολείου αλλά και κοινοί χρήστες τα αδέρφια τους, τα μεγαλύτερα που μπορούν να βλέπουν. Και υπάρχει και το blog πάλι που θα μείνει ανεξαρτήτως από το εάν θα πάρουμε το πρόγραμμα του χρόνου. Έχουμε όμως σκοπό να υιοθετήσουμε 1-2 μνημεία για να τα γνωρίσουμε και να τα συνδέσουμε με τα μνημεία που έχουμε ήδη υιοθετήσει.

Συνεντευκτής: Δηλαδή δεν ξέρεις αν θα το συνεχίσεις και του χρόνου;

Εκπαιδευτικός(E10) : Θα το συνεχίσουμε. Μπορεί του χρόνου να πάρουμε t4e αλλά με κάποιο άλλο αντικείμενο. Αλλά θα ήθελα να προσθέτω στο blog ένα μνημείο τη φορά, να εμπλουτίζεται.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός(E10) : Για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο;

Συνεντευκτής :Ναι ! Γιατί είχε παρατηρηθεί όταν κάνουμε κάτι μετά δεν το συνεχίζουμε.

Εκπαιδευτικός(E10): Το καλό είναι ότι δέσαμε το πρόγραμμα από την αρχή με την πολιτιστική κληρονομιά και αυτό είχε ως αποτέλεσμα και να υπάρξει ενδιαφέρον από την τοπική κοινωνία αλλά και σε εκδηλώσεις που γίνονται στο χωριό για το αρχιτεκτονικό μνημείο που υπάρχει εκεί, εμείς να μπορούμε να συμμετέχουμε. Μου ξανακάνεις την ερώτηση παρακαλώ;

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης;

Εκπαιδευτικός(E10) : Σε επίπεδο διεύθυνσης καλό είναι να συνεχίσουν οι επιμορφώσεις ώστε να έχουμε κι εμείς ένα κίνητρο, να μας εμπλουτίζουν με υλικό γιατί είναι απαραίτητο. Τώρα για τη βιωσιμότητα στο σχολείο θα ξαναπώ το ίδιο

με τις πλατφόρμες κι όλα αυτά που γίνονται, τα όποια θα ενημερώνεται το blog και η πλατφόρμα προκειμένου να υπάρχει ενδιαφέρον.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία; Πως ένα σχολείο δηλαδή μπορεί να υποστηρίξει καλύτερα αυτό το πρόγραμμα, με ποιο τρόπο;

Εκπαιδευτικός(E10) : Νομίζω με το άνοιγμα που θα κάνει στην τοπική κοινωνία, και όσο συνεργάζεσαι με άλλα σχολεία ,όπως κι εμείς παρουσιάσαμε το πρόγραμμα στα γειτονικά , τόσο διαφημίζεται το ίδιο το σχολείο. Επίσης καλό θα ήταν να αξιολογείται το πρόγραμμα μέσω ερωτηματολογίων από μαθητές και εκπαιδευτικούς που το παρακολούθησαν αλλά δεν ήταν μέλη του προγράμματος.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;
Εκπαιδευτικός (E10): Θεωρώ ότι πρέπει να γίνει κάποια στιγμή μια προσπάθεια , να βρεθεί περισσότερος χρόνος , να υπάρχει συγκεκριμένη ώρα στο ωρολόγιο πρόγραμμα που θα ασχολείσαι με αυτό πέρα από το πώς θα το εντάξεις στη Γεωγραφία, Μουσική, Μαθηματικά, να υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος χρόνος γιατί δεν τον έχουμε για να μπορέσουμε να ανταπεξέλθουμε καλύτερα στις απαιτήσεις για να μην υπάρχει το άγχος του εκπαιδευτικού.

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 11

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 Europe .

Εκπαιδευτικός (E11): Ναι.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις. Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E11): Ναι!

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε... Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E11): Είμαι 44.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E11): 16

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;
Εκπαιδευτικός (E11) :Είμαι δασκάλα.

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;
Εκπαιδευτικός (E11) : Καταρχήν έχω κάνει μόνο μια εργασία, ένα χρόνο συμμετείχα σε αυτό. Η εντύπωση που σχημάτισα ήταν πάρα πολύ θετική, πήρα πάρα πολλά πράγματα , ασχολήθηκα με πράγματα που δεν είχα καταπιαστεί τα προηγούμενα χρόνια . Μπήκα σε μια διαδικασία να μάθω καινούριες μεθόδους πάνω στην εργασία, πώς να την στήσω, πώς να την παρουσιάσω μιας και δεν είχα ξανακάνει κάτι ανάλογο. Μου άρεσε πολύ το πώς ήταν στημένη με βάση τα παιδιά. Δηλαδή το πως έγινε μέσα στην τάξη διότι ασχολούμουν με πιο απλά προγράμματα.

Συνεντευκτής : Ταυτόχρονα είχες αναλάβει κι άλλα πράγματα εκτός από το t4e;
Εκπαιδευτικός(E11) Όχι, γιατί είχα Στ'τάξη και δεν υπήρχαν οι ώρες της ευέλικτης ζώνης . ήταν πολύ δύσκολο να πάρω και κάτι άλλο.

Συνεντευκτής : Πόσο διήρκεσε η υλοποίηση του προγράμματος ;
Εκπαιδευτικός(E11) : Τρεις μήνες περίπου.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;
Εκπαιδευτικός (E11) : Το θέμα της εργασίας ήταν το διαδίκτυο στην Ευρώπη και ο τίτλος της εργασίας ήταν «Διαδικτυωνόμαστε στη γειτονιά της Ευρώπης». Στόχος ήταν να ασχοληθούν τα παιδιά με το διαδίκτυο από μια άλλη πλευρά διότι τα παιδιά το γνωρίζουν μόνο μέσω facebook, viber, youtube. Οπότε αποφασίσαμε να το δούμε πιο σοβαρά και με μια προέκταση στην Ευρώπη . Με τους κανόνες που ισχύουν στην Ευρώπη για το διαδίκτυο, για τα δικαιώματα και της υποχρεώσεις μας για το διαδίκτυο .

Συνεντευκτής :Μπορείς να μου περιγράψεις τις δράσεις που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;
Εκπαιδευτικός(E11): Φτιάξαμε αφίσες , κόμικς, φυλλάδιο με κανόνες ασφαλής περιήγησης στο διαδίκτυο, power point και 2 βιντεάκια στο movie maker.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν το βασικό αντικείμενο ενασχόλησης σας;
Εκπαιδευτικός (E11) : Το βασικό αντικείμενο ήταν το διαδίκτυο. Βέβαια ξεκινήσαμε με την Ευρώπη , από τον μύθο της Ευρώπης , φτιάξαμε χάρτη της Ευρώπης, ποιες χώρες ανήκουν στην ΕΕ και μετά σιγά σιγά περάσαμε στο διαδίκτυο. Με καταιγισμό ιδεών προσπαθούσαμε να στήσουμε το θέμα της Ευρώπης και του διαδικτύου και να τα παντρέψουμε και να φτιάξουμε εννοιολογικό χάρτη. Προχωρούσαμε παράλληλα τα θέματα και προσπαθούσαμε να τα συνδυάσουμε.

Συνεντευκτής: Αυτό ήταν και το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(E11) : Εκτός από την εργασία την δική μου σαν τάξη ετοιμάσαμε μια αφίσα της ΕΕ, με τις σημαίες της ΕΕ και τους κανόνες που πρέπει να ισχύουν για την ασφαλή πλοήγηση σε μια εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε «Η Ευρώπη μια αγκαλιά»

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E11): Ναι, γιατί σχεδόν αποκλειστικά . Αυτό το πρόγραμμα το υλοποιήσαμε κατά την διάρκεια των μαθημάτων. Δηλαδή στη Γεωγραφία, στο μάθημα της Γλώσσας , της Αγωγής. Δεν υπήρχε επιλογή άλλου χρόνου.

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(E11) : Βασικά την ομαδοσυνεργατική. Χωριστήκαμε σε ομάδες για να μπορέσουμε να λειτουργήσουμε. Από εκεί και πέρα προσπαθήσαμε να χρησιμοποιήσουμε τους υπολογιστές. Είχαμε πολύ καλή ενημέρωση από μια ομάδα της περιοχής που λέγεται «Καλλίπολις». Έπαιξαν τα παιδιά κάποια παιχνίδια, κουίζ, κατέληξαν σε κάποια συμπεράσματα .

Συνεντευκτής: Δηλαδή υπήρχε συνεργασία με την τοπική κοινωνία ;

Εκπαιδευτικός(E11) : Ναι!

Συνεντευκτής : Συνεργασία με άλλα σχολεία είχατε;

Εκπαιδευτικός (E11) : Με άλλο σχολείο όχι. Με άλλη τάξη είχαμε. Μάλιστα ήταν η Α΄ Δημοτικού και κάναμε κάποιες δράσεις από κοινού. Τις ξεκινούσαν τα μικρά και τις τελειοποιούσαν τα μεγάλα. Για παράδειγμα, φτιάξαμε τη σημαία της Ευρώπης. Τα παιδιά της πρώτης έφτιαξαν τα αστεράκια και εμείς βάλαμε τους κανόνες και στα αγγλικά με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού των Αγγλικών .Επίσης και τον χάρτη φτιάξαμε μαζί με τα παιδάκια .

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E11) : Το βασικό πρόβλημα κατά τη γνώμη μου ήταν ο χρόνος που δεν υπήρχε μέσα στην τάξη .Τα παιδιά κατέβαλλαν σημαντική προσπάθεια με πολύ φιλότητα και όρεξη γιατί το θέμα ήταν ενδιαφέρον και ήθελαν να το μάθουν αλλά είχαμε το χρόνο απέναντι μας.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;

Εκπαιδευτικός(E11):Η δική μου τάξη αποτελούνταν δεκαεπτά μαθητές και βοήθησαν εγώ και η εκπαιδευτικός των Αγγλικών.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν οι μαθητές και το ρόλο που είχατε εσείς ως εκπαιδευτικός;

Εκπαιδευτικός(E11) : Τα παιδιά όπως ήταν χωρισμένα σε ομάδες είχαν αναλάβει κάποιους ρόλους . Υπήρχε ένας επικεφαλής στην κάθε ομάδα όπου ρύθμιζε την σειρά των εργασιών που έπρεπε να γίνουν ή να παραδοθούν. Έπρεπε να ψάξουν στο ιντερνετ σε συγκεκριμένα site που τους είχα δώσει εγώ για να συγκεντρώσουν κάποιες πληροφορίες . Τα θετικό ήταν πως τα περισσότερα παιδιά είχαν πολύ καλή εμπειρία της χρήσης του διαδικτύου. Εγώ λειτουργούσα εμβόλιμα και έδινα κάποιες συμβουλές και κατευθύνσεις. Στο τέλος τα βοηθούσα στο να στήσουν την κάθε εργασία , τον χάρτη , τα κόμικς τα οποία ήταν λίγο δύσκολα αλλά η εξοικείωσή του ήταν αρκετά μεγάλη και μπορέσαμε και δουλέψαμε καλά.

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ;

Εκπαιδευτικός(E11): Χρησιμοποιήσαμε πέρα από την τάξη μας το εργαστήριο πληροφορικής , τους υπολογιστές που είχαμε στο σχολείο. Βέβαια, χρειάστηκε κάποιες φορές να γίνει η εργασία στο σπίτι μέσω υπολογιστή. Επίσης μας βοήθησε πολύ το γεγονός ότι είχαμε μέσα στην τάξη προτζέκτορα οπότε κάποιες προβολές, spot γινόντουσαν εκεί και τα παιδιά έπαιρναν πληροφορίες για το πώς έπρεπε να δουλέψουν . Σε αυτό το σημείο γλιτώσαμε και αρκετό χρόνο . Δεν υπήρχε άλλο μέσο αλλά ούτε και η δυνατότητα να βγούμε έξω από το σχολείο. Ήταν και το θέμα τέτοιο που δεν βρήκαμε κάτι να επισκεφτούμε για να κάνουμε κάτι παραπέρα.

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου σας με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(E11): Ναι! Κάθε χρόνο οι περισσότεροι συνάδελφοι παίρνουν κάποιο πρόγραμμα . Βέβαια στο σχολείο μου ήταν η πρώτη φορά που έγινε προσπάθεια για ευρωπαϊκό πρόγραμμα . Η υποδομή του σχολείου για το θέμα που επέλεξα εγώ ήταν επαρκής. Οι υπολογιστές ήταν αρκετοί για να μπορέσουμε να δουλέψουμε.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Εκπαιδευτικός(E11) : Δεν θα έλεγα ότι χρειάζεται ειδική προετοιμασία θα έλεγα ότι απαιτείται προετοιμασία, ενημέρωση από τους υπευθύνους , στις συγκεντρώσεις τις οποίες κάναμε στις ομάδες μας δόθηκαν κάποιες κατευθύνσεις και οδηγίες . Πιστεύω πως είναι αρκετή η βοήθεια που μας δίνεται από εκεί και πέρα είναι στο χέρι μας.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε;

Εκπαιδευτικός(E11): Καταρχήν όταν ανέφερα στα παιδιά το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούμε , χάρηκαν πάρα πολύ , το θεώρησαν ενδιαφέρον. Ξεκινήσαμε λίγο γενικά να γνωρίσουν κάποια βασικά προγράμματα powerpoint, movie maker, publisher, word για να μπουν λίγο στο κλίμα για να δουν με τι θα δουλέψουμε. Μετά ξεκινήσαμε όπως συνήθως με ένα παραμύθι που είχε σχέση με την Ευρώπη «Μια παρέα με καρδιά» , εκεί ξεκινήσαμε να γράφουμε κάποια συναισθήματα που μας έρχονταν στο μυαλό διαβάζοντας το παραμύθι. Υστερα παίξαμε κάποια παιχνίδια, επιτραπέζια σχετικά με την ΕΕ και κάποια διαδικτυακά για να αρχίσουμε σιγά σιγά το πάντρεμα που ήθελα εγώ. Φτιάξαμε έναν εννοιολογικό χάρτη που είχε σχέση με την ΕΕ σαν αφίσα και το εκθέσαμε στην τάξη για να ανατρέχουμε εκεί όποτε χρειαζόταν. Μετά σιγά σιγά αρχίσαμε να φτιάχνουμε ένα power point στο σχολείο. Έπρεπε να επιλέξουν τέσσερις χώρες και επειδή τα παιδιά της πρώτης ασχολήθηκαν με τις τέσσερις πιο γνωστές , τα μεγάλα διάλεξαν την Πολωνία, τη Δανία, την Τσεχία και την Λευκορωσία. Επιλέξαμε μια από αυτές και τη δουλεύαμε στο σχολείο και πήραν μια χώρα η κάθε ομάδα και έφτιαξαν ανάλογο power point στο σπίτι όπου θα έπρεπε τα παιδιά να συνεργαστούν, να το φτιάξουν και να το παρουσιάσουν σαν ομαδική εργασία όπου έγινε και η προβολή της για τα υπόλοιπα παιδιά. Στη συνέχεια επειδή έπρεπε να εμβαθύνουμε στο θέμα του διαδικτύου, την ασφάλεια και τους κανόνες μας ενημέρωσε μια υπεύθυνη από το κέντρο πρόληψης των εξαρτήσεων και προαγωγής ψυχοκινητικής υγείας Αχαΐας. Τα παιδιά έπαιξαν αρκετά παιχνίδια και κουίζ καταλήγοντας σε κάποια συμπεράσματα . Παρακολούθησαμε κάποια τηλεοπτικά σποτ που είχαν σχέση με τους κινδύνους του διαδικτύου και αφού προβληματίστηκαν, συζητήσαμε πάρα πολύ και έφτασαν στο σημείο να αναθεωρήσουν αρκετές απόψεις σχετικά με το διαδίκτυο οι οποίες αποδείχτηκαν λάθος. Σε αυτό το σημείο κρίθηκε αναγκαίο να ενημερώσουμε και τα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου αφού τα ίδια που είναι τα μεγαλύτερα είχαν λάθος εικόνα για την χρήση του διαδικτύου πόσο μάλλον τα μικρότερα. Οπότε θεωρήθηκε υποχρέωσή τους να ενημερώσουν με κάποιο τρόπο. Έγινε μια προσπάθεια διάχυσης. Να πάμε στις άλλες τάξεις , να τους πούμε τι μάθαμε , τι κάνουμε. Όποτε οργανωθήκαμε , φτιάξαμε ένα φυλλάδιο, πήγε σε κάθε τάξη μια αντιπροσωπεία τριών ατόμων και για περίπου δέκα λεπτά έκαναν μια ενημέρωση και τους άφηναν από ένα φυλλάδιο για να το συζητήσουν με τους δασκάλους τους. Αποφασίσαμε να κάνουμε ένα κόμικς στην κάθε ομάδα, ήταν η πιο δύσκολη δράση , γιατί τους δινόταν η αρχή ενός σεναρίου και έπρεπε να επιλέξουν την εξέλιξη της ιστορίας μόνα τους. Σε πρώτη φάση το συζήτησαν έδωσαν ένα τέλος στην ιστορία και έπειτα το διαμόρφωσαν σε διαλόγους . Στη συνέχεια με τα παιδιά της πρώτης έφτιαξαν μια σημαία της ΕΕ με το τίτλο του προγράμματος και τους κανόνες ασφαλούς πλοήγησης στα ελληνικά και στα Αγγλικά. Στην πορεία προσπαθήσαμε να φτιάξουμε έναν ευρωπαϊκό χάρτη γράφοντας τα ονόματα των χωρών και χρωματίζοντας τον . Επίσης είχαμε συγκεντρώσει κάποιες πληροφορίες και βάζαμε κι ένα αξιοθέατο σε κάθε χώρα εμπλουτίζοντάς τον . Χρησιμοποιήσαμε υλικό που μας δόθηκε όπως ένα πολύ ωραίο βιβλίο «Πάμε να εξερευνήσουμε την Ευρώπη» και ένα διαβατήριο. Τα εντάξαμε βιωματικά στην τάξη αφού δεν έχουν ταξιδέψει, δεν ξέρουν το διαβατήριο. Τέλος δημιουργήσαμε την αφίσα μας όπου την εκθέσαμε στην εκδήλωση που έγινε για το t4e.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E11): Εργάστηκαν σαν ομάδες. Αλλά είχαν και ατομική δουλειά διότι κάθε μαθητής είχε ένα μέρος της εργασίας μέχρι να γίνει ομαδική.

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;

Εκπαιδευτικός(E11): Προσπαθήσαμε να χρησιμοποιήσουμε εφαρμογές που δεν ήξεραν. Για να φτιάξουμε τα κόμικς χρησιμοποιήσαμε το ToonDoo. Για να φτιάξουμε το φυλλάδιο χρησιμοποιήσαμε το Publisher. Για δύο βιντεάκια που ήταν κάτι ζωγραφιές των παιδιών, όπως από τον μύθο της Ευρώπης, χρησιμοποιήσαμε το Movie maker. Πάρα πολύ το youtube και το power point για τις παρουσιάσεις τους. Δεν είχαμε την δυνατότητα για κάτι παραπέρα, ήταν ήδη πάρα πολλά για τα παιδιά.

Συνεντευκτής : Παρατήρησες κάποια αλλαγή στον ρόλο τον δικό σου ή των μαθητών;

Εκπαιδευτικός(E11): Αυτό που παρατήρησα και με χαροποίησε ήταν πως τα παιδιά άρχισαν να αντιμετωπίζουν το διαδίκτυο πιο σοβαρά. Το είδαν από μια άλλη οπτική. Μέχρι τότε το διαδίκτυο ήταν μόνο ότι είχε να κάνει με το messenger, το facebook, το viber ή με το να ακούσουν μουσική ή να δουν βιντεάκια ή να παίξουν παιχνίδια.

Συνεντευκτής : Θέλεις να πεις ότι έγιναν πιο υπεύθυνα;
Εκπαιδευτικός(E11) : Σίγουρα έγιναν πιο υπεύθυνα, γνώρισαν ποιοι κανόνες πρέπει να ισχύουν, ποιοι κανόνες πρέπει να τηρούν οι ίδιοι για να προστατεύσουν τον εαυτό τους και τους άλλους.

Συνεντευκτής: Ο δικός σου ο ρόλος ;
Εκπαιδευτικός(E11) : Το σίγουρο είναι ότι έμαθα κι εγώ πολλά πράγματα μέσα από αυτό. Μου δόθηκε η ευκαιρία να μάθω πράγματα που δεν θα το έκανα διαφορετικά.

Συνεντευκτής : Θέλω να πω αν άλλαξε ο ρόλος σου ή ήταν πάντα ο κατευθυντήριος, συμβουλευτικός;

Εκπαιδευτικός(E11): Όχι, προσπάθησα να μην αλλάξει ο ρόλος μου.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E11) : Έμαθαν πάρα πολλά πράγματα που είχαν σχέση με την ΕΕ, με τους κανόνες και τους νόμους που ισχύουν στην ΕΕ όπου θα πρέπει να τηρούνται σε σχέση με το διαδίκτυο. Έμαθαν πώς να λειτουργούν τα ίδια τα παιδιά ως σωστοί χρήστες του διαδικτύου όσο εγώ μπόρεσα να τους το δώσω. Έμαθαν να συνεργάζονται μεταξύ τους, τα συγκεκριμένα είχε τύχει να μην έχουν δουλευτεί σε τέτοιου είδους προγράμματα, αν και στο σχολείο παίρνουμε προγράμματα αλλά στις μικρές τάξεις η συνεργασία δεν είναι τόσο εύκολη. Τώρα που ήταν αρκετά μεγάλα μπόρεσαν να δουλέψουν τη συνεργασία και να λύσουν τα μεταξύ τους προβλήματα σχέσεων. Οπότε εξομαλύνθηκαν κι άλλα πράγματα μέσα στην τάξη.

Βοήθησε και σε αυτό η ομάδα ως μια άλλη προέκταση. Γενικά θεωρώ ότι ήταν κάτι πολύ θετικό για τα παιδιά και ήταν έντονος και ο ενθουσιασμός που δούλεψαν. Ήταν ένα θέμα που τους ενδιέφερε

Συνεντευκτής : Παρατήρησες να έχουν αναπτύξει και κάποιες δεξιότητες ;
Εκπαιδευτικός(E11) : Είδα πως κάποια από τα παιδιά που δεν είχαν ασχοληθεί με το θέμα των υπολογιστών διότι δεν είχαν στο σπίτι πρόσβαση τους δόθηκε η ευκαιρία να το κάνουν και να μάθουν πράγματα είτε χρησιμοποιώντας τους υπολογιστές στο σχολείο είτε πηγαίνοντας στο σπίτι του συμμαθητή τους για να κάνουν μια εργασία . Ακόμα παρατήρησα πως αντιλήφθηκαν την ουσία της Ευρώπης από την οπτική που το βλέπαμε εμείς γιατί την Ευρώπη και την ΕΕ την γνώριζαν επιφανειακά από το μάθημα της Γεωγραφίας και προσπαθήσαμε να την πλησιάσουμε κι από άλλα σημεία.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;
Εκπαιδευτικός(E11): Εγώ θεωρώ πως ήταν μια πάρα πολύ θετική εμπειρία θα το ξαναέκανα και σκέφτομαι να το ξανακάνω φέτος με άλλες προοπτικές όταν δουλεύεις ένα τέτοιο πρόγραμμα προκαλείται άλλο ενδιαφέρον από τα παιδιά. Ακόμα και φέτος που έχω Γ΄ Δημοτικού θα κάνω μια προσπάθεια με άλλο θέμα.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E11): Για το σχολείο δεν ξέρω! Σίγουρα το γεγονός ότι κάναμε κάτι τέτοιο το έμαθαν κι οι άλλοι συνάδελφοι που δεν το ήξεραν . Κάποιοι μάλιστα είχαν κάποιες απορίες και το συζητήσαμε. Εξέφραζαν το ενδιαφέρον πως ίσως κάτι τέτοιο θα έκαναν .Τώρα στην τοπική κοινωνία δεν θεωρώ ότι έγινε κάτι το ιδιαίτερο.

Συνεντευκτής : Μέσω των γονέων;

Εκπαιδευτικός (E11): Οι γονείς δεν αντιλαμβάνονται πολλές φορές αυτό το οποίο τι κάνουμε. Ποια είναι η διαφορά σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα και σε ένα από αυτό που παίρναμε, τα πιο απλά. Δεν μπορούν να ξέρουν

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E11): Θεωρώ ότι ήταν θετικά πάρα πολύ θετικά .

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E11) : Τα δυνατά ήταν σοβαρή ενημέρωση, συνεργασία. Τα αδύνατα ήταν λόγω επιλογής θέματος δεν μπορούσαμε να κάνουμε κάτι άλλο πέρα από το σχολείο. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε μια επίσκεψη. Για αυτό δουλεύαμε αποκλειστικά με τους υπολογιστές .

Συνεντευκτής : Πώς εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σου ;

Εκπαιδευτικό(E11) : Αυτό ήταν αναμενόμενο! Σίγουρα είχα κι άλλα πράγματα στο μυαλό μου κι άλλοι στόχοι , κι άλλες δράσεις αλλά η έλλειψη χρόνου και η μεγάλη πίεση που δεχόμασταν γιατί και η ύλη στη Στ΄ Δημοτικού είναι μεγάλη και οδήγησε στο να μην γίνουν τα πάντα. Στην αρχή άρχισε να με τρομάζει γιατί έλεγα δε μου φτάνει ο χρόνος , δεν θα τα κάνω αλλά όταν το συζήτησα με την υπεύθυνη της ομάδας μου με καθησύχασε λέγοντας μου πως το θέμα είναι να το χαρούμε, να μάθουν τα παιδιά και να κάνουμε πράγματα.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης σου;

Εκπαιδευτικός(E11) : Την επηρέασε πολύ θετικά. Βοήθησε τα παιδιά και στα υπόλοιπα μαθήματα γιατί προσπαθούσα να γίνει διάχυση και στα μαθήματα λόγω έλλειψης χρόνου.

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E11): Δεν μπορώ να πω πως έγιναν πράγματα που μετά τα χρησιμοποιούσαμε σαν πρακτικές στην τάξη γιατί όταν έχεις να χρησιμοποιήσεις τον υπολογιστή είτε να δεις κάποιο βίντεο , είτε να φτιάξεις μια παρουσίαση ή να δημιουργήσεις κόμικς περιόριζαν αρκετά

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;

Εκπαιδευτικός(E11) : Όχι!!

Συνεντευκτής : Προηγουμένως ανέφερες για την ημέρα Ευρώπης και κάτι άλλα.

Εκπαιδευτικός(E11) : Ναι ! Είχαμε συμμετάσχει σε μια ημερίδα υπό την αιγίδα της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με αφορμή την παγκόσμια ημέρα της Ευρώπης . Είχε πραγματοποιηθεί στο σχολείο μια ενημέρωση για ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο και εκτός από την εσωτερική συνεργασία με το άλλο τμήμα έγινε διάχυση σε όλο το σχολείο.

Συνεντευκτής : Κάνατε κάτι στη γιορτή λήξης;

Εκπαιδευτικό(E11):Όχι! Απλά διακοσμήσαμε το χώρο με τους χάρτες και τις αφίσες που είχαμε φτιάξει. Βασικά είχαμε σκεφτεί άλλα πράγματα να κάνουμε , ίσως ένα δρώμενο αλλά δεν υπήρχε χρόνος.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E11) : Στην πολιτική του σχολείου, δεν ξέρω κατά πόσο είμαστε ενήμεροι εμείς οι εκπαιδευτικοί του σχολείου για όλα τα προγράμματα που υπάρχουν . Εγώ για το συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν γνώριζα μέχρι πέρυσι . Πέρυσι

ενημερώθηκα , το έμαθα και άρχισα να ασχολούμαι με αυτό . Νομίζω δεν υπάρχει πληροφόρηση για τα προγράμματα.

Συνεντευκτής: Αυτό θεωρείς πως είναι ένα εμπόδιο ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E11): Φυσικά, όταν δεν γνωρίζεις, και δεν γνωρίζουν ούτε οι συναδέλφοί σου τι ακριβώς υπάρχει από προγράμματα που θα μπορούσες να ασχοληθείς σε κρατούν πίσω.

Συνεντευκτής: Άλλα εμπόδια ;
Εκπαιδευτικός (E11): Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι πέρα από το χρόνο.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E11): Υπήρξε! Όταν αρχίσαμε να το δουλεύουμε αυτό το πρόγραμμα , υπήρξε ένας ενθουσιασμός και μεταδιδόταν και στους άλλους συναδέλφους μας ως κάτι ιδιαίτερο, ξεχωριστό. Μάλιστα κάποιοι ενδιαφέρθηκαν για μελλοντική ενασχόληση, να ψάχνονται περισσότερο, να προβληματίζονται. Νομίζω ότι ήταν θετικό το γεγονός ότι το «βάλαμε» στο σχολείο.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός (E11): Νομίζω πως εμείς σαν εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουμε την διάθεση, την όρεξη να θέλουμε να μαθαίνουμε πράγματα , να ενημερωνόμαστε, να ανοίγουμε τους ορίζοντές μας. Από εκεί και πέρα θα πρέπει να γίνεται μια άλλη ενημέρωση ίσως κάτι πιο οργανωμένο γιατί τώρα ότι μαθαίνουμε γίνεται τυχαία, ο ένας με τον άλλον. Ενώ με μια ενημέρωση για κάθε πρόγραμμα δίνεται η επιλογή ίσως κάποιου από αυτά .

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E11) :Θα πρέπει να υπάρχει ενδιαφέρον από εμάς , να μην κλεινόμαστε στην τάξη μας και να κάνουμε μόνο το μάθημά μας. Θα πρέπει να υπάρχει η διάθεση να γινόμαστε καλύτεροι. Βέβαια να υπάρχει και μια διάθεση κοινή σαν σχολείο , ένας δεν λέει κάτι.

Συνεντευκτής: Θεωρείς τον ρόλο του διευθυντή σημαντικό;

Εκπαιδευτικός (E11) : Τον θεωρώ γιατί χρειαζόμαστε και την στήριξη τη δική του για να κάνουμε οτιδήποτε . Δεν θα πω ότι πρέπει ο διευθυντής να είναι αυτός που πρέπει να μας καθοδηγεί . Πολλές φορές για να φύγει η ευθύνη από πάνω μας κατηγορούμαι τον διευθυντή πως δεν μας ενημέρωσε , δεν μας παρακίνησε. Εγώ πιστεύω πως πρέπει να είναι μαζί μας από τη στιγμή που επιλέγουμε να κάνουμε κάποιο πρόγραμμα και όχι να μας δημιουργεί επιπλέον δυσκολίες .

Συνεντευκτής: Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;
Εκπαιδευτικός(E11) : Σίγουρα για τις δύο μεγάλες τάξεις Ε΄και Στ΄ απαιτείται περισσότερος χρόνος. Αφού πλέον δεν ισχύουν οι ώρες της ευέλικτης ζώνης είναι πολύ δύσκολο ένας συνάδελφος να κάνει τέτοιου είδους πρόγραμμα που έχουν κάποιες άλλες απαιτήσεις . Ο χρόνος δεν αρκεί. Το θετικό είναι πως υπάρχει αυτός ο χρόνος στις μικρότερες τάξεις . Καλό θα ήταν να μην ψάχνουμε μόνο εμείς οι εκπαιδευτικοί τι να κάνουμε αλλά να μας προτείνουν , να μας δίνουν μια κατεύθυνση πιο συγκεκριμένη . Όταν έχουμε επιλέξει ένα πρόγραμμα να μας καθοδηγούν για τον τρόπο, τη μέθοδο , το υλικό . Δυστυχώς και το υλικό που προσφέρουν είναι ελάχιστο πρέπει μόνοι μας να βρούμε ότι χρειαζόμαστε για να μπορέσουμε να κάνουμε κάτι παραπέρα,.

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 12

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 Europe .

Εκπαιδευτικός (E12): Πολύ ευχαρίστος.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις.

Εκπαιδευτικός (E12): Ωραία

Συνεντευκτής : Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E12): Ναι!

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε... Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E12): Είμαι 36.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E12): Από το 2017, περίπου 7 χρόνια

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;

Εκπαιδευτικός (E12) : Έχω τελειώσει τη σχολή καλών τεχνών και η ειδικότητά μου είναι ΠΕ08 δηλαδή εικαστικών .

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E12) : Το t4e μου το ανέφερε μια συνάδελφος που δούλευα πέρυσι μαζί , η οποία μου ζήτησε να το αναλάβουμε μαζί .Μου φάνηκε τόσο ενδιαφέρον που έκανα την αίτηση επιλέχθηκα και τελικά έκανα ένα πρόγραμμα με το ένα σχολείο από τα δύο που υπηρετούσα.

Συνεντευκτής : Ταυτόχρονα είχες αναλάβει κι άλλα πράγματα εκτός από το t4e;

Εκπαιδευτικός(E12) : Σαν εκπαιδευτικός εικαστικών επειδή δεν έχω τάξη συνήθως συμμετέχω στα προγράμματα που έχουν οι δάσκαλοι στις τάξεις .Μπορώ να συμμετέχω σε δύο κάθε χρονιά, συμμετείχα λοιπόν σε ένα στο ένα σχολείο και σε ένα στο άλλο. Βέβαια, παλιότερα είχα αναλάβει εξολοκλήρου ένα πολιτιστικό και το έφερα εις πέρας .

Συνεντευκτής : Πόσο διήρκεσε η υλοποίηση του προγράμματος ;

Εκπαιδευτικός(E12) : Από τη στιγμή που μάθαμε ότι μας επέλεξαν και ποιους ambassadors είχαμε .Ξεκινήσαμε περίπου τον Οκτώβριο με αρχές Νοεμβρίου και σιγά σιγά λίγο πριν τα Χριστούγεννα ξεκινήσαμε κι εμείς να κάνουμε το πρόγραμμα στα παιδιά .

Συνεντευκτής : Μέχρι τη λήξη κράτησε ;

Εκπαιδευτικός :Με μένα υπήρχε μια ιδιαιτερότητα διότι μετακινήθηκα από το σχολείο μιας και αναπλήρωνα θέση μόνιμης εκπαιδευτικού που είχε άδεια άνευ αποδοχών . Οπότε έφυγα λίγο πριν τη λήξη του σχολείου.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E12) : Ο τίτλος ήταν « Η Πειραματικούλα κυνηγάει τον Πανεπιστημιούλη , ο οποίος κρύβεται στα αξιοθέατα της Ευρώπης με τη βοήθεια του Δία». Η Πειραματικούλα και ο Πανεπιστημιούλης προήρθαν από λόγω του πειραματικού σχολείου Πατρών που βρίσκεται στην Πανεπιστημιούπολη. Το πρόγραμμα έγινε σε συνεργασία με μια δασκάλα του τμήματος της Β΄τάξης με απώτερο σκοπό οι ήρωες του παραμυθιού να ταξιδεύουν με τα παιδιά στα αξιοθέατα της Ευρώπης .

Συνεντευκτής :Μπορείς να μου περιγράψεις τις δράσεις που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(E12): Το δικό μου κομμάτι έχει να κάνει με τα εικαστικά και είχαμε να κάνουμε με τη διαφορετικότητα . Παίξαμε κάποια χρωματογράμματα που αναφέραμε για τη διαφορετικότητα, κάναμε μόμεριλ, είχαμε την επίσκεψη μιας ζωγράφου της Μαρίας Τοξαβίδη που την ευχαριστώ πάρα πολύ διότι μπήκε σε μια διαδικασία και ήρθε στο σχολείο, ενώ είχα φύγει , μοίρασε καταλόγους στα παιδιά και αυτά το χάρηκαν πάρα πολύ.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν το βασικό αντικείμενο ενασχόλησης σας;

Εκπαιδευτικός (E12) : Το βασικό αντικείμενο ήταν να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τον Εξπρεσιονισμό, Ιμπρεσιονισμό γενικά με κινήματα του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα στην Ευρώπη και από εκεί και πέρα μέσα από ένα παραμύθι για την

διαφορετικότητα. Συνεργαστήκαμε και με τον εκπαιδευτικό της Πληροφορικής σκοπεύαμε στην συνεργασία μεταξύ μας.

Συνεντευκτής: Αυτό ήταν και το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(E12) : Η εργασία ήταν περίπου 65-70 σελίδες , η οποία περιείχε και φωτογραφίες από όλες τις δράσεις που κάναμε . Φτιάξαμε μια αφίσα για το πρόγραμμα αλλά στην πορεία οι ambassadors είχαν μια συνάντηση με την Περιφέρεια όπου θα γινόταν παρουσίαση όλων των προγραμμάτων που γίνεται κάθε χρόνο στο Επιμελητήριο της Πάτρας και προτάθηκε από τη δική μου ambassador την κυρία Τσιλιγκιριάν να κάνουμε μια αφίσα για την εκδήλωση και μάλιστα ο τίτλος της εκδήλωσης βγήκε από αυτή την αφίσα «Η Ευρώπη μια αγκαλιά , μια γειτονιά». Παρουσιάσαμε τις κατασκευές μας, τις ζωγραφιές μας , τη συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της πληροφορικής όπου στην ενότητα για τη διαφορετικότητα ασχολήθηκαν με ζωγραφική στον υπολογιστή και δημιουργήθηκε και μια αφίσα από εκεί με τίτλο « Διαφορετικότητα .Είμαι μόνος ο μοναδικός. Σε γενικές γραμμές αυτά. A!!! Και αρκετό φωτογραφικό υλικό από όλες τις δράσεις που το είχαμε φτιάξει σαν βιντεάκι και έπαιξε ξανά και ξανά σαν παρουσίαση κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης.

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E12): Υπάρχει στο βιβλίο των εικαστικών συγκεκριμένα στην σελίδα 23 έχει ένα σχέδιο εργασίας με ένα μάγο που έχει δυο μορφές έτσι έγινε εισαγωγή στη διαφορετικότητα από εκεί. Δηλαδή ότι μπορεί το ίδιο αντικείμενο να έχει δύο όψεις όπου την μία την κάναμε έγχρωμη και την άλλη ασπρόμαυρη. Περαιτέρω ακολουθήθηκε συζήτηση για την μοναδικότητα , πως όλοι είμαστε διαφορετικοί , πως κι εγώ είμαι διαφορετική από τη δασκάλα της τάξης.

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(E12) : Την ομαδοσυνεργατική. Όλα τα παιδιά ήταν καθισμένα σε ομάδες, συνεργάζονταν κι αν κάποιο παιδί τελείωνε και είχε τη διάθεση να βοηθήσει τον διπλανό του προκειμένου να ολοκληρώσει την εργασία του. Άλλες φορές πρότειναν τα ίδια πράγματα και ήταν αυτά που οδηγούσαν την πορεία.

Συνεντευκτής: Δηλαδή υπήρχε συνεργασία με άλλο σχολείο ή την τοπική κοινωνία ;

Εκπαιδευτικός(E12) : Όχι με εμένα. Γνωρίζω πως επισκέφτηκαν άλλο γειτονικό σχολείο και νηπιαγωγείο, επισκέφτηκαν ζαχαροπλαστείο, κάλεσαν και στο χώρο του σχολείου άτομα όπως κι εγώ προσκάλεσα την Μαρία Τοξαβίδη.

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E12) : Η μεγαλύτερη δυσκολία ήταν που έπρεπε να φύγω από το σχολείο αναγκαστικά και άφησα το πρόγραμμα στη μέση. Μπορώ να πω ότι το Πειραματικό σχολείο ήταν εξοπλισμένο με προτζέκτορες , κάθε τάξη είχε υπολογιστή που διευκόλυνε το έργο μου . Δυσκολίες ιδιαίτερες, όχι ! Οι ambassadors ήταν δίπλα μου, από τη διεύθυνση του σχολείου δεν υπήρχε αρνητική διάθεση αντίθετα ότι χρειάστηκα το είχα και ο κ. Αλεξόπουλος, ο διευθυντής με στήριξε με το παραπάνω .

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;
Εκπαιδευτικός(E12): Οι μαθητές ήταν 25 και εγώ με την δασκάλα της τάξης ως εκπαιδευτικοί. Η δασκάλα έκανε το πρόγραμμα στις δικές της ώρες κι εγώ στις δικές μου.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν οι μαθητές και το ρόλο που είχατε εσείς ως εκπαιδευτικός;

Εκπαιδευτικός(E12) : Όπως ανέφερα και πριν μπαίναμε στη διαδικασία της κουβέντας, έδειχνα έναν τρόπο που θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι.

Αν κάποιο παιδί θεωρούσε θα μπορούσε να προτείνει κάτι, το πρότεινε . Στην ουσία ακολουθούσαμε κάτι που θα ήταν βολικό για την διεκπεραίωση της εργασίας που είχαμε να κάνουμε.

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ;

Εκπαιδευτικός(E12): Ο χώρος υλοποίησης ήταν η τάξη αναγκαστικά γιατί δεν υπήρχε εργαστήριο εικαστικών. Τα υλικά ήταν προτζέκτορας, ηλεκτρονικός υπολογιστής , σύνδεση στο ιντερνέτ για να δείξω κάποια βιντεάκια, χαρτόνια κόλλες , ψαλίδια , μαρκαδόρους, χάρακες.

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου σας με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(E12): Για μένα θα ήταν καινοτόμο να υπάρχει αίθουσα εικαστικών . Θα πέταγα από την χαρά μου την σκούφια μου για κάτι τέτοιο. Εδώ με το ζόρι υπάρχουν αίθουσες υπολογιστών . Από εκεί και πέρα κι ο δάσκαλος δεν έχει πολλά μέσα αλλά γίνεται προσπάθεια για καινοτόμες δράσεις τουλάχιστον σε θεωρητικό κομμάτι γιατί στο πρακτικό υπάρχουν θέματα.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Εκπαιδευτικός(E12) : Από τη στιγμή που έχουμε κάνει στις συναντήσεις για την ιστορία και τον πολιτισμό της Ευρώπης δεν τίθεται τέτοιο θέμα. Αν δεν υπήρχε κάποια ανάλογη ενημέρωση και δεν είχες γνώσεις για αυτό ίσως θα δυσκόλευε. Από εκεί και πέρα σαν εκπαιδευτικοί οφείλουμε να έχουμε γνώσεις σε μεθόδους παιδαγωγικές που να είναι συμβατές με την εποχή μας. Δηλαδή να μην είναι απαρχαιωμένες .Αυτό σαν εφόδιο. Καθώς και να έχουμε μια ανοιχτή αντιμετώπιση για ότι μας τυχαίνει , να μην είμαστε οπισθοδρομικοί. Μέσα από αυτές τις διαδικασίες μαθαίνουμε πώς να μαθαίνουμε , να δεχόμαστε και να δείχνουμε.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε;

Εκπαιδευτικός(E12): Με το μάθημα των εικαστικών τα παιδιά έχουν μια ιδιαίτερη αντιμετώπιση που κάθε φορά ζητωκραυγάζουν «Εικαστικά! Εικαστικά!». Δεν παρουσιάστηκε κάποιο πρόβλημα αρνητικής διάθεσης . Ίσα ίσα που τα παιδιά με το που ενημερώθηκαν για το πρόγραμμα ενθουσιάστηκαν και το χάρηκαν. Αυτό που μου έκανε εντύπωση ήταν η αντίδρασή τους όταν είδαμε βιντεάκια του Πικάσο , του Μονέ, διότι δεν είχαν ξαναδεί καλλιτέχνες να ζωγραφίζουν. Πραγματικά ήταν απίστευτος ο τρόπος που ήταν απορροφημένα με αυτά που έβλεπαν από τον προτζέκτορα. . Οπότε το βίωναν πολύ όμορφα στη διαδικασία. Μάλιστα όταν τους είπα ότι πρέπει να φύγω ήταν συναισθηματικά φορτισμένη η ατμόσφαιρα. Συγκεκριμένα μετά την εκδήλωση συνάντησα μια μητέρα και αυτό που πήρα ως feedback ήταν πως τα παιδιά ασχολήθηκαν με κάτι που δεν είχαν ξανακάνει .

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E12): Εργαστήκαν και ατομικά. Προς το τέλος του προγράμματος όταν έμαθα πως θα φύγω, αναγκαστικά έκαναν και δουλειά στο σπίτι .Αφού είδαν έργα του Πικάσο , του Μονέ, του υπερρεαλισμού, του σουρεαλισμού , μπήκαν στη διαδικασία να δημιουργήσουν και τα δικά τους ως προσωπική τους εκδοχή. Σε αυτό το σημείο έκαναν κάποια έργα στο σπίτι ή ό,τι δεν προλαβαίναμε στο σχολείο το τελείωναν σπίτι. Το καλό ήταν πως στις μικρές τάξεις κάνω δύο φορές την εβδομάδα μάθημα και οι περισσότερες εργασίες ολοκληρώνονταν στο σχολείο.

Συνεντευκτής : Παρατήρησες κάποια αλλαγή στον ρόλο τον δικό σου ή των μαθητών;

Εκπαιδευτικός(E12): Όχι κάτι τόσο αντιληπτό. Παρατήρησα πως ήταν λίγο πιο συγκεντρωμένα .

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;

Εκπαιδευτικός(E12): Δείξαμε βιντεάκια, εικόνες ζωγράφων , ό,τι είχε να κάνει με το πρόγραμμα και μπορούσαμε το είδαμε ψηφιακά, είχαμε αυτή την ευχέρεια μιας και υπήρχε υπολογιστής μέσα στην τάξη. Επίσης ακούσαμε μουσική , ιδιαίτερα jazz . Στην αρχή που δεν είχαν τα παιδιά πλήρη εικόνα τι θα κάνουμε μου ζητούσαν να του βάλω παιδικά. Αλλά στην πορεία αυτό σταμάτησε και κάθε φορά ζητούσαν κάτι από το πρόγραμμα.

Συνεντευκτής : Χρησιμοποιήσατε κάποια συγκεκριμένη εφαρμογή;

Εκπαιδευτικός (E12) :Δεν χρησιμοποίησα κάτι συγκεκριμένο όσο αφορά το εκπαιδευτικό κομμάτι.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως εφαρμόσες κάποια καινοτόμα πρακτική;
Εκπαιδευτικός(E12) : Αν καινοτόμο θεωρείται η ένταξη του υπολογιστή στα σχολεία για το πειραματικό δεν ήταν κάτι καινούριο. Στην πρώτη και στην Δευτέρα στα βιβλία των εικαστικών δεν γίνεται αναφορά στην ιστορία της τέχνης μέσω του προγράμματος όμως έγινε . Αν θεωρείται αυτό είναι καινοτόμο.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;
Εκπαιδευτικός(E12) : Όταν μπήκα σε αυτό το τμήμα υπήρχε μια ένταση μεταξύ των μαθητών γιατί προήλθαν από σύμπτυξη τμημάτων . Στην πορεία με τη βοήθεια του προγράμματος που ασχοληθήκαμε με τη διαφορετικότητα , με την αυτοπεποίθηση γιατί αυτό που ζωγραφίζουμε δεν είναι λάθος αλλά έχει πολλές διαφορετικές λύσεις. Το γεγονός ότι μαθαίνουμε να σεβόμαστε τις ζωγραφιές που κάνει ο διπλάνός μας , για ένα θέμα μπορεί να υπάρχουν τρεις και τέσσερις διαφορετικές πτυχές ,βοήθησε τα παιδιά να μπουν σε μια διαδικασία σκέψης για την ομάδα

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως άλλαξαν στάσεις ;
Εκπαιδευτικός(E12) : Θέλω να πιστεύω πως σε θεωρητικό επίπεδο τουλάχιστον άλλαξαν στάσεις για τον συνάνθρωπο τους και για την Ευρώπη. Τώρα εάν θα τα εφαρμόσουν στην πράξη δεν το γνωρίζω.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως απόκτησαν γνώσεις και δεξιότητες μέσω του προγράμματος ;
Εκπαιδευτικός: Εννοείται !

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;
Εκπαιδευτικός(E12): Για μένα ήταν ένα ευχάριστο αποτέλεσμα δεδομένου ότι δεν προλαβαίνω να κάνω πάντα την ιστορία της τέχνης και μέσω του προγράμματος μου δίνεται αυτή η ευκαιρία. Τα ξαναθυμήθηκα, είδα τα παιδιά πως αντιμετώπισαν τα πράγματα, πως τα αντιμετώπισαν και μπήκα κι εγώ σε μια διαφορετική διαδικασία. Είδα πως είναι τα παιδιά να μεταβάλλονται μέσα από ένα πρόγραμμα , ήρθα σε μια καλύτερη επαφή με το οικοδόμημα της Ευρώπης που ουσιαστικά είναι μια γειτονιά.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;
Εκπαιδευτικός(E12): Για την τοπική κοινωνία δεν γνωρίζω γιατί δεν είχα κάποια δράση που ήταν να βγει προς τα έξω. Μόνο μέσω των γονέων γινόταν αντιληπτό. Τώρα για το σχολείο πέρα από το ότι όλες οι κατασκευές που κάναμε παρέμειναν στο σχολείο και το διακοσμούσαν και ήταν όμορφο για τα παιδιά να αναγνωρίζουν τη δικιά τους. Επίσης οι νέες συνεργασίες που έκανα με συναδέλφους .

Συνεντευκτής :
Εκπαιδευτικός (E12):

Συνεντευκτής : Γνωρίζω πως το έργο σου έχει βραβευτεί . Πώς αξιολογείς τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E12): Το γεγονός ότι έπρεπε να μετακινηθώ από το σχολείο θεώρησα πως μου τραβούσαν το χαλί κάτω από τα πόδια . Θα ήθελα να κάνω δυο τρεις δράσεις παραπάνω . Φανταστείτε πως η επίσκεψη της ζωγράφου έγινε σε έξιττα χρόνο και ενώ είχα μετακινηθεί από το σχολείο.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E12) : Τα δυνατά ήταν το θέμα με τη διαφορετικότητα, η επίσκεψη της ζωγράφου , η οποία είχε φέρει και έργα της και τα παιδιά έκαναν ερωτήσεις σχετικές με αυτά, τα άγγιξαν , πήραν καταλόγους . Ήταν κάτι πρωτόγνωρο για αυτά. Τα αδύνατα σημεία υλικότεχνικό υλικό, ότι δεν είχα δική μου αίθουσα , επειδή ζούμε σε μια εποχή περίεργη δεν μπορούσα να ζητήσω κάτι παραπάνω από τα παιδιά . Εκμεταλλευόμασταν ότι υπάρχει στο σχολείο.

Συνεντευκτής : Πώς εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σου ;

Εκπαιδευτικό(E12) : Στην αρχή έπρεπε να κάνουμε μια δήλωση πρακτική με το τι έπρεπε να εφαρμόσουμε σε σχέση με τους στόχους και τις δράσεις που είχα αναφέρει νομίζω πως μια δεν κατόρθωσα να κάνω. Ωστόσο καλύφθηκαν οι περισσότεροι.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης σου;

Εκπαιδευτικός(E11) : Δεν άλλαξε κάτι, οι δραστηριότητες είναι ίδιες. Το μόνο ίσως που δεν κάναμε εκτενέστερα ήταν οι επετειακές δημιουργίες. Αφιέρωσα μόνο ένα μονόωρο σε κάθε επετειακή ενότητα

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E12): Ναι και όχι! Έτσι δουλεύουμε εμείς. Είναι η στιγμή που χρειάζεται να χαλαρώσει το παιδί και δίνεται πεδίο ελεύθερο να το κάνει . Σκεφτείτε πως είμαστε ελαστικοί ακόμα και στο υλικό που θέλει να χρησιμοποιήσει το παιδί. Άρα ο τρόπος είναι ανοιχτός Υπήρχε η ίδια τακτική σε ομάδες και όποιος τελείωνε μπορούσε να προσφέρει στον συμμαθητή του ή να αναλάβουν επιπλέον δράση.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;

Εκπαιδευτικός(E12) :Όχι! Εκτός από τις δράσεις που μου ανέφερα με τη ζωγράφο και τη συμμετοχή μας στην ημερίδα σε συνεργασία με την Περιφέρεια .

Συνεντευκτής : Κάνατε κάτι στη γιορτή λήξης;
Εκπαιδευτικό(E12): Δεν ξέρω γιατί είχα μετακινηθεί από το σχολείο. Αλλά προφανώς η δασκάλα της τάξης κάτι θα παρουσίασε.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E12) : Αυτό κρίνεται στην επιθυμία του δασκάλου. Αν θελήσει να κάνει κάτι τέτοιο ενημερώνει τον διευθυντή για αυτό και προχωρά.

Συνεντευκτής: Αυτό θεωρείς πως είναι ένα εμπόδιο ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E12): Το να κάνεις την αίτηση και να σε επιλέξουν. Σαφώς η ενημέρωση γιατί δυστυχώς και εγώ από συνάδελφο ενημερώθηκα για αυτό και οριακά πρόλαβα την προθεσμία της αίτησης.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E12): Είχαν ήδη ακολουθήσει άλλοι εκπαιδευτικοί από τα προηγούμενα χρόνια. Στο άλλο σχολείο που ήμουν είχε ακολουθηθεί συζήτηση για αυτό το πρόγραμμα και από εμένα πιο λεπτομερής. Δηλαδή πως είναι, αν είναι καλό.. Μάλιστα μια συνάδελφος έκανε αίτηση και θα το ξεκινήσει οσονούπω.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός (E12): Η ενημέρωση να είναι πιο διάχυτη. Να γνωρίζει ο εκπαιδευτικός με τι έχει να κάνει. Αλλά κατά τα άλλα εάν διαλέξεις το θέμα σου και τις δράσεις σου δεν είναι δύσκολο. Κανείς δεν θα σου πει αν θα κάνεις τρεις ή δεκαπέντε δράσεις . Επιλέγεις το θέμα σου που από τη μια είναι καλό αλλά από την άλλη να είναι δύσκολο, επιλέγεις οι δράσεις σου να είναι εφικτές, και αν θέλεις να τις διευρύνεις το κάνεις. Είναι ένα ανοιχτό πρόγραμμα με μεγάλη ευελιξία.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E12) : Στο σχολείο που ήμουν την χρονιά που έκανα το πρόγραμμα είχα στήριξη από τους συναδέλφους , δεν υπήρξαν αντιρρήσεις. Τώρα σε άλλα σχολεία νομίζω πως είναι σημαντικό το κλίμα του συλλόγου . Χαρακτηριστικό είναι το προσωπικό μου παράδειγμα που επέλεξα το συγκεκριμένο σχολείο να κάνω τη δράση παρόλο που ήταν μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών αλλά πιο συναδελφικός ο σύλλογος από το άλλο που είχα λιγότερους μαθητές και θα ήταν πιο εύκολη η εφαρμογή της δράσης. Θεωρώ πως όταν ο εκπαιδευτικός της τάξης σέβεται αυτό που κάνεις είναι πολύ σημαντικό.

Συνεντευκτής: Θεωρείς τον ρόλο του διευθυντή σημαντικό;

Εκπαιδευτικός (E12) : Θεωρώ και τον ρόλο του σημαντικό.

Συνεντευκτής: Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;
Εκπαιδευτικός(E12) : Όσο πιο καινοτόμα πράγματα κάνουμε εφόσον εφαρμόζονται στις σύγχρονες τάσεις της εποχής της πληροφορίας, της τεχνολογίας, του βομβαρδισμού και υπάρχουν πολλοί συνάδελφοι που πρέπει να ανταπεξέλθουν σε αυτό αλλά ακόμη χρησιμοποιούν παλιές μεθόδους τόσο πολύ βελτιωνόμαστε . Είναι σαν να είμαστε σε γραμμές τρένου και εμείς είμαστε μπροστά σε ένα τρένο που καίει κάρβουνο και από πίσω έρχεται το τρένο των μαθητών με ιλιγγιώδη ταχύτητα και εμείς τους κόβουμε την φόρα .

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 13

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 Europe .

Εκπαιδευτικός (E13): Ωραία ! Χαρά μου να βοηθήσω!

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις. Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της.

Εκπαιδευτικός (E13): Ναι!

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε... Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E13): Είμαι 51.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E13): Κλείνω τα 26.

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;

Εκπαιδευτικός (E13) : Εκπαιδευτικός Αγγλικών.

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E13) : Το πρόγραμμα που θα σου περιγράψω αυτή την στιγμή το έκανα πρώτη φορά Ιανουάριο με Μάιο του 2016.

Συνεντευκτής : Πόσα προγράμματα είχες αναλάβει ;

Εκπαιδευτικός(E13) Ένα πρόγραμμα έκανα και επιχείρησα να κάνω ένα ακόμα πέρυσι το οποίο δεν το ολοκλήρωσα όχι λόγω δικής μου ευθύνης.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E13) : Ο τίτλος της εργασίας μου ήταν «Με τα μάτια ενός προσφυγόπουλου» . Το πραγματοποίησα σε ένα μεγάλο δημοτικό σχολείο της Πάτρας με ένα τμήμα της Ε΄ τάξης . Ο αριθμός των παιδιών ήταν 18 και ολοκληρώθηκε περίπου σε 20 διδακτικές ώρες . Εγώ ήμουν η υπεύθυνη εκπαιδευτικός και τότε το μάθημα των Αγγλικών γινόταν 4 φορές την εβδομάδα, παίζει σημαντικό ρόλο γιατί περίπου αφιέρωνα μία ώρα την εβδομάδα . Συνεργάστηκα με την δασκάλα της τάξης , η οποία συμμετείχε σε κάποιες δράσεις αλλά συνεργάστηκα και με την εκπαιδευτικό της πληροφορικής για ένα δίωρο.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τις δράσεις που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(E13): Παράλληλα θα αναφέρω και κάποια μικρόπροβλήματα . Παρόλο που υπηρετούσα σε μεγάλο σχολείο της Πάτρας το εργαστήριο πληροφορικής ήταν πάντα κατειλημμένο από τον εκπαιδευτικό οπότε αναγκαζόμουν για κάποιες προβολές να φέρνω το δικό μου λάπτοπ. Οπότε οι προβολές γίνονταν στην τάξη με τον δικό μου εξοπλισμό , ηχεία, κ.τ .λ. Είδαμε λοιπόν δύο ταινίες μικρού μήκους από τους γιατρούς χωρίς σύνορα «Το ταξίδι» που αναφερόταν στους πρόσφυγες που έρχονταν στα κέντρα υποδοχής στα δικά μας νησιά. Μετά από αυτό ακολούθησε συζήτηση με τα παιδιά, έπρεπε να καταλάβουν πιο είναι το προσφυγικό πρόβλημα στην Ευρώπη και κυρίως για τους ανήλικους πρόσφυγες αφού και το θέμα μας ήταν τα προσφυγόπουλα και όχι οι μεγάλοι. Ήταν και είναι ευαίσθητο θέμα αλλά εκείνη την εποχή ήταν σε έξαρση . Αναρωτήθηκαν πως ένιωσαν τα παιδιά, ποια τα συναισθήματα τους . Η αλήθεια είναι πως το ενδιαφέρον των μαθητών ήταν μεγάλο και όλη αυτή η κουβέντα κράτησε περίπου ένα δίωρο. Ακόμα και η συζήτηση έγινε σε ομάδες δηλαδή η μέθοδος που ακολούθησα σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος ήταν η ομαδοσυνεργατική. Ακόμα είδαμε άλλη μια ταινία μικρού μήκους τους «επισκέπτες» του Θοδωρή Παδουλάκη , την είχε προβάλει το Alpha κάποια Χριστούγεννα, συγκίνησε πολύ τα παιδιά το ζήτημα της προσφυγιάς . Άρεσε γιατί έδειχνε μια μάνα με δυο μικρά παιδάκια που περιπλανιόταν στην Αθήνα. Πάλι συζήτηση, ανάλυση συναισθημάτων και πολύ δουλειά στον τομέα της ενσυναίσθησης . Επίσης μια άλλη δράση που κάναμε για να καταλάβουν τα παιδιά πως το θέμα της προσφυγιάς οι Έλληνες το έχουν βιώσει πρώτοι. Στο ανθολόγιο τους είχε ένα απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Διδώς Σωτηρίου «Μέσα στις φλόγες» και διαβάσαμε κάποια αποσπάσματα που μιλούσαν οι δικοί μας πρόσφυγες από την Μικρά Ασία . Σε αυτό το σημείο δουλέψαμε την αντιμετώπιση των προσφύγων όταν ξεριζώνονται λόγω πολέμου. Εδώ διακρίναμε τους όρους μετανάστες και πρόσφυγες. Κατόπιν δραματοποιήσαμε ένα βιωματικό παιχνίδι που το είχα βρει στη Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ , η οποία με βοήθησε πάρα πολύ αυτή η ιστοσελίδα «Το κάτι από την πατρίδα». Ήταν πάρα πολύ ωραία εμπειρία και για μένα μια και το έκανα πρώτη φορά και πιστεύω πως αυτή η δράση ήταν από τα συν του προγράμματος . Τα παιδιά εξέφρασαν τον ενθουσιασμό τους λέγοντας πως δεν είχαν ξανακάνει κάτι τέτοιο όσο χρόνια βρίσκονταν στο χώρο του σχολείου. Βέβαια κι εγώ δεν είχα κάνει ποτέ τέτοιο πρόγραμμα. Σκεφτόμασταν τι γίνεται σε αυτούς τους ανθρώπους που με

έναν βομβαρδισμό αναγκάζονται να πάρουν ότι βρουν μπροστά τους και να τρέξουν να σωθούν . Αυτό ήταν το νόημα του παιχνιδιού, τι θα πάρω μαζί μου και θα τρέξω να σωθώ. Μιλάμε και για ένα διαδικτυακό παιχνίδι στο οποίο τα παιδιά μου είπαν πως το διασκέδασαν αρκετά. Η εκπαιδευτικός της πληροφορικής δεν μου είπε πολλά γιατί το έκανε απλά επειδή της το ζήτησα, δεν ήταν ιδιαίτερα ένθερμη αλλά ούτε και αρνητική. Το παιχνίδι « Ο Ναζίδ δεν ήρθε για διακοπές», το οποίο και αυτό βρήκα στην σελίδα της Ύπατης Αρμοστείας, κατάλληλο για την ηλικία των παιδιών του δημοτικού. Το έπαιξαν στο σχολείο αλλά δεν το ολοκλήρωσαν και ξεκίνησαν να το παίζουν στο σπίτι. Πάλι είχα να κάνει με την προσπάθεια ενός προσφυγόπουλου να σωθεί από τον πόλεμο.

Συνεντευκτής : Σε όλες τις δράσεις σας το βασικό αντικείμενο ενασχόλησης σας ήταν η προσφυγιά;

Εκπαιδευτικός (E13) : Ναι! Μας είχαν δώσει μια τέτοια κατεύθυνση , μάλιστα τρεις – τέσσερις συνάδελφοι είχαμε ασχοληθεί με αυτό. Τότε βέβαια υπήρχαν δύο ομάδες του κ. Μπαρή και του κ. Μαναριώτη ως ambassadors κατεύθυναν άλλα αντικείμενα για την προσφυγιά στον καθένα μας. Μια άλλη δράση ήταν η επίσκεψη μια ΜΚΟ πράξης που είναι εδώ στην Πάτρα όπου φιλοξενεί προσφυγόπουλα. Αυτό έγινε σε συνεργασία με ένα άλλο σχολείο που έκανε παρόμοιο πρόγραμμα..Οπότε η τάξη αυτή ήρθε στο δικό μας σχολείο καθώς και κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι μέλη της ΜΚΟ πράξης και μίλησαν στα παιδιά, έδειξαν τους ξενώνες φιλοξενίας , τι κάνουν κάποιοι της τοπικής κοινωνίας για αυτά τα παιδιά όπως ταξιτζήδες που μεταφέρουν τα παιδιά, εθελοντές , γυμναστές, άνθρωποι που έχουν φροντιστήρια ξένων γλωσσών Τονίστηκαν οι προσπάθειες που γίνονται για έκδοση διαβατηρίων των προσφυγόπουλων με σκοπό την ένωση με την οικογένεια τους που μπορεί να βρίσκονται σε άλλη χώρα της Ευρώπης . Τότε έγραψαν τα παιδιά μηνύματα και τα έβαλαν σε μπουκάλι για να τα πάνε στα παιδιά στους ξενώνες.

Συνεντευκτής : Από ότι αναφέρατε υπήρχε συνεργασία με άλλα σχολεία και με την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E13) : Βεβαίως! Μάλιστα υπήρχε και πρόσκληση επίσκεψης στον ξενώνα φιλοξενίας αλλά δεν ευοδώθηκε γιατί ο διευθυντής μου ήτο αρνητικός και για αυτό την επόμενη χρονιά δεν ανέλαβε κανείς τέτοιο πρόγραμμα.

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E13): Ναι! Μια άλλη δράση είχε σύντομες ιστορίες προσφυγόπουλων στα αγγλικά που βρήκαν τα παιδιά από ιστοσελίδες που τους είχα προτείνει η ίδια . ήταν λίγο δύσκολο το λεξιλόγιο για αυτό το θέμα. Επίσης έβρισκαν εικόνες από το ιντερνέτ (όσα μπορούσαν) και έβαζαν λεζάντες. Επίσης γράφαμε κάποιες φράσεις στον πίνακα κάναμε brain storming αλλά λόγω διαφορετικού επιπέδου άλλοτε γινόταν χρήση των φράσεων κι άλλοτε όχι. Κάτι που έγινε και με εξέπληξε που ήταν εκτός προγράμματος, ήταν η ανάγκη των παιδιών να δραματοποιήσουν μια ιστορία « Την Ειρήνη» με τη βοήθεια της δασκάλας τους που είχε θεατρικές γνώσεις. Το τραβήξαμε ερασιτεχνικά σε βίντεο ,το ανεβάσαμε στο YouTube και τα παιδιά τρελαθήκανε από τη χαρά του. Καλέσαμε τρία τμήματα του σχολείου να το δουν, δυστυχώς ενδοσχολικά δε υπήρχε χρόνος για

κάτι άλλο μια οι εκδρομές, άλλα προγράμματα που έτρεχαν, ετοιμασίες για την γιορτή λήξης.

Συνεντευκτής : Παρατηρείται από τα λεγόμενα σου πως δεν ακολουθήσατε μια μέθοδο προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(E13) :

Βγήκανε πράγματα πέρα από αυτό που είχα σχεδιάσει από την αρχή τα παιδιά μου δίνανε ιδέες και εγώ δεν έλεγα όχι . Τέλος του είχε ζητηθεί από την αρχή να εκφράσουν τα συναισθήματα με εικόνες. Βγήκε μια πολύ ωραία δουλειά με πρόσωπα δικά τους , προσφυγόπουλων , πόλεμο, ειρήνη, we want education, no war , piece , mo more refugees που παρουσιάστηκε στην ημερίδα για την παγκόσμια ημέρα Ευρώπης. Ότι μπορέσαμε κάναμε ! Από όλη τη διαδικασία έμεινα πάρα πολύ ευχαριστημένοι , τα παιδιά το ίδιο. Αξιολογώντας το πρόγραμμα δεν τους πολυάρεσε τα αποσπάσματα της Διδώς Σωτηρίου αλλά αναγνώρισαν τα δικαιώματα του παιδιού.

Συνεντευκτής: Σαν το τελικό παραδοτέο τι παρουσιάσατε;

Εκπαιδευτικός(E13) : Ήταν οι αφίσες/ ζωγραφιές των παιδιών και το βιντεάκι στο youtube παρουσιάστηκαν στην αγορά Αργύρη.

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E13) : Η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, δεν υπήρχε χώρος για να κάνω προβολή, πολλές φορές έπεφτε το δίκτυο , οτιδήποτε ήθελα να δείξω στα παιδιά έπρεπε να το είχα κατεβάσει από το σπίτι, έφερνα το δικό μου λαπτοπ και αναζητούσα μια επιπλέον οθόνη και να μην μαζεύονται όλα τα παιδιά τριγύρω από έναν υπολογιστή. Δεν είχα την υποστήριξη που ήθελα από τον διευθυντή μου ούτε για την επίσκεψη στον ξενώνα. Με αποτέλεσμα τα παιδιά να χάνουν εμπειρίες που μπορεί να έχουν μόνο με το σχολείο. Περισσότερη συμμετοχή από άλλους εκπαιδευτικούς, κάποια παρουσίαση ενός μέρους της δουλειάς . Γενικά δέχτηκα μια απαξίωση αυτού που έκανα από τη διεύθυνση του σχολείου .Πολλές φορές θεωρήθηκε πως το πρόγραμμα αυτό το έκανα για προσωπική προβολή.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν οι μαθητές και το ρόλο που είχατε εσείς ως εκπαιδευτικός;

Εκπαιδευτικός(E13) : Θεωρώ πως είχαν πολύ ενεργό ρόλο σε όλη αυτή τη διαδικασία και νομίζω πως στη αρχή είχαν μια καθοδήγηση από την μεριά μου όσον αφορά την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος . Ο ρόλος μου ήταν καθοδηγητικός μέχρι εκεί στην επιλογή των βίντεο, ταινιών και ιστοσελίδων. Από εκεί και πέρα σε όλες τις δράσεις η συμμετοχή τους ξεπέρασε τις προσδοκίες μου

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ;
Εκπαιδευτικός(E13): Η τάξη και η αίθουσα εκδηλώσεων . Ως μέσα το λάπτοπ, ένα κασετόφωνο , κάμερα και χάρτης της Ευρώπης για να προσδιορίσουμε ποιες χώρες επισκέπτονται οι πρόσφυγες.

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου σας με ΚΔ?
Εκπαιδευτικός(E13): Όχι! Αν εννοείς τα περιβαλλοντικά και αυτά ναι αλλά και αυτά έχουν αρχίσει να εξασθενούν. Τέτοιου είδους ευρωπαϊκά όχι ή τα φοβούνται ή δεν τα γνωρίζουν ή τα αποφεύγουν.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)
Εκπαιδευτικός(E13) : Βασικά θεωρώ πως πρέπει να υπάρχει ανοιχτό μυαλό και μια καλή ενημέρωση. Εγώ έτυχε να ξεκινήσω αυτό το πρόγραμμα αφού παρακολούθησαν την παρουσίαση των προγραμμάτων στην αγορά Αργύρη , ενθουσιάστηκα και είπα πως θα αναλάβω κι εγώ από τη νέα χρονιά κάτι τέτοιο.

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε;

Εκπαιδευτικός(E13): Πρώτα παρακολούθησα τα έργα άλλων και στη συνέχεια είπα θα το κάνω , είναι κάτι διαφορετικό . Έκανα μια αίτηση , κληρώθηκα, ενημερώθηκα και επέλεξα αυτό το τμήμα γιατί έχει παιδιά που θέλουν να κάνουν κάτι άλλο πέρα από το μάθημα, δεν αναφέρομαι μόνο στο γνωστικό επίπεδο. Δείχνουν την τάση του κάτι παραπάνω και δεν διαγεύστηκα.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;
Εκπαιδευτικός(E13): Πάντα σε ομάδες τυχαίες όμως. Ξέχασα να σου πω πως είχα ένα παιδί με ειδικές ανάγκες που στηριζόταν από παράλληλη στήριξη αλλά δεν μπόρεσε να συνεργαστεί . Προσπάθησε να παρακολουθήσει δυο τρεις προβολές, την μέρα που είχαμε την δράση με την ΜΚΟ , δυστυχώς περιφερόταν και δεν ανταποκρινόταν.

Συνεντευκτής : Παρατήρησες κάποια αλλαγή στον ρόλο τον δικό σου ή των μαθητών;

Εκπαιδευτικός(E13): Ήμουν πολύ πιο χαλαρή , τα παιδιά που αδιαφορούσαν για το μάθημα των Αγγλικών έγιναν ενεργοί. Θεωρώ ένιωσαν πιο ελεύθεροι, λιγότερα φοβισμένοι χωρίς το άγχος μην με ρωτήσει κάτι και δεν το ξέρω.

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες;
Εκπαιδευτικός(E13): Τα παιδιά στο σπίτι αναζήτησαν στο διαδίκτυο ιστορίες, εικόνες , άρθρα για τους πρόσφυγες, έπαιξαν το διαδικτυακό παιχνίδι, το youtube

που ανεβάσαμε το βιντεάκι που όλα με κάποιο τρόπο το είδαν και ότι έκαναν με τον δάσκαλο της πληροφορικής.

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως εφάρμοσες κάποια καινοτόμα πρακτική;
Εκπαιδευτικός(E13) : Τα βιωματικά και η δραματοποίηση ήταν κάτι που δεν το είχα ξανακάνει. Αλλά γενικότερα όλο το πρόγραμμα ήταν μια εμπειρία που δεν την είχα ξαναζήσει και εννοείται δεν το μετανιώνω και θα το ξανακάνω.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E13) : Νομίζω πως ήταν μόνο θετικά μιας και ήταν μια πρωτόγνωρη εμπειρία για αυτούς. Προβληματίστηκαν για το θέμα με το οποίο ασχοληθήκαμε, έμαθαν και λίγα πράγματα για την ΕΕ τουλάχιστον στην αρχή και μπήκαν στην διαδικασία να αναζητήσουν θέματα όπως ανεργία, κρίση γιατί αυτό ακούν.

Μάθανε για τις οργανώσεις ΜΚΟ που δεν γνώριζαν κάτι για αυτές τις πράξεις , είναι και μικρά ακόμη. Πολλά παιδιά βίωσαν και πολύ έντονα συναισθήματα, παρατήρησα πως μέσα από τη δραματοποίηση και το βιωματικό παιχνίδι, βούρκωσαν.

Συνεντευκτής : Από ότι καταλαβαίνω μου λες πως απέκτησαν στάσεις και γνώσεις. Θεωρείς πως απέκτησαν και δεξιότητες ;
Εκπαιδευτικός(E13) : Θεωρώ ναι γιατί δεν πολύ δουλεύουν ομαδοσυνεργατικά. Και κάποιες τριβές , ανταγωνισμοί που είχαν μεταξύ τους εξομαλύνθηκαν.

Συνεντευκτής : Ποια θεωρείς ότι ήταν τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(E13): Θα σου μιλήσω για τον εαυτό μου και για την εκπαιδευτικό της τάξης η οποία μου είπε πως ήταν μια πολύ καλή εμπειρία για αυτήν . Παρακολούθησε τις δράσεις μας και έπαιρνε από τα παιδιά ότι τις μετέφεραν ή ένιωθαν και εξέφρασε πως της άρεσε η φιλοσοφία αυτού του προγράμματος.

Συνεντευκτής: Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;

Εκπαιδευτικός(E13): Για το σχολείο θεωρώ πως δεν τους άγγιξε ακόμα και τις αφίσες που φτιάξαμε με τα παιδιά τα έβαλα στο χώρο υποδοχής του σχολείου , σχόλιο κανένα.

Συνεντευκτής : Μέσω των γονέων;

Εκπαιδευτικός (E13): Οι γονείς έδειξαν δεκτικότητα στο πρόγραμμα μόνο δύο δεν δέχτηκαν να μαγνητοσκοπήσουμε τα πρόσωπά τους ωστόσο συμμετείχαν στις δράσεις.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;
Εκπαιδευτικός(E13): Γενικά έμεινα πολύ ευχαριστημένη . Νομίζω θα μπορούσα να τα πάω καλύτερα. Εάν ήταν η δεύτερη μου χρονιά ίσως να χειριζόμουν το χρόνο μου καλύτερα.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος;
Εκπαιδευτικός(E13) : Ίσως θα μπορούσα να είχα αφουγκραστεί τα παιδιά περισσότερο στα βιωματικά, στη δραματοποίηση δηλαδή να υπήρχε περισσότερη δράση , να σηκωθούν από την καρέκλα και πιο πολύ διάχυση στην κοινωνία αλλά δεν μπορώ μόνη μου θα ήθελα πιο καλή συνεργασία.

Συνεντευκτής : Πώς εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σου ;
Εκπαιδευτικός(E13) : Δεν με ενόχλησε τίποτα από τους μαθητές και τους γονείς ώστε να μην πετύχω τους στόχους αλλά το ότι δεν είχα καλή συνεργασία. Αυτό επηρέασε γιατί δεν δουλεύεις με το ίδιο κέφι, είχα εμπόδια .

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης σου;
Εκπαιδευτικός(E13) : Επηρέασε στο ότι δεν ολοκληρώσαμε την ύλη αλλά δεν λειτούργησε αρνητικά γιατί έμαθαν, κέρδισαν. Είχαν μάθει και δούλευαν μαζί.

Συνεντευκτής :Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;
Εκπαιδευτικός(E13): Ναι! Νομίζω γίνεσαι καλύτερος σαν δάσκαλος συμμετέχοντας σε τέτοια προγράμματα κι αν δεν το πίστευα δεν θα το έκανα.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
Εκπαιδευτικός(E13) : Είχαμε συνεργασία με άλλο σχολείο και μας επισκέφτηκαν η ΜΚΟ καθώς και τα τμήματα του ίδιου σχολείου.

Συνεντευκτής : Κάνατε κάτι στη γιορτή λήξης;
Εκπαιδευτικός (E13): Όχι!

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;
Εκπαιδευτικός(E13) : Όχι! Ο διευθυντής είναι αρνητικός .

Συνεντευκτής: Ποια κατά την γνώμη σου θεωρείς εμπόδιο ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E13): Κατά την γνώμη μου κανένα. Είναι στη διάθεση του κάθε διευθυντή και εκπαιδευτικού.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E13): Όχι, γιατί υπάρχει πολύ στενομυαλιά, φοβούνται το καινούριο.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός (E13): Εγώ προτείνω το πρόγραμμα να διευρυνθεί κιόλας ή να υπάρξει ένα πλαίσιο που να μην είναι στην διακριτική ευχέρεια του κάθε επικεφαλής σχολείου να λέει όχι σε έναν εκπαιδευτικό που επιθυμεί να το κάνει. Γιατί στα άλλα προγράμματα να μην μπορεί να αρνηθεί αλλά σε αυτό να μπορεί όσο και εθελοντική μορφή να έχει.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός (E13) : Θα έλεγα οι επικεφαλείς των προγραμμάτων να κάνουν κάποια ενημέρωση. Να στέλνεται εγκύκλιος ή μια παρουσίαση ή στην αρχή της χρονιάς ή στο τέλος. Γιατί και στην ημερίδα που πραγματοποιείται στην λήξη συνήθως πάμε εμείς που συμμετέχουμε. Με κάποιο τρόπο να γίνει ευρύτερα γνωστά , να στέλνονται εγκύκλιοι όπως στα περιβαλλοντικά για να ενημερώνονται οι εκπαιδευτικοί. Μοιάζει σαν να γίνεται σε κλειστό κύκλωμα. Σκέψου πως εγώ ενημέρωσα το νέο μου διευθυντή για αυτό το πρόγραμμα δεν το γνώριζε καν.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E13) : Να συνεχίσουν να είναι καινοτόμες να μην μουχλιάζουν , να εμπλουτίζονται γιατί και κάποιες άλλες ήταν αλλά...

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ 14

Συνεντευκτής: Καλησπέρα,

Αρχικά να σε ευχαριστήσω που με δέχτηκες στο χώρο σου και που συμφώνησες να σου πάρω συνέντευξη..όπως σου εξήγησα προηγουμένως Ονομάζομαι Νταφογιάννη Δήμητρα και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα κοινωνική και εκπαιδευτικής πολιτικής στο πανεπιστήμιο Πελοποννήσου .Θα ήθελα να με βοηθήσεις με την έρευνα που διεξάγω για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα teacher 4 europe ..

Εκπαιδευτικός (E14): Μάλιστα.

Συνεντευκτής: Θέλω ακόμα να σε ενημερώσω ότι θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια σχετικά με τα στοιχεία σου και αν για οποιοδήποτε λόγο δεν θες να συνεχίσουμε την συνέντευξη αυτή αρκεί να με ενημερώσεις. Επίσης να προσθέσω ότι δέχτηκες να μαγνητοφωνήσουμε την συζήτησή μας για να μην υπάρχουν προβλήματα κατά την εξέλιξη της συνομιλίας μας καθώς και να σε ενημερώσω πως θα παραλάβεις αντίγραφο της αν επιθυμείς.

Εκπαιδευτικός (E14): Ναι!

Συνεντευκτής : Ωραία ας ξεκινήσουμε...Αν επιτρέπεται πόσο χρονών είσαι;

Εκπαιδευτικός (E14): Είμαι 41 ετών.

Συνεντευκτής: Πόσα χρόνια βρίσκεσαι στον χώρο της εκπαίδευσης;

Εκπαιδευτικός (E14): 15 χρόνια

Συνεντευκτής: Ποια είναι η ειδικότητά σου;

Εκπαιδευτικός(E14) : ΠΕ 70 Δασκάλων.

Συνεντευκτής : Ποια η εμπειρία σου με το πρόγραμμα Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός (E14) : Το 2014-2015 έχω συμμετάσχει στο πρόγραμμα με τίτλο εργασίας «Μαθαίνω για την Ευρώπη .Σχεδιάζοντας, Δημιουργώντας και αναδεικνύοντας την αξία της ΕΕ

Συνεντευκτής : Πόσα προγράμματα έχεις αναλάβει;

Εκπαιδευτικός(E14) : Ένα πρόγραμμα εκείνη την περίοδο.

Συνεντευκτής : Πόσο διήρκησε η υλοποίηση του προγράμματος ;

Εκπαιδευτικός(E14) : Η υλοποίηση διήρκησε 6 μήνες.

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός (E14) : Ουσιαστικά έγινε μια ουσιαστική ανάλυση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος , μια ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας των 28 χωρών της ΕΕ και υιοθετήθηκαν οι θεμελιώδεις αρχές και αξίες του ευρωπαϊκού συνασπισμού ώστε να αναδειχτεί η σημασία τους και η διασύνδεση των επιμέρων στόχων από τους μαθητές. Γνώρισαν οι μαθητές τις χώρες, τις πρωτεύουσες τους , τα κύρια οικονομικά – κοινωνικά γνωρίσματα των λαών , διαχωρίσαμε τις χώρες της Ευρώπης από αυτές της ευρωζώνης με βάση τη χρήση του νέου νομίσματος και οι υπόλοιπες που απλώς ανήκουν στην ΕΕ και έχουν το δικό τους νόμισμα συναλλαγών.

Συνεντευκτής :Μπορείς να μου περιγράψεις τις δράσεις που υλοποιήσατε στο Teacher 4 Europe;

Εκπαιδευτικός(E14): Έγινε κατασκευή σημαιών των χωρών της ΕΕ , ένα βίντεο με τους υπουργούς των οικονομικών της ΕΕ στο χώρο του σχολείου. Κάθε μαθητής ήταν υπουργός εξωτερικών των 17 χωρών της Ευρωζώνης και αναλύσαμε την οικονομική κρίση.

Συνεντευκτής : Ποιος ήταν το βασικό αντικείμενο ενασχόλησης σας;

Εκπαιδευτικός (E14) : Το βασικό αντικείμενο ήταν να γνωρίσουν τα παιδιά το ευρωπαϊκό εγχείρημα της ΕΕ .

Συνεντευκτής : Αυτός ήταν και ο σκοπός;

Εκπαιδευτικός(E14): Ο σκοπός μας ήταν να αναδειχτεί και η πολιτιστική κληρονομιά των χωρών μελών , τα αξιοθέατα , να αναδειχτούν οι 24 επίσημες γλώσσες της ΕΕ και γενικά να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον των παιδιών ώστε να αναδειχτεί και η σημασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της λειτουργίας των ευρωπαϊκών θεσμών.

Συνεντευκτής: Αυτό ήταν και το τελικό παραδοτέο ;

Εκπαιδευτικός(E14) : Έγινε εισήγηση σε ημερίδα από εμένα.

Συνεντευκτής : Τα παιδιά ;

Εκπαιδευτικός(E14): Τα παιδιά δεν συμμετείχαν στην ημερίδα παρουσίαζε ο κάθε εκπαιδευτικός το θέμα που ασχολήθηκε απλά τα παιδιά ήσαν μικροί ερευνητές με την έννοια ότι κάθε χώρα πρότεινε τη λύση της όσον αφορά την οικονομική κρίση.

Συνεντευκτής: Υπήρχε σύνδεση του προγράμματός σας με το πρόγραμμα σπουδών του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E14): Ναι, βεβαίως !Επειδή ήταν Ε΄ τάξη το εντάξαμε στη γεωγραφία , στη φυσική, στην κοινωνική και πολιτική αγωγή και στην ευέλικτη ζώνη.

Συνεντευκτής : Ποια μέθοδο χρησιμοποιήσατε προκειμένου να υλοποιήσετε το έργο σας ;

Εκπαιδευτικός(E14) : Την ομαδοσυνεργατική.

Συνεντευκτής: Είχατε συνεργασία με άλλα σχολεία και την τοπική κοινωνία ;

Εκπαιδευτικός(E14) : Όχι!

Συνεντευκτής: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε κατά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

Εκπαιδευτικός(E14) : Καμία! Υπήρχαν αρκετές διευκρινίσεις από τους εμπνευστές της ομάδας, τους ambassadors και στα σεμινάρια που είχαμε πάει δεν μας άφησαν κάποια συγκεκριμένη απορία για τίποτα.

Συνεντευκτής: Είχατε θέμα με υλικοτεχνική υποδομή;

Εκπαιδευτικός (E14): Όχι! Το σχολείο ήταν εξοπλισμένο άριστα υλικοτεχνικά.

Συνεντευκτής: Πόσοι μαθητές και εκπαιδευτικοί συμμετείχαν στη δράση;
Εκπαιδευτικός(E14): Δεκαέξι μαθητές και εγώ.

Συνεντευκτής : Μπορείς να μου περιγράψεις τον ρόλο που είχαν οι μαθητές και το ρόλο που είχατε εσείς ως εκπαιδευτικός;

Εκπαιδευτικός(E14) : Οι μαθητές ήταν μικροί ερευνητές και ο ρόλος ο δικό μου ήταν καθοδηγητικός . Οι μαθητές αντλήσανε μέσω των ταυτοτήτων που είχαν προμηθευτεί από την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος άντλησαν στοιχεία για το νόμισμα , για τα μνημεία , για τα αξιοθέατα κάθε χώρας. Έμαθαν όλες τις χώρες και τις πρωτεύουσες διαδραστικά και της ευρωζώνης χωριστά . Εκτός από τις σημαίες ανταλλάξανε απόψεις σχετικά με το εγχείρημα της ΕΕ.

Συνεντευκτής: Ποιοι οι χώροι υλοποίησης και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ;

Εκπαιδευτικός(E14): Η τάξη, η αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, ο διαδραστικός πίνακας , βιντεοπροβολέας, λαπτοπ, διαδίκτυο , βιντεοσκόπηση όλης της δράσης φορώντας ακουστικά σαν να μεταφράζεται η γλώσσα της κάθε χώρας και συμμετείχαν όλοι μπροστά είχαν το πλακίδιο της χώρας μέλους και τη σημαία κατά τη διάρκεια του εικονικού συμβουλίου , το eurogroup.

Συνεντευκτής: Υπάρχει υποδομή και παράδοση του σχολείου σας με ΚΔ?

Εκπαιδευτικός(E14):Ναι !

Συνεντευκτής : Θεωρείς πως απαιτείται ειδική προετοιμασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (π.χ. ατομική υποδομή-ετοιμότητα, τυχόν επιμόρφωση κ.λπ.)

Εκπαιδευτικός(E14) : Μεράκι χρειάζεται , όρεξη , κέφι, συμμετοχικότητα αλληλεπίδραση , αλληλεγγύη μεταξύ των μαθητών, αλληλοβοήθεια, αλληλοϋποστήριξη , άριστη καθοδήγηση από τον εκπαιδευτικό ώστε να βρουν την απαραίτητες πληροφορίες και πηγές

Συνεντευκτής: Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να μου περιγράψεις τις διαδικασίες που ακολουθήσατε στο συγκεκριμένο πρόγραμμα Teacher 4 Europe, όπως εσείς τη βιώσατε;

Εκπαιδευτικός(E14): Ξεκινήσαμε με μια γενικότερη διερεύνηση , οι μαθητές έδειξαν παρά πολύ μεγάλο ενδιαφέρον στο μάθημα της Γεωγραφίας , έμαθαν στον χάρτη και στον διαδραστικό τα κράτη μέλη , να ξεχωρίζουν τις χώρες μέλη από τις χώρες της Ευρωζώνης , γνώρισαν ήθη έθιμα , παραδόσεις , τοπική διάλεκτο, μάθανε λέξεις κλειδιά πως λέγεται η καλημέρα και η καληνύχτα σε όλες τις γλώσσες. Γενικά τους άρεσε πάρα πολύ η συμμετοχή σε αυτή τη δράση. Επίσης κάνανε πολύ δουλειά με το να κατασκευάσουν τις σημαίες μόνοι τους . Ακόμα να γνωρίσουν τα νομίσματα χωρών μελών που δεν ανήκουν στην Ευρωζώνη. Στην αρχή του προγράμματος έγινε ενημέρωση στους γονείς για το σκοπό του προγράμματος αλλά και με υπεύθυνη δήλωση για τη συμμετοχή στο βίντεο που τραβήχτηκε. Ευτυχώς ήταν δεκτικοί.

Συνεντευκτής: Πως εργάστηκαν οι μαθητές καθ'όλη τη διάρκεια του προγράμματος;

Εκπαιδευτικός(E14): Και ομαδικά και ατομικά αλλά περισσότερο ομαδικά.

Συνεντευκτής : Παρατήρησες κάποια αλλαγή στον ρόλο τον δικό σου ή των μαθητών;

Εκπαιδευτικός(E14): Όχι! Γιατί είχαν μάθει να δουλεύουν ομαδικά ενώ ο ρόλος ο δικός μου ήταν διευκολυντικός και καθοδηγητικός κάποιες φορές που χρειαζόντουσαν διευκρινίσεις .

Συνεντευκτής: Ανέφερες προηγουμένως ότι κάνατε χρήση του υπολογιστή, πώς αξιοποιήσατε τις νέες τεχνολογίες; Χρησιμοποιήσατε κάποιο συγκεκριμένο λογισμικό.

Εκπαιδευτικός(E14): Υπήρχε και λογισμικό το οποίο απεικόνιζε τις χώρες μέλη , αναδείκνυε τις πρωτεύουσες και διάφορα πολιτισμικά σημεία κάθε χώρας.

Συνεντευκτής: Θυμάσαι το όνομα του ;

Εκπαιδευτικός (E14): Όχι! Επίσης χρησιμοποιήσαμε την πλατφόρμα του t4e, διάφορα παιχνίδια που έχει μέσα καθώς και το διαδίκτυο.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως εφάρμοσες κάποια καινοτόμα πρακτική;

Εκπαιδευτικός(E14): Αν εξαιρέσεις το βίντεο με τους μαθητές όσο αφορά την απεικόνιση του συμβουλίου , οι άλλες πρακτικές εφαρμόζονται σε επίπεδο τάξης

Συνεντευκτής: Ποια ήταν τα αποτελέσματα της δράσης για τους μαθητές;

Εκπαιδευτικός(E14) : Ενθουσιάστηκαν , τους άρεσε πάρα πολύ , έγινε ανατροφοδότηση μετά τη λήξη του προγράμματος και πραγματικά οι πληροφορίες τους είχαν μείνει, ήταν χαρούμενοι γιατί είχαν και υποτιθέμενη ευρωπαϊκή ταυτότητα , ευρωπαϊκό διαβατήριο και έδειχναν ενδιαφέρον σε όλη τη διάρκεια της δράσης.

Συνεντευκτής : Πιστεύεις πως απέκτησαν γνώσεις ;

Εκπαιδευτικός(E14) : Και γνώσεις και δεξιότητες .

Συνεντευκτής : Παρατήρησες να αλλάξαν στάσεις για την Ευρώπη;

Εκπαιδευτικός : Απλώς πήραν περισσότερες πληροφορίες , απέκτησαν θετική στάση με πληροφορίες για το πώς στήθηκε αυτό το οικοδόμημα.. Έγινε μια ιστορική αναδρομή μέσω προβολής και αναφέρθηκε πόσες χώρες ήταν μέχρι τότε που μπήκε η Ελλάδα στην ΕΕ το 1981 στην τότε ΕΟΚ , τότε μπήκε η χώρα στο νόμισμα του ευρώ μαζί με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ευρωπαϊκή ενοποίηση . όλα αυτά τους άρεσαν και αντιλήφθηκαν τον ρόλο της ΕΕ και ένιωσαν ευρωπαίοι πολίτες.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς;

Εκπαιδευτικός(E14): Είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα το οποίο μέσω αυτού μάθαμε κι εμείς οι εκπαιδευτικοί πράγματα για τις χώρες μέλη, τα αξιοθέατα , για

την γλώσσα, τον τρόπο ζωής, την ενδυμασία, αρκετές δράσεις, αντιληφθήκαμε κι εμείς τη σημασία που έχει για κάθε χώρα το να ανήκει στην ΕΕ.

Συνεντευκτής : Ποια τα αποτελέσματα για το σχολείο και την τοπική κοινωνία;
Εκπαιδευτικός(E14): Οι γονείς έδειξαν πολύ θετική στάση απέναντι στο πρόγραμμα, μπορώ να πω ότι το αγκάλιασαν κιόλας. Φρόντισαν τα παιδιά με τον τρόπο τους να συμμετέχουν κι αυτοί. Το σχολείο έχει κουλτούρα τέτοιων δράσεων και ευρωπαϊκών προγραμμάτων και διαφορών καινοτόμων προγραμμάτων που αναλαμβάνουν διάφοροι εκπαιδευτικοί και ο εκάστοτε διευθυντής.

Συνεντευκτής : Πώς αξιολογείτε τα αποτελέσματα του δικού σας προγράμματος;
Εκπαιδευτικός (E14) : Στα μάτια των παιδιών είδαμε το ενδιαφέρον, την επικέντρωση σε διάφορες πληροφορίες, ενθουσιασμό κάποιες φορές, χαρά την ώρα που ξεκινούσαμε κάτι συγκεκριμένο για τη δράση.

Συνεντευκτής : Ποια ήταν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία του προγράμματος;
Εκπαιδευτικός(E14) : Δυνατά ήταν το κάτι διαφορετικό για τα παιδιά, έμαθαν πάρα πολλές πληροφορίες για κράτη μέλη, έμαθαν και τις 28 χώρες της ΕΕ, διαχώρισαν την ευρωζώνη από την ΕΕ, συμμετείχαν δημιουργικά, ένιωθαν πιο άνετα με το σχολικό χώρο, δημιούργησαν πολύ ωραίες κατασκευές, βρήκαν οπτικοακουστικό υλικό σχετικό με την ΕΕ, με τα μνημεία κάθε χώρας, έθιμα, τα φαγητά, τον τρόπο ζωής των κατοίκων, την λειτουργία κάποιων σχολικών μονάδων. Αδύνατα σημεία δεν διέκρινα κάτι.

Συνεντευκτής : Πώς εξηγείς την ενδεχόμενη απόκλιση σε σχέση με τους στόχους του προγράμματος σου;
Εκπαιδευτικός(E09) : Αν το αναλυτικό πρόγραμμα ήταν πιο ευέλικτο θα μας έδινε κάποιες περισσότερες διδακτικές ώρες για να μπορέσουμε να το επεκτείνουμε ακόμα περισσότερο. Αν και είμαι ικανοποιημένος με την ανατροφοδότηση που έγινε.

Συνεντευκτής: Σε ποιο βαθμό και πώς επηρέασε η δράση την εκπαιδευτική δραστηριότητα της τάξης και του σχολείου γενικότερα;
Εκπαιδευτικός(E14) : Καθόλου θα έλεγα! Γινόταν διαθεματική προσέγγιση και διασύνδεση μέσω των άλλων διδακτικών αντικειμένων και τα παιδιά μπορούσαν να δουν πιο ευχάριστα τα άλλα αντικείμενα.

Συνεντευκτής : Υπάρχουν παιδαγωγικές πρακτικές που εντάχθηκαν γενικότερα στην πρακτική σας/του σχολείου;
Εκπαιδευτικός(E14): Αρκετές! Όπως ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, ανακαλυπτική μάθηση, αλληλοβοήθεια, διευκόλυνση των παιδιών, κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, ανατροφοδότηση, μια μορφή αποτίμησης του έργου.

Συνεντευκτής : Υλοποιήθηκαν άλλες συναφείς δράσεις με αφορμή το T4E;
Εκπαιδευτικός(E14) : Όχι εκείνη τη χρονιά.

Συνεντευκτής: Είναι ενταγμένη η δράση Teacher 4 Europe στη πολιτική του σχολείου;

Εκπαιδευτικός(E14) : Ναι! Μετά από εμένα .

Συνεντευκτής: Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας ,τα κύρια εμπόδια ώστε να ενταχθεί;

Εκπαιδευτικός(E14): Ο χρόνος μιας και υπάρχουν πάρα πολλές υποχρεώσεις , το ζήτημα πως στην Ε΄-ΣΤ΄ τάξη τώρα πια δεν υπάρχει ευέλικτη ζώνη στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου και ο όγκος της ύλης που αποθαρρύνει κάποιους εκπαιδευτικούς να συμμετέχουν σε αυτή τη δράση.

Συνεντευκτής: Υπάρχει βιωσιμότητα της δράσης Teacher 4 Europe στο σχολείο σας ; Υπήρξε ενδιαφέρον από άλλους εκπαιδευτικούς στο σχολείο σας;

Εκπαιδευτικός (E14): Ναι υπήρξε. Κάποιοι πήραν και προγράμματα τις επόμενες χρονιές που ακολούθησαν.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις για τη βιωσιμότητα της δράσης στο σχολείο σας ή σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (περιοχής);

Εκπαιδευτικός (E14): Να υπάρχει μια καλύτερη ενημέρωση όσον αφορά τις δράσεις διότι πολλοί εκπαιδευτικοί νιώθουν αδύναμοι να ακολουθήσουν κάποια πράγματα . ίσως χρειάζεται μια ενδοσχολική επιμόρφωση από αυτούς που ήδη έχουν συμμετέχει σε ευρωπαϊκά προγράμματα ή T4E για να μπορέσουν να αναδείξουν την ουσιαστικότητα του θέματος.

Συνεντευκτής : Ποιες είναι οι προτάσεις σας για τη καλύτερη υποστήριξη, τη βελτίωση και την υιοθέτηση των καινοτόμων δράσεων Teacher 4 Europe από τα σχολεία;

Εκπαιδευτικός(E14) : Κάθε εκπαιδευτικός που έχει συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα να γίνει πρεσβευτής αυτού και να συμπαρασύρει μαζί του και άλλους συναδέλφους ανεξαρτήτως ειδικότητας στο ταξίδι γνωριμίας την Ευρώπη. Πολύ σημαντικός και ο ρόλος του διευθυντή γιατί για να υιοθετηθεί ένα πρόγραμμα αποτελεί τον επιστημονικό και παιδαγωγικό καθοδηγητή των εκπαιδευτικών με τον οποίο συνεργάζεται.

Συνεντευκτής : Έχετε να προσθέσετε ή να προτείνετε κάτι άλλο σχετικό με τις ΚΔ;

Εκπαιδευτικός(E14) : Οι καινοτόμες δράσεις κινητοποιούν το ενδιαφέρον των παιδιών που ουσιαστικά αποτελούν μέρος της διδακτικής προσέγγισης και πρέπει να συνδυάζονται με κάποιες δράσεις οι οποίες πραγματικά αλλάζουν το καθημερινό κλίμα , δημιουργούν άλλες παιδαγωγικές συνθήκες και τα παιδιά μέσω αυτού μαθαίνουν κάποια πράγματα τα οποία θα συναντήσουν βιβλιογραφικά είτε στο διαδίκτυο είτε στα σχολικά εγχειρίδια και φυσικά στην καθημερινότητα.

Σε ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου!

© 2018
Δήμητρα Νταφογιάννη
ALL RIGHTS RESERVED

